LA GRANJA DE SINYENT

Anàlisi arquitectònica i estudi històric per al seu coneixement i futura intervenció

autora_
PAULA SERVER LLORCA

tutor_
FEDERICO IBORRA BERNAD

cotutor_
IGNACIO MATOSES ORTELLS

Treball Final del Màster en Conservació del Patrimoni Arquitectònic
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de València - UPV - 2017/18

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR D'ARQUITECTURA

MASTER OFICIAL EN CONSERVACIÓN DEL PATRIMONIO ARQ. MCPA

LA GRANJA DE SINYENT

Anàlisi arquitectònica i estudi històric per al seu coneixement i futura intervenció

Polinyà de Xúquer (La Ribera Baixa)

MÀSTER OFICIAL EN CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC
Paula Server Llorca - setembre 2018

ÍNDEX

00. RESUM - SUMMARY 007

01. INTRODUCCIÓ 009

1.1. Motivació 010
1.2. Objectius 013
1.3. Metodologia 015

02. CONTEXTUALITZACIÓ 019

2.1. Emplaçament i descripció general 020
2.2. Estudi Històric 023
2.3. La Barca de Sinyent 046
2.4. Alçament gràfic 053

03. ANÀLISI ARQUITECTÒNICA 064

3.1. Descripció formal de l'immoble 065
3.2. Tipologia arquitectònica 067
3.3. Estudi mètric 074
3.4. Hipòtesis d'ús 081

04. ESTRATIGRAFIA MURÀRIA 088

4.1. Anàlisi dels aparells de rajola de l'immoble 090
4.2. Identificació de les relacions estratigràfiques 105
4.3. Diagrama de Harris 110

4.4. Periodització murària 115
4.5. Conclusions de l'estudi estratigràfic 120

05. CATÀLEG D'ELEMENTS SINGULARS 129

5.1. Ubicació 130
5.2. Paviments 132
5.3. Fusteries 135
5.4. Elements significatius 142

06. CONCLUSIONS 149

6.1. Hipòtesi evolutiva 150
6.2. Conclusions generals 157

07. BIBLIOGRAFIA 159

7.1. Fonts documentals 160
7.2. Fonts digitals 164

08. ANNEXOS 165

8.1. Annex A. Croquis de l'alçament gràfic 166
8.2. Annex B. Documentació 168
8.3. Annex C. Fotografies complementàries 174
8.4. Annex D. Agraïments 175

00. RESUM - SUMMARY

0.0. RESUM - SUMMARY

Treball Final del Màster de Conservació del Patrimoni Arquitectònic de la Universitat Politècnica de València en el qual s'analitza el conjunt de La Granja de Sinyent, situat a la localitat de Polinyà de Xúquer a la comarca de la Ribera Baixa. Va ser declarat al març de 2018 Bé d'Interés Cultural pel Consell amb la categoria de *Monument*.

El present treball té com a objectiu la investigació històrica, tipològica i constructiva de tot el conjunt, i en particular de l'immoble principal conegut com La Casa del Lloch de Sinynet. Per tal de portar a terme l'objectiu es realitza un detallat estudi que ens permetrà conèixer els seus antecedents, contextualitzar les seues transformacions, establir-ne referències, perioditzar la seua evolució i trobar el perquè de la seua ubicació estratègica. Es tracta d'una minuciosa tasca d'aproximació en detall de tots els elements que formen part d'aquesta construcció de la qual es desconeix l'ús, els patrons i els models seguits per a la seua projecció, i el moment exacte de la seua construcció. Una sèrie d'incògnites que tractem d'esclarir en primer lloc amb l'anàlisi de documentació històrica i recent i amb un alçament gràfic complet dissenyat *ad hoc*, en segon lloc amb l'estudi de possibles referències tipològiques i processos projectuals, per finalitzar amb una anàlisi estratigràfica dels seus paraments. Al cap i a la fi es pretén posar en pràctica els coneixements teòrics i pràctics que ens atorga el curs lectiu del Màster per tal de posar en valor una de les joies gòtiques més ignorades del patrimoni històric valencià.

Final Project of the Heritage's Master at the the Polytechnic University of Valencia, which analyzes the ensemble of "La Granja de Sinyent", located in Polinyà de Xúquer in the region of La Ribera Baixa. It was declared Cultural Interest Site in March 2018 by "El Consell" with the category of Monument.

The present work aims at historical, typological and constructive research in general of the whole complex, and in particular of the main building known as "La Casa del Lloch de Sinynet". For this purpose a detailed study is carried out that will allow us to know its background, contextualize its transformations, establish references, periodize its evolution and find the reasons for its strategic location. This is a thorough task of research of all the elements of this construction whose use, patterns and followed models for its projection are still unknown, as well as and the exact moment of its construction. A series of puzzles that we try to clarify first of all with the analysis of historical and recent documentation and with a complete architectural survey, secondly with the study of possible typological references and projectual processes, to finish with a stratigraphic analysis of the walls. To sum up, thereby we to put into practice the skills provided during the academic year to give value to one of the most ignored Gothic jewels of the Valencian heritage.

PARAULES CLAU - KEY WORDS

Patrimoni, arquitectura medieval, tipologies extintes.

Heritage; medieval architecture; extinct typologies.

01. INTRODUCCIÓ

1.1. Motivació

1.2. Objectius

1.3. Metodologia

1.3.1. Confecció dels fotoplànols

1.3.2. Realització de l'alçament gràfic

1.1. MOTIVACIÓ

El Màster Oficial en Conservació del Patrimoni Arquitectònic de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de València ofereix dues especialitats principals; Gestió del Patrimoni i Tècniques d'Intervenció. Aquesta última opció és la que més s'ajustava a les nostres inquietuds, ja que sempre ens ha agradat localitzar problemes i plantejar possibles solucions de la mà de la tècnica fins trobar la més adequada. Podríem dir què en molts aspectes l'arquitectura no té una solució única, ortodoxa i absoluta, sinó que amplis ventalls d'opcions vàlides es poden plantejar per a fer front a una qüestió determinada, d'ací l'encant - i la responsabilitat - de discernir i fer la tria.

Precisament, per a no avançar a les palpentes i encertar la solució més pertinent, és necessari conèixer exhaustivament l'objecte del conflicte, la qual cosa requereix d'una fase prèvia de documentació i d'anàlisi on, amb ull crític, es vaja desfilant la trama intricada que en un primer moment pot presentar un edifici. Quan parlem de restauració arquitectònica, sovint aquesta tasca passa desapercebuda entre les pàgines d'un Pla Director o es llegeix ràpidament per tal d'arribar a la proposta de projecte quan realment tal etapa d'estudi i aproximació a l'immoble i a la seua història resulta ser una de les més fonamentals i enriquidores del procés d'intervenció.

Amb açò vam prendre la decisió d'encetar un Treball Final de Màster enfocat a l'estudi, l'anàlisi i la investigació d'algun tema concret que poguera abocar a una proposta real d'intervenció, descartant així l'altra modalitat de treball que ens dóna l'ETSAV; el seguiment i documentació d'una treball professional.

Com a possible objecte d'estudi es buscava alguna tipologia d'arquitectura rural típica valenciana que estiguera poc documentada. Algunes opcions eren aprofondir sobre algun model concret d'alqueries o documentar i analitzar els molins d'aigua de l'horta valenciana. Estos, a més de configurar un paisatge tant característic vertebrat per sèquies, representaven un dels punts de reunió i de socialització de la població més importants en un moment on el treball de la terra era el centre de moltes vides. Amb aquesta proposta arribà maig de 2017 i el Dr. Arquitecte Federico Iborra Bernad va acceptar dirigir el present treball. En una primera trobada es va parlar de l'existència d'un edifici medieval de funcionalitat desconeguda que es trobava a l'horta de Polinyà de Xúquer, conegut com La Granja de Sinyent.

No es pot negar que La Granja és un d'eixos edificis que volen traslladar del passat infinitat d'aprenentatges. Com no podia ser d'una altra manera es va adoptar com objecte d'estudi d'aquest TFM La Granja de Sinyent, amb la voluntat de coneixer-lo millor i d'aportar llum sobre la seua incerta història.

fig. 1

fig. 1: Detall del picaporta de ferro de la porta principal de la façana sud de La Granja de Sinyent.
Font pròpia.

La Granja de Sinyent, se situa al terme municipal de Polinyà del Xúquer, al marge dret del riu i vora la carretera CV-505, éssent aquest complex un dels pocs exemples d'arquitectura gòtica civil no defensiva que posseïm a la Comunitat Valenciana. Es tracta d'un enclau estratègic, vora l'antic camí que unia Alzira amb Riola i enmig d'una de les terres més fèrtils de l'Estat espanyol. Sembla que es va construir a principis de segle XIV[1], tot i que el present estudi tractarà de confirmar-ho o desmentir-ho, sobre restes d'anteriors construccions, amb l'estil gòtic del moment hui dia molt difuminat per les reformes posteriors.

El conjunt està constituit per dos volums en forma d'ela encerclats per un mur que genera un pati central. El cos principal medieval és de planta rectangular i s'alça mitjançant una sèrie d'arcades perimetrals i interiors per deixar un espai diàfan, que posteriorment va ser cegat i compartimentat. En primera planta, amb un llenguatge més senyorial, trobem un espai dividit en dues naus amb finestres ogivals i festejadors a la façana sud i una galeria tapiada a la façana nord. Annex a aquest cos es van construir altres volums posteriors.

L'edifici presenta un nefast estat de conservació a causa de l'abandó i l'oblit patit als darrers temps. Actualment és propietat de l'Associació Valenciana d'Agricultors (AVA-Asaja) juntament amb les terres del seu voltant, on s'hi ha instal·lat un centre d'experimentació agrícola anomenat "La Finca de Sinyent". El 2014 mitjançant una subvenció de l'extinta fundació Pere Compte, l'AVA va apuntalar La Granja i hi va instal·lar una coberta metàl·lica provisional, estabilitzant d'aquesta manera el seu progressiu deteriorament. L'interés de l'AVA pel patrimoni arquitectònic i la seua voluntat en recuperar l'immoble han permés que en els últims anys estudiants i especialistes documenten i visiten l'edifici, afavorint així la seua difusió i necessària posada en valor.

Amb l'objecte d'estudi escollit es va decidir que el TFM s'ocupara de fer un primer estudi històric i tipològic, amb el pertinent alçament, per a després proposar un ús i plantejar un projecte d'intervenció. No estava clar si la investigació acabaria prompte i si tindríem poques coses que contar, però la realitat ha sigut més bé la contrària i fins i tot ens ha faltat temps per a reflectir en el treball tot allò aprés. Així, Federico Iborra va proposar a Ignacio Matoses Ortells que participara en la investigació i co-tutoritzara el TFM. Ignacio Matoses es arquitecte i arquitecte tècnic expert en intervenció en patrimoni arquitectònic, ha sigut inspector de patrimoni en la província de València i una de les persones que millor coneixen l'edifici i qui va aconseguir que s'incoara la declaració de BIC i que es dugueren a terme les mesures precautòries.

Les motivacions del treball han anat canviant a mesura que s'avançava amb l'estudi històric i tipològic, ja que l'immoble està farcit de tot tipus de qüestions sense resposta que demanaven una reflexió molt més

fig. 2 i fig. 3

fig. 2: Façana est de La Granja de Sinyent.
fig. 3: Façana oest de La Granja de Sinyent.
Font: Fototeca de l'àrea de Patrimoni Cultural de la Generalitat Valenciana. "Alqueria Gòtica La Granja", 1992.

1 SOLER CRUZ, P.: *Guía de arquitectura de la provincia de Valencia*, Colegio Oficial de Arquitectos de Valencia, València 2002, p. 206.

detallada. Això constituiria el fonament perquè els criteris de la futura intervenció s'establiren sobre un argumentari consistent.

Una de les necessitats que prompte van sorgir va ser la d'elaborar una anàlisi estratigràfica murària per a la lectura dels paraments exteriors donada la seua complexitat. El treball va anar estenent-se en aquest sentit quan ja quasi a l'agost de 2018 i a les portes de lliurar-lo, la coberta metàl·lica provisional de La Granja, es va desencaixar després d'una jornada de plutges i forts vents. Pocs dies després Ignacio Matoses va rebre l'encàrrec d'elaborar el Pla Director del conjunt, i aprofitant que el TFM seguia en redacció es va decidir ajustar-se a les circumstàncies per a aprofondir més encara en la investigació de l'immoble, deixant així de banda, per una qüestió de terminis i de pertinència, la proposta d'intervenció.

L'immoble resulta ser una joia arquitectònica amb molts segles d'història a sobre i al voltant de la qual es plantegen diversos enigmes de tot tipus, a nivell tipològic, mètric, funcional i constructiu; la qual cosa provoca un magnetisme que incita a voler saber més sobre les claus de la seua construcció i el per què del seu emplaçament.

El seu estudi ha sigut motivant i enriquidor a nivell personal i professional, d'ací que adoptar La Granja de Sinyent com a objecte d'estudi resulte tot un repte per a qualsevol arquitecte que s'estime el patrimoni arquitectònic.

fig. 4 i fig. 5

fig. 4: Porta principal de la façana sud de La Granja de Sinyent amb el taulell indicant "1 Gual" referent a la partida on s'emplaça l'immoble.
fig. 5: Detall de la coronació d'un dels arcs de planta baixa visible des del primer pis en haver-se enfonsat part del forjat.
Font pròpia.

1.2. OBJECTIUS

Amb el present treball es desitja dur a terme una tasca d'investigació arquitectònica transvesal que abaste totes les esferes possibles d'un edifici històric per tal de desvetllar els seus aspectes més característics i les claus de la seua concepció - construcció - transformació. La Granja de Sinyent resulta ser un immoble tan interessant que aquesta etapa prèvia a la intervenció pren tota l'extensió del present estudi, ja que les transformacions patides amb els segles no són estructurals i permeten una clara lectura d'anteriors etapes.

D'aquesta manera, els objectius que s'intenten assolir són els següents:

· Aprendre a fer front a un projecte d'investigació arquitectònica basat en desxifrar un bé patrimonial històric de gran valor.

· Dur a terme una tasca de recerca documental i d'obtenció d'informació bibliogràfica per a la posterior tria de les dades, ordenació de les idees i estructuració d'un fil discursiu fonamentat que ens conduisca per la història de l'immoble.

· Realitzar una tasca d'observació acurada de la construcció d'un edifici per comprendre com va ser la seua edificació i amb quins mitjans es va dur a terme fa més de cinc cents anys.

· Establir comparatives tipològiques, mètriques i funcionals amb altres edificis del seu mateix moment històric per a aprendre a discernir les característiques formals i constructives que diferèncien les construccions de cada època. Així es maduren coneixements relacionats amb la identificació de models i llenguatges arquitectònics típics d'un moment històric concret. Qüestió que és de gran importància en La Granja vista la gran varietat d'elements de diferents moments que hi conviuen.

· Detectar el valor històric, arquitectònic, constructiu, paisatgístic, etnològic etc. que puguen presentar els diversos volums que formen part del conjunt.

· Desenvolupar una metodologia de treball pròpia que puga ser aplicable a altres feines que puguen sorgir durant l'etapa professional.

· Posar en valor un bé patrimonial de gran riquesa i contribuir a la seua difusió i divulgació a través del seu coneixement.

fig. 6

fig. 6: Detall del parament i barana de l'escala de la Casa de Sinyent. Font pròpia.

A nivell més concret i pràctic, amb aquest Treball Final de Màster es desenvolupen altres objectius particulars:

· Realitzar un alçament arquitectònic complet d'un bé construit. Dintre de les limitacions que posseeix un treball acadèmic d'aquest tipus on s'adoleix de certs instruments que podrien acurar més la presa de dades i posterior elaboració de la documentació planimètrica.

· Identificar els elements arquitectònics més significatius que posseeix el conjunt per a extreure el seu valor històric i arquitectònic segons la seua singularitat, antiguitat i complexitat.

· Analitzar de manera exhaustiva els diferents paraments que composen l'edifici mitjançant l'estudi dels seus aparells de rajola i l'aplicació del mètode d'anàlisi estratigràfica.

· Aprendre a raonar l'evolució constructiva d'un edifici a través de plantejaments lògics que permeten formular possibles hipòtesis per a posteriorment corroborar-les o descartar-les a partir d'evidències contrastades. Dur a terme un estudi que s'aproxime al detall sense perdre de vista la globalitat del conjunt.

· Assentar els criteris bàsics per a la futura intervenció en l'immoble basats en el coneixement i avaluació de tot el conjunt.

· Finalment extraure unes conclusions raonades a partir de tot allò estudiat.

fig. 7

fig. 7: Vista de la caseta del motor de la partida del Gual des de la façana nord de la Granja de Sinyent. Font pròpia.

1.3. METODOLOGIA

1.3.1 Metodologia: **Confecció dels fotoplànols**

· Presa de dades

La qualitat dels fotoplànols que es realitzen està condicionada en primer lloc per la precisió del treball de camp, tant per les imatges i la resolució d'estes com per la correcta ubicació del punt de disparament. És per açò que resulta imprescindible planificar prèviament la metodologia a seguir abans d'iniciar la feina si no es volen repetir algunes tasques per no haver obtés uns resultats suficientment precisos.

Per començar, es prendran fotografies de tots els alçats (façanes exteriors i interiors) el més perpendiculars possibles a l'objecte a fotografiar perquè la distorsió d'aquestes quede minimitzada en la mesura del possible. Establim així mateix una distància a façana que tractarem de conservar en totes les fotografies, en aquest cas, vista l'alçada dels murs i la distància disponible que tenim al nostre darrere per prendre recul, hem considerat com a òptima una distància de 12 metres. No ens hem d'allunyar molt més perquè correm el risc de disminuir la qualitat de les imatges. Tracem així sobre el terra una línia paral·lela al mur conservant l'anterior mesura constant i comprovant alhora que tots els volums visibles encaixen dins el marc fotogràfic. Ara sabem que en qualsevol punt d'aquesta línia podrem realitzar les nostres fotografies i per tal d'assegurar-nos que la captura es fa el més perpendicular possible a l'objecte i, encara millor, a una alçada fixa del terra, utilitzem un trípode. Un cop instal·lada la càmera ens disposem a prendre les fotografies cada metre i mig o dos metres. Com més fotografies tinguem més senzill serà després el muntatge perquè el programa que utilitzarem disposarà d'una major informació dels nostres alçats.

A l'hora de fer les captures comprovarem que la resolució de les imatges que obtenim és elevada, ja que després haurem de treballar a fons sobre estes. Ajustem els paràmetres de distància focal i ISO segons el cas i la posició respecte al Sol. A més és preferible que les captures es facen en un moment del dia en què no apareguen ombres projectades sobre la façana.
La major dificultat que podem trobar-nos és la presència d'objectes que obstaculitzen la visió dels murs i que impedixen documentar algunes zones. Un exemple és l'alçat 2 que roman ocult en gran part darrere del pi de l'antic camí de La Granja i que arriba fins i tot a tocar la cornisa del mur. Front a aquestes situacions cal eixir de la línia marcada per avançar-nos i prendre fotografies de detall que després caldrà unir de forma individualitzada.

fig. 8 i fig. 9

fig. 8: Presa de dades fotogràfiques mitjançant trípode i distància constant a façana de 12 metres.
fig. 9: Obstacles que oculten gran part de l'alçat 2 i que ens obliguen a prendre les dades a diferents distàncies de l'objecte per a després montar-les.
Font pròpia.

· Ortogonalització i muntatge

Les fotografies obteses en la presa de dades són d'alta resolució i tenen poca distorsió. No obstant, resulta necessari corregir-les manualment per obtindre les ortofotos corresponents. Per a la qual cosa s'ha fet servir el programa obert *Hugin* que permet realitzar aquesta manipulació geomètrica de les imatges a partir de punts de control. Obtindrem imatges redreçades mitjançant una metodologia gràfica.

Dins la plataforma obrim la nostra imatge i li assignem punts de control formant segments horitzontals i verticals, distribuïts uniformement per tota la pantalla. El programa identificarà quins són els plànols a rectificar a partir dels segments donats que reconeixerà com horitzontals o verticals i automàticament els ortogonalitzarà. Per a dur a terme la transformació, al menú "empalmador" s'assigna el mode de projecció com "rectilínia" i s'optimitza la imatge perquè *Hugin* calcule la nova posició. A continuació, el programa ens informarà de la qualitat del procés d'assenyalament de punts de control a través de residus entre les posicions calculades i les posicions assenyalades als punts de control. En acabar, ajustem el camp de visió, la grandària òptima i l'àrea de retall, i generem la imatge en TIFF i en JPEG que vindrà ja retallada.

Com vegem amb el resultat, aquest mètode ens serveix sobretot per a ortogonalitzar les zones situades més als extrems de la fotografia que es veuen més fugades. Açò es deu a què l'objectiu ha captat amb major frontalitat el punt central al qual hem apuntat però la resta apareix amb una lleugera perspectiva de vegades poc perceptible a primer cop d'ull. Dites línies de fuga són majors com major siga la distància focal que li hem assignat a la fotografia.

Aquest procés el repetim amb tota la bateria de fotografies que hem pres de cada façana obtenint les imatges redreçades corresponents per a seguidament montar-les unes amb altres. Per a composar la fotografia total de l'alçat fem servir el programa ICE (*Image Composite Editor*) que ens permet generar un mosaic d'imatges a partir de la detecció automàtica de punts en comú dins d'una sèrie de fotografies. Els resultats són de bona qualitat i el procediment és ben senzill. Com que ICE treballa de forma automàtica sense donar opció a insertar massa paràmetres, poden eixir de vedas errades al muntatge, en aquest cas, podem rectificar posteriorment les zones incorrectes o, millor encara, fotografiar de nou les àrees conflictives per a repetir aquest últim pas.

Amb el mosaic generat apreciarem una xicoteta distorsió deguda al propi objectiu de la càmera. Per a solucionar-ho fem una última rectificació de les imatges amb una transformació de segon ordre que ens permet manipular el *Photoshop*. Així, amb l'ajuda de les guies de referència corregim la lleugera distorsió.

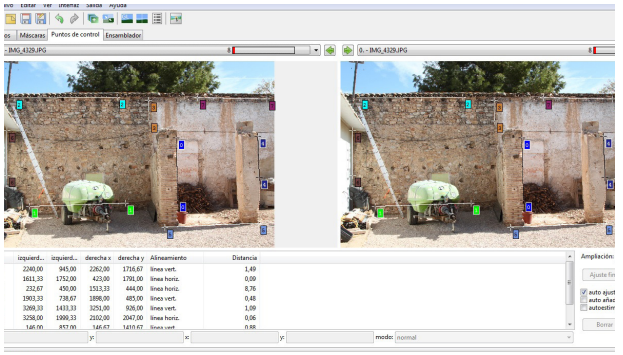

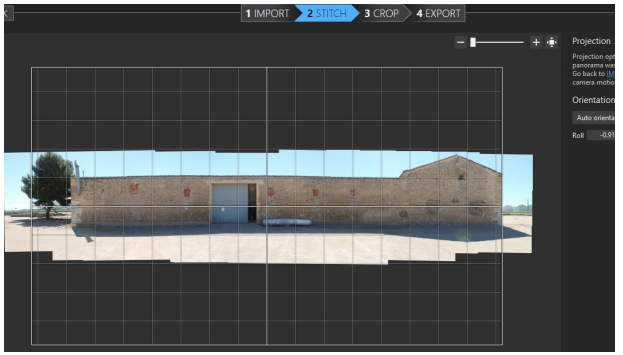

fig. 10 i fig. 11

fig. 10: Interfície del programa Hugin mentre s'assignen punts de control horitzontals i verticals atribuïts a unes coordenades que es poden modificar manualment. Es recomana com a mínim atribuir 10 puts per fotografía.
fig. 11: Interfície del programa Image Composite Editor on vegem el mosaic de l'alçat 3 composat a partir d'imatges ja endreçades amb Hugin que ens ofereix el programa a partir del reconeixement de coordenades.
Font pròpia.

· Rectificació de les imatges

A partir de les fotografies rectificades realitzem els fotoplànols, es tracta en definitiva d'un plànol dibuixat en Autocad amb elements lineals i que es recolza sobre un plà (línia de terra) però amb la textura de la fotografia corregida.
Suprimirem per tant, el cel, el sòl tots aquells elements que presenten fuga i les teules de coberta per a després dibuixar-les manualment amb la correcta altura de cornisa i del crestall de la teulada, sent fidels sempre a les deformacions i als enfonsaments que presente. D'aquestos últims no busquem una restitució perfecta, sinó aproximada, ajustarem en les zones pròximes als forats les teules perquè s'entenga que la realitat no és una filada perfecta de teules.
Com que el fotoplànol es resol amb una projecció ortogonal i no cònica com a les fotografies, caldrà que es suprimisquen tots els elements fugats que puguen aparèixer, tant horitzontals com verticals. A més, açò significa que quan un alçat té diversos plànols, la imatge mai coincideix totalment amb la rectificació fotogràfica que hem fet. És el cas de l'alçat 4 i de dues de les façanes interiors. Per tal de solucionar-ho partim sempre de la planta per a identificar la posició real dels cossos que queden enrere. Amb dita posició desplaçarem el fragment més allunyat, l'escalarem i l'acoblarem al seu lloc real.

Un altre dels detalls a tindre en compte respecte a la diversitat de plànols en una sola fotografia és que alguns cossos poden ocultar part del plànol posterior. Si per exemple una teulada més baixa que la façana posterior oculta l'encontre entre aquesta i aquella, caldrà escalar a mida real el cos que sobreïx i restituir el tros d'alçat faltant. Per a aquestos casos hem hagut de pujar-nos a una escala per a obtindre la fotografia el més ortogonal possible de la zona amagada.
En general, sempre que es puga restituir un objecte del fotoplànol a partir de fotografies properes, el resultat serà millor. Perquè estes fotografies es puguen ajustar de forma senzilla el millor és que siguen el més frontals possible evitant fugues. D'una zona massa elevada, és per exemple preferible restituir-la amb una fotografia presa des d'un punt allunyat que apropar-se molt i que es capture fugada.

fig. 12 i fig. 13, 14 i 15

fig. 16 i fig. 17

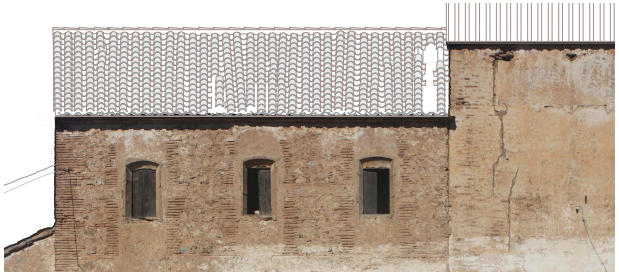

fig. 12: Fotografia de la façana 4 del pati interior des de dalt de la coberta metàl·lica del cos prefabricat. D'aquesta manera es capta una zona que quedava excessivament fugada des de cota zero.
fig. 13, fig. 14 i fig. 15: Fotografies fetes a diferents distàncies de l'objecte per evitar obstacles.
fig. 16: Detall de les teules de l'alçat 1 restituïdes linialment mitjançant AutoCad.
fig. 17: Detall del contorn, línia de terra i restitució d'elements.
Font pròpia.

1.3.2. Metodologia: **Realització de l'alçament gràfic**

S'ha realitzat un alçament gràfic de les plantes i seccions del conjunt parant especial atenció a l'edifici principal, del qual s'han tret mesures més acurades. El mal estat de l'edifici del forjat del primer pis de l'edifici de la sedera impedeix el seu accés de manera que no s'ha pogut mesurar. No obstant, a través de l'anàlisi de fotografies de 2014 (abans que es desprenguera part d'una de les seues voltes) s'ha vist la seua regularitat, simplicitat de formes i correspondència amb la planta baixa, de manera que hem decidit grafiar-la amb la mateixa morfologia que la seua planta baixa.

La presa de dades ha consistit en la medició directa de l'immoble mitjançant làser, regles i nivells. Prèviament s'ha elaborat una planificació de les mesures fonamentals a prendre, de l'ordre a seguir i de la triangulació necessària per a l'obtenció de resultats fiables que ens pogueren servir posteriorment per a treballar. Durant aquest treball de camp, que es va prolongar durant diverses setmanes, es van elaborar una sèrie de croquis les medicions dels quals es volcaben sobre AutoCad per a confeccionar els corresponents plànols.

S'inclouen més esbossos del treball realitzats in situ a l'Annex A.

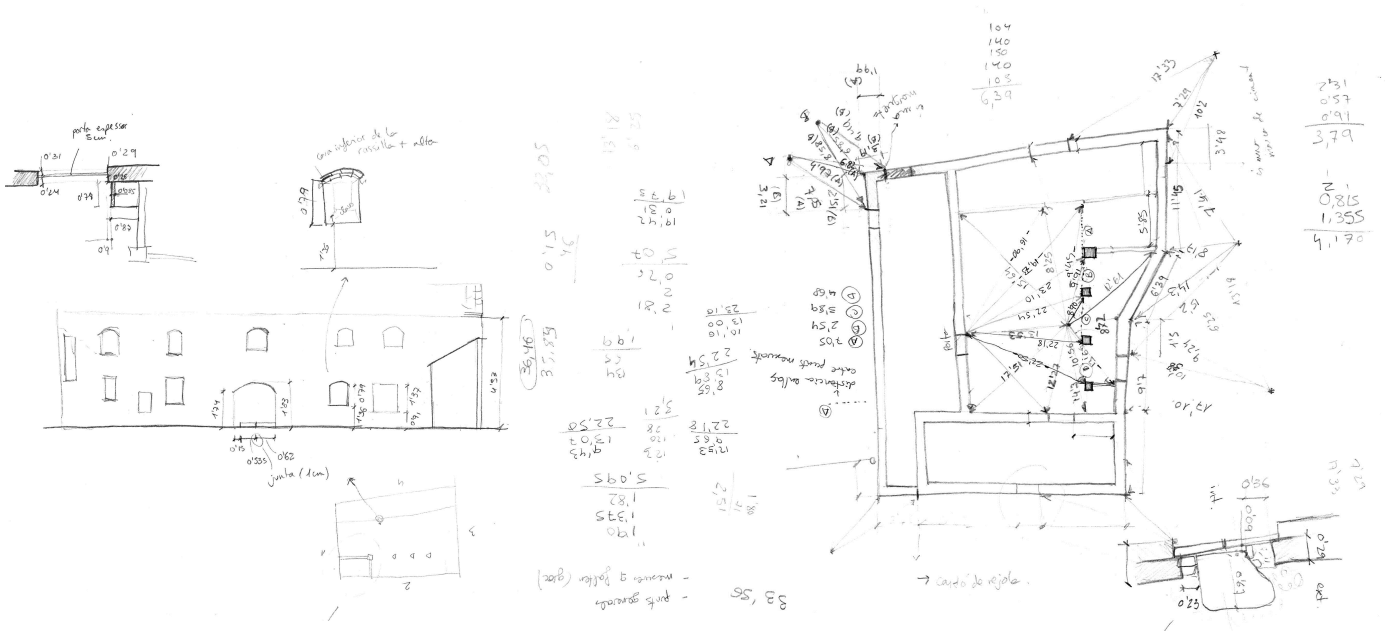

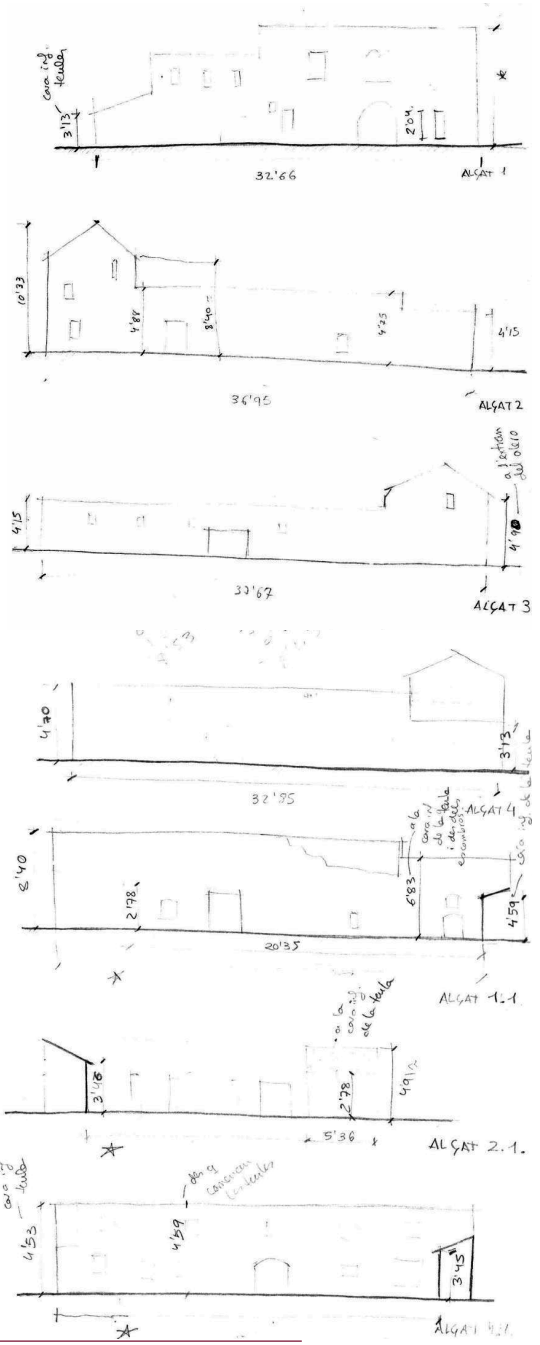

02. CONTEXTUALITZACIÓ

2.1. Emplaçament i descripció general

2.2. L'entorn i el paisatge de la Granja de Sinyent

2.3. Estudi Històric

2.3.1. Sinyent
2.3.2. El naixement del Monestir de Santa Maria de Valldigna Valldigna
2.3.3. La granja cistercenca
2.3.4. El cas de la Granja de Sinyent

2.4. La Barca de Sinyent

2.5. Alçament gràfic

2.5.1. Planimetria
2.5.2. Fotoplànols

2.1. EMPLAÇAMENT I DESCRIPCIÓ GENERAL

La Granja de Sinyent es troba a la localitat valenciana de Polinyà de Xúquer, pertanyent a la comarca de la Ribera Baixa, s'ubica a la planura al·luvial del riu Xúquer, al marge dret del riu i justament enfrontada amb el poble d'Albalat de la Ribera. Aquest conjunt arquitectònic també és conegut sota el nom de La Casa del Lloch de Sinyent i reuneix varies edificacions de cronologia diversa entre les que destaca una de elles, que per la seua tipologia constructiva i pels seus valors formals es pot asegurar que te un origen que es remonta com a mínim al segle XIV.

El municipi de Polinyà és un xicotet nucli poblacional d'uns 2.500 habitants tradicionalment vinculat al cultiu del regadiu. El seu terme està limitat al nord pel riu Xúquer, al sud pel límit municipal de Benicull de Xúquer, a qui va estar unit fins 2003 i a l'est per Riola. La seua extensió territorial constrenyida pel llit del riu fa que la Granja es trobe a una menor distància d'Albalat de la Ribera que de Polinyà de Xúquer, a qui s'adscriu realment. La producció de la zona és bàsicament la taronja, de fet, la major part de l'economia d'aquestos dos pobles depén del mercat de cítrics, a les temporades de major feina diversos treballadors estacionaris ajuden amb les tasques agrícoles. Fins i tot, l'escut de Polinyà, format per un taronger i l'emblema del riu, també ens parla de la impotància de la taronja com a símbol del poble.

El complex de la Granja de Sinyent forma part de la Partida del Gual, al polígon 1, parcel·la 63. El Gual és el nom que rep el conjunt de terrenys que rodegen l'immoble i que han estat vinculats històricament a la seua propietat, es tracta d'un total aproximat de 25.440 m^2 de terra agrícola que són avui dia propietat de l'Associació Valenciana d'Agricultors (AVA-ASAJA).

fig. 18 i fig. 19

fig. 18: Situació de la Granja de Sinyent respecte a la Comunitat Valenciana. Font: Vilaweb.
fig. 19: Vistes dels voltants de la Granja de Sinyent des de dalt de la seua cornisa. Font: Carles Grau.

El seu entorn juga per tant un paper fonamental en el caràcter de l'edifici, ja que sempre ha tingut una relació directa amb el treball agrari i moltes de les seues reformes i modificacions, especialment les dels darrers segles, han vingut condicionades per les necessitats del camp i de l'economia de la zona.

Es tracta d'una zona rica de conreus, amb terres de cultiu organitzades més bé en minifundis i on la proximitat del riu ha propiciat l'assentament d'una sèrie de pobles, fins a onze en la comarca de la Ribera, a la vora del llit fluvial. A més, el tram on se situa la Granja de sinyent és el més pròxim a l'Albufera de València i a la desembocadura del Xúquer amb la Mediterrània.

Actualment l'immoble es troba enfront d'una carretera secundària, la CV-505 que condueix fins a Alzira que juntament amb Sueca són els termes de major importància de la zona. La carretera és un dels elements de l'entorn que més impacte negatiu té sobre la construcció en si mateixa i sobre la percepació del seu paisatge, ara molt desfigurada. Un trànsit continu de vehicles desfilen tots els dies pel davant de la façana sud, a escasos tres metres del seu parament principal, amb tot el que açò suposa per a un conjunt històric que es troba en unes condicions molt precàries: gasos, vibracions, sorolls i inaccessibilitat per a un patrimoni que és de tots.

L'immoble va ser declarat Bé d'Interés Cultural fa apenes uns mesos, i amb aqueix Decret s'han forçat una sèrie de mesures per a preservar el paisatge històric i el context propi del monument. Entre elles destaca que l'ús dels terrenys on s'implanta sera s'empre per a explotació agrícola tradicional o d'investigació, també l'obligació d'implementar cultius de fulla perenne en dues o més filades com a mínim davant dels hivernacles de la zona que puguen afectar a la percepció visual de l'immoble. En tot cas, les actuacions que tinguen incidència en la dignitat o apreci de l'escena paisatgística s'hauran de sotmetre a l'autorització prèvia de la Conselleria de Cultura. Al cap i a la fi es fa una incidència especial en la importància del paisatge en aquest bé patrimonial, ja que no s'entendria fora del seu context.

L'edifici presenta característiques típiques de l'arquitectura rural, però també trets del gòtic senyorial i una morfologia que sembla adaptar-se a antics camins, a l'est limita amb el conegut com "Camí de la Granja" que connecta l'actual carretera amb el riu.

fig. 20

fig. 20: Fragment del "Mapa que contiene las tierras que riega la Real Azequia de Alcira por el Excmo.Sr. Dq de Hijar" datat entre 1745 i 1804 on vegem l'actual comarca de la Ribera Baixa en relació amb altres elements del seu entorn.
Font: Cartoteca Universitat de València.

fig. 21

fig. 21: Posició de la Granja respecte a la carretera CV-505, Albalat (a l'altra banda del riu) i Polinyà de Xúquer, seguint la carretera cap a l'est.
Font pròpia a partir de la cartografia de l'Institut Cartogràfic Valencià.

2.2. ESTUDI HISTÒRIC

Sinyent fou una de les poques granges cistercenques del Regne de València, ja que l'ordre monàstica hi arribà en entrar el segle XIII amb els seus principis de base qüestionats. Al País Valencià s'hi instal·laren dos cenobis cistercencs, Santa Maria de Valldigna i Santa Maria de Benifassà, els quals van construir un nombre prou reduït de granges, de les quals podem afirmar que Sinyent és l'única del segle XIV que es conserva en peu malgrat les múltiples transformacions i reformes que han difuminat el seu caràcter gòtic.[2]

La falta d'informació i de documentació de la realitat quotidiana que vivien els habitants de la Granja no és ni molt menys d'estranyar, ja que, com és sabut, la cultura i la història l'han escrit nobles i eclesiàstics i no pas monjos conversos (molts d'ells no sabien llatí) ni molt menys jornalers o serfs. D'ací la importància d'esbrinar i aportar llum a la història d'aquest conjunt a través l'anàlisi de tota aquella documentació que l'envolta així com pel context social i econòmic on es troba immers.
L'estudi de l'evolució de rendes de Sinyent, de la fortalesa o inestabilitat del monestir i el model econòmic seguit per la Granja resulta doncs indispensable per poder destapar el funcionament del sistema i la bona o mala salut de les seues instal·lacions. Ens pot ajudar a encaixar la voluntat de reformes de l'edifici i a contextualitzar reestructuracions o canvis d'ús.

Entorn a la Granja de Sinyent s'han desenvolupat diverses hipòtesis del seu origen, funció i preexistències que ens deixen amb uns inicis incerts i gens clars. Així doncs, aquest TFM s'endinsa en l'embull històric amb la pretensió d'aportar claredat i ordre en aquesta complexa dimensió històrica que es dibuixa. La varietat de teories que envolten el conjunt i les diverses versions donades pels experts han atret l'atenció de certs acadèmics i amants del patrimoni històric, fet que ajuda a la posada en valor del monument però que no ha resolt una qüestió que s'albira enrevessada.

fig. 22 i fig. 23

2.2.1. Estudi històric: **Sinyent**

La pròpia nomenclatura del conjunt, "La Granja de Sinyent", ens suggereix per començar dues línies d'investigació fonamentals a partir de les paraules claus "Granja" i "Sinyent". Què era entés per Granja fa 700 anys i quines necessitats arquitectòniques requeria, i què era el *Lloch* de Sinyent com bé apareix en nombroses bibliografies.

fig. 22: Vista general del Monestir de Santa Maria de Benifassà al Baix Maestrat. Font: Joan Ferre Verge.
fig. 23: Vista del Monestir de Valldigna des del seu jardí amb al fons les muntanyes de la Vall. Font: Anna Fons Martínez.

2 GUINOT RODRÍGUEZ, E.: "El Císter Català, una mirada de conjunt" a VV.AA., GARCIA-OLIVER, F. (coord.): *El Císter, ideals i realitat d'un ordre monàstic: actes del Simposi Internacional sobre el Císter, Valldigna 1298-1998*, València 2001, p. 125-142.

Seguint aquesta última qüestió, Sinyent sembla que fou un dels assentaments avui dia desapareguts que en època islàmica s'establiren vora el riu Xúquer a la Ribera Baixa. En aquest cas a un indret estratègic des d'època romana, al possible creuament de la via *Augusta* i *Sucro-Saetabis*[3]. A l'igual que Sinyent moltes altres poblacions desaparegueren com Massalalí, Alfulell, l'Ombria i el Ràfol, tot i que a diferència d'aquestes últimes que pertanyien als dominis del castell d'Alfàndec, també conegut com el castell de la Reina Mora, Sinyent formava part del terme sota el domini del castell de Corbera. En època musulmana i durant la baixa edat mitjana aquest castell va tindre jurisdicció sobre el territori comprés entre el riu Xúquer i la serra de Corbera, limitat a l'oest amb Alzira i a l'est amb Cullera i la mar.
De manera que a més de Sinyent comprenia altres nuclis poblacionals com Llíber, Fortaleny, Polinyà, Nacla, Alcudiola...
Quan Jaume I va conquerir la zona, allà el 1238, el castell era propietat del cabdill musulmà Al-Azraq i amb la Conquesta cristiana va canviar de mans a la Corona com moltes altres possessions àrabs.
La propietat d'aquest castell i el seu territori de jurisdicció va passar en aquest moment a ser patrimoni de nobles cristians que al llarg del segle XIV fundaren el senyoriu de Corbera.[4]

El model territorial del qual formava part Sinyent en aquell moment previ a la conquesta cristiana correspon doncs a un sistema repetit al llarg del país Valencià que ha estat estudiat per Pierre Guichard[5]. En primer lloc es trobaria el *castrum* rodejat de l'espai de refugi per a la població, referenciat al llibre del Repartiment com *castrum et villam*, que abastaria les construccions ubicades al voltant de la fortalesa, significaria el primer terme i a més el lloc de refugi en cas de setge. A la vall del castell i normalment dins el seu camp visual es trobarien la resta de xicotetes poblacions repartides al seu territori de control.

Estem parlat d'agrupacions urbanes molt reduïdes, algunes d'elles solament comptaven amb unes poques cases a la vora del camí en un model de xicotetes unitats que encara avui en dia podem reconèixer a l'horta de València com referència més propera. Aquest devia ser el cas de Sinyent, un xicotet grup d'habitatges en un entorn rural que devien posseir instal·lacions pròpies de producció d'aliments bàsics, com ara pa o oli, i que probablement s'erigia sobre restes de construccions anteriors. Aquestes agrupacions d'habitatge acaben formant el que podem associar al nostre imaginari actual com llogarets.

La qual cosa implica que quan parlem d'*alqueria* al segle XIII no ens estem referint a una sola casa de camp aïllada i dedicada al treball agrícola, sinó que nomenem a un xicotet poblet composat per diverses cases.

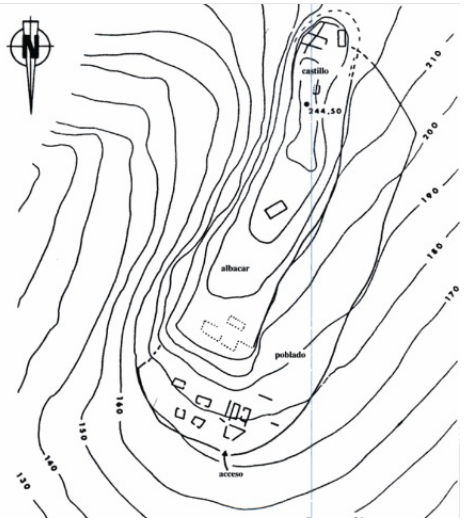

fig. 24 i fig. 25

fig. 24: Castell d'Alfàndec a finals del segle X, on apreciem una configuració tripartita. Font: FURIÓ, A., APARISI, J,: Catells, torres i fortificacions en la Ribera del Xúquer, PUV, València 2002, p. 35.
fig. 25: Vista del castell de Corbera amb el seu poble i dominis. Font pròpia.

3 MATOSES ORTELLS, I.: "Desvelando el arcano de la Ribera del Júcar. La casa de Sinyent", a *Actas del IX Congreso Internacional de Arquitectura en Tierra. Tradición e innovación*, Universidad de Valladolid, Valladolid 2012, p. 99.

4 GARCIA GARCIA, F.: *El Naixement del Monestir Cistercenc de la Valldigna*, UV, València 1983, pp 20-27.

5 GUICHARD, P.: "València abans dels catalans", *L'Avenç* nº 16, 1979, pp. 34-39.

Un tret que destaca d'estes agrupacions és la seua disposició generalment vora un camí i les relacions que existien entre els seus pobladors i la terra, ja que solien ser els seus propietaris qui hi habitaven i treballaven la terra, (a diferència del futur sistema emfitèutic).
De fet, quan Jaume I realitza el seu repartiment, vegem clarament aplicada aquesta accepció a la paraula *alqueria*[6].

A la documentació conservada al respecte, a partir de la segona meitat del segle XIV es produeix una substitució progressiva en alguns casos del vell mot *alqueria* pel de *lloc*, pot ser un simple canvi lingüístic o bé una mutació estructural. En tot cas, estem parlant d'una configuració amb unitats d'habitatge bàsiques que posseeixen una *alqueria* o un *rafal*[7].

L'*alqueria* era una casa de conreu amb habitacions per al propietari que normalment habitava a la ciutat, una torreta i construccions annexes per a la producció d'aliments a xicoteta escala com ara forns, graners o molins. Per la seua banda, el *rafal* seria una masia de major importància que tindria graners, almàsseres, forns, corrals, molins, premses de vi, etc.
Com han apuntat alguns autors a partir de l'anàlisi de les propietats rurals llistades al Llibre del Repartiment, la majoria dels rafals serien explotacions perifèriques tot i que alguns estarien dins el territori de l'Horta de València, però en tot cas, serien emplaçaments que podem reconèixer com zones marginals[8]. Per marginals podem entendre que s'ubiquen en els límits amb les marjals, o fins i tot dins d'estes, o bé en zones fàcilment inundables en moments d'avingudes per la presència d'un riu i on no es troben altres alqueries al voltant.
Perifèric doncs, no solament entés com extern a una població sinó també com marginal. Es tractaria de terres que les *aljames* (mot per nomenar a les comunitats musulmanes amb personalitat jurídica pròpia) no han considerat adequades per a fer un assentament però on, en canvi, certs particulars veuen una possible renda i decideixen instal·lar una explotació agrària o agropecuària per tindre un interés comercial.

Pel que fa a la tipologia convencional d'aquests rafals, Ferran Esquilache Martí afirma a la seua tesi que hi ha tot un conjunt d'instal·lacions que sabem que s'hi repeteixen:

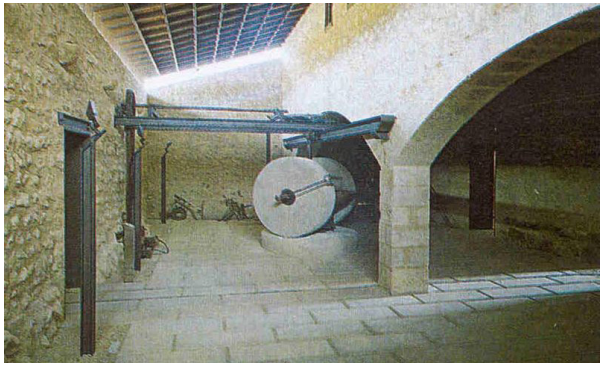

fig. 26 i fig. 27

fig. 26: Planta general de l'alqueria islàmica de Bofilla a Bétera, segles XI - XIV. Segons el dibuix de P. López. Font: DEL REY, M., Alqueries, paisatge i ... p. 34.
fig. 27: Una de les instal·lacions més comunes a les granges cistercenques eren els molins d'oli. A la imatge tenim l'interior del molí d'oli de Cervera del Maestre, restaurat en 1984 per l'arquitecte Jaime Prior i Llombart i declarat BIC en 2007. Font: Jaime Prior i Llombart.

6 Veure per exemple el cas de l'alqueria de Gebralcobra, situada sota el Castell d'Alfàndec, que fou donada a 40 ballesters de Tortosa *a excepció dels seus forns i molins.* El nombre elevat de beneficiaris i la excepció en plural de les infrastructures productives corrobora que s'està fent referència a un llogaret i no a un sol habitatge de camp. En altres donacions trobem referències a cases dins d'alqueries (com la de Benifairó), s'està donant realment un habitatge pertanyent a un poble. FERRANDO i FRANCÉS, A. (dir.): *Llibre del Repartiment*, Vicent García, Paterna 1979, p. 168.

7 TARRADELL, M. i SANCHIS GUARNER, M.: *Història del País Valencià*, Vol. I., Edicions 62, Barcelona 1990, p. 342.

8 GUICHARD, P.: *Al-Andalus frente a la conquista cristiana*, València 2001, pp. 511-518.

Si els considerem com una espècie de "granja" amb tota una sèrie d'instal·lacions que sabem que tenien, com ara molins, trulls, eres, magatzems, corrals, colomers, cases per als treballadors (sariks), pot ser torres defensives i, segurament, en molts casos però no en tots, alguna casa més luxosa per al posseïdor.[9]

No es pot dir que tots els rafals foren iguals, tant les seues mides com les seues activitats específiques poden variar, però aquests equipaments ens donen una idea de la forma d'ocupar el territori que es degué produir.
En moltes ocasions, dites estructures podien veure's transformades amb el temps i donar lloc a la formació de nuclis poblacionals, com va ser el cas de Simat per exemple. Una dinàmica que es va donar en altres casos on al voltant d'una sèrie de construccions productives es van anar assentant d'altres formant diverses unitats d'habitatge, carrers i plaça, donant lloc en definitiva a un nucli poblacional nou.
Però entorn a les construccions de Sinyent no es va desenvolupar un poble de grans dimensions, va conservar el model existent d'agrupacions aïllades i rurals més o menys transformades amb el pas dels segles incloent-hi habitatges. Possiblement es tractaria d'un xicotet nucli que més tard es va acabar despoblant.

Les Causes per les quals es va despoblar Sinyent i en quin moment concret són per ara desconegudes. Tenim constància que al segle XVI Sinyent -o Cinyent - com apareix a alguna documentació- existia com a població i devia tindre una certa entitat, això s'extrau d'un document que relata com diversos habitants declararen com a testimonis després d'uns aldarulls el 1545 a Polinyà[10]. Ens arrisquem no obstant a proposar una hipòtesi del perquè marxaren i desaparegué aquest xicotet nucli poblacional, possiblement en un moment indeterminat posterior a 1545: a causa d'un catastròfic desbordament del Xúquer.

En primer lloc, atenent a la situació de Sinyent, a solament 150 metres de la vora del riu Xúquer. Emplaçament on resulta típica l'alternança de períodes de sequera amb altres de fortes tempestes i temporals i tenint en compte les freqüents riuades patides a la zona, no sembla fútil pensar en la possibilitat que el lloc de Sinyent desapareguera víctima d'una gran riuada que acabara amb les seues construccions.

A la zona de la Ribera el riu Xúquer presenta unes característiques que el fan propici a patir inundacions endèmiques típiques de l'estructura del riu, a causa doncs d'uns trets que han persistit quasi immutables en els últims deu segles. Primerament tindríem la gran mida de la conca que aboca aigües a aquests trams del riu, l'escassa pendent del terreny que afavoreix una corrent suau d'aigua i també la seua acumulació així com la confluència d'afluents d'importants cabdals entre Alberic i Algemesí. Aquestes peculiaritats s'unirien

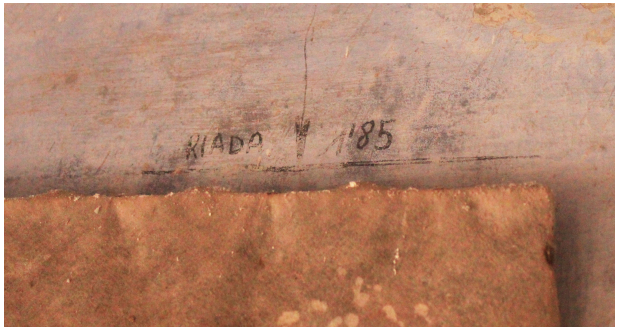

fig. 28 i fig. 29

fig. 28: Distribució de nuclis d'habitatges al voltant de la ciutat de València, segle XVIII. Detall del plànol del Pare Tosca 1722. Font: DEL REY, M., Alqueries, paisatge i ... p. 122.
fig. 29: Graffiti a un dels murs de La Granja de Sinyent amb la inscripció: "Riada 1,85". Font pròpia.

9 ESQUILACHE MARTÍ, F.: *Els espais agraris i l'estructura social d'una gran horta fluvial andalusina*, tesi inèdita, Universitat de València, València 2015, p.310.

10 VICENT, M., GARÉS, T., ÚBEDA, X.: *Senyors, bandolers i vassalls. La fautoria del Duc Francesc de Borja i els successors de Polinyà (1545)*, Publicacions Universitat de València, València 2016.

amb les irregularitats pluviomètriques i una morfologia del pla d'inundació molt canviant.

Com vegem són qüestions idònies perquè al llarg de la història s'hagen succeït nombroses inundacions amb efectes devastadors en molts casos que s'han agreujat amb els anys:

Por lo que se refiere a la distribución anual de las avenidas fluviales, los datos muestran un agravamiento progresivo del fenómeno, con un cambio importante desde 1740. Si dividimos la etapa 1460-1810 en fases de 70 años, resulta que antes de 1740 el número de riadas fluctúa entre 6 y 10 en cada fase, mientras que entre 1740 y 1810 llegaron a existir 30 años con desbordamientos y solo 40 libres de ellos.[11]

El 1846 Pascual Madoz descriu el municipi d'Albalat de Pardines, situat a l'altra banda del riu com: *...situada á la orilla izq. del Júcar, á 2 leg. de Cullera, y tan honda que está expuesta siempre á la furia de las avenidas, habiéndose visto ya sus casas con 3 varas de agua, y sus moradores próximos á perecer...*[12]
De fet, l'última gran riuada que va patir la Ribera Baixa data del 1982, aquest any la Granja va quedar pràcticament submergida com ens ho conta una anotació a un dels seus murs indicant una altura de l'aigua d'1,85 metres.
És per tant lògic pensar que els edificis de Sinyent patiren una terrible sort amb alguna de les múltiples riuades del Xúquer. Sense anar més lluny, el 1475 van quedar destruïdes 900 cases al terme municipal d'Alzira i pocs anys després, el 1513 la força de les inundacions va tindre també uns efectes similars als pobles de la zona (Sumacàrcer, Gavarda i Alcosser)[13]. La magnitud de la devastació no ens pren tant per sorpresa si tenim en compte que en època medieval els edificis es construïen en tàpia i no en maçoneria.[14]

Una segona qüestió que es podria abordar com a possible causa del despoblament del *lloch* de Sinyent, seria el creixement accelerat dels pobles veïns que concentraren major riquesa dins l'àmbit rural, fet que donaria lloc al desplaçament dels pobladors de Sinyent a altres nuclis.

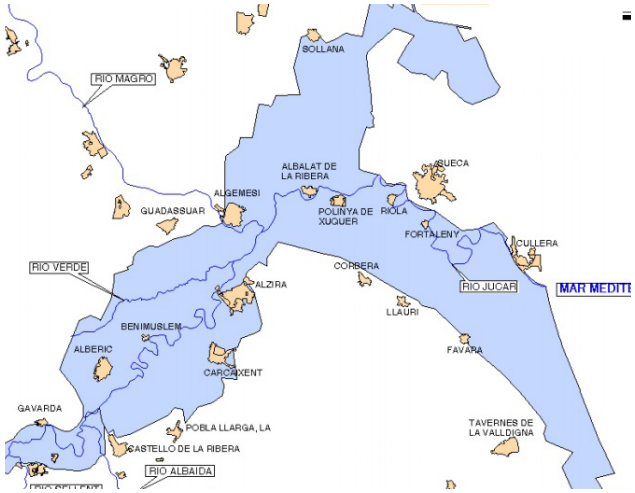

fig. 30 i fig. 31

fig. 30: Límits de la zona inundable en la Plana amb l'avinguda del riu Xúquer el 1982, la Pantanada de Tous.
Font: CONFEDERACIÓN HIDROGRÁFICA DEL JÚCAR: Plan global frente a inundaciones en la ribera del Júcar: propuesta de actuación. Secretaría de Estado de Aguas y Costas. Dirección General de Obras Hidráulicas y Calidad del Agua, Valencia 2000.
fig. 31: Fotografia d'una de les poblacions de la Ribera Baixa durant la riuada d'Alzira de 1987. Font: Arxiu de Las Provincias.

11 PERIS ALBENTOSA, T.: "Las inundaciones del Xúquer (Siglos XV-XIX), un exponente relevante de la cuestión hidráulica en tierras valencianas". *Revista de Historia Moderna*, nº 23, 2005, p. 81.

12 S'identifica textualment com: Albalat de Pardines (o de la Ribera) MADOZ, P.: *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de ultramar*, Tomo I, Madrid 1846, p. 289.

13 PERIS ALBENTOSA, T.: *Las inundaciones del Xúquer...*

14 *... Durante estos episodios (las riadas) tienen lugar destrucción de cosechas, arrastres de campos, derrumbamiento de casas y molinos, estrangulamiento de meandros, (...) y lo que es más relevante, la destrucción y arrasamiento de poblados históricos que han condicionado fuertemente la organización del espacio humano en torno al Júcar. Después de la inundación de 1982, dos poblaciones, Beneixida i Gavarda, hubieron de ser trasladadas fuera del llano de inundación.* CAMARONA GONZALEZ, P. i RUIZ PÉREZ J.M.: "Las inundaciones de los ríos Júcar y Turia, a Las inundaciones en España en los últimos veinte años: Una perspectiva geográfica", *Serie Geográfica* nº 9, València 2000, p. 54.

En definitiva, i com vorem a la següent anàlisi, l'arrendament emfitèutic desvincula als arrendataris i jornalers de la terra que treballen i amb el constant canvi de mans d'un camperol a altre la comunitat no arriba a arrelar-se al lloc.

Vist l'anterior context, cal exposar una qüestió que encara no ha quedat resolta i sobre la qual s'han formulat diverses hipòtesis: la relació entre la Granja i Sinyent.

Alguns autors afirmen que l'*alqueria de Sinyent* era una xicoteta població, avui dia desapareguda, que s'organitzava al voltant de la casa del senyor i que aquesta seria la Granja[15]. En canvi, també podria ser que l'edifici es trobara a les afores del *lloch* de Sinyent com una casa de camp més, o bé, per últim, que l'*alqueria de Sinyent* fora poc més del que ens ha arribat a nosaltres avui dia: un edifici aïllat amb alguna que altra edificació annexa o instal·lació complementària[16].

A la documentació històrica Sinyent apareix sota el nom *Signen, alcheria de Corbera* [17] fet que d'una banda ens fa pensar que el 1238 Sinyent no era solament un edifici o una masia, sinó que allotjava a diverses famílies i formava un nucli poblacional de xicotetes dimensions vora el Xúquer. És més, per als habitatges aïllats i les cases de camp es sol utilitzar el terme de *casona* o *casa* i en la major part dels casos la seua donació es feia juntament amb unes jovades de terra entenent-se com una unitat d'explotació[18]. També cal entendre-ho immers al context històric, les persones que habitaven Sinyent eren àrabs que no marxaren i altres camperols que hi arribaren. Tots dos a poc a poc deixaren enrere el seu model organitzatiu per endinsar-se al feudalisme.
No tenim cap evidència que l'edifici de la Granja fos efectivament la casa del senyor feudal, ni tan sols que es construira abans que passara a mans del Císter. Generalment, els senyors vivien en nuclis poblacionals de majors dimensions (com Corbera o València) i sovint no recollien personalment el delme, així que els seus vassalls poques vegades els veien aparèixer per les terres de conreu més allunyades.

El document de compra de Valldigna estableix una diferenciació entre l'alqueria que es compra i el Lloch de Sinyent i es desglosa de la següent manera:

fig. 32

fig. 32: Escut de la Vila i Honor de Corbera. A.V.H.C., Riola.
Font: GÓMEZ SAHUQUILLO, M.: Las fortificaciones islámicas de la Ribera del Xúquer (Valencia), tesi inèdita, UNED, València 2017.

15 CLARÍ HIDALGO, P.: "Pel futur del nostre passat" i MATOSES ORTELLS, I.: "Pasado, presente y futuro de la Casa de Sinyent", a la publicació *Papers d'història local de Polinyà de Xúquer* nº3, Polinyà de Xúquer, 2016, pp. 9-16 i pp. 44-49.

16 Posició que es perfila a IBORRA BERNAD, F.: "Nuevas aportaciones sobre la Granja de Sinyent", *Congreso de Tradiarq 2017*, Valencia 2017, p.2 i que ha sigut formulada per l'historiador Ferran Esquilache mitjançant un intercanvi de postures amb l'anterior autor.

17 FERRANDO i FRANCÉS, A.(dir.): *Llibre del Repartiment* ... p. 208.

18 A Saurina de Tordera se li assignen 3 jovades a *Signen, alquería de Corbera*. No resulta coherent pensar que les tres jovades són d'un habitatge o masia i no terra que es troba al terme d'una alqueria (entesa en el sentit islàmic). Ibidem.

S'adquireix l'Alqueria de Cinyent, amb un hort annex i un palomar, tres molins d'almàssera amb el seu obrador i caldera per a fer oli, a més de quatre cases contigües a aqueixa alqueria – que fitaven amb dos camins públics i amb terres del mateix propietari per les dues bandes, a més de nou peces de terra panal, vinya i un forn per a coure pa que es situava al lloc de Sinyent, entre altres propietats. El forn es situaria probablement a un punt cèntric del poble, segurament una plaça o un espai públic de reunió semblant[19].

2.2.2. Estudi històric: **El naixement del Monestir de Santa Maria de Valldigna**

Quan Jaume I arriba a la zona llevantina de la Ribera Baixa, es troba amb una societat arabitzada i socioeconòmicament organitzada. L'estructura *castrum*/alqueria sembla imposar-se trencant així amb una hipotètica continuïtat ibero-romana on resulta evident la completa arabització lingüística a tot el territori, una islamització religiosa i una organització comunitària camperola. Aquesta última l'hem d'imaginar com conjunts de pagesos que no treballen encara latifundis sinó porcions més reduïdes de terra i que gestionen conjuntament els seus interessos i la seua convivència a través la figura de l'aljama. L'aljama actuaria com un organisme de defensa dels drets de la comunitat i de regulació dels usos col·lectius, les aigües i les pastures.
Es tracta d'un sistema organitzatiu de defensa que assegura l'agrupament de la població que es relaciona de forma solidària i que crea la seua identitat entorn a uns interessos comuns. Estratègia molt avantatjosa front a possibles atacs dels exèrcits cristians que alhora afavoreix el replegament dels individus i dels béns de la comunitat sota la protecció d'un castell.
És aquest esquema de gestió, on la unitat bàsica són les alqueries i els rafals, el que es manté sense gaire variacions durant la segona meitat del segle XIII, un cop ja conquerida la zona pels cristians.
Però la pròpia conquesta cristiana i el sistema de l'Antic Règim que s'imposarà, planteja un paradigma molt diferent al establert fins el moment on la relació entre els camperols i la terra es reinventa alterant els primitius lligams que posseïa la població amb el seu medi.

Pel que afecta a la Granja de Sinyent, la fundació del monestir cistercenc en març de 1298 introduirà unes noves condicions econòmiques i socials desconegudes fins el moment en matèria de conreus, regadius, pastures i habitatge. Les normes del monestir abastaran un àmbit d'influència molt ampli i no hem d'oblidar que aniran en consonància amb la nova formació social cristiana de caire feudal occidental que la Corona tractarà d'estendre per tot el territori conquerit. Com a conseqüència fonamental, pel que a la Granja respecta, de tot aquest cúmul de factors que s'instauren, és la introducció d'un nou model organit-

fig. 33

fig. 33: Al-Àndalus segons un mapa d'al-Idrisi al segle XII. Font: Catàleg exposició: El Cid, Mito y Realidad, Museu de Prehistòria de València, Diputació de València, 2000, p. 22.

19 GASCÓN PELEGRÍ, V.: *Florones del Señorío Valldignenese*, Amadeo Aparise, Tabernes de Valldigna 1996, pp. 135-136.

zatiu de l'habitatge, del treball i per tant del territori que arrencarà de soca-rel l'antiga estructura heretada de l'època musulmana.

Malgrat que la conquesta del Llevant valencià es va fer amb una rendició voluntària a canvi que certs membres de la classe dominant conservaren els seus privilegis i que a la pagesia se li respectaren les seues costums, algunes tensions internes de la població musulmana cap als nous conqueridors van fer trontollar els inicis del nou imperi. Parlem de la revolta d'al-Azraq a començaments del 1248 des de la Marina i que es va estendre fins el castell de Cullera.

Jaume I en una exhibició de poder va emprendre una resposta contundent: el repartiment del territori a cristians i l'expulsió del musulmans del regne, que tot i no ser absoluta va tindre uns importants efectes poblacionals.[20] Així el rei va començar a realitzar donacions a la vall d'Alfàndec (l'actual Valldigna), algunes d'elles les trobem reflectides al Llibre del Repartiment.[21]

Malgrat que és una gran font documental, al Llibre del Repartiment no es troben registrades totes les donacions efectuades per Jaume I, ni tampoc és una radiografia de la repoblació del País Valencià. Realment no podem saber exactament d'on procedien ni quants eren eixos repobladors cristians, és més, moltes de les terres esmentades al Repartiment ni tan sols eren habitables. El que si que podem extreure amb certesa de l'estudi d'aquest llibre històric és la voluntat d'un monarca per veure els seus dominis poblats i controlats en un territori que encara es recuperava després de la conquesta i que tractava d'assentar unes institucions de poder encara joves.

La por a una despoblació general del regne va frenar l'execució total del decret d'expulsió dels musulmans, com dèiem al començament la població assentada estava totalment arabitzada i el rei es va adonar que amb la seua política d'expulsions estava xocant de front contra la realitat demogràfica. Al capdavall seria dita població la que suposaria la font d'enriquiment senyorial.

Fins i tot els propis musulmans es convertirien en pobladors i beneficiaris de donacions reials a canvi de mantindre les explotacions agràries i satisfer les contribucions anuals, n'és un exemple Haamet Albartxí que el 1268 rep una casa junt amb 10 jovades de terra i un hort a l'alqueria de Benifairó.[22] Això no vol dir que no arribaren pobladors cristians al País Valencià, però és cert que la massiva substitució dels musulmans no es va dur a terme de forma massiva com podríem haver imaginat, circumstància que no es lliura d'altres rebel·lions que seguiren a la d'al-Azraq durant la fi del segle XIII. De manera que ens trobem amb l'esbós

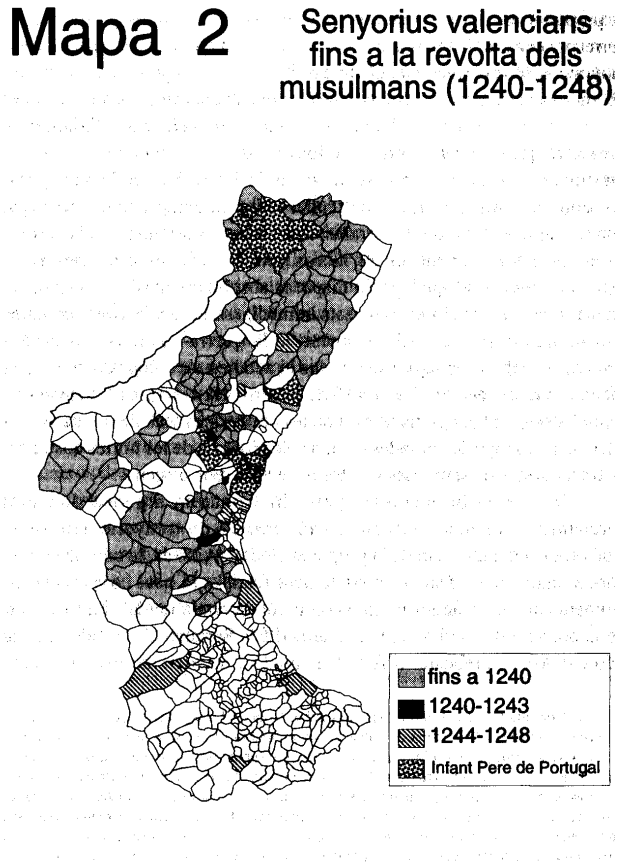

fig. 34

fig. 34: Mapa dels senyorius feudals valencians fins a la revolta dels musulmans (1240-1248). S'aprecia clarament la manca d'incidència a la zona sud.
Font: GUINOT RODRÍGUEZ, E.: La creació de les senyories en una societat feudal de frontera: El País Valencià segles XIII-XIV, Revista d'Història Medieval, 8, València, pp. 85.

20 GUICHAURD, P.: .: *Al-Andalus frente a la conquista ...*

21 FERRANDO i FRANCÉS, A. (dir.): *Llibre del Repartiment...* Per exemple, dos cassals de molins amb dues moles, els molins Araha Fully, p. 168.

22 GARCIA GARCIA, F.: *El Naixement del Monestir Cistercenc de la Valldigna*, UV, València 1983, p. 27.

d'una societat molt diversa que s'iniciava en uns canvis estructurals que capgirarien a poc a poc els antics esquemes llevantins.
Enmig d'aquest convuls context naix el Monestir de Santa Maria de Valldigna el març de 1298, fet gens casual i que respon a una estratègia geopolítica clau per a l'estabilitat del poder monàrquic.
Estudiant amb deteniment l'elecció de l'emplaçament on s'ubicarà el nou monestir, no podem passar per alt el règim jurídic sota el qual estaven les terres del sud del País Valencià a mitjans del segle XIII.
El riu Xúquer i el terme de Xàtiva suposen en aquest sentit una frontera marcant una clara divisió en dues parts amb senyorius generalitzats al nord i un domini per part de la Corona al sud on majorment es trobaven poblats musulmans.[23]
La ubicació dels cistercencs en una vall musulmana mitjançant una donació reial no va ser una decisió banal conseqüència de l'atzar o d'una reflexió precipitada. Es tractava d'instal·lar-hi un ull vigilant, atent i al control d'una població que encara conservava l'antic model organitzatiu, de costums i enarborava l'Islam.

Molt s'ha escrit i investigat al voltant d'aquest monestir, durant molts segles un dels més importants de tota la regió, començant pels mòbils que hi ha darrere la creació (elecció de l'ordre, ubicació, fundador, bisbe etc.) ja que la instal·lació d'una nova comunitat religiosa a l'Edat Mitjana no és un esdeveniment frèvol i cal entendre que va suposar molt més que un cos místic al servei dels creients cristians.
La figura del monestir era un organisme que influïa en tots els sectors de la societat occidental del moment i que servia com a línia de vida per a la supremacia econòmica i política d'un monarca mitjançant un correcte aparell ideològic directament vinculat. La triple funcionalitat que planteja es basa en la creació d'una diferenciació social entre *bellatores, laboratores i oratores*, esquema creat des de les elits dominants per a justificar la seua preeminència econòmica, religiosa i social.[24]
Aquesta política religiosa fou encapçalada pel rei Jaume II, conegut com Jaume el Just, nét de Jaume I i que va dirigir l'Època Daurada de la Corona d'Aragó. Rei avalat pel Papa que tractarà de normalitzar "el triomf de la cristiandat" als seus dominis, la qual cosa passaria per instaurar una funció ideològica dels senyors a partir d'ofrenar, donar, obsequiar i distribuir, una mena de retorn generós en contrapartida del que s'havia explotat de les mans dels qui treballaven per ells. El monestir resultaria ser la millor ofrena, representació d'un món idíl·lic que vetllaria per totes les ànimes.

Amb el nou model de producció feudal, la família esdevé la unitat bàsica de treball i la terra passa a ser un dels principals béns indicadors de riquesa i per tant element a partir del qual es desenvoluparien les jerarquies. Dins aquest model, la transmissió hereditària es produïa seguint la línia masculina de pares a

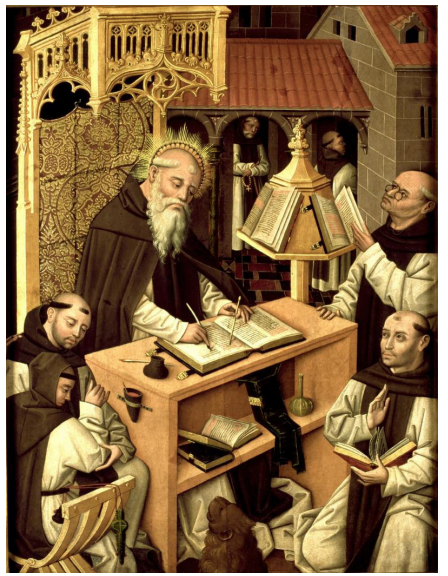

fig. 35

fig. 35: San Jerónimo en el Scriptorium (1480/1490), oli sobre taula de Maestro del Parral.
Font: Museu Lázaro Galdino, Segovia.

23 GUINOT RODRÍGUEZ, E.: La creació de les senyories en una societat feudal de frontera: El País Valencià segles XI-II-XIV, *Revista d'Història Medieval*, 8, València 1997, pp. 79-108.

24 Com ho explica al seu estudi: ALVARADO PLANAS, J.: *Memoria, mito y realidad de la sociedad de los tres órdenes*, Instituto de Estudios Riojanos, Nájera 2003, pp. 263-280.

fills, deixant a les filles com únic llegat el dot vinculat al matrimoni[25], tot i que en alguns casos els caps de família especificaven al seu testament una reserva a per les filles. És doncs evident que amb la propietat s'heretava també l'autoritat i la fortuna territorial.
En el cas del Monestir de la Valldigna, esta relació amb la propietat resulta rellevant, ja que les terres on s'erigeix i els seus dominis i explotacions són donacions reials, enteses com una ofrena a Déu. La creixent evangelització va ser decisiva amb la prioritat de designar Crist com a cohereu perquè es produïren donacions directes a l'Església. Aqueixa campanya que va sorgir el seu efecte perquè nobles i terratinents es van sumar a fer donacions *post mortem* per tal de salvar la seua ànima i garantir-se una vida al més enllà, fent engreixar així el llistat de propietats monacals. Malgrat açò, el gruix de les propietats de Valldigna vingueren de donacions reials d'efecte immediat inalienables al monestir començant per la donació de Jaume I de tota la Vall d'Alfàndec de Marinyén, a continuació vindrien Barx, l'Alcudiola i Massalalí.[26]
El contracte sota el qual es produeix aquesta donació és fonamental per entendre eixa voluntat reial: Jaume II prohibeix l'alienació de la Vall (ni per venda, ni herència, ni donació) i si volem donar-li una justificació ideològica, podríem dir que no es contemplava com possible arrabassar-li a Déu les seues propietats adquirides per vetllar pel regne.
Altrament, com és sabut, el poder i la riquesa de la institució provenia precisament de la conservació i renda del seu patrimoni.

fig. 36

2.2.3. Estudi històric: **La granja cistercenca**

Seguint amb el desvetllament de l'origen de la Granja de Sinyent, caldria preguntar-nos en aquest punt què s'entenia al segle XIV per una granja cistercenca i per tant amb quines dotacions devia comptar per buscar-hi un raonament tipològic.

L'ordre del Císter és un ordre monàstic fundat el 1098 a l'abadia de Cîteaux a la Borgonya francesa que va arribar a terres valencianes quasi dos-cents anys més tard. Moviments reformadors seguidors de Benet de Núrsia es proposaren predicar de nou la seua paraula basada en l'austeritat i la humilitat aplicades a la praxi. Una de les seues característiques d'origen va ser el rebuig contundent a l'explotació camperola sorgida de les relacions feudals serf / senyor.
Es tractava d'una posició sorgida com a resposta a l'alt nivell de riquesa que havia assolit l'ordre de Cluny, en eixe moment al seu màxim esplendor, on els seus monjos vivien en l'absoluta abundància a costa de les

fig. 36: Dibuix de l'abadia de Cîteaux (s. XII). Font: Cistercium Ords. Caput c1700. Bibliothèque Nationale de France.

25 FURIÓ, A.: "Reproducción familiar y reproducción social" a GARCÍA GONZALEZ, F. (coord.) i VV.AA.: *Tierra y familia en la España meridional, siglos XIII-XIX: formas de organización doméstica y reproducción social,* Universidad de Murcia, Murcia 1998, p. 34.

26 GARCIA GARCIA, F.: *El Naixement del Monestir Cistercenc ...*

relacions emfitèutiques[27]. De manera que el posicionament que sostenia Cîteaux partia de la necessitat que els monjos treballaren per ells mateixos la terra i que seguiren un ritme d'oracions i de tasques quotidianes molt més estricte. Per aquesta raó, els monjos cistercencs tenien una sèrie de prohibicions, entre elles: per tal d'obtindre el seu aliment havien de guanyar-se'l de la terra, tenien prohibida la propietat i el profit propi dels beneficis eclesiàstics així com dels delmes obtesos del treball d'altres.[28]
Amb la finalitat de compaginar les tasques religioses i les productives, a principis del segle XII va sorgir la figura dels "monjos conversos" o "germans llecs", precisament lligada a les granges i que s'ocupaven del treball manual, front a la resta coneguts com "monjos de cor" dedicats a l'oració. Els monjos conversos generalment eren els nouvinguts al monestir que encara no entenien ni llegien llatí i que de moment no podien participar activament als oficis divins. S'ocuparien de les tasques típiques dels pagesos, artesans, hortolans i ramaders i serien els que majorment haurien de treballar les granges.[29] Aquestes feines les farien sense ser explotats perquè formaven part de la comunitat religiosa en igualtat de drets que els sacerdots excepte en algunes qüestions d'ofici i de representació, feien una tasca gratuïta en servei a Déu a canvi d'un plat a taula i de la salvació de l'ànima.

Amb l'objectiu d'estructurar una organització eficaç de les terres propietat del monestir, obtingudes per donació o per compra, es crearen les *granges* enteses com agrupacions d'instal·lacions per a la producció de béns agrícoles i ramaders que servirien d'una banda per a abastir de productes de consum al monestir i d'altra, per a sustentar l'economia del cenobi.

Justament a causa de les anteriors restriccions, als estatuts cistercencs s'estipulava que les granges monàstiques no podien estar a més d'una jornada de distància del monestir per a facilitar el desplaçament dels monjos llecs i que aquests no pergueren el contacte quotidià amb els monjos de cor, tot i que ben prompte la prohibició es va aixecar.[30]

Les normes foren aplicades com meres directrius, croquis de partida que ben prompte els monjos cistercencs decidiren eludir. En el cas de la Valldigna no els va caldre molt de temps, al propi document fundacional es deixava tot enllestit perquè no s'obediren els anteriors preceptes gràcies als poders i drets atorgats

fig. 37

fig. 38

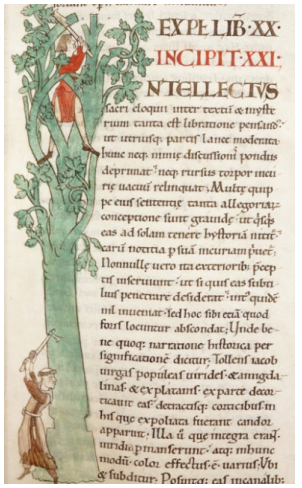

fig. 39

fig. 37: Il·lustració de Gregorio Magno al seu llibre "Moralia in Job" monjo cistercenc que va escriure aquest volum al voltant del 1111. Alguns dels seus dibuixos representen l'actidud dels monjos cistercencs a la seua vida quotidiana. Ací tenim la inicial "Q" en forma de dos monjos treballant el camp. Font: Bibliothèque municipale de Dijoin MSS170 Fol. 59R.
fig. 38: Il·lustració de Gregorio Magno a "Moralia in Job". Inicial "Q" en forma de monjo segant el blat. Font: Ibidem, Fol. 75V.
fig. 39 i fig. 40: Il·lustració de Gregorio Magno a "Moralia in Job" Dibuix de dos monjos tallant un arbre. Font: Ibidem, MSS173 Fol. 41R.

27 Aquestes relacions feudals foren molt més desenvolupades en Europa que a la Península Ibèrica per l'arribada dels musulmans. Així doncs, com explica E. Guinot, al País Valencià no es va donar una lenta transició des de la societat tardo-antiga esclavista a la plenament feudal; *sinó que es tracta de la transició de la societat esclavista a la societat tributario-estatal islàmica i no vers el feudalisme; i de nou al segle XIII, una altra "transició", ara si molt més ràpida: la d'aqueixa societat islàmica a la societat feudal...* (GUINOT E. *La creació de les senyories...* p. 80.)

28 VV.AA., GARCIA-OLIVER, F. (coord.): *El Císter, ideals i realitat ...*

29 SÁNCHEZ i GONZÁLEZ, M.: *El Císter, i al principi fou Valldaura: Santa Maria de Valldaura, 1150-1169*, Cossetània, Valls 2001.

30 VV.AA., GARCIA-OLIVER, F. (coord.): *El Císter, ideals i realitat ...* pp. 10-15.

pel rei dividits en tres apartats[31]:
En primer lloc posseirien el domini directe en propietat feudal de la terra considerada com el millor mitjà de producció establint de base una relació explotats i explotadors. En segon lloc els assignaven el monopoli d'una sèrie de drets senyorials inaccessibles per als serfs, per exemple entre molts privilegis com el pas per muntanyes, l'entrada de mercaderies o l'explotació de boscos i prats, trobem l'explotació de molins i forns on els vassalls sols comptaven com a mà productora que amb el seu ús aportaria el tribut o el cens. En últim lloc es trobava el domini jurisdiccional de les persones, domini polític i ideològic sustentat per les estructures de la societat feudal que castigaven a aquell que no es sotmetia, una coacció per obligar al camperol a formar part de la relació emfitèutica.

Com es pot imaginar, poc va durar la voluntat autogestiva de la terra que poguera tindre en un origen aquesta ordre, per no dir que va nàixer ja corrompent els seus propis principis.

Segons el diccionari[32], el mot "granja" significa *Casa de conreu amb el seu camp, i doncs directament vinculat al treball de la terra tot i que a dia d'avui el seu significat abastisca també la producció pecuària i ramadera. Pel que fa a la seua etimologia, a la mateixa entrada trobem: del francés "grange", mateix significat que sembla venir d'una forma llatina *grānĭca (derivada de grānum), "graner, lloc on es recullen els grans". (Cf. Meyer-Lübke REW 3845)*[33].

No és d'estranyar que el graner, edifici de majors dimensions del complex i d'ús tant característic, fos qui donara nom a tot el conjunt d'instal·lacions agràries, al cap i a la fi també refugiava la seua riquesa.
El concepte de granja més enllà del sentit estricte registrat, és més complex del que pot semblar, ja que no fa referència sempre a una sèrie d'activitats concretes, sinó que és molt més ampli. Es fa realment referència a una unitat administrativa a càrrec del monestir que seguirà una gestió conjunta com a un sol projecte d'explotació.[34]

Les granges cistercenques s'organitzaven de manera que cadascuna constituïra una unitat de treball no massa extensa amb una organització transversal per a la seua gestió que arribava fins el monestir.
Segons les descriu F. García-Oliver: *formaven territoris compactes, poc extensos entorn d'un edifici central,*

fig. 40 i fig. 41

fig. 40: Interior de la bodega cistercenca de La Noguera de Tudelilla (La Rioja) que formava part d'una Granja depenent de l'abadia cistercenca de San Prudencio de Monte Laturce. De l'edifici de la Granja sols es conserven les traces d'alguns dels seus edificis.
Font: 41: Diario digital riojano "Nuevecuatrouno", 22-02-18.
fig. Restes de l'antiga Granja d'Ancosa datada del segle XII que pertanyia al monestir de Santes Creus. Es tracta d'un jaciment excavat entre el 1981 i el 1983.
Font: Franclips.

31 Més detallats per GARCIA GARCIA, F.: *El Naixement del Monestir Cistercenc* ... pp. 52-55.

32 Veure l'accepció al *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Institut d'Estudis Catalans, 2018.

33 *Ibidem*.

34 N'és un exemple a la Península Ibérica el complex minerometalúrgic de la granja cistercenca de Constantín, tot i que també hi ha molts altres usos documentats com la ramaderia o les salines. Vore l'article: PALLARES, C. i PORTELA E.: *El complejo minerometalúrgico de la granja cistercense de Constantín. Bases para el desarrollo de una investigación en arqueología medieval.*, Universidad de Jaén, Jaén 2000.

que feia de magatzem de les collites, dipòsit de l'instrumental i residència dels monjos "barbuts", a més d'estar dotat dels imprescindibles aparells de transformació agrària –molins, almàsseres, trulls, cerveseries, forns- i és clar de la capella per als oficis religiosos.[35]

Podem concloure a partir de tots aquests trets descrits que les granges eren unitats jurídiques per a la gestió conjunta de diverses extensions de terra vinculades entre si a nivell territorial, que solien posseir *in situ* un edifici central al voltant del qual es desenvolupaven la resta d'instal·lacions productives tot i que els usos específics podien diferir. Que generalment es trobaven a una jornada del monestir i que en un origen tenien oratori per als monjos conversos que hi treballaven i també algun espai d'habitatge per al seu allotjament. Per últim afegiríem que sempre s'assenten en terres ja treballades anteriorment, per a obtindre una renda més immediata i assegurar-se així que la terra adquirida fóra fèrtil.[36]
Sota aquestes premisses, el Monestir de Valldigna funda les seues primeres granges amb les donacions reials i les seues primeres adquisicions. Així, el 1301 divideix el terreny de Barx, donat per Jaume II al convent un any abans, que comprenia una alqueria i diverses terres de conreu.[37]
La peculiaritat del *lloch de Barg* és digna de ser esmentada. Barx s'emplaça en una xicoteta vall entre les serres de Mondúver i Buixcarró i en un punt un tant elevat i retirat de les vies principals de comunicació.

Barx inclou el paratge de la Drova, zones que a l'actualitat han estat explotades a nivell turístic concretament per a l'estiueig de les veïnes dels pobles de la comarca de la Safor.
No obstant, al segle XIV aquesta zona era encara despoblada, preservava les seues característiques naturals i es considerava una ubicació estratègica retirada on els monjos cistercencs passaven temporades de convivència i d'aïllament. Sembla que va ser l'únic lloc de retir conegut per al cenobi, ja que tot i que els monestirs cistercencs tendien a allunyar-se de les grans vies de comunicació fugint d'una vida concorreguda en busca de la pau, la introspecció i l'harmonia, no va ser el cas de Santa Maria de Valldigna. El monestir es situava vora els eixos principals del país, prop de Simat i la Xara i a mig camí de la via que enllaçava la costa, entre Cullera i Gandia.

Barx a banda de considerar-se un espai de retir a la natura, era també una zona d'explotació agrària, la seua importància rau en les nombroses pastures del terme i en les àmplies possibilitats agrícoles que tradicionalment ha tingut la zona. Com a instal·lacions sabem de l'existència d'un edifici central que s'organitza

fig. 42 i fig. 43

fig. 42: Vol americà de 1945 sobre el paratge de La Drova. La Granja de Barx, en roig es presenta com un edifici aïllat enmig dels camps i vora la famosa cova del Parpalló. Font pròpia a partir de l'Institut Cartogràfic Valencià.
fig. 43: El paratge de La Drova a l'actualitat, seguint el camí per l'oest arribem a Barx. Com vegem al voltant de La Granja de Barx, en roig, s'ha generat un nucli poblacional de vivendes unifamiliars. Font pròpia a partir de Google Earth.

35 VV.AA., GARCIA-OLIVER, F. (coord.): *El Císter, ideals i realitat....* p. 11.

36 PICA TORNÉ, M.: "De la alquería de Benifassà a las granjas cistercienses de Ballestar y Cel Albar (1195-1279)" a VV.AA., *Irrigation, Society, Landscape, Tribute to Thomas F. Glick*, UPV, València 2014.

37 *... el abad Juan Font, en 1311, levantó una hermosísima casa de campo cerca de esta pobre población para ir los religiosos a restablecer su salud.* CARRERAS CANDI, F., *Geografía general del Reino de Valencia*, tomo II, Alberto Martín, Barcelona 1918, p.148.

amb un claustre, que comptaria amb l'allotjament per als monjos. Prop d'aquest s'identifica una zona amb basses de reg vinculada a uns horts. L'edifici encara es troba al paratge de la Drova i tot i que a causa de les successives transformacions és pràcticament irreconeixible, pot identificar-se algun llenç original i restes d'una estructura anterior.

A qui podíem trobar a les granges cistercenques? Qui les habitava i sota quin règim? Vassalls cristians i musulmans foren els que principalment ocuparen el territori sota el jou feudal, tot i que la majoria de les famílies repobladores foren d'arrel catalana.[38] Cal pensar amb què es trobaven aquestes famílies cristianes en arribar al sud del País Valencià; principalment s'instal·larien en alqueries ubicades en zones marginals ja que els llogarets formaven una comunitat amb una religió, costums i llengua estranya a la seua.

Nou anys després de la fundació del monestir, quatre famílies cristianes de camperols catalans s'installaren en terres de la Valldigna, precisament seguint eixa voluntat de colonitzar les terres de la Vall per a assegurar un major control del territori de domini. Dit emplaçament no fou gratuït: la cessió de terrenys a perpetuïtat per a la seua explotació vingué condicionada per un cens anual.

Així Santa Maria de Valldigna va començar a caminar amb les seues primeres relacions feudals.[39]
El model emfitèutic vindria visibilitzant que el control real dels terrenys no era del camperol i on la relació entre aquest i el senyor feudal, ara el monestir a través de la figura del seu abat, era sota una clara imposició senyorial on el senyor (el monestir) estableix les condicions de l'assentament i juga el rol dominant. L'emfiteusi que s'estableix amb els quatre nous pobladors comporta unes quotes de cens anual dures envers els vassalls, entre elles comprendria una quantia inicial d'establiment, i unes aportacions anuals més altres puntuals en diners o en espècie. A canvi l'establiment es produïa a perpetuïtat així l'agricultor s'assegurava la seua permanència i el dret a l'aprofitament de la terra.[40]

El senyoriu de Valldigna segueix en construcció amb expectatives d'abastar territori més enllà de la Vall d'Alfàndec, car, a partir de 1315 es van adquirir propietats a la Ribera, la Costera, la Safor i l'Horta.

fig. 44

fig. 45

fig. 46

fig. 44: L'edifici de La Granja de Barx a l'actualitat, quasi irreconeixible i transformat en una illa d'habitatges unifamiliars i una casa rural.
fig. 45: Cantó de carreus situat al creuament entre la façana sud i la façana oest de La Granja de Barx.
fig. 46: Tros de la façana est de l'antiga Granja de Barx.
Font pròpia a partir de les imatges de Google street view.

38 *... s'hi han establert provisionalment o definitiva nou llinatges diferents corresponents a onze pobladors: Os, Pelegrí, Ses Mates, Castellà, Fuster, Suau, Pelagiano, Ginebert i Vilarzell. Evidentment els cognoms, tret de Pelagiano, presenten unes arrels catalanes.* GARCIA GARCIA, F.: *El naixement...* p. 92.

39 Ibidem, p.95.

40 *... la senyoria medieval és fonamentalment una senyoria territorial, nascuda d'una concessió de terres i només posteriorment - sobretot a partir de les corts de 1329-1330- dotada o no de drets jurisdiccionals.* FURIÓ A. *Senyors i senyories al País Valencià al final de l'edat mirjana*, Revista d'història medieval nº8, pp. 109-151, cita p.117. Veure també l'interessant anàlisi de PIÑOL ALBART, D.: *El notariat públic al camp de Tarragona: Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*, Universitat Rovira i Virgili tesi inèdita, Tarragona 2000. pp. 402-412.

2.2.4. Estudi històric: **El cas de la Granja de Sinyent**

La voluntat d'expansió de la nova abadia valenciana després de consolidar el seu domini de la Vall, sols podia seguir dos direccions: sud, amb la Safor; nord, amb la Ribera.
En aquesta última comarca es va endinsar la propietat monàstica amb relativa facilitat gràcies al despoblament generalitzat de les alqueries islàmiques de la comarca. Així es va adquirir, mitjançant mediació reial, la primera alqueria de la zona, l'alqueria de Benivaire [41], que es situaria al terme de Carcaixent, junt amb la seua heretat[42] a la qual es sumarien uns anys després altres grups de terres.
A la fi de 1324 l'abat del monestir va començar a negociar l'adquisició d'altres tres alqueries situades a la Ribera, les conegudes com Aitona, Fortaleny i Llíber. Són els precedents de Sinyent.

Sinyent era una altra alqueria andalusina, com hem vist al començament, una de les moltes que poblaven el territori valencià organitzades segons el model àrab. Els seus pobladors musulmans foren expulsats i les construccions i les terres foren repartides a cristians. Al Llibre del Repartiment llegim una breu referència a Saurina, néta de Ferrera de Tordera[43], a qui el 1248 se li van assignar 9 jovades de terra a Sinyent. A nivell comparatiu, per als repartiments que es feren en eixos primers anys (entre 1238 i 1249) estem parlant d'una extensió de terra important.

De 1238 a 1249, etapa recollida documentalment al Repartiment, no hi trobem cap heretat superior a les 30Ha (10 jovades), i la mitjana de les donacions es situa al voltant de les 9Ha (3 jovades). A Alzira, d'un total de 233 establiments, 152 són de 3 jovades (el 65%) i només 33 (un 14%) ultrapassen aquesta extensió; encara, el 20% unes 48 donacions, són inferiors a les 3 jovades. Aquesta mateixa mitjana arriba en terres de Corbera al 90%...[44].
L'heretat va passar uns anys després a Pere Ferrer de Campredó, cavaller de València que concentrava grans propietats de terra, tendència en augment al començament del segle XIV. Per afinar en aquest sentit, sabem que el 1310 va comprar el forn de coure pa a Ramon Artús de Sinyent.[45]
Amb la mort de Pere Ferrer de Campredó, els seus hereus buscaren un comprador per a aquestes terres

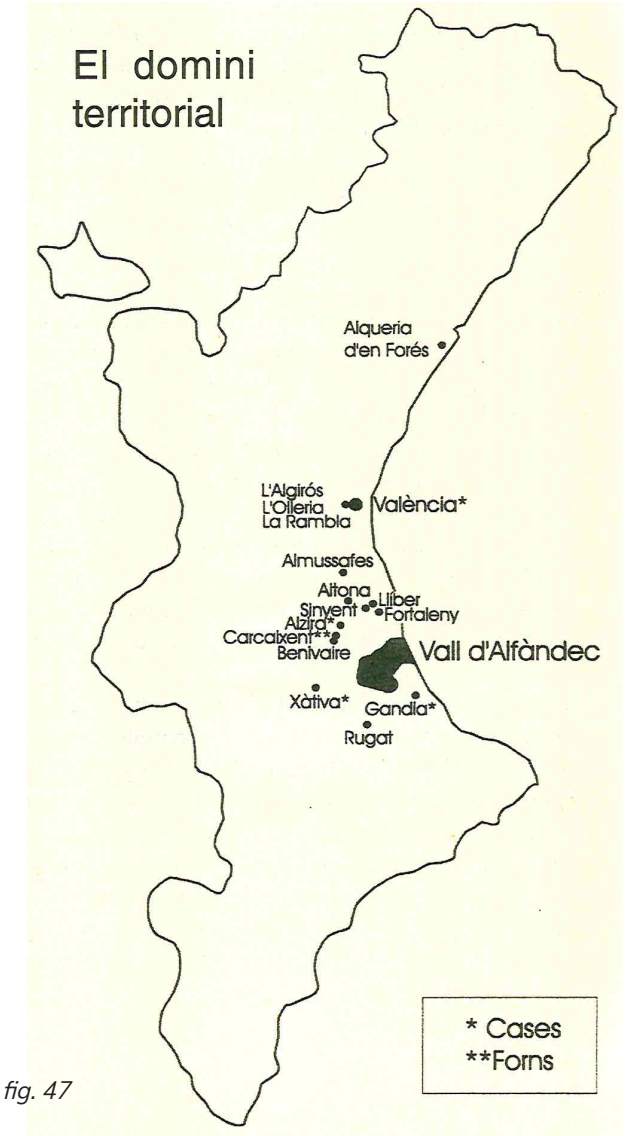

fig. 47

fig. 47: Domini territorial del Monestir de Valldigna amb les propietats fora de la Vall. Font: GARCIA-OLIVER, F.: Cistercencs del País Valencià... p. 43.

41 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià: El Monestir de Valldigna, 1298-1530*, Tres i Quatre, València 1998.

42 Assignem el terme heretat a les extensions de terra enteses com unitats d'explotació, model cristià típic de la cultura castellana i catalana front al model d'alqueria àrab. *...una que conegué un gran èxit fou "l'hereditas"; si bé el mot indicava la propietat deixada en herència, amb el temps superaria el seu contingut original per denominar la terra per excel·lència...* GARCÍA GARCÍA, F.: *El naixement...* p.95.

43 FERRANDO i FRANCÉS, A. (dir.): *Llibre del Repartiment...* p. 208, (sota el nom de *Signen, alcheria de Corbera*).

44 FURIÓ, A. i GARCIA-OLIVER, F. *Dificultats agràries en la formació i consolidació del feudalisme al País Valencià*, UV, p. 295.

45 ARV. Clero, lligall 784, caixa 2.044-45-46.

de la Ribera acumulades pel cavaller durant anys i a l'aguait es trobava Santa Maria de Valldigna. El 15 de maig de 1328, el procurador del monestir Ramon de Font, comprà per 34.960 sous la propietat que incloïa: un alberg amb un hort contigu, un colomer, tres almàsseres, quatre cases adjacents a l'alqueria principal, nou trossos de terra, un olivar, unes cases amb cinc parcel·les vinculades, un hort, 75 sous i 2 diners de censos pagats per emfiteutes.[46] Així trobem de nou la circumstància que explicàvem anteriorment. La casa principal es nomena amb la paraula "Alberch", mentre que la resta de construccions de menor entitat del conjunt, no forçosament habitatges, es referencien simplement com"casa". Sembla que aquestes cases rodejarien a "l'Alberch", mencionant-lo en aquest cas com "alqueria principal", però no queda del tot clar.

Pel que fa a l'extensió de terra exacta d'aquesta heretat de Sinyent, no tenim les dades exactes; la superfície actual de la partida associada a la Granja és de 5 jovades que és la que s'ha mantingut als últims segles i per tant la cultivada per Valldigna a Sinyent, així doncs, ja no parlem de 9 jovades com al Repartiment.
No s'ha conservat el document de compravenda però se sap que com que aquestes terres pertanyien al senyoriu de Corbera, el rei Alfons IV hagué de donar consentiment perquè es produís la compra, de manera que aquesta es féu efectiva el 1330.[47]

Amb açò Valldigna completava la col·lecció de propietats ubicades vora el riu Xúquer, seguint el camí entre Alzira i Cullera.

Les disputes entre el monestir i els senyorius de la Ribera no van tardar gaire en aparèixer. Les terres de Sinyent seguien inscrites a la delimitació territorial de la Vila i Honor de Corbera, la qual cosa implicava el pagament d'uns impostos, "contribucions veïnals" per les terres de Sinyent. Malgrat això, el 1331, sols un any després de la compra, les reticències del monestir portaren al seu impagament, una actitud que també va seguir el monestir de Poblet envers Corbera i que es va acabar resolvent amb una sanció econòmica per a la Vila.[48] D'ací podem intuir la gran influència i poder que tenia el monestir a les més altres instàncies de la Corona.

La Granja de Sinyent és un altre dels exemples de sistema emfitèutic implantat als dominis cistercencs; es troba a uns 26 km, el que serien aproximadament unes 6 hores de marxa a peu, mesura que dista dels

fig. 48

fig. 48: Vista de les muralles del castell de Corbera des del seu camí perimetral. Font pròpia.

46 ARV. Clero, lligall. 795, caixa 2.073-74, i lligall 818, caixa 2137-38.

47 *Ibidem.*

48 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià*... p. 71. Sanció descrita a la pàgina 78 de dita obra. ... *L'Infant Joan, com a governador del regne, en la seua resolució del 15 d'octubre, concernent el plet que de nou havia iniciat Alzira, no vacil·là per un instant a condemnar a la vila a pagar 10.000 s., ... La raó no era altra que la taxació de 3.690 s., quan Valldigna tan sols estava obligada a contribuir-hi amb els 140s. anuals.* Com vegem una quantia irrisòria per totes les seues propietats vora el Xúquer.

115km a la Granja de Borriana amb més d'una jornada a peu, però que així i tot és suficient perquè el contacte entre monjos de cor i germans llecs no fora assidu.
Els monjos conversos passarien molt de temps a treballar a la Granja de Sinyent, especialment els primers anys, ja que amb el temps el seu nombre va descendir a canvi de l'assentament de camperols en règim d'emfiteusi. Les terres les treballaven doncs monjos conversos, mossos i jornalers.
A nivell organitzatiu, la Granja de Sinyent era considerada propietat inalienable del monestir i part de la seua riquesa, símbol del poder i de l'abast del monestir cistercenc que havia arribat a la Ribera. Tant és així que en la cerimònia de presa de possessió dels nous abats, es realitzava una processó solemne per les estances i els espais més representatius del monestir de Valldigna i a més es recorrien els llocs més significatius del seu senyoriu passant també per la Granja de Sinyent:

S'iniciava a Almussafes i comprenia la casa de València, Barx, el Ràfol, el castell d'Alfàndec de Marinyén, Rugat o Ressalany mentre formà part del domini monàstic, i a voltes les granges de Sinyent i Benivaire.[49]
Moment que s'aprofitava perquè vassalls, mossos i jornalers rendiren fidelitat al nou abat.

La gestió de la granja de Sinyent seguia un model adoptat per al conjunt de granges del cenobi, una estructura estudiada que partia d'un model jeràrquic. Es tracta d'una organització interna molt sòlida amb fins a 32 càrrecs documentats, tot i que no tots són coetanis perquè alguns desapareixen i altres se'n creen o substitueixen els anteriors.[50]

En primer lloc la responsabilitat econòmica de l'abadia requeia en la figura del celler o *cellerarius maior*, que portava els comptes de les rendes i arranjava la seua distribució segons les necessitats del monestir. Per a la gestió general dels ingressos que es generaven a la Granja estava assistit per un celler menor o *cellerarius minor*, car, s'ha de tindre en compte que els kilòmetres que separaven Valldigna de Sinyent forçaven que l'administració de la Granja fóra autònoma en certa mesura. En aquest sentit es va crear la figura del monjo granger o majoral que portava la gestió pròpiament dita de la producció de Sinyent de la qual rendia comptes al celler. El majoral era un monjo convers i vivia a la Granja, tenia al seu càrrec a algun altre monjo llec que l'assistia. No obstant, el treball físic era majorment realitzat per laics, vassalls i jornalers o personal llogat per a algunes temporades (com per exemple vinyaires o segadors) que constituïen el gruix de la població de la Granja.
Aquestes persones eren contractades pel propi majoral segons les necessitats de l'explotació i en el cas dels jornalers percebien el seu sou a final de mes[51]. Com dèiem, amb els anys la disminució de les vocacions

fig. 49

fig. 49: Situació de la Granja de Sinyent i del Monestir de Valldigna per tal d'apreciar la magnitud de la distància entre ambdós nuclis que no estaven precisament un a la vora de l'altre.
Font pròpia a partir de l'Institut Cartogràfic Valencià.

49 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià...* p. 153.
50 *Ibidem*. p. 160.
51 ALTISENT, A. *Les granges de Poblet al segle XV : assaig d'història agrària d'unes granges cistercenques catalanes.*

converses al si del monestir i l'augment dels salaris rurals feren que el sistema organitzatiu emfitèutic es reforçara també a Sinyent i al segle XIV les parcel·les les menaven camperols sota aquest règim, de manera que Valldigna rebia d'ells els censals en diners o en espècie, com un senyor feudal més.[52]

Pocs anys després de l'establiment de la Granja de Sinyent, va tindre lloc un esdeveniment que convulsà tota Europa, el 1348 la pesta negra arribà al País Valencià i en el cas de la Valldigna va afectar al cor del monestir. La resposta a l'epidèmia no va ser com podríem haver esperat un empetitiment de les forces del monestir o una falta de reacció, sinó que l'abat del moment, Bernat Boix, va emprendre amb més obstinació la seua voluntat d'enfortir l'abadia. En passar el clímax de la crisi, Boix va encetar iniciatives per fer augmentar el nombre d'assentaments en règim d'emfiteusi a les terres de la Ribera i així donar relleu i suport als efectius afectats per la malaltia.[53]

Però el Monestir de Valldigna encara hauria de superar una altra dificultat. Un brutal terratrèmol va sacsejar el País Valencià el 1396 i va fer caure les muralles i part de les estances monacals. L'epicentre es situa a Tavernes de la Valldigna, ben a prop de l'abadia, però els seus efectes es degueren sentir també a la Granja de Sinyent, malgrat que no coneixem el seu abast, la seua intensitat s'estima que fou entre VII i IX: *Danyós i Destructor* mesurat en una escala de I al XII de l'Escala d'Intensitat Macrosísmica.[54]
En termes generals, deixant a banda les llums i les ombres del monestir, podem dir que els següents cent anys que transcorren a la fundació de la Granja de Sinyent són d'expansió territorial, riquesa i alts nivells de producció. Pel que respecta a Sinyent, s'assoleixen els seus màxims ingressos el 1432 emborsant el monestir la quantia de 2.100 sous per la seua producció.[55]

L'estat físic del complex, la salut dels seus edificis, variarà al llarg dels anys, depenent del grau de producció de les seues terres i del tipus de gestió que d'ella faça el monestir. Respecte a aquesta última trobem un punt d'inflexió a partir de 1424 amb el nomenament de Berenguer Vic com a nou abat del cenobi. No es tractava d'un monjo, sinó d'un cavaller de l'ordre de Montesa que es va proposar fer-se amb el control de l'abadia, considerant el monestir com un bé propi i de la seua família, qui l'havia ajudat a escalar fins l'abadiat.[56]

fig. 50

fig. 50: Restes consolidades i repristinades del claustre del Monestir de Valldigna, una de les zones que van ser reconstruïdes després del terratrèmol de 1396. Font: Anna Fons Martínez.

Segons ho explica Garcia-Oliver: ..."el 16 de desembre de 1396 la terra tremolà brutalment tres vegades i enfonsà les muralles i bona part de les estances monacals i una segona sacsejada el dia de Nadal enderrocà la torre del campanar i l'església acabada de reedificar."
GARCIA-OLIVER, F.: Cistercencs del País Valencià... p. 110.

Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1972, pp. 22-30.

52 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià*... p. 225.

53 Ibidem p. 101

54 Dades consultades a l'arxiu de l'Institut Geogràfic Nacional, Centre Nacional d'Informació Geogràfica, que data el sisme el 18-12-1396 amb un registre de danys estructurals molt greus incloent la destrucció de molts immobles. Per veure més detalls: http://www.ign.es/web/ign/portal/sis-catalogo-terremotos/-/catalogo-terremotos/detailTerremoto?evid=44

55 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià*... veure gràfica de la p. 244.

56 *Ibídem*. p. 115-122.

La seua gestió es va veure embolicada en nombrosos plets i fou amplament criticada per la comunitat, pel senyoriu i per l'aljama. La inquisició de l'abat de Poblet va portar a acusacions molt greus destapant delictes anteriors de la vida de Vic com a cavaller i la corrupció de fons monacals per al seu benefici personal, fins al punt que va demanar la seua excomunió. Aquesta petició va arrossegar un llarg procés jurídic que va durar anys, temps que fra Berenguer va aprofitar per seguir assignant a la seua gent propera, amics i familiars, alts càrrecs de responsabilitat amb alts sous. D'aquesta manera, el 1438, la gestió de la Granja de Sinyent va passar a mans del seu amic Jaume Romeu, senyor del castell i de la baronia de Castelló de Rugat i enemic declarat del monestir per una disputa anterior amb unes terres.

La insistència de Vic en no abandonar el càrrec va finalitzar el 1441 amb un acord amb el nou abat Llop Palasí, a canvi de rebre la possessió i els fruits de la Granja de Sinyent, a més de Rugat i de Fortaleny.[57] Però dita sentència arbitral fou suspesa per la pròpia Reina Maria i les *heretats* tornaren a mans del monestir.

Com és d'imaginar, el 1441 quan Palasí pren les regnes del monestir es troba amb una herència lamentable i una inestabilitat econòmica difícil de superar. Una situació que inevitablement afectarà a la producció de Sinyent, a la seua riquesa i a les seues instal·lacions així com a moltes altres granges.
Concretament, si estudiem les rendes de la Granja de Sinyent documentades per García-Oliver[58] detectem d'una banda que la gestió feta per Jaume Romeu fou positiva per a l'explotació, ja que es van assolir valors de renda de 2.000 sous, front a la decadència que es detecta amb el pas de la propietat de nou al monestir, desfet econòmicament. Açò degué suposar un descuit de les terres i una falta d'inversió en Sinyent que va portar a què les rendes baixaren 10 anys després, el 1448, fins als 1.200 sous[59].
Alhora, altres granges com la de Borriana quedaren abandonades. És en aquesta mateixa època quan comença la modalitat gestora del monestir mitjançant abats comendataris[60], personatges religiosos o laics externs al monestir que es farien càrrec del seu govern i de rebre les seues rendes. El seu nomenament es feia per ordre reial i amb el vist i plau pontifici i generalment mai visitaven la Valldigna. El període s'inicia el 1460 amb la figura de Joan d'Aragó, seguit per Roderic de Borja setze anys més tard[61], amb aquest últim comença el control de l'abadiat per la família Borja que durarà vint-i-dos anys, fins el 1498, després que Roderic renuncie al càrrec a favor del seu fill César de Borja[62].

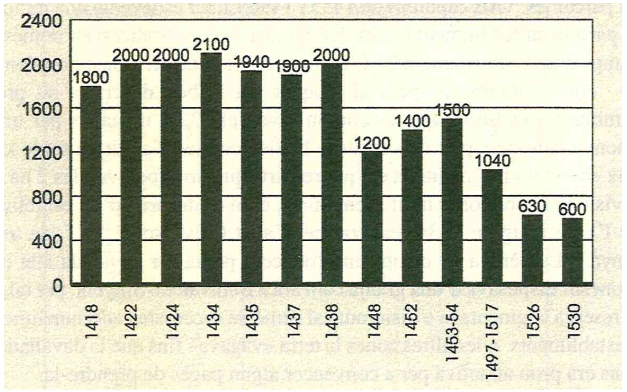

Anys	*1422*	*1452*	*1500*	*1530*
Sinyent	2.000	1.400	1.040	600
Benivaire	[2.310]	2.500	1.580	1.620
L'Horta	2.200	2.000	[2.000]	2.360
Almussafes	2.750	3.000	[2.460]	2.600
Rugat	2.800	2.000	1.950	1.700
Total	12.060	10.900	9.030	8.880
Senyoriu	50.821	46.000	[65.000]	79.239
Percentatge	23,73%	23,69%	13,8%	11,20%

fig. 51 i fig. 52

fig. 51: Rendes en sous de La Granja de Sinyent entre 1418 i 1530. Font: veure nota 55.
fig. 52: Rendes en sous del Monestir a les seues propietats fora de la Vall entre 1422 i 1530.
Font: GARCIA-OLIVER, F.: Cistercencs del País Valencià... p. 298.

57 ARV. Governació, 2.268, 1ª mà, f. 17

58 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià...* veure gràfica de la p. 244.

59 *Ibidem*.

60 I ja no per abats perpetus que eren elegits amb vot secret pels propis membres de la comunitat i que es mantenien al càrrec fins la seua mort o renúncia.

61 VV.AA.: *Un abaciologi del monestir de Valldigna (1298-1536): una crónica monástica medieval*, UV, València 1983.

62 ARV. Clero, lligall 898, caixa 2364.

Comparant aquestes anyades amb la producció de la Granja de Sinyent deduïm que l'explotació seguia un rendiment més o menys estable però no amb els valors màxims registrats al primer segle de vida del monestir, d'ací que les xifres es mantingueren entre 1448 i 1497 entre els 1.500 i els 1.000 sous.
Aquesta falta d'atenció a les rendes agràries també la trobem evidenciada a les pròpies infraestructures productives, després de tants anys de monjos comendataris, els monjos del monestir es queixen el 1520 que des del nou règim de govern les granges, les alqueries i altres béns del cenobi han estat maltractats, oblidats i sense cap tipus de manteniment. Demanaven partides urgents per rehabilitar les seues instal·lacions agràries i els seus béns rurals. La qual cosa inclouria a la Granja de Sinyent que necessitaria tasques de conservació i reforma.
L'explicació és clara, els comendataris mai s'havien preocupat per l'estat de les instal·lacions ni per invertir en el futur de les granges, ells sols esperaven rebre les rendes durant el seu manat i treure d'eixos anys el major profit econòmic possible.[63]

fig. 53

Dit període d'opulència, riquesa i mediocritat (sense abats que visqueren la realitat del monestir i de les seues granges) és un reflex de la societat valenciana que enfilarà la seua davallada el 1520 amb la Guerra de les Germanies (1520-1521) als inicis del regnat de Carles I, on es veurà minvat el poder oligàrquic dels senyors a canvi d'un enfortiment i d'una centralització del poder autoritari reial, esdeveniment amb efectes directes sobre els abats comendataris, senyors feudals al cap i a la fi, i el nostre monestir cistercenc. Podem dir que aquest moment crític, quasi de desfeta, tindrà els seus efectes també a les rendes de Sinyent que registren la seua pitjor caiguda a partir del 1520 per sota dels 1.000 sous i amb solament 600 sous el 1530[64].
Justament a partir d'aquests anys 30 del segle XVI es disparen els pagaments del monestir, concretament per abonar quanties extraordinàries a Roma i a la Corona fent doblar les despeses totals anuals.
La resposta serà un abús del censal, gravàmens que taxaven la circulació pel terme de Valldigna i el consum de les seues mercaderies[65].

Es tracta d'un estat de crisi i feblesa del monestir, però mai hi trobem la ruïna absoluta. Les seues heretats es segueixen conreant i donant beneficis, tot i que amb el començament del segle XVI les propietats del cenobi situades fora de la Vall d'Alfàndec quasi ja no aporten ingressos i tenim la impressió que es van apagant a poc a poc. El senyoriu es va desfent per la perifèria conservant sols a ple pulmó el seu nucli, Valldigna. És així com les terres de Sinyent i les seues instal·lacions productives s'abandonen.[66]

fig. 53: Roderic de Borja, també conegut com Alexandre VI, ja que va ser nomenat papa el 1492. Gravat d'autor desconegut a la Biblioteca Nacional de España. Font: Institut Internacional d'Estudis Borgians.

63 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià*... p. 135.

64 GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià*... veure gràfica de la p. 244.

65 *Ibidem*, veure el quadre de les despeses monacals en sous de la p.188.

66 *Sinyent que sens dubte funcionava com a granja aleshores, deixa de figurar com a tal en els comptes del segle XV i XVI.* Ibidem. p. 275

Durant els segles XVI i XVII, Sinyent és una heretat monàstica descuidada i poc atesa, amb períodes en què les seues terres s'arrenden a habitants de Riola, Fortaleny, Albalat i Polinyà, però sempre amb la casa principal administrada directament per Valldigna. És a dir, en aquesta etapa distingim d'una banda les terres de Sinyent, de xicotetes dimensions repartides en diverses localitats properes a la Granja i conreades en règim d'emfiteusi, i d'altra banda la Granja pròpiament dita la gestió de la qual mai es desvincula del monestir.

Són dos-cents anys molt poc documentats, pel que fa a les seues rendes i estat de les instal·lacions, i on de vegades Sinyent apareix suprimida com a capítol als llibres de comptes.

Al començament del segle XVII el monjo responsable de Sinyent també ho podia ser d'altres explotacions, la qual cosa ens fa pensar que el volum de treball que suposava la Granja per al monestir era reduït[67]. A més, esporàdicament la seua gestió es va fer conjuntament amb la granja de Benivaire, situada al terme de Carcaixent (almenys durant anys 1695 i 1696) amb anyades on cap monjo residia permanentment a la Granja[68].

Aquest mateix 1695 trobem una denúncia dels propis monjos que parlen d'una heretat quasi en erm i mal cuidada. El remei serà arrendar-la a tres llauradors i a un comerciant durant huit anys, però sota unes condicions ben estrictes: hauran d'assistir al *pare bolser* que enviara Valldigna, encarregat dels comptes i pagaments; reedificar la casa, fer les quadres, el corral o el forn, deixar preparada la sènia en els quatre primers anys i tot això costejat per ells mateixos. Pel que fa a les terres, hauran de plantar en els sis primers anys 100 dotzenes de moreres així com empeltar-les, un tipus de cultiu menys costós en mà d'obra i que cada vegada es cotitzava millor.[69] De manera que és molt probable que en aquests anys, 1696 – 1700, es realitzara una de les majors reformes de l'edifici i dels seus annexos.

El 1708 la Granja conrea fonamentalment blat i moreres, s'identifica com pertanyent al terme d'Albalat de Pardines (Albalat de la Ribera) i s'arrenda aquest mateix any a un llaurador originari de dita localitat, Vicente Ginés[70].

Amb la suma d'actuacions (arrendament, inversió en un gran cultiu i rehabilitació de les construccions), s'entreveu una voluntat per recuperar i fer reviure el patrimoni monacal en ple domini, de manera que a l'igual que va passar amb altres granges, com Benivaire i Barx, Sinyent comença el segle XVIII amb un aire

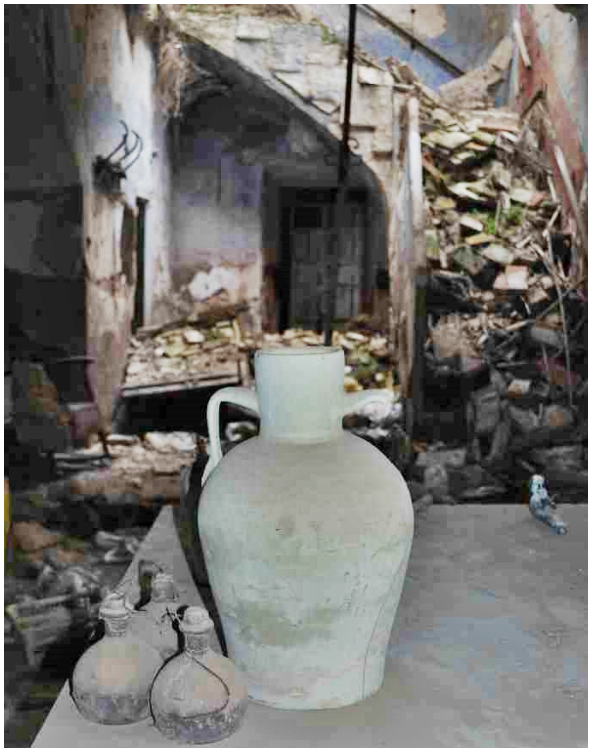

fig. 54

fig. 54: Decadència. Interior de La Granja de Sinyent al 2011. Vegem al fons l'escala d'accés a la primera planta amb part del forjat enderrocat.
Font: Arxiu de l'AVA.

67 Fra Llorenç Lledó (*Laurentius*) era el 1609 el majoral del *loci de Almusafes et de Sinyent* segons es documenta per la seua participació a la carta de poblament del monestir de Valldigna per als pobles de Simat, Benifairó, Tavernes, l'Ombria i Alfulell després de l'expulsió dels moriscos. ARDIT LUCAS, M. i GUINOT RODRÍGUEZ, E.: *Cartes de poblament valencianes modernes (segles XVI i XVIII)*, UV, València 2015.

68 CISCAR PALLARÉS, E.: "Las granjas del monasterio de la Valldigna en los siglos XVI y XVII", *Revista Al-Gezira*, nº9, 1994, pp.145-176.

69 *Ibidem*, p. 170.

70 *Ibidem.*

renovat i amb certa estabilitat productiva, tot i que, mai podrem parlar de nou d'aquell èxit dels llustrosos inicis del monestir.
De dit segle cap destacar el pas progressiu dels cultius de moreres a vinyes, conseqüència de la crisi de la seda. Segons es registra als comptes, al voltant del 1750 ja es descrivia com una heretat situada al terme i lloc de Polinyà, que es trobava sota la jurisdicció de la Vila i Honor de Corbera, a la vora del camí d'Alzira. La seua extensió en aquell moment era de 150 fanecades de terra de cultiu i altres 12 de terra sense plantació junt amb una casa on vivia el majoral encarregat de l'heretat[71].

Una calma tensa enceta el segle XIX, als inicis del qual entra en joc la guerra napoleònica. El 1812 el convent fou exclaustrat i ocupat pels francesos durant dos anys, temps en què la seua administració es deixà a càrrec de Vicent Orta, qui hi va espoliar obres d'art i objectes preciosos[72].

Quan els cistercencs recuperaren el domini del seu monestir hagueren de fer front a una davallada econòmica, amb ingressos el 1824 un 60% més baixos que els de 1810[73], un declivi que finalitzaria amb l'expropiació de totes les seues possessions.

La desamortització de Santa Maria de Valldigna arriba el 1820 per decret amb la dissolució de la comunitat , un esdeveniment que fou celebrat pels camperols i serfs del senyoriu que veurien caure l'abadia que durant cinc segles havia governat les seues vides.

La desamortització de 1820 quasi sense efecte per la devolució dels béns amb el Trieni Liberal (1820-1823)[74] vingué seguida de la desamortització de Mendizábal (1836), aquest any el patrimoni cistercenc es va posar en venda perquè passaren a mans privades, però la Granja de Sinyent fou una de les últimes en vendre's. El 1842 en un primer moment es subhastà a favor de Josep Montaner i Cebrià Rodrigo que aparaulaven pagar 240.000 reals per la propietat, però com que no abonaren la cinquena part d'entrada i es declararen en fallida, aquell mateix any la comprà per 129.000 reals Pasqual Maupoey, comerciant francés establert a València. Maupoey adquireix 12 ha, 77 a, i 66 ca.[75] Equivalent a 127.776 m^2.

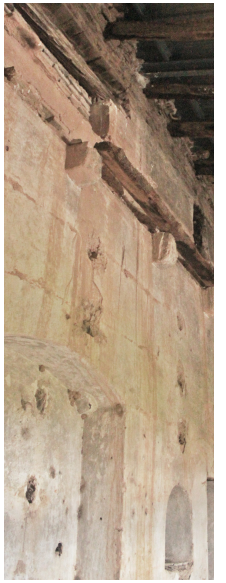

fig. 55 i 56

fig. 55 i fig. 56: Detall dels mur central del primer pis de La Granja on podem apreciar els forats disposats en filera que han quedat de l'antiga bastimentada de fusta utilitzada per a la cria de cucs de seda. Una estructura complexa que en algun moment degué ser retirada, tot i que els seus punts d'empotrament no foren reparats i ens queden com a testimonis d'aquella tradicional forma de producció de la seda. Font pròpia.

71 ARV, Clero, caixa 2.070.

72 BRINES i BLASCO, J.: "La desamortització del Monestir de la Valldigna", *Primer Congreso de Historia del Pais Valenciano*, Universitat de València, València 1973.

73 A la Foia Baixa (Tavernes) les rendes el 1810 eren de 24.914 lliures front a les 6.477 lliures recomptades el 1824. *Ibidem*. veure taula p. 112.

74 GESTEIRO ARAUJO, M.: "Desamortización y devolución de bienes durante el Trienio Liberal: Cuenca", a *Espacio, tiempo y forma*, Serie V, Hª Contemporánea, t. 15, UNED 2015, pp. 97-121.

75 *Ibidem*. p. 129.

La sort de la Granja no millora després de la desamortització. Les notícies que ens arriben d'aquell segle XIX, són una vegada més d'aflicció. La Granja no ha sigut mantinguda en tots eixos anys i es troba en un estat lamentable, tant és així, que el 1876 la Diputació de València duu a terme una intervenció per a realitzar una sèrie d'actuacions de conservació de l'immoble.[76] El seu propietari fou un més d'aquells aristòcrates valencians que vivien a la capital i que mai atenien les necessitats de les seues propietats rurals, però que sobretot serien els pioners en posar en marxa al camp valencià el nou model d'explotació capitalista[77].

L'edifici de la Granja va servir com a humil habitatge els següents 120 anys fins a arribar al nostre segle i ja mai va recuperar la seua discreta esplendor gòtica. Les quadres i els colomers que s'hi annexen es van mantindre en ús fins a ben entrat el segle XX i les seues terres ben aviat foren plantades amb tarongers. La casa va quedar deshabitada finalment el 1982 amb la darrera gran riuada del Xúquer[78].

Actualment i des de 2011, la Granja de Sinyent és propietat de l'Associació Valenciana d'Agricultors (AVA) qui la va adquirir juntament amb les terres vinculades a l'antiga heretat per instal·lar-hi la seua finca experimental "Sinyent" que abasta tota la partida històrica del Gual, preservant així la morfologia originària dels llindars de la propietat.

El 2016 la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per resolució de 15 de desembre de 2016, va incoar l'expedient per a la declaració de la Granja de Sinyent com a Bé d'Interés Cultural, declarat finalment com a tal pel Consell el 27 de març de 2018[79].

Després d'aquest recorregut pels més de 700 anys d'història que enclou la Granja de Sinyent, ens trobem amb un conjunt en situació d'amenaça de ruïna imminent, globalment poc documentat i que demana una urgent intervenció. La Granja és un d'eixos edificis que et transmeten un sentiment estrany d'emoció per allò que va ser i de respecte per tot allò que va viure.

N. 426. AÑO DE 1836. DOMINGO 21 DE FEBRERO.

Este periódico sale todos los dias, y se suscribe en Madrid en el despacho de la Imprenta Real, y en las provincias en todas las administraciones de Correos.

PRECIOS DE SUSCRIPCION.

	Año.	Medio.	Tres meses.	Un mes.
Para Madrid...	260	130	65	22.
Para el Reino.	360	180	90	
Para Canarias é islas Baleares.	400	200	100	
Para Indias.....	440	220	110	

GACETA DE MADRID.

ARTICULO DE OFICIO.

S. M. la REINA nuestra Señora, su augusta Madre la REINA Gobernadora y la Serma. Sra. Infanta Doña María Luisa Fernanda, continúan sin novedad en su importante salud en el Real Sitio del Pardo.

De igual beneficio disfrutan en esta corte SS. AA. los Sermos. Sres. Infantes D. Francisco de Paula y Doña Luisa Carlota.

EXPOSICION A S. M. LA REINA GOBERNADORA.

SEÑORA:

Vender la masa de bienes que han venido á ser propiedad del Estado, no es tan solo cumplir una promesa solemne y dar una garantía positiva á la deuda nacional por medio de una amortizacion exactamente igual al producto de las rentas, es abrir una fuente abundantísima de felicidad pública; vivificar una riqueza muerta; desobstruir los canales de la industria y de la circulacion; apegar al pais por el amor natural y vehemente á todo lo propio; ensanchar la patria, crear nuevos y fuertes vínculos que liguen á ella; es en fin identificar con el trono excelso de ISABEL II, símbolo de órden y de la libertad.

No es, Señora, ni una fria especulacion mercantil, ni una mera operacion de crédito, por mas que este sea la palanca que mueve y equilibra en nuestros dias las naciones de Europa: es un elemento de animacion, de vida y de ventura para la España. Es, si puedo explicarme así, el complemento de su resurreccion política.

El decreto que voy á tener la honra de someter á la augusta aprobacion de V. M. sobre la venta de esos bienes adquiridos ya para la nacion, asi como en su resultado material ha de producir el beneficio de minorar la fuerte suma de la deuda pública, es menester que en su tendencia, en su objeto y aun en los medios por donde se aspire á aquel resultado, se enlace, se encadene, se funda en la alta idea de crear una copiosa familia de propietarios, cuyos goces y cuya existencia se apoye principalmente en el triunfo completo de nuestras actuales instituciones.

A este pensamiento de intenso y desinteresado patriotismo se contrae todo mi proyecto; á él se dirigen todas mis combinaciones, y él campea y descuella en todas las medidas que me atrevo á proponer á V. M.

La confianza de los pueblos suele ser muy quebradiza, y de cierto no se capta por entero cuando no ven franqueza y sinceridad en sus gobernantes. Para que la suspicacia mas ingeniosa no alimente escrúpulos, donde solo hay sanidad de intencion, se comienza declarando que todos los bienes estan en venta: esto es, que ningun respeto, ninguna influencia, ninguna pasion mezquina podrá impedir, ni detener la de cualquiera finca conocida como propiedad nacional. Hasta las que el Gobierno ha de reservar para fines del servicio público, para homenage de las artes, ó para gloria de las proezas de los españoles, no han de permanecer cubiertas con el velo del misterio. Una lista impresa de todas ellas anunciará á la nacion cuáles han sido las preferidas para esos objetos de utilidad, y aun de justo orgullo nacional.

Conceder un derecho sin acompañarle de los medios para ser ejercitado, es casi una irrision de aquellos á quienes se quiere suponer favorecidos. En vano seria la declaracion que dejo indicada, si todo el que se propusiere comprar una ó mas determinadas fincas, hubiera de depender de la voluntad del gefe de la provincia, ó no poder llevar á ejecucion su deseo hasta que les tocase el turno ó la suerte de ser tasadas, y anunciadas para la subasta. Universal y sin traba alguna es la facultad que se confiere de pedir la tasacion de cualquiera finca, y terminante el deber impuesto á la autoridad de disponer sin tardanza esta operacion. Para alejar de ella hasta el asomo de un manejo ó de una mira particular, se ha de comunicar al público la solicitud de la tasacion y el valor á que esta haya ascendido. Digno es de consideracion el que promueve la venta de una finca; y como una especie de recompensa se le otorga la facultad de hacer intervenir un perito de su eleccion en el acto de la tasa; y no solo puede contar con que la heredad ó el edificio será suyo toda vez que en la subasta no traspase ningun licitador la línea del justo precio; sino que se le halaga con la seguridad de ser preferido, si le acomoda, en igualdad de circunstancias.

Este aliciente podrá contribuir á impulsar y abreviar las ventas; pero en su esencia no pasa de una ventaja accidental.

El gran atractivo, el móvil poderoso que incline y aun arrastre á interesarse en ellas, ha de nacer principalmente de los términos de las mismas ventas, y del modo desahogado para el pago. Indispensable es que un reglamento especial deslinde y determine todos los trámites que hayan de dar á estos actos publicidad, rectitud y solemnidad. El decreto de las Córtes de 3 de Setiembre de 1820 contiene reglas y precauciones propias de la sabiduría de aquel cuerpo legislador; y aunque serán muy pocas las que por el imperio de las circunstancias requieran alguna ligera variacion, esta misma causa obliga á añadir á aquellas algunas otras medidas de importancia saludable.

Una de ellas es la que previene que las subastas no se verifiquen tan solamente en la capital de la provincia donde se hallen radicadas las fincas; sino que tambien se ejecuten en esta corte, celebrándose en uno y otro punto en un dia mismo. Si cuando una disposicion demuestra por sí que su espíritu es dar mayores facilidades para el logro del fin propuesto, puede excusarse la explicacion detenida de las razones que indujeran á dictarla; todavía admite la presente una reflexion que acabará de convencer de su oportunidad. La capital del reino puede mirarse como un centro de riqueza, de combinacion y tambien de especulaciones. De donde se sigue que nada puede ser tan conveniente como darla el estímulo y facilitarla la proporcion de entrar en el negocio de las ventas, sin que sea preciso instituir agentes, ni valerse de intermediarios, á quienes por muchas facultades que se les confieran, siempre han de obrar con alguna ligadura que solo puede romper el que juzga y decide por la extension de sus medios.

Suelen introducirse abusos en las concesiones y en los objetos mas plausibles. A la prevision de la ley toca anteponerse á ellos, hasta ahuyentarlos. Ninguno puede temerse en esta duplicada subasta, cuando al dia inmediato á la celebracion del remate se han de publicar en la corte y en la capital de la provincia el precio mas alto ofrecido en ambos puntos por la finca; omitiéndose por entonces el nombre del licitador. La sutileza mas exquisita no puede inventar un ardid, ni poner en planta un amaño para que en dos actos simultáneos ejerza el uno influencia sobre el otro. El óbice que quizá ocurriera, respecto á las capitales, cuya comunicacion con la corte no exija mas que algunas horas, se desvanece por la consideracion de la publicidad de las subastas, y por la legalidad con que ha de consignarse en cada expediente su verdadero resultado. Si en este método se columbra algun inconveniente, es el que puede traer consigo la necesidad de que el licitador de mas alta promesa no quede declarado desde luego por adjudicatario, teniendo que pasar algunos dias en la incertidumbre de si podrá ó no ser dueño de la finca de sus deseos. Pero este inconveniente, grande tal vez para el interes individual, degenera de muy pequeño en casi imperceptible, cuando se le compara con el interes máximo del Estado, que es sacar los mayores productos para amortizar lo mas que pueda en el capital de la deuda pública. Y todavía para suavizar el poco ó mucho desabrimiento de este menguado inconveniente, que de seguro encontrará poca cabida en los pechos españoles, se limita á estrecho plazo el señalado para hacer la declaracion de quién sea el comprador.

Otra medida de incalculable trascendencia es la que se encamina á recomendar la division de las grandes propiedades, para reducirlas á suertes que estén al alcance de los ciudadanos honrados y laboriosos que forman la fuerza y las esperanzas de la patria. Sin este sistema y sin consagrar á su ejecucion la solicitud mas afanosa, quedaria defraudado lastimosamente el fin primordial de estas ventas, que, como ya he manifestado á V. M., es crear nuevos vínculos que aten al hombre con la patria y con sus instituciones. Por lo tanto se deja al interes de los pueblos mismos el nombramiento de las personas inteligentes que hayan de designar las divisiones que cómodamente puedan hacerse en los grandes predios de sus jurisdicciones. Para que pasiones mezquinas ó ruines no atajen ni paralicen el grandioso propósito que envuelve esta idea, se echa mano del freno mas poderoso en el Gobierno representativo, que es la publicidad en los actos de todo género de administracion. Las divisiones acordadas por los hombres inteligentes de cada pueblo se publicarán en el mismo y en la capital de la provincia, á fin de que la connivencia de unos pocos, la seduccion de algunos, ó las miras torcidas de otros, no neutralicen el beneficio de la division. La ley, considerando á sus agentes y ejecutores colocados en una esfera superior á las pasiones de las localidades y de las familias, reviste ahora al intendente de la autoridad terrible de resolver sin ningun otro recurso, en cualquier reclamacion que se suscite sobre estas divisiones; y al ejercer tan grave autoridad no duda el Gobierno que estos mismos gefes no olvidarán que si bien ocupan ese lugar alto que les grangea tanta confianza, su misma altura atrae sobre ellos las miradas públicas, y dan á cada ciudadano el derecho de examinar y censurar su conducta.

Estas son, Señora, las novedades ó las ampliaciones introducidas en el reglamento de 3 de Setiembre de 1820. Réstame exponer á la soberana comprension de V. M. el sistema tambien nuevo que ha de seguirse en los pagos.

Nada se habria hecho para alcanzar el pensamiento de multiplicar el número de los propietarios españoles, si ya que los bienes de que se trata han de ser aplicados á la extincion de la deuda pública, no se ensanchára hasta el mayor término posible la facilidad de satisfacer el precio de las compras, combinándola de tal modo con la posibilidad de las clases medias, y con las aficiones mas comunes de los hombres, que de ella misma salga el empuje que avive los deseos de hacerse propietarios.

A la eleccion de los licitadores se ofrecen dos medios igualmente cómodos y halagüeños de verificar los pagos. Ambos descansan sobre la base de entregar una quinta parte del precio del remate á la solemnizacion de la escritura que trasmita la propiedad; pero segun sea la especie de moneda que prefieran para el pago, asi disfrutarán de ocho ó de diez y seis años sucesivos para realizar las otras cuatro quintas partes; de modo

fig. 57

fig. 57: Real Decreto declarando la venta de los bienes del clero. Mendizábal, publicat a La Gaceta de Madrid, Madrid 19 de Febrero de 1836, nº 426.
Font: Ministerio de la Presidencia y para las Administraciones Territoriales. Agencia Estatal, Boletín Oficial del Estado.

76 Veure l'article a: listarojadelpatrimonio.org

77 BRINES i BLASCO, J.: "Reforma agraria y desamortización en la España del siglo XIX", *Revista de historia moderna*, nº 7, Valencia 1978, pp. 125-154.

78 CLARÍ HIDALGO, P.: "Pel futur del nostre passat", a la publicació: *Papers d'història local de Polinyà de Xúquer*, nº3, Polinyà del Xúquer 2016, p. 9-17.

79 B.O.E., 27 de marzo de 2018, nº 75.

2.3. LA BARCA DE SINYENT

La Granja de Sinyent ocupa una posició privilegiada, enmig d'unes terres d'abundant fertilitat i vora un dels rius més importants de la regió valenciana. Els llits fluvials eren a l'edat mitjana i fins l'època moderna un eix vertebrador del territori, els assentaments més antics ja buscaven l'abric d'un riu per instal·lar habitatges, cultius i població. Esdevingueren una infraestructura molt apreciada no sols perquè garantia el regadiu sinó també perquè servien en gran mesura per al transport de mercaderies; malgrat que des de fa ja molts segles els rius espanyols no posseeixen un cabdal suficientment estable com per ser navegables. En el nostre cas, el Xúquer va contribuir durant molt de temps a l'abastiment de materials de construcció com la fusta, tant preuada a les zones de ribera, transportada des de regions castellanes[80].

Així doncs, els rius constituien una frontera natural considerable que dibuixava l'ocupació del territori. Per a travessar-los es feien servir cavalls si el pas de l'aigua era escàs, o bé, s'empraven barques que s'ubicaven estratègicament al llarg del traçat del riu, en zones vinculades a pobles i camins històrics de gran fluix de gent. Precisament, l'efecte destructor de les inundacions tant freqüents al Xúquer eren la causa principal que explicaria l'abundància de barques per a travessar el riu, així com la manca de ponts que no van començar a construir-se de forma extesa a aquestes terres fins a finals del segle XIX i principis del XX[81]. Com és el cas del pont de ferro del poble d'Albalat de la Ribera que es va construir entre 1912 i 1917, declarat Bé de Relevància Local.

Dites barques s'atracaven a un xicotet embarcador, una instal·lació suficientment gran per què hi pujaren persones i animals que es transferien a l'altra vora del llit fluvial. El dret de pas dels rius va esdevindre privilegi reial, de manera que era la Corona qui imposava un impost per utilitzar les seues barques. Així que la localització dels passos sovint està documentada amb cròniques o relats que descriuen els pobles i llocs, però molts altres emplaçaments segueixen sense estar confirmats.

Es té coneixement que hi va haver una barca a Cullera i una altra a Alzira, però entre ambdues hi ha més de cinc hores a peu si seguim el traçat serpentejant del riu, de manera que en la ruta devia haver-hi una tercera. Ignacio Matoses apunta a la seua publicació de 2012 que dit pas es produia molt possiblement a Albalat de la Ribera, Matoses al·lududeix al seu argumentari a les cròniques del Rei Jaume I on s'explica que en una de les seues múltiples gestes es va decidir creuar el riu Xúquer per Albalat i la tropa va passar

fig. 58

fig. 58: Situació de la barca del Rey, al terme de Castelló de la Ribera. Es grafia l'embarcador i la barca, amb un terreny lleugerament abombat i vora al camí un immoble que mira al Xúquer, vinculat al pas del riu i sobre ell "Barca del Rey" mentre que els altres edificis de la zona s'esmenten amb "Casa ...".

Font: MORELL, F.: Plano de la partida denominada Pajarilla, agregada al término de Villanueva de Castellón y amojonamiento que se ha colocado para el deslinde de dicho término. 1843. Escala en varas valencianas. Procedencia Fondo Diputación. ref. MP 21 nº 1.2 Diapositiva nº 8108, a AGUILAR CIVERA, I.: Los paisajes del agua, cultura, transporte y territorio, 1550-1868, publicacions GVA, València 2015, p. 80.

80 ARCINIEGA GARCIA, L.: "Abastecimiento fluvial de madera al Reino de Valencia", a *La Cruz de los Tres Reinos. Espacio y tiempo en un territorio de frontera* per MONTESINOS, J. i POYATOS, C., Universidad de Castilla-La-Mancha, 2011, pp. 99-134.

81 PERIS ALBENTOSA, T.: *La Terra de l'arròs i les moreres*, Bromera, Alzira 2003, pp. 188-190.

alli una sola nit[82].

El dret al pas del riu s'otorgava en pagar el delme, i en definitiva el seu ús com a mitjà de transport que no requeria tracció animal el convertia en un negoci molt rendable. Per a assegurar-ho Jaume I va vetllar perquè fos navegable en tot el seu traçat[83], forçant així a què es travessara el riu pels punts establerts, qüestió estratègica que li permetia a més controlar el trànsit de la població pel territori.

El que sí que sembla estar confirmat és que existia una barca pertanyent a la Vila i Honor de Corbera, que es disposava doncs en algun dels pobles que estaven sota el seu domini ubicats vora el riu: Riola, Fortaleny o Albalat. És més, l'escut del poble d'Albalat és el dibuix d'una barca que ens parla almenys de la importància que tenia per a aquesta localitat el trànsit del riu i la zona on s'ubicava Sinyent és coneguda com la Partida del Gual. Tot i que aquest nom també podria correspondre a la confluència de dos camins que s'encreuaven justament ací, la via Augusta i la via Sucro-Saetabis, no oblidem que el nom Albalat *al-balat*, significa *el camí*, i era l'origen de la calçada Dianium, via romana que acabava en Alacant passant per Dénia.

Si aquesta fos la ubicació del pas en barca, caldria saber fins quan va estar operatiu i si mai es va traspassar a cap altre municipi, ja que el 1494 els comptes de Carlet compren Albalat i a la documentació s'explica que s'annexiona el *Lloch de Segreny* ,que podria estar fent referència a Sinyent, i amb la compra s'adquireix també la barca d'Albalat. La declaració de BIC hi fa referència:

«*... La qual venda fa ab los dits càrrechs e en la dita venda recitades, fa venda del dret de que lo dit espectable compte tenia y li pertania en la barca, que tenia i ara te en lo riu Xúquer, e dret de barcatje, y ab lo dret de la cèquia que pren el riu que es diu dels ulls e lo deret de la cèquia Real, tant com ne pertañia y pertany al dit espectable compte...* » *Ignacio Matoses apunta que existe un expediente de 21 de marzo de 1752, en el Archivo de la Vila i Honor de Corbera, denominado «Acuerdo sobre que se fijen los Caminos o Caminasos de la calzada de Llaurí y el de Sinyent que va de la Barca de Albalat a Corbera» que narra el interés por mantener el camino que va de Corbera a la barca de Albalat, libre de cultivos de moreras y olivos que lo habían invadido[84].*

Tot sembla apuntar què era a Albalat on s'ubicava la barca i que a més aquesta va romandre en funcionament fins que es va iniciar la construcció del pont. Si analitzem el traçat dels camins que porten fins la Granja i la direcció que prenen envers Albalat, concloem que el "camí de la Granja" es prolongava molt més

fig. 59

fig. 59: Fragment del "Plan demonstrativo que contiene las tres direcciones del camino que va de la ciudad de Valencia a la de Denia. 1750. Mapa en diverses unitats.

Font: Cartoteca Universitat de València, l'original es troba al Servicio Geográfico del Ejército.

82 MATOSES ORTELLS, I.: "Desvelando el arcano de la Ribera del Júcar. La Casa de Sinyent", a *IX Congreso de Tierra en Cuenca de Campos*, Valladolid 2012, p. 99.

83 *Ibídem*.

84 B.O.E., 27 de marzo de 2018, nº 75, p. 33693.

endavant, creuant Albalat i seguint direcció a l'Albufera.

Si observem els vols aèris més antics que tenim disponibles a l'Institut Cartogràfic Valencià (1945 i 1956), comprovem com els carrers principals sobre els quals es desenvolupa el nucli tradicional d'Albalat de la Ribera són paral·lels a la vora oest del meandre del riu. Aquestos conformen un parcel·lari que ens podria recordar als poblats marítims que és alhora atravessat per una via perpendicular que allotja l'església del poble. Crida l'atenció que el poble mire cap a aquesta banda i que els caminals que parteixen del carrer més al sud, conegut com "carrer de la Barca" s'orienten cap a la Casa de Sinyent. Durant molts segles eixa va ser l'estructura del teixit urbà, fins que amb la construcció del pont de ferro es va produir una gran transformació urbanística amb una nova trama configurada a partir del carrer que aboca al pont, nou focus de totes les mirades. Des del moment de la seua construcció creix a la banda oriental del poble un nou barri a mode d'eixample.

Pel que fa a l'ordenació de camins vegem com el camí que unia Polinyà amb Alzira (en discontínua) es converteix en un camí secundari actualment conegut com "Camí vell d'Alzira" en favor de l'actual carretera cv-505 que segurament es va construir per a connectar els ponts d'Algemesí, Alzira i Albalat. El traçat del camí que continua a Corbera passant per Benicull és també visible.

fig. 61

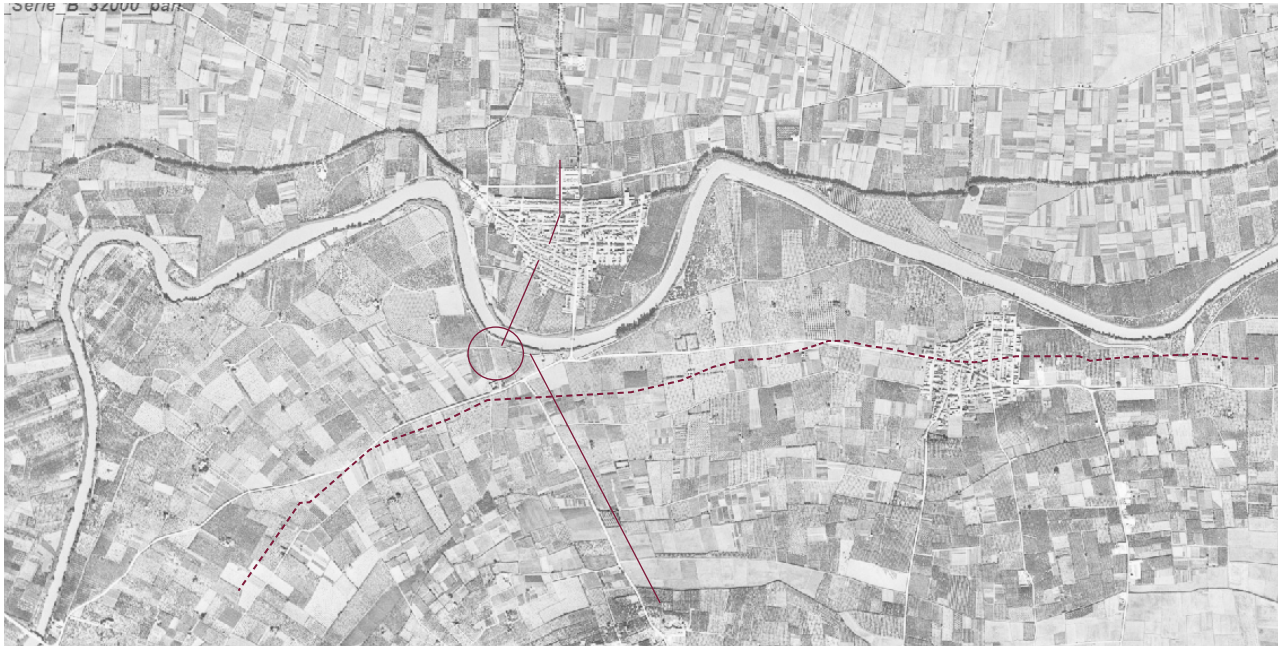

fig. 60

fig. 60: Vol de 1945-1946 sobre Albalat de la Ribera. Apreciem la disposició de les illes d'habitatges, els carrers paral·lels al riu i el nou traçat que ha configurat el pont de ferro.
Font: ICV. Ejercito del aire, Centro cartográfico y fotográfico del ejercito (CECAF), fotograma 108, posada 106, vuelo VF_1945-1946 Americano Serie A, escala 1:45000.

fig. 61: Vol de 1956 on s'aprecien les connexions de la Granja amb els municipis dels voltants i la seua situació estratègica.
Font: Font: ICV. Ejercito del aire, Centro cartográfico y fotográfico del ejercito (CECAF), fotograma 29983, posada 106, vuelo VF_1956-1957 Americano Serie B, escala 1:32000.

Observem a continuació el traçat del riu Xúquer a començaments del segle XIX amb indicació dels punts on es trobaven les barques per a travessar-lo, s'indiquen 6 des de Cofrents fins a Cullera: La barca de Tous, la barca de Sumacàrcer, la barca *del Rey*, la barca d'Alcoser, la barca d'Albalat (ampliada a la fig.) i la barca de Riola, per on s'efectuava el creuament des de Sueca. Que l'única llegenda d'aquest mapa siga el nom de les barques ens indica que encara a aquesta època que el riu es salvava fonamentalment mitjançant dits embarcadors.

Quan es duu a terme l'última gran reforma de la Granja (datada al 1800), per als pobladors de l'època l'edifici encara era un enclau significatiu a nivell paisatgístic per ubicar-se vora el traçat del camí que conduia fins la barca.

fig. 62

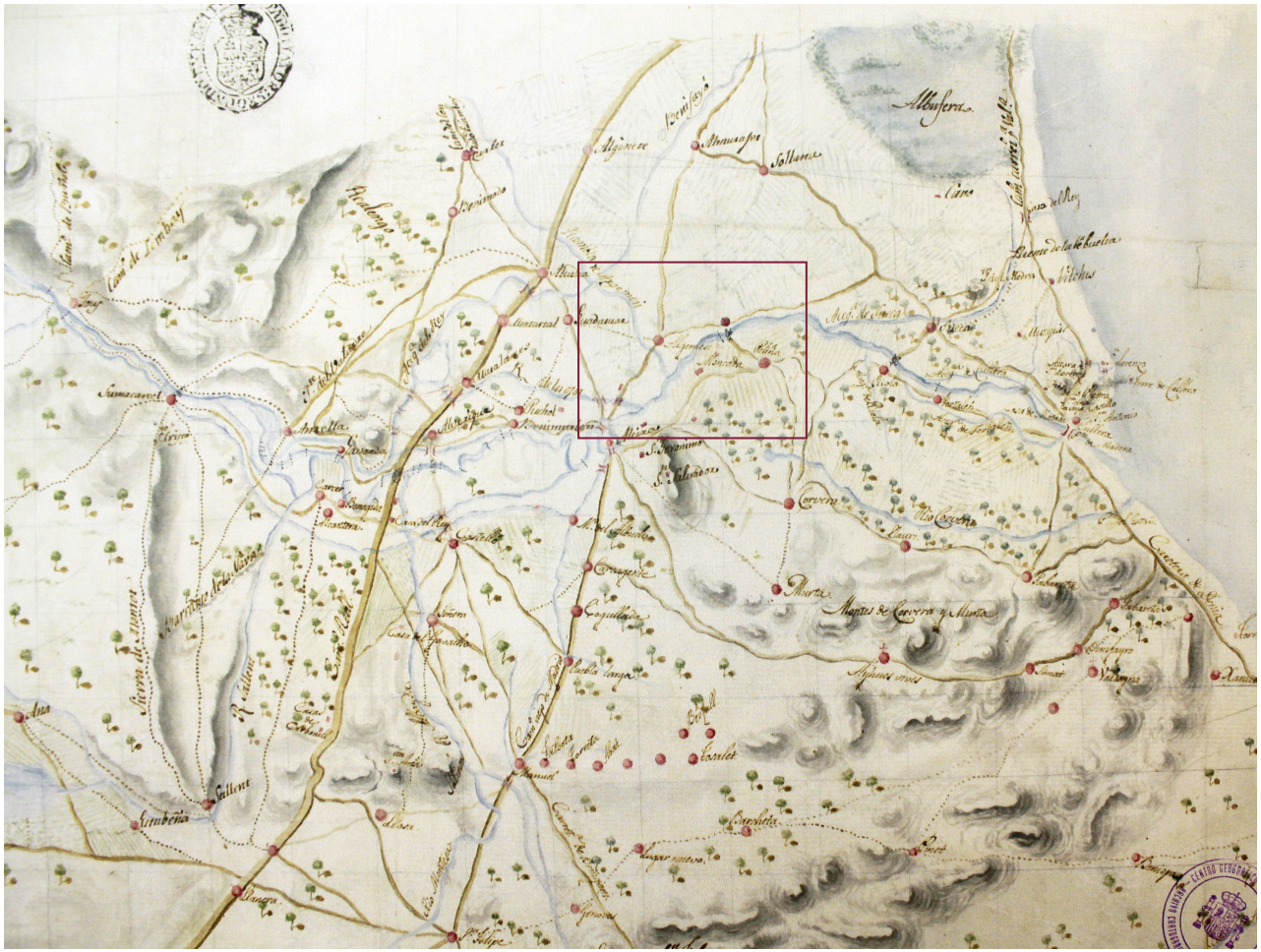

fig. 63

fig. 62 i fig. 63: Croquis geográfico topográfico del río Xucar desde Cofrentes hasta su desembocadura en la Villa de Cullera. 1811. Con escudo real y leyenda de las seis barcas de la ribera.
Font: Cartoteca Universitat de València.

La present cartografia que abasta un àmbit geogràfic semblant a l'anterior es va realitzar segurament pels mateixos topògrafs, ja que està datada al mateix any, 1811 i es segella pel mateix servei reial. Però en aquest cas els traçats dels camins són més acurats. S'aprecia la posició exacta de la Barca d'Albalat seguint el camí de polinya cap a Albalat i un cop a l'altre costat es seguiria una nova via que abocaria a la plaça del poble, des d'on es bifurquen els camins cap a Algemesí, Sueca o València.

Crida especialment l'atenció la ubicació d'altres tres passos del riu paral·lels entre si dibuixats en línia discontínua que no tenen cap barca dibuixada i que ens indiquen la posició dels guals, d'est a oest: "1º Bado de Gual" , "2º Idem", "B. de Albalat" (Bado de Albalat) i "Barca de Albalat". Per aquesta rao a la últimaes dibuixa una barca mentre que a les altres sols es grafien línies discontínues corresponents als passos ("bados") que ací es referèncien pel nom propi de la partida "Gual".

fig. 64

fig. 65

fig. 64 i fig. 65: Croquis geográfico topográfico del río Xucar desde Antella hasta la Villa de Cullera. 1811. Con escudo real y sin leyendas.
Font: Cartoteca Universitat de València.

Altres dades importants que ens corroborarien l'existència en aquest indret d'una barca són els comptes de la Corona, o de l'Infant Joan, Senyor del Castell de Corbera que era a qui pertanyia l'esmentat patrimoni reial. Així, Salvador Vila ha localitzat els comptes del senyoriu, als quals es veu com l'explotació de la Barca d'Albalat atorgava uns beneficis molt més elevats que els forns i molins que tenia en propietat, el pas del riu era una despesa quotidiana per a molts pobladors i una ferramenta bàsica per al transport de les mercaderies dels comerciants. Era un privilegi reial que com vegem a la fig. suposava fins a 510 sous mensuals a l'any 1267, abans que es produira la venda de les terres de Sinyent al monestir de Valldigna.

"*Otros privilegios reales serán el horno de Riola, de los que se obtendrán unos beneficios de 16 sueldos y medio y la <barcha de corbera>, esto es, el paso que hacia viable la comunicación con el margen izquierdo del Júcar. De las tres posibles ubicaciones para la barca, Polinyà, Riola o Fortaleny, parece que el paso se situaba en la primera. El paso de personas y mercancías o ganados reportaba unas ganancias considerables evaluadas en 510 sueldos.*"[85]

Segons explica Ignacio Matoses, la barca a més hauria seguit funcionat com a mínim fins al segle XVIII, i vists els plànols anteriors, fins la construcció dels ponts de ferro, això és a les acaballes del segle XIX. Matoses ha trobat un document del 1752, en ple auge seder, anomenat "Acuerdo sobre que se fijen los Caminos o Caminasos" on s'exposa la queixa dels veïns de la zona perquè les plantacions de moreres de La Granja havien invait el camí que portava de Corbera a la Barca d'Albalat a la calçada de Sinyent.[86]

Si filem més prim i anem al detall, vegem als presents mapes del projecte d'un nou camí entre Algemesí i Cullera com era el traçat urbà dels carrers d'Albalat de la Ribera. Comprovem allò que ja intuiem als vols de 1945 i 1956, que el nucli original es genera en base a quatre carrers arquejats que segueixen el traçat del meandre del riu i que a la seua banda est està tallat per una via de major importància que els vertebra i els vincula a la plaça del poble, on es situa l'església. Seguint el recorregut d'aquest últim carrer s'observa com continua fins arribar a la vora del riu i que justament en eixir del poble altres dos camins de menor importància s'hi uneixen. Es tractaria dels caminals primitius que ara es substituirien pel nou camí del present projecte, de major amplària i adaptat per a un millor trànsit dels carros.

Si comparem aquestes imatges amb els vols dels anys 40-50, es veu perfectament com el meandre d'Albalat ha anat creixent amb el temps cap a la ribera sud eixamplant-se així el límit esquerre. És probable per tant que la població de Sinyent estiguera a la vorera oposada d'Albalat i que en algun moment fora arrassada pel riu.

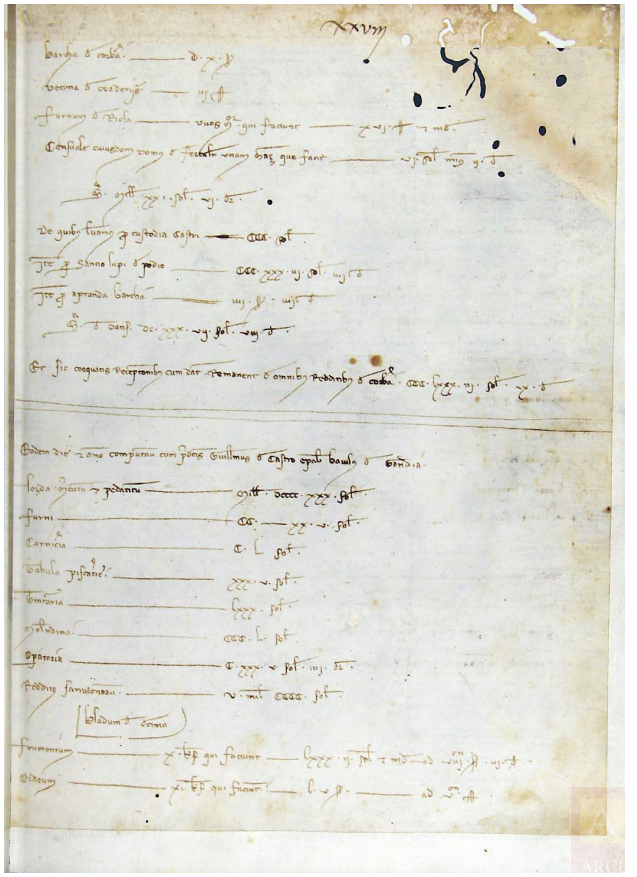

fig. 66

fig. 66: Extracte dels comptes de 1267 on es desglosa el recaptament del Senyoriu de corbera amb el seu patrimoni reial. Reg. 17, p. 28, 1267. Arxiu de la Vila i Honor de Corbera, Riola.
Font: Gentilesa d'Ignacio Matoses Ortells a qui agraisc l'ajuda en el desenvolupament del present apartat.

85 VERCHER LLETÍ, S.: *La senyoria de Corbera en lèpoca de Jaume I*, Corbera 2009, p.94.

86 Arxiu de la Vila i Honor de Corbera, Riola, 21 de març de 1752.

Totes les qüestions exposades corroborarien que el punt pel qual es creuava el riu en aquesta zona era justament al meandre d'Albalat de la Ribera, i possiblement en continuitat amb el camí que condueix a Polinyà, passant pel costat de l'edifici de la Granja. Tots aquestos indicis que ací sembla que es corroboren són el que ha conduit a Ignacio Matoses a apuntar que la Granja de Sinyent devia estar relacionada en un origen amb el cobrament del pas del riu, i que la seua funció estaria doncs relacionada amb un privilegi tributari de la Corona[87]. En tot cas, l'edifici devia tindre una important presència al territori i seria un punt de referència per a molts transeunts, la Granja de Sinyent formava part d'un imaginar col·lectiu avui dia totalment transformat.

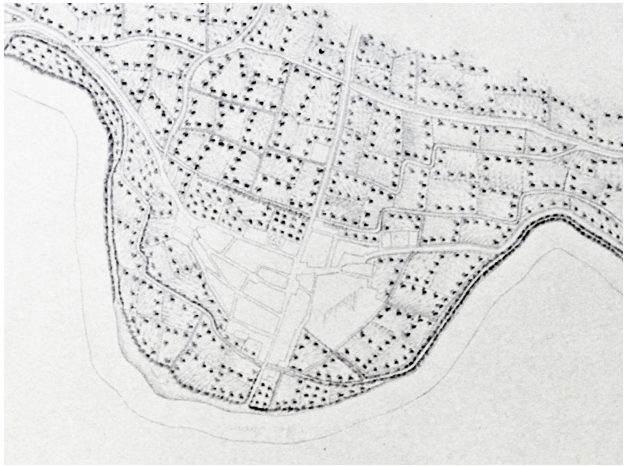

fig. 67

87 MATOSES ORTELLS, I.: "Pasado, presente y futuro de La Casa de Sinyent" a *Papers d'Història Local de Polinyà de Xúquer*, nº3, Polinyà de Xúquer 2016, pp. 44-49.

fig. 68

fig. 67 i fig. 68: SANCHO, A.: Proyecto de un camino desde Algemesí a Sueca por Albalat de la Ribera. Primera mitad siglo XIX. Procedencia desconocida. ref. MP R2 nº 5.2 Diapositiva nº 8092, a AGUILAR CIVERA, I.: Los paisajes del agua, cultura, transporte y territorio, 1550-1868, publicacions GVA, València 2015, p. 192.

2.4. ALÇAMENT GRÀFIC

2.4.1. Alçament gràfic: **Planimetria**

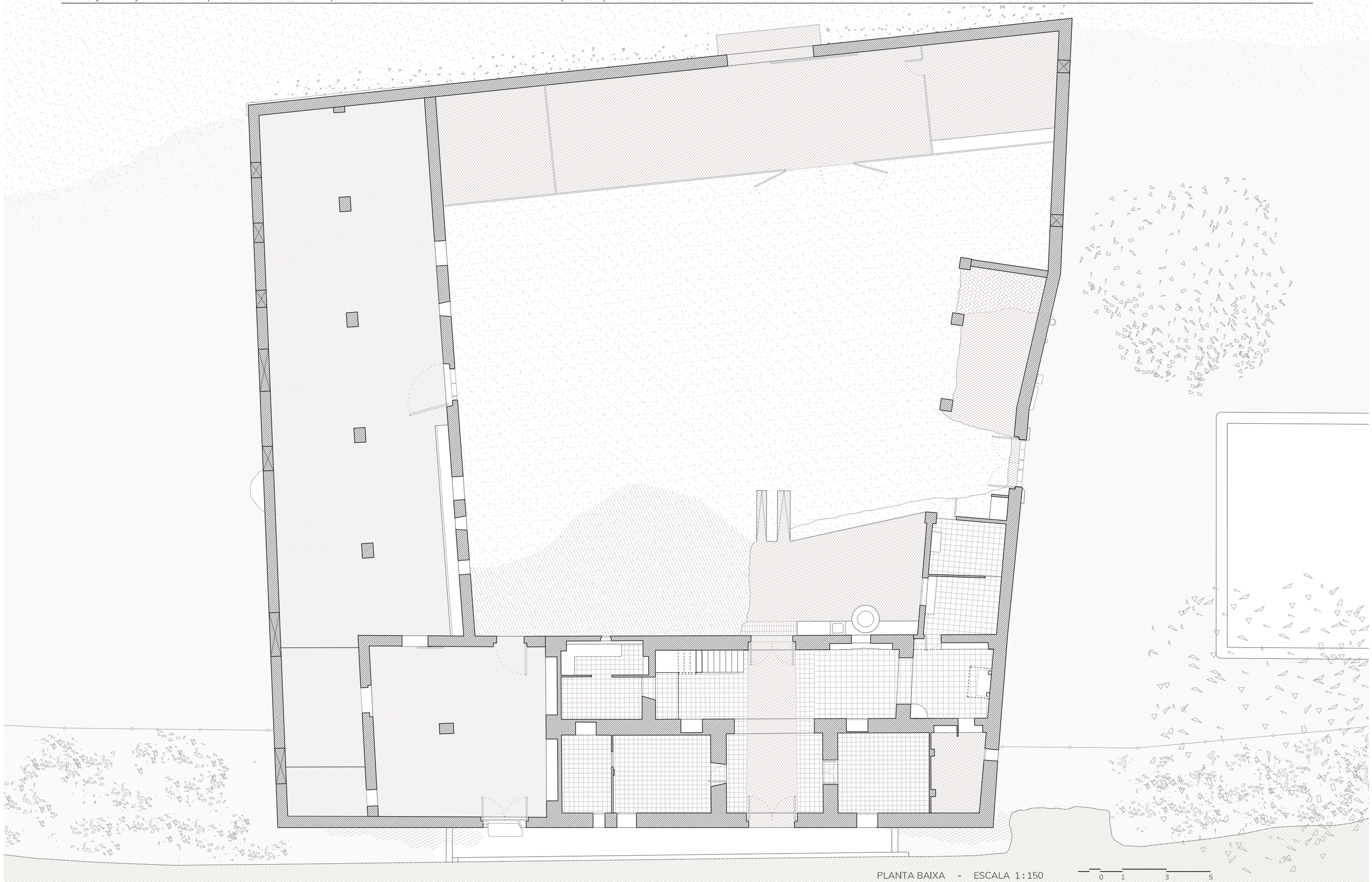

PLANTA BAIXA - ESCALA 1:150

0 1 3 5

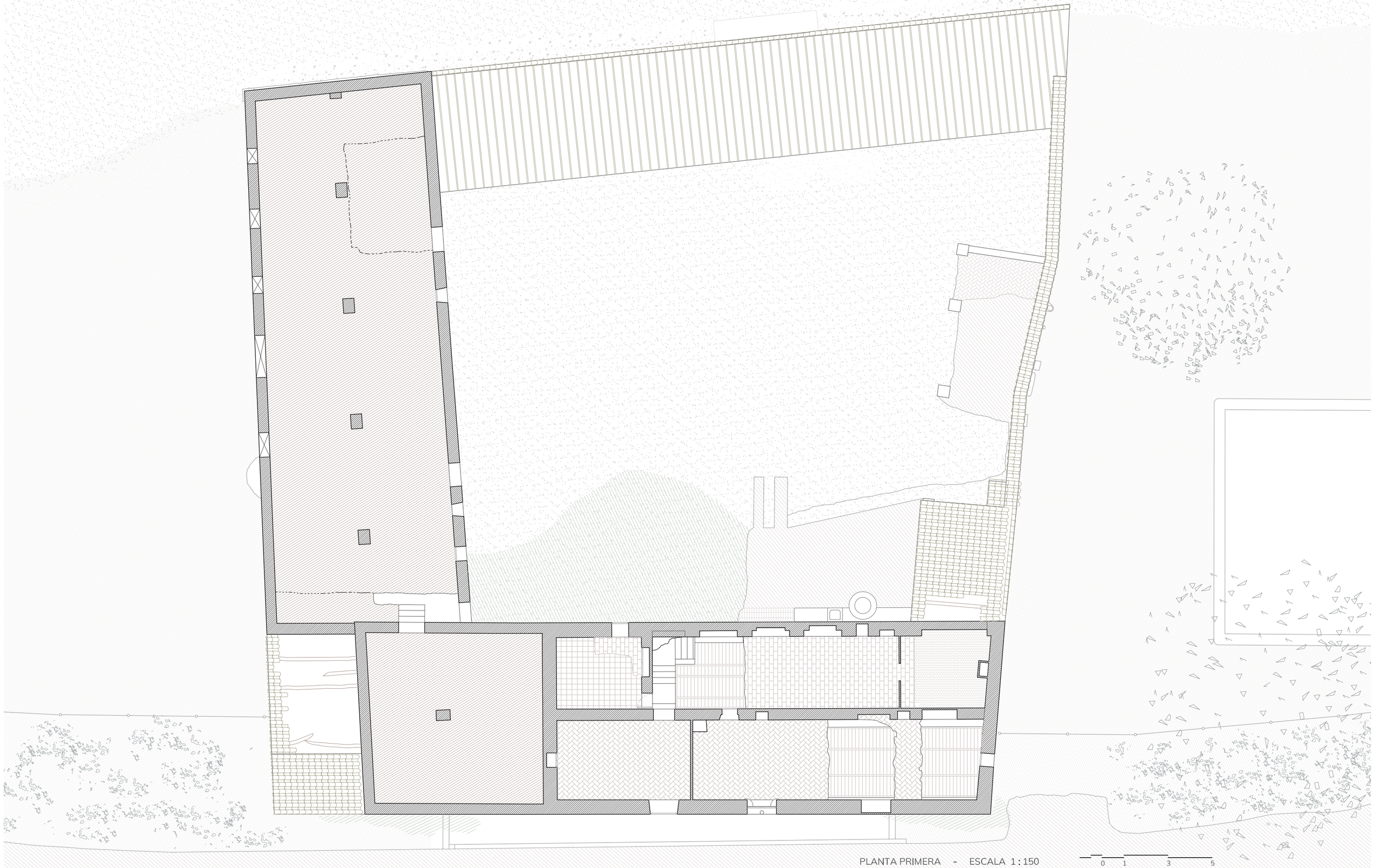

PLANTA PRIMERA - ESCALA 1:150

0 1 3 5

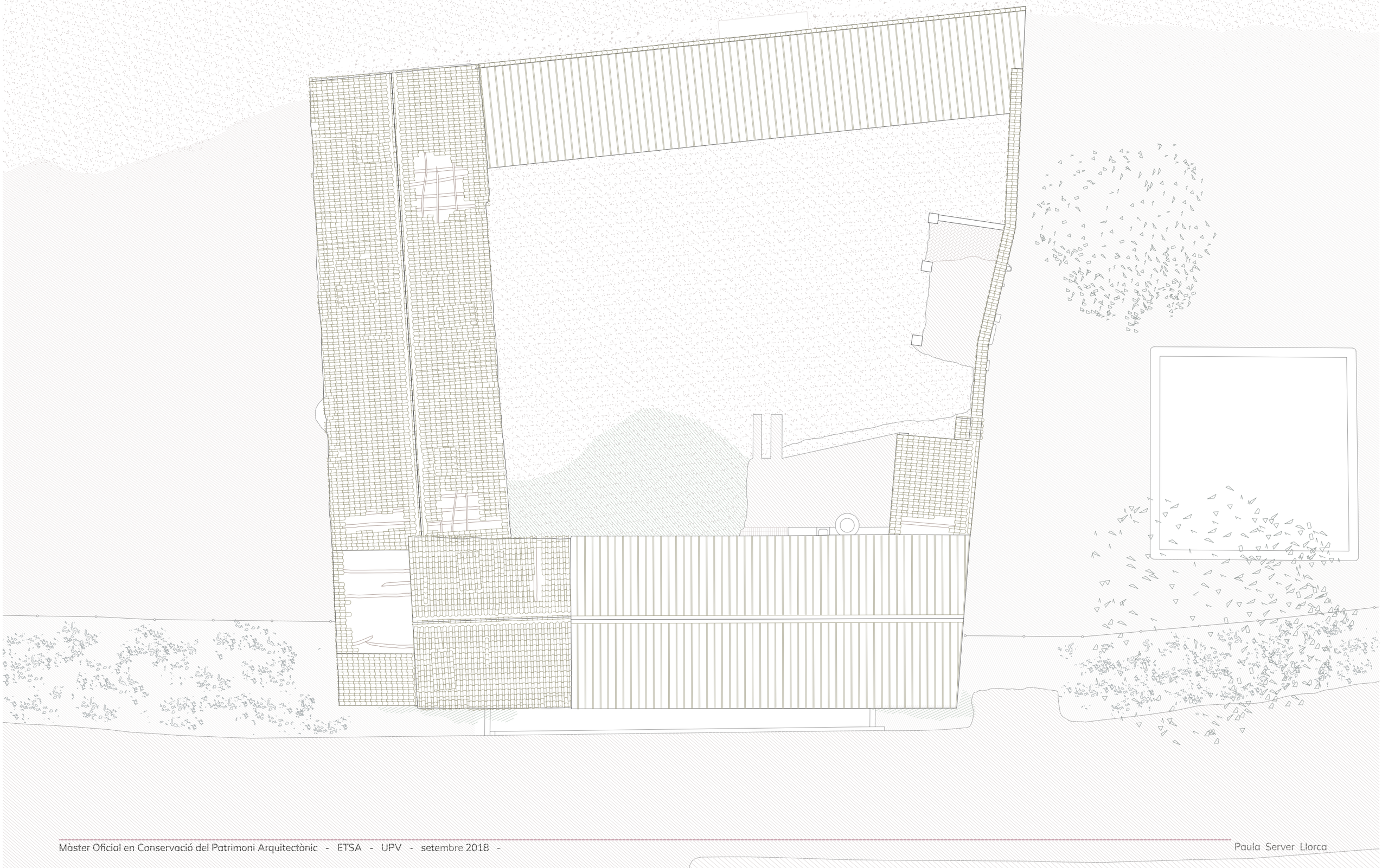

2.4.1. Alçament gràfic: **Planimetria**

ALÇAT 1 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

ALÇAT 2 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

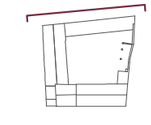

ALÇAT 3 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

ALÇAT 4 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

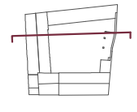

ALÇAT 5 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

ALÇAT 6 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

ALÇAT 8 - ESCALA 1:100

0 1 3 5

03. ANÀLISI ARQUITECTÒNICA

3.1. Descripció formal de l'immoble

3.2. Tipologia arquitectònica:

3.2.1. La Granja i l'arquitectura rural valenciana
3.2.2. El problema de les portes laterals
3.2.3. La Granja i l'arquitectura popular àrab

3.3. Estudi mètric

3.4. Hipòtesis d'ús

3.4.1. La planta baixa porticada
3.4.2. La primera planta

3.1 DESCRIPCIÓ FORMAL DE L'IMMOBLE

La Granja de Sinyent és un conjunt composat per diversos volums que es distribueixen al voltant d'un pati central creant una geometria de quadrangle irregular.

En primer lloc tenim el **cos 1**, que és el que coneixem pròpiament com *La Casa de Sinyent* o *La Granja* per ser el més antic dels quatre d'origen medieval. Es situa amb la façana principal paral·lela a l'actual carretera CV-505 i la posterior aboca sobre el pati. El conformen planta baixa, sobreelevada uns 50 cm per sobre la cota de terra, i primera altura.
Té unes dimensions en planta de 20,27 x 8,70 metres i està format per dues crugies paral·leles que parteixen l'espai longitudinalment en dues franges. A la planta baixa es disposen tres grans arcades disposades a portell en sentit transversal que divideixen cadascuna de les dues crugies en tres estances. En canvi, al primer pis els dos espais queden separats per un mur de càrrega longitudinal i alhora cadascun d'ells es troba compartimentats amb paraments senzills.

El sistema estructural està basat en l'ús d'una sèrie d'arcs ogivals que s'encarreguen de suportar les càrregues del primer pis i que interiorment, a més, arriostren el conjunt. D'aquesta manera els murs perimetrals de les façanes principals estan constituits per cinc arcs ogivals i els testers presenten altres 2 arcs de les mateixes característiques. Avui dia els arcs es troben tapiats però així i tot són ben reconeixibles en un primer cop d'ull. A la primera planta trobem dues peculiaritats de l'immoble; d'una banda, la façana sud presenta tres finestres apuntades en una composició simètrica, formades per dos xicotets arcs ojivals. Les dues finestres dels extrems han perdut els seus mainells i part de la seua forma arquejada, però la finestra central es manté en bon estat. A la seua banda interior, trobem dos *festejaors* un tant desfets.
La façana interior de la part nord, es troba semi derruida, però encara conserva cinc arcs ogivals de dimensions conteses i un arc de mig punt de major talla que es situa a l'extrem est. Dits arcs generaven una galeria interior que actualment es troba cegada, segurament des de ja fa diversos segles.
El forjat de planta primera és de bigues de fusta i revoltons de rajola presa amb algep, tot i que la presència d'unes mènsules o permòdols de pedra evidencien que el forjat originari tenia una altra tipologia.
La coberta ha sigut recentment substituïda amb la darrera intervenció d'estabilització de l'immoble, ja que les bigues originals de fusta presentaven podridura i feren colapsar el forjat.

Ara, La Granja té una coberta metàl·lica inclinada a dues aigües que va ser instal·lada com a mesura precautòria en 2014 per l'extinta fundació Pere Compte, que almenys paralitza la progressiva degradació de l'immoble. No obstant, al juliol de 2018 part de les seues xapes grecades es va desprendre deixant de nou l'edifici cesprotegit davant dgents externs.

fig. 69, 70 i 71

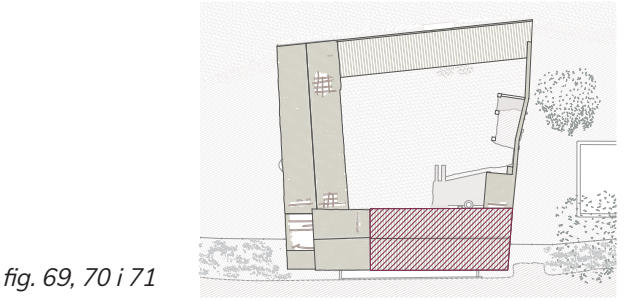

fig. 69: Situació del cos 1 del conjunt,
fig. 70: Vista del conjunt de La Granja de Sinyent.
fig. 71: Arcades interiors de la primera planta del cos principals. Font pròpia.

L'últim ús d'aquest volum fou com habitatge particular tot i que el seu ús originari, que va motivar la seua construcció fa ja 700 anys, ha sigut objecte de diverses hipòtesis i teories.

El **cos 2** és immediatament annex a l'anterior edifici pel seu tester oest i segueix l'aliniació amb la carretera. Està format per una planta baixa diàfana i una primera altura innaccessible amb tres buits regulars que aboquen sobre la seua façana principal. Està dividit en dues crugies partides per un pilar central, amb bigues i biguetes de fusta i revoltons de rajola i algeps.
El seu ús en planta baixa era com a colomer o estable.

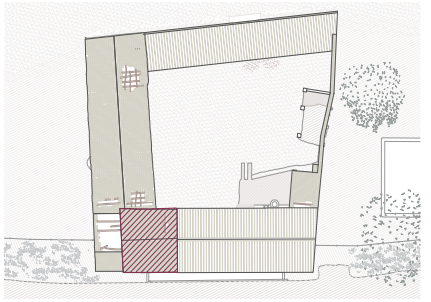
fig. 72

El **cos 3** es situa quasi perpendicular als anteriors dos volums i també el constitueixen planta baixa i primer pis. Està dividit en dues crugies en sentit longitudinal, una biga central de grans dimensions suportada per quatre pilars. Les dues plantes són totalment diàfanes. Té afegida una altra ala a una aigua de solament una altura que es troba annexada a la testera del cos 2, tot i que està pràcticament enderrocada.
Aquest volum posseeix buits en planta baixa i primer pis que aboquen sobre el pati, malgrat que s'identifiquen fàcilment antigues finestres i portes cegades que obrien a la seua façana exterior.
L'ús de la planta baixa era com estable, encara es conserva l'abeuador per al bestiar, i la planta primera era un assecador, avui dia innaccessible sense l'ajuda d'una escala auxiliar.

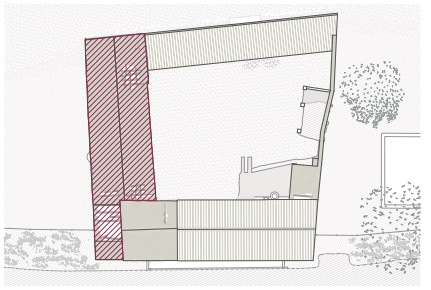
fig. 73

El **cos 4** es disposa a continuació, perpendicular al 3 i paral·lel a l'1. És un cos metàl·lic prefabricat de xapa ondulada a una aigüa que s'alça annexat a un mur de maçoneria que constitueix el tancament nord del conjunt. Aquest mur presenta una obertura amb porta corredissa de grans dimensions, actual accés, per on s'introdueixen al pati i a dit cos 3 la maquinària agrícola. És l'única estança que s'utilitza en l'actualitat.

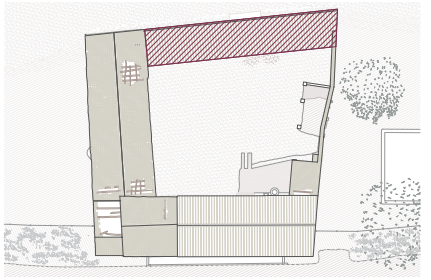
fig. 74

Finalment un altre mur tanca el quadrilàter unint el volum principal i l'anterior cos 3. Aquest mur pertanyia al tancament d'un antic portxat ara enderrocat, del qual sols es conserven tres pilars de fàbrica i la petjada del paviment. No obstant, queda encara en peu un xicotet volum, el **cos 5**, en un estat de conservació prou lamentable. Es tracta d'un espai d'una sola crugia a una aigua que s'utilitzava com cuina i rebost. Podem accedir al seu interior a través del volum principal.

Pel que fa al pati central, actualment no té cap ús més enllà de l'aparcament de maquinària agrícola. Per evitar el creixement de vegetació està cobert per una capa de grava i a la banda sud s'acumula una xicoteta muntanya de runa.

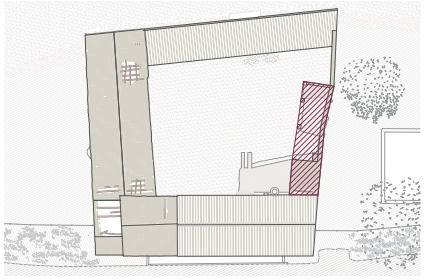
fig. 75

fig. 72: Volum 2, fig. 73: Volum 3, fig. 74: Volum 4 i fig. 75: Volum 5

3.2. TIPOLOGIA ARQUITECTÒNICA

3.2.1. Tipologia arquitectònica: **La Granja i l'arquitectura rural valenciana**

De tots els volums descrits que composen el conjunt de la Granja, ens anem a centrar en l'edifici principal, anteriorment anomenat com "cos 1", per ser el de major rellevància històrica i arquitectònica.
A nivell tipològic trobem diverses peculiaritats començant principalment pel seu tipus de configuració espacial i estructural. La Granja és un immoble amb uns trets únics de difícil classificació o estandardització, ja que no trobem cap precedent similar pel que fa a funció i forma. No la podem associar totalment als models d'alqueries de camp ni tampoc a la concepció d'habitatge rural senyorial, ens quedem en una llacuna intermitja, detectant elements d'aquestos dos fronts. Tractarem doncs al present apartat d'aproximar-nos a les seues originals característiques i establir-hi referències.

Per començar parem atenció a la seua configuració, es tracta d'una planta dividida longitudinalment en dues crugies de forma rectangular generant dues naus que són alhora compartimentades en sentit transversal. Totes les particions anteriors són estructurals amb l'ús d'arcs ogivals d'un espessor d'uns 0,66 cm. La imposant mida dels murs interiors ens deixa entreveure en un primer moment que l'edifici on ens trobem amaga segles d'història.
La creació de dues naus és un mecanisme que es repeteix al model típic d'alqueria popular valenciana i que és ben comú a l'horta valenciana per a les vivendes de camp. Permet dividir l'espai per a associar-hi usos diferents, un més vinculat al treball (rural i domèstic) i un altre d'estança. Alhora permet construir habitatges de major profunditat i conjunts més complexos al ser menor la llum a salvar.
Hi ha molts exemples que il·lustren aquest esquema. Per esmentar-ne algun tindríem l'Alqueria de Brosquil del segle XVIII, l'Alqueria del Rellotge del selge XVII, o l'Alqueria de Puchades del segle XV, les tres situades a la localitat de València i declarades BRL.
En aquestos casos les línies de càrrega es distribueixen paral·leles a la façana i la que ocupa el lloc central pren una major altura per a constituir el punt de recolzament de la coberta inclinada a dues aigües. La línia posterior és la que defineix la façana de menor importància que aboca normalment a un pati vinculat a la construcció mentre que la façana principal és la que dóna la benvinguda al nou arribant.
No sempre es busca que les dues crugies siguen simètriques i tinguen la mateixa llum, de fet és comú trobar alqueries de doble crugia on cadascuna presenta unes dimensions diferents.
A nivell constructiu és un esquema senzill, amb forjats de bigues i biguetes de fusta i que funciona molt bé als habitatges unifamiliars, tant és així que la present tipologia s'ha consolidad a l'horta valenciana durant molts segles.

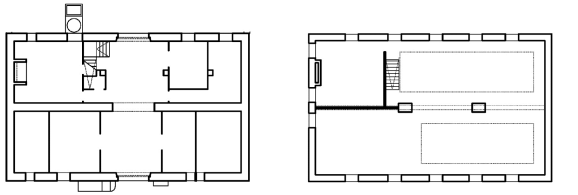

fig. 76

fig. 77

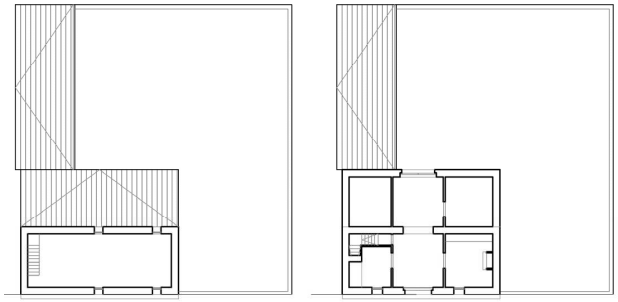

fig. 78

fig. 76: Planta de l'Alqueria de Brosquil
fig. 77: Planta de l'Alqueria del Rellotge
fig. 78: Planta de l'Alqueria de Puchades.
Font: Catàleg de Béns i Espais Protegits. PGOUV.

Dins d'aquesta tipologia trobem altres dues característiques totalment associables al model anterior d'arquitectura rural valenciana. D'una banda l'eix central predominant que travessa tot l'immoble connectant façana davantera i façana posterior, i per una altra part la distribució interior.

Interiorment, l'espai es divideix mitjançant els arcs ogivals en una estança primera d'arribada que deixa a dreta i esquerra dues habitacions amb les seues portes enfrontades en simetria. El primer espai d'entrada es descomprimeix en passar a la segona crugia, a la qual es troba connectat sense cap tipus de compartició. És una seqüència molt típica a l'arquitectura rural més domèstica valenciana: arribar, traversar i estar. En la tradició rural, la segona crugia pot estar totalment diàfana amb una escala per accedir a la primera planta a un dels seus extrems i el fumeral a l'altre. En el nostre cas la mida de la planta permet situar-hi a més dues estances laterals a continuació de l'anterior sala.
Pel que fa a l'escala vegem com es replega sobre si mateixa recolzant sempre sobre un mur. Ocupa un lloc retirat de l'espai central i confinat a un dels extrems. Aquesta mateixa circumstància trobem a La Granja, tot i que com més avant estudiarem, aquesta no era la posició original de l'escala medieval.

Aquests mecanismes d'organització de l'espai interior als habitatges, tan típic al nostre llevant, està fortament arrelat perquè dóna servei a unes tradicions i costums mediterrànies on gran part de l'activitat domèstica es desenvolupa fora de l'habitatge i on l'espai de reunió és el de major importància.

L'arquitectura rural valenciana ha sigut amplament estudiada per Miguel Del Rey[88] (2002) qui l'ha documentat, analitzat i classificat. Als seus estudis datava l'aparició d'aquesta tipología de doble crugia al segle XVI, afirmant que fins aleshores s'emprava una configuració més primitiva amb planta basilical d'una sola crugia. No obstant l'autor va rectificar posteriorment situant-la al segle XV en trobar evidències anteriors[89].

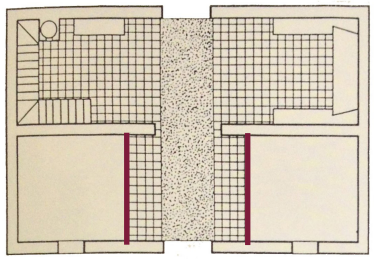

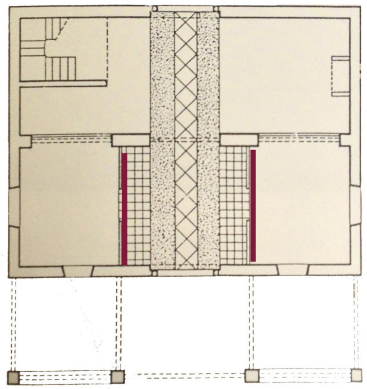

fig. 81 i fig. 82

fig. 79 i 80

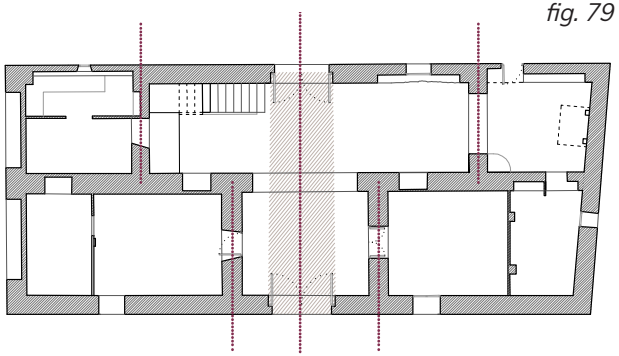

fig. 79: Visual de la porta principal des de l'accés pel pati. Malgrat el bosc de resulta palesa la percepció "passant" d'aquest espai. Font pròpia.
fig. 80: Planta de La Granja amb l'eix central (delimitat fins i tot amb un altre tipus de paviment) i les dos particions laterals. Font pròpia.
fig. 81 i fig. 82: dos cases amb el mateix esquema tipològic. La primera és una masia al Comptat i la segona una alqueria a València.
Font: DEL REY, M., Arquitectura rural valenciana... p. 285.

88 DEL REY, M.: *Alqueries, paisatge i arquitectura en l'horta*, Consell Valencià de Cultura, València 2002.
89 DEL REY, M.: *Arquitectura rural valenciana*, Galerada, València 2010, p. 253.

La Granja trencaria aquest paradigma, ja que es construeix més d'un segle abans, al començament del segle XIV. Aquesta qüestió ens fa pensar que la projecció de l'immoble seguia un altre model que no prové de les alqueries del seu temps, sinó que es basa en algún altre tipus de referència coetània, la qual cosa tindria una importància enorme.

Per què s'utilitza aleshores en aquest moment tan prematur un sistema que fins ara pensàvem que era més modern? Per comprendre millor allò que suposa aquesta qüestió, farem una ullada a la tipologia contemporània a La Granja. Mentre l'edifici s'estava construint, les edificacions de l'època que tenien funció d'habitatge seguien un model de planta basilical basada en naus d'una sola crugia juxtaposades o bé de tipus pati central, sistemes molt més primitius i senzills. Hi ha diversos exemples que encara es conserven d'aquesta disposició, alguns més bàsics com l'alqueria de Fèlix i altres amb una tipologia basilical molt més neta com l'alqueria de Barrinto, a Marxalenes. Es tracta d'un esquema on les crugies es disposen perpendicularment a façana o a banda i banda d'un pati amb una tercera nau que absata en sentit transversal l'ample de les altres.

La Granja es bota aquestos models i es construeix amb una tipologia en doble crugia que trobem a partir del segle XV a l'arquitectura popular, podem afirmar que es tracta d'un dels primers exemples i d'un dels precedents més significatius de l'arquitectura rural valenciana.

Aquesta qüestió reafirma que La Granja seguia un altre model que no prové de les alqueries del segle XIV, o podria suggerir que el seu ús no fora residencial. Cal ací tindre en compte el context en el qual s'inicia la seua construcció, un moment de plena adaptació del regne després de ser conquerit i amb una societat, unes costums i unes savieses populars, com hem vist a l'anàlisi històric, encara arabitzades.

Per obtindre més dades sobre el seu origen, ens fixarem en altres peculiaritats que posseeix a nivell tipològic dignes d'estudi per no correspondre's amb els esquemes típics que coneixem d'arquitectura rural valenciana. A més, la composició de la planta en T invertida que descrivíem anteriorment no és comú a l'arquitectura rural del segle XIV que generava espais molt més compactes.

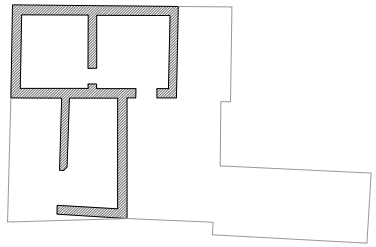

fig. 83 i fig. 84

fig. 83: Alqueria de Barrinto (segle XIV-XVI) que va patir diverses transformacions, amb el nucli més primitiu remarcat en roig.
fig. 84: Alqueria de Fèlix (segle XIV-XVII) a la seua primera fase de construcció i un esquema molt més senzill, segle XIV. Vegem la influència àrab amb els accessos a les estances situats als extrems de la cambra i no al centre buscant simetria. Justment per una voluntat d'economitzar l'espai interior.
Font: DEL REY, M., Alqueries, paisatge i ... p. 143.

3.2.2. Tipologia arquitectònica: **El problema de les portes laterals**

A trets generals, podem descriure la planta baixa de La Granja com un espai a doble crugia i d'ordenació tripartita, amb un pòrtic central flaquejat per dues estàncies quadrades a mode de cambres. Per a entendre com s'accedia a dites estances, cal mirar el mur central al detall. Si observem amb deteniment el que en un principi semblen dos xicotets armaris empotrats a banda i banda de l'espai de reunió, vegem que el tabic que els separa de les estances de la primera crugia és un afegit del segle XX i crida ací l'atenció la forma arquejada del seu interior. A més estan curiosament situats a dreta i esquerra de l'arc central que uneix les dues crugies adoptant una posició simètrica.
Descobrim així que aquestos rebosts foren en un origen dues portes medievals que comunicaven l'estança del fons més ampla amb les cambres laterals a l'accés i que en algun moment decidiren tapiar i aprofitar com a espai d'emmagatzematge (fig. 87 i 88).S'observa clarament la seua traça d'arc ogival ben característica de l'estil gòtic i les seues dimensions en amplària permeten el pas d'una persona. Així que el mur central de la planta baixa presenta un gran arc que comunica les dues crugies i dos pasos laterals a banda i banda donant lloc a una composició tripartita.

Per establir una xicoteta comparativa, altres exemples de porta medieval d'aquest tipus en trobem al Castell de Cullera o, sense anar més lluny, a la primera planta de la pròpia Granja comunicant l'espai nord amb la sala sud.

Malgrat que el tipus de porta amb arc apuntat és molt comú a la baixa edat mitjana, la seua característica posició en planta resulta cridanera i, com dèiem anteriorment, ens suggereix que els orígens de La Granja cal repensar-los i no cenyir-nos a la tipologia rural valenciana. Detectar l'anterior disposició, diguem-ne tripartita, en un edifici com La Granja no és una qüestió banal, ja que ens parla d'un recurs molt concret i curiós, per la seua funcionalitat poc clara, que és possible localitzar en construccions anteriors al segle XIII.

fig. 85

fig. 86

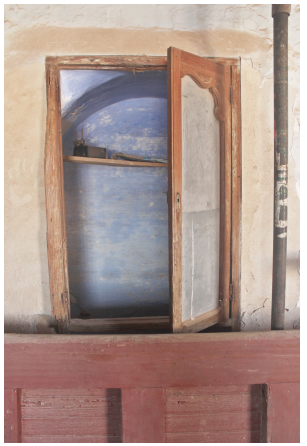
fig. 87

fig. 88

fig. 90

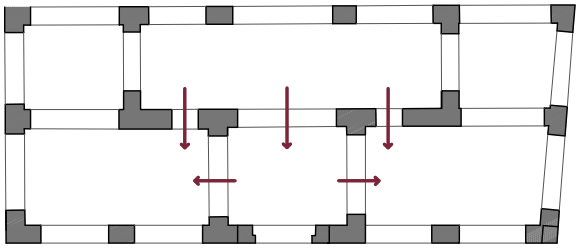

fig. 91 i fig. 92

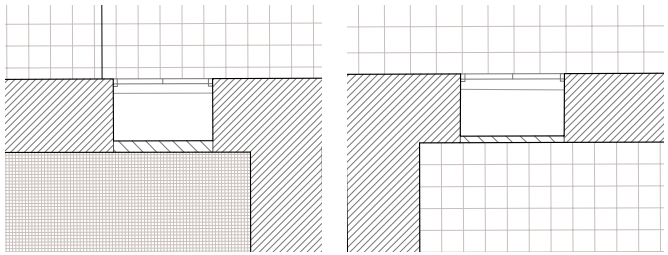

fig. 85: Porta d'accés a la segona cambra de la primera planta de La Granja. Font pròpia.
fig. 86: Una de les portes d'accés interior del castell de Cullera. Font pròpia.
fig. 87 i fig. 88: Portes medievals darrere un rebost a La Granja. Font pròpia.
fig. 89: Plànol de La Granja amb els arcs alliberats on s'indica el triple accés a les sales de la crugia sud. Font pròpia.
fig. 90 i fig. 91: Detall de les dues portes medievals tapiades i convertides en rebost. Font pròpia.

3.2.3. Tipologia arquitectònica: **La Granja i l'arquitectura popular àrab**

A la Granja existeix una característica compartimentació interior en planta baixa, criden especialment l'atenció les seues circulacions. El descobriment de les dues portes tapiades al darrere dels rebostos suposa que la percepció original de l'espai en accedir a l'immoble des del pati, vindria en un primer moment dominada per un gran arc central als costats del qual tindríem dos passos laterals. Aquest esquema distributiu es repeteix en moltes cases de poble de doble crugia de la província d'Alacant datades al voltant del segle XVIII, on darrere l'arc central se situa l'escala per muntar al primer pis; tot i que potser que sols es tracte d'una casualitat.

Cercant altres referències arquitectòniques que puguen ser coherents amb l'esquema proposat arribem a l'arquitectura popular àrab. Friedrich Ragette ha realitzat un intensiu estudi i documentació de les tipologies tradicionals més comunes a les regions àrabs (al Maghreb i a Mashreq) a partir de patrons que es repeteixen i funcionalitats comunes[90]. Ragette documenta l'existència de dos elements tradicionals de projecte que s'utilitzarien per a l'ordenació de l'espai interior domèstic i que ens recorden al nostre model de la Granja: el "*iwan*" i "l'organització T-invertida"[91].

L'*iwan* seria un espai amb importants qualitats: és una transició entre l'exterior i l'interior, de la llum a la foscor, d'allò públic a allò privat al considerar-se com un espai semi-públic. A més es concep com un espai de relació, de benvinguda i arribada ja que era comú que en dita sala es disposaren coixins en forma de U. Es tracta d'una sala coberta normalment per un forjat pla de bigues recolzades en mènsules que descarreguen sobre el mur. L'accés a l'*iwan* es produeix travessant un arc prominent que abasta tota la llum de l'estança i que no posseeix cap tipus de carpinteria, per tant, com que aboca a l'estança prèvia directament

90 RAGETTE, F.: *Traditional Domestic Architecture of the Arab Region*, Axel Menges, Stuttgart 2003.

91 *Ibidem*, pp. 57-59.

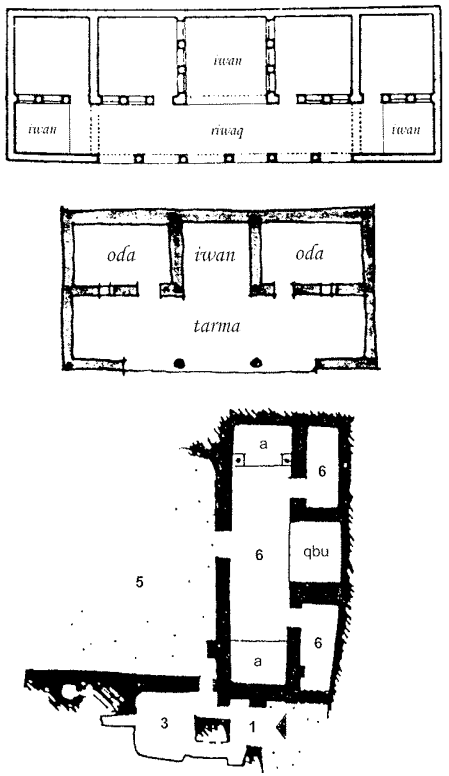

fig. 92, fig. 93 i fig. 94

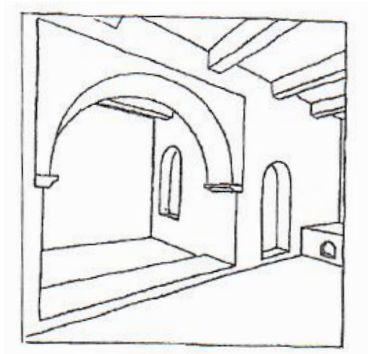

fig. 95

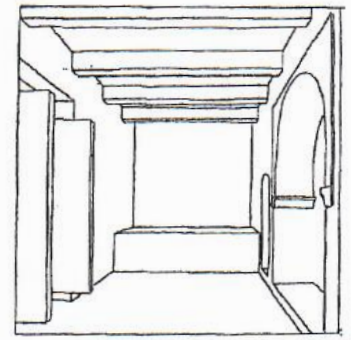

fig. 96

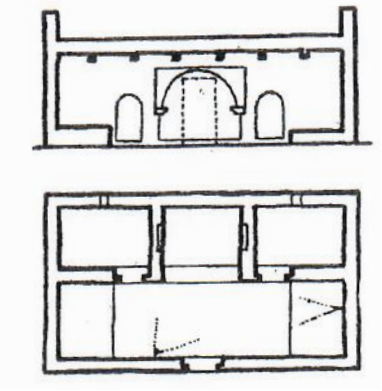

fig. 97

fig. 92, fig. 93 i fig. 94: Variacions de l'esquema en planta de l'iwan.
Font: REGETTE, F.: Traditional Domestic Architecture... pp. 56 i 57.
fig. 95, fig. 96 i fig. 97: Perspectives, secció i planta d'una casa a Gafsa, a Tunísia, que exemplificaria el model que plantegem i que com s'aprecia ens evoca totalment l'estructura de la Granja.
Font : REGETTE, F.: Traditional Domestic Architecture... pp. 59.

vinculada amb l'exterior, requereix d'un clima càlid. L'*iwan* es troba sobretot en construccions que busquen protegir-se d'agents externs i pot repetir-se en sèrie quan s'uneixen diversos habitatges, de manera que es crea un pati central amb accés a més d'una casa. En aquestos casos de vegades es genera un altre espai previ que s'anomena *riwaq*.

Sovint l'*iwan* constitueix un espai central flanquejat per una habitació a cada costat i la instal·lació i el mobiliari de l'*iwan* s'acaben retranquejant fins el fons de l'estança. Normalment l'*iwan* s'obri mirant cap al nord per a evitar la radiació directa del Sol i es tanca totalment a l'atre costat, al qual, no obstant, es podia obrir algun buit de ventilació superior. Per a accedir a aqueixes habitacions s'efectuava una circulació indirecta des de l'exterior, ubicant una porta a cada costat de l'arc de l'*iwan* i pròxim a aquest. Mirant-ho en alçat tenim una gran arc central i dos laterals de poca dimensió. En planta l'accés a l'estança es produeix per un cantó d'aquesta, la qual cosa permet aprofitar interiorment al màxim la seua superfície.

Amb l'existència de l'*iwan* la planta tendeix a allargar-se i a disposar dues cambres als seus laterals, la qual cosa provoca que aparega un espai previ per a accedir a l'*iwan* i a les estances, una sala transversal. Es genera amb l'anterior esquema una organització de la planta en T-invertida. Aquesta circumstància dóna lloc a dues estances secundàries ubicades als cantons d'aquesta primera ala que s'acaben utilitzant a les families amb molts membres per situar un *mastabas* per a dormir. El conjunt es considera una unitat d'habitatge composada per dues crugies que no tenen per què ser simètriques, de fet la nau del *riwaq* és la que sol prendre major dimensió.

Exemples d'aquest tipus en trobem fonamentalment a Algèria i Túnisia, en aquesta última regió s'arriben a constituir grans complexes en base a la present distribució com podem vore les figures adjuntes.

Comparativament amb la Granja, detectem diverses similituds pel que fa a la seua orientació a nord, a l'esquema de planta en T-invertida, i a l'espai de l'*iwan*. A la Granja l'*iwan* es situaria en passar l'arc de carreuada de pedra, un espai amb unes dimensions gens habituals per a servir de sala d'estar, però que en canvi, atenent a l'esquema proposat, si que encaixaria amb el model d'estança d'arribada i transició. Ací si que tenen sentit les portes laterals al gran arc, ja que donarien accés a dues sales. Actualment els dos arcs que limitarien l'espai de l'*iwan* de la Granja estan cegats com als models que ací referenciem, però no sabem si sempre ha sigut així. Almenys hem comprovat que dos dels cegats interiors de planta baixa són d'època medieval: l'arc situat al sud de la llar i l'arc de la dreta de l'accés sud principal. En el primer cas, el cegat és de tapia de terra no prensada i al segon s'ha localitzat sobre el revestiment primitiu del cegat unes pintures d'època alt medieval en almagra (fig.101).

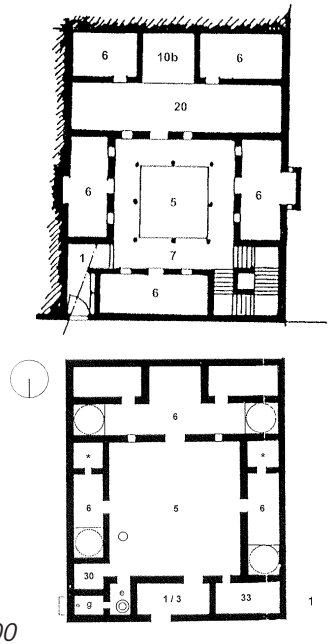

fig. 98, fig. 99 i fig. 100

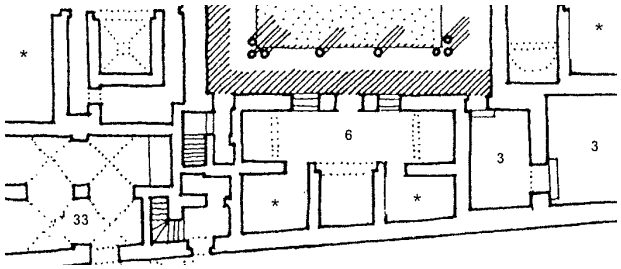

fig. 98: Casa tradicional del litoral d'Argelia. Identifiquem al volum del fons l'iwan i la forma en T-invertida.
fig. 99: Casa a Houmt-Souk (Gerba) illa tunesina. També s'organitza al voltant d'un pati i la peça principal s'estructura en T-invertida amb iwan.
fig. 100: "Casa Husayn" a Tunísia. Residència palatina que inclou a les seues dependències dos volums confrontats que segueix el mateix sistema anterior. Crida l'atenció que en aquest cas l'espai es separa mitjançant arcades.
Font: REGETTE, F.: Traditional Domestic Architecture... pp. 122, 129 i 132 respectivament.

Els paral·lelismes presentats no voldrien dir forçosament que l'immoble va ser projectat per mestres tunesins o argelians, sinó que l'immoble que La Granja pren com a referència fou un edifici construït en aquell moment (existent a la península o no, vista la proximitat i gran influència que existia amb la regió àrab) que presentava aquestes característiques. Parlem d'un esquema que ha perdurat durant molts segles i més si tenim en compte que a finals del XIX moltes ciutats d'Egipte seguien tenint els mateixos traçats originaris. Es tractaria aleshores d'una tipologia d'habitatge que es va insertar a la Península i que va conviure amb l'arquitectura rural andalusí més extesa, aquella formada per grans patis centrals al voltant dels quals es disposaven les sales. Malgrat que els habitatges rurals d'època àrab han variat amb el pas del temps adaptant-se a les circumstàncies del context històric, els patis són un element que s'hi repeteix. Anomenat en àrab *wast al-dar* ("centre de la casa") era l'eix de la vida familiar i ventilava i il·luminava totes les estances[92]. Són models que trobem tant en Medinat al-Zahara com a Múrcia o a Bétera amb l'alqueria Bofilla.

Cal remarcar la importància d'aquest paral·lelisme amb La Granja, ja que la tipologia popular del nord d'Àfrica amb *iwan* i en T-invertida no està documentada a Espanya. A canvi, el que si que es dóna és el pòrtic, la sala allargada i l'estança central, de vegades utilitzada com a mirador en edificis dels segles XIV i XV, com pot ser l'Alhambra, el Generalife, el Convent de Tordesillas, l'Alcàser de Guadalajara, etc. i al Castillejo de Monteagudo, la cronologia del qual, establida al segle XII, ha sigut qüestionada per algun autor[93]. Sembla lògic pensar que s'importaren aquests tipus d'habitatges tradicionals durant els 500 anys de dominiació islàmica, La Casa de Sinyent seria la primera prova de què hi van existir.

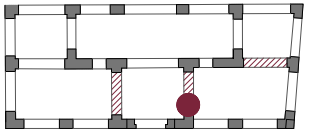

fig. 101 i fig. 102

92 ORIHUELA, A.: La casa andalusí: un recorrido a través de su evolución, Artigrama, 22, Saragossa 2007, pp.299-335.

93 VV.AA.: "A vueltas con la cronología del edificio del Castillejo de Monteagudo, Murcia: estudio de un epígrafe con el lema de los nazaríes y reflexiones sobre la metrología de sus tapias constructivas" a *Verdolay: Revista del Museo Arqueológico de Murcia*, nº 10, Murcia 2007. pp. 225, 235.

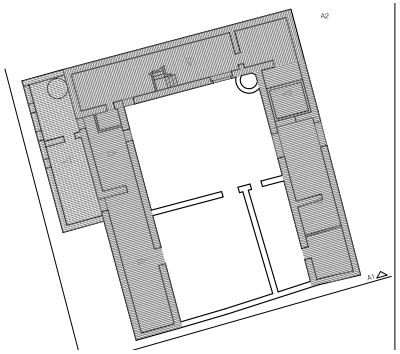

fig. 103

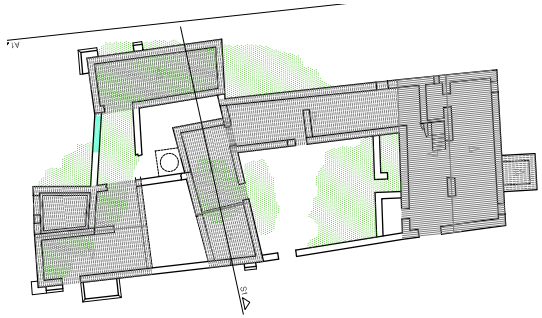

fig. 104

fig. 101 i fig. 102: Detall de la pintura d'almagra trobada al cegat d'un arc interior i ubicació en planta. També s'indica el mur vora la llar cegat amb tàpia. *Existeix doncs la possibilitat que l'espai central d'accés, el corresponent iwan de la Granja, estiguera delimitat per dos murs laterals que el contingueren.*
Font pròpia.
fig. 103: Habitatge morisc "VA Campaimona" a la Marina Alta.
fig. 104: Habitatge morsic "VA Beniali" a la Marina Alta.
Font: SOLER ESTELA, A.: La arquitectura de los despoblados moriscos en los valles de la Marina Alta, tesi doctoral inèdita, Universitat Politècnica de València, València 2009, pp. 162 i 163.

3.3. ESTUDI MÈTRIC

A nivell mètric, realitzem una xicoteta anàlisi del dimensionament de l'edifici per aprofondir en el mètode seguit per a la seua configuració en planta . Recorrerem primer a les unitats de mesura emprades antigament i les aplicarem a La Granja a fi de desvetllar quina mètrica es va seguir a la seua concepció.

En un primer moment sembla raonable pensar que l'immoble, construit al segle XIV[94], es degué projectar i construir segons les dimensions d'aquella època. L*'alna valenciana* (equivalent a uns 0,906m), el *pam valencià* (uns 0,226m) i el *peu valencià* (poc freqüent, corresponent a 0,302m)[95] eren les unitats de mesura més emprades aleshores i que estaven relativament estandaritzades. Si tractem d'aplicar aquesta mètrica a La Granja, obtenim uns resultats un tant inusuals. La planta mesuraria 9 alnes i 2 peus d'ample (8,76m) per 22 alnes i 1 peu de llarg (20,26m), serien les dimensions que més s'ajustarien.

En primer lloc, resulta estrany l'ús d'alnes i peus enlloc d'alnes i pams que era el més usual a València, però amb dita unitat no encaixarien les dimensions construïdes; tindriem una planta de 89,5 pams per 38,8 pams i mig com a mesura més pròxima a la real quan el més lògic seria allargar les distàncies fins tindre nombres exactes i així simplificar la composició, com per exemple 90 x 40 pams.
En tot cas, és realment inusual que un immoble es projecte sense unes proporcions clares i que no utilitze nombres més redons per a facilitar la futura execució. Per què es recorreria a 22 alnes i 1 peu enlloc de solament 22 alnes, o perquè mesurar 9 alnes i 2 peus podent arredonir a 10?

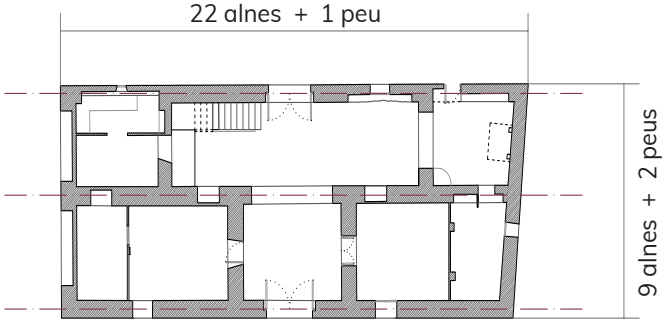

fig. 107

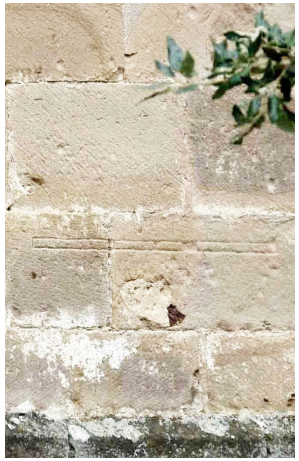

fig. 105 i fig. 106

fig. 105: Vara navarresa, gravada al mur posterior de l'església de San Martin a Zegama.
Font: Angel Requena Fraile, Real Sociedad Matemática Española.
fig. 106: Vara castellana gravada sobre la carreuada d'una pilastra del pòrtic de la catedral de Jaca, Aragó. S'acudia a aqueixa plaça a prendre la mesura de referència per a les futures construccions. Font pròpia.
fig. 107: Dimensions de la Granja en planta. Font pròpia

"Pam destre: mesura antiga, de més llargària que el pam ordinari; equivalia, segons uns, a 21 centímetre, i segons altres, a 23 cm., mentres que el pam ordinari es considera que no arriba bé als 20 centímetres en el Principat i a les Balears (devers 194 mm.); en el País Valencià es compta el pam ordinari a 226 mm., o sia, com el pam destre aproximadament."
Font: Diccionari Català-Valencià-Balear, Institut d'Estudis Catalans, 2018.

94 SOLER CRUZ, P. (dir.): *Guía de arquitectura de la provincia de Valencia*, Colegio Oficial de Arquitectos de Valencia, Valencia 2002, p. 206.

95 ROMERO GARCÍA, R.E.: "Medidas antiguas españolas, breve compendio de las medidas antiguas utilizadas en las diferentes regiones y provincias españolas", *Técnica Industrial nº 254*, 2004, pp. 64-67 i LLEÓ, A. i LLEÓ, L.: *Gran manual de magnitudes físicas y sus unidades, un estudio sistemático de 565 magnitudes físicas*, Diaz de Santos, Madrid 2011, p. 78.

Si es seguia una proporció formal caldria pensar que el més eficaç hauria sigut l'ús de xifres com les anteriors, més senzilles de concebre. Quina degué ser aleshores la proporció seguida per a projectar aquesta planta? Per enriquir l'anàlisi farem referència a les proporcions preses com model per a la seua composició en planta. És a dir, cercarem en base a quin ordre es crea formalment La Granja i si aquest es pogué inspirar en algun altre edifici construit, començant pel seu element més bàsic, el rectangle exterior que formen els seus gruixuts murs.

Malgrat que no hi regeixen les proporcions establides pel rectangle auri, la forma perimetral de la planta resulta espacialment harmoniosa, fet que ens indueix a pensar que no es tracta d'una silueta dibuixada a l'atzar sinó d'una composició estudiada prèviament.

Com bé deiem, La Granja posseeix unes dimensions de 8,7 m d'ample per 20,27 m de llarg del que resulta una proporció de 2,33. O dit d'una manera una relació 3:7 o 1 part a 2 parts + 1:3.
Buscant referències andalusines que es projectaren seguint proporcions geomètriques, ens adonem que existeix en aquest sentit certa relació amb els palaus de l'al-Àndalus si atenem a les mides globals del conjunt, ja que l'anterior proporció 3:7 és la mateixa que trobem als cossos principals, o sales reials, d'alguns dels conjunts estudiats que a continuació enunciem:

- Palau de Contractació de Sevilla: 10 m per 23,5 m, proporció de 2,35;
- L'Aljaferia de Saragossa: 12,5 m per 29 m, proporció de 2,32;
- L'alcassaba d'Almeria: 10 m per 23 m, proporció de 2,3;
- El castell d'Onda (solament de mur a mur): 7,8 m per 18,5 m, proporció de 2,37.
- La Casa Reial de Medinat az-Aahra: 14 m per 33m, proporció de 2,35.[96]

La teoria que La Granja s'haguera projectat seguint exemples extesos al món arquitectònic andalusí es podria perfilar com un supòsit possible. Continuant en aquesta línia caldria veure com es va materialitzar aquesta proporció en la seua planta, començant per quin és el mòdul que es va fer servir per a dimensionar el projecte original i atorgar-li la relació que acabem de desvetllar i així arribar fins el propi origen mètric de La Granja.

De manera que cap ací comprovar si la nostra hipòtesi de partida és errònia i enlloc de les unitats mètriques cristianes d'alna, peu i pam es van utilitzar unes altres fins i tot anteriors, d'època islàmica.
A l'Espanya musulmana la mesura utilitzada era el *colze rassasi* també conegut com *colze de ribera* o *colze*

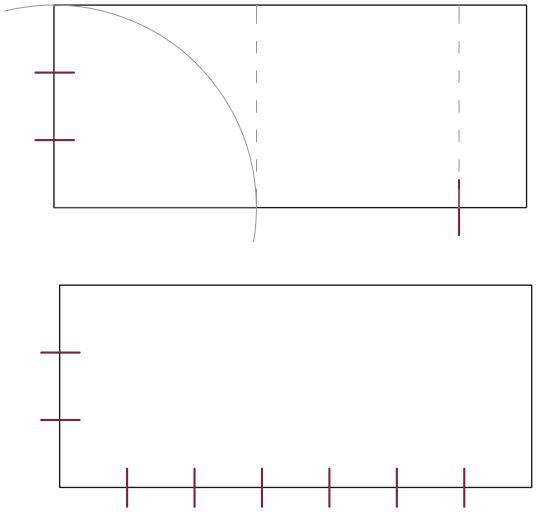

fig. 108 i fig. 109

fig. 108: Representació gràfica de la proporció 1 part per 2 parts i un terç que plantegem per a La Granja.
fig. 109: Representació gràfica de la proporció 3:7 que plantegem per a La Granja.
Font pròpia.

96 Mesures extretes a partir de la documentació gràfica, plàntes i seccions de la publicació d' ARNOLD, F.: *Islamic Palace Architecture...* prenent preferentment les plantes de les etapes més primitives per tal de buscar les composicions originàries i menys transformades.

mitjà, que estava basat en el colze egipci *hasimi.* Tenia 32 dits, (55,72 cm) i es diferenciava del colze *mamuni*, o *colze negre*, que variava entre 24 i 27 dits segons el tratadista que consultem (és a dir, entre 41,79 i 47 cm). No obstant, les mesures d'ambdós colzes eren prou canviants depenent de la zona andalusina on ens trobàrem. Al sud de la península el colze *rassasi* mesurava entre 30 dits (52,24 cm) i 3 pams majors o 36 dits (62,68 cm) i entre ambdós valors es movien, un tant major al *mamuni*. A banda hi havia altres colzes ja de majors dimensions, com ara el colze major hispanoàrab (3,5 pams) i el morisc (32 polzades, 74,3 cm).[97] En conclusió, existia un gran ventall d'unitats de mesura que variaven segons la zona i el moment històric, en el cas del colze *rassasi* més emprat a la part sud de l'al-Àndalus oscil·lava entre 30 i 36 dits, de 52,24 cm a 62,28 cm.

Cronològicament el colze *mamuni* sembla ser posterior al *rassasi,* ja que aquest últim va ser utilitzat sobretot en època califal i taifa. Des dels primers moments de presència islàmica a la península el sistema mètric es basava en la mesura del colze rassasi o cloze real i així va ser durant anys fins que els almohades canvien el sistema mètric. Impulsen així una reforma que suposarà la imposició del colze *mamuni*, el qual es seguirà utilitzant fins la reconquesta cristiana[98].

De manera que resultaria probable que el mòdul utilitzat per a determinar les dimensions de La Granja haguera sigut el *mamuni*, més recent. Però després de fer les comprovacions, cap valor de colze *mamuni* coincideix amb les mesures reals de l'immoble i cal descartar-lo com hipòtesi. Com a segona opció prenem el colze *rassasi*, més primitiu, i anem variant la seua mesura dins un marge d'entre 52,24 cm i 58,93 cm[99] que és el més "acceptat". Trobem ací una possible relació molt interessant amb el colze rassasi de 58 cm, com a posible unitat mètrica de La Granja, un mòdul molt semblant al que Hernández Giménez detecta a la Mesquita de Còrdoba que ell estableix en 58,93 cm[100]. Com a dada més propera a la nostra localització geogràfica trobem l'exemple de l'Almoina de València. A les excavacions arqueològiques es va documentar que part del mur defensiu situat junt al baptisteri tenia una amplària d'1,44 m, equivalent a 2,5 colzes de 57,6 cm, tamany molt pròxim a les mesures de Còrdoba i per tant els dos anteriors a la reforma mètrica almohade. Este mur s'ha considerat del segle XII, tot i que al girar canvia la seua secció a un ample d'1,20

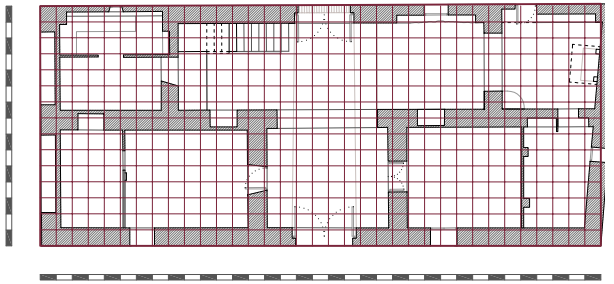

fig. 110

fig. 110: Planta baixa de La Granja amb la relació del colze rassasi com possible mòdul compositiu de l'immoble. Apreciem el rectangle exterior i la seua divisió en 15 unitats en sentit vertical i de 35 unitats en sentit horitzontal.
Per respectar la relació cal deixar fora de la composició l'extrem dret de l'immoble que es presenta inclinat, segurament per a adaptar-se al camí que portava al riu, anterior al propi edifici. Dita inclinació ens deixa amb una façana interior de major llargària que l'exterior.
Font pròpia.

97 CUADRA, J.R.: "Génesis de las medidas de El Escorial. Herotodo y la cuestión del codo bíblico" a VV.AA.: *El Escorial, historia, arte, ciencia y matemáticas*, Secretaría General Técnica, Subdirección General de Documentación y Publicaciones, Ministerio de Esducación Cultura y Deporte, Madrid 2011, pp. 194-227.

98 MARTÍNEZ,V., MARTÍNEZ, C. i BELLÓN, J.: "A vueltas con la cronología del edificio del Castillejo de Monteagudo, Murcia: estudio de un epígrafe con el lema de los nazaríes y reflexiones sobre la metrología de sus tapias constructivas", a *Verdolay,* nº 10, Revista del Museo Arqueológico de Múrcia, Múrcia 2007, pp. 224-235.

99 Valors quantificats per HERNÁNDEZ, F.: "El codo en la historiografía árabe de la Mezquita Mayor de Córdoba, Contribución al estudio del monumento". *Al-Mulk. Anuario de Estudios Arabistas*, nº 2. Años 1961-62, pp. 44-52. Real Academia de Córdoba. Córdoba 1962.

100 *Ibidem*.

m, equivalent a 2,5 colzes de 48 cm[101].

Si s'haguera utilitzat aquest mòdul per a projectar l'edifici, tindriem unes dimensions que ara si resulten molt més coherents: Les mesures principals de 20,27 x 8,7 m del nostre sistema mètric decimal es convertirien en 35 colzes *rassasi* de llarg x 15 colzes *rassasi* d'ample, el que resulta ser un rectangle de 20,3 m x 8,7 m. Si fem la relació comprovem que efectivament obtindriem una proporció de 3:7 (2,33333) la mateixa que hem evidenciat al començament d'aquest anàlisi, el que corrobora l'ús del colze *rassasi* com unitat de mesura per a la composició exterior de la planta de La Granja.

No obstant, si ens fixem bé en la morfologia de la planta vegem que no es tracta d'un rectangle regular sinó d'un rectangle modificat per un dels seus costats. El front est s'adapta al traçat del camí que porta al riu, fet que ens indica la importància històrica d'aquest passatge de segles d'història, molt anterior al propi immoble, com va apuntar Martínez Giner al·ludint a la troballa de restes arqueològiques dels segles I-II d.C en aquesta mateixa via[102].

Les anteriors proporcions 15 x 35 creen una harmonia visual i espacial que és difícil de trobar a l'arquitectura que ens ha arribat als nostres dies. Quan es localitzen indicis de proporcions harmòniques, cal suposar que ha hagut un raonament previ i un estudi de quines serien les dimensions més adients per al conjunt. La qual cosa significa que les mesures de l'immoble no es van prendre a l'atzar o per casualitat.

Els pitagòrics treballaven ja al segle VI a.C. amb una sèrie de nombres que ells consideraven òptims per a realitzar proporcions, eren els 6, 8, 9 i 12 i les seues multiples combinacions donaven lloc a les millors proporcions possibles.

Segons ells la definició de proporció pitagòrica era la següent: *Unos números son proporcionales, cuando el primer es el mismo múltiple o la misma parte o las mismas partes del segundo que el tercero del cuarto.*[103] Lògicament la idea de relació prové de la de proporció, aquesta primera tindria diverses accepcions; la relació aritmètica o comparació de dues quantitats que es poden mesurar és un mecanisme que realitza la inteligència, mentre que la proporció és la relació entre dues relacions, segons Euclides[104].

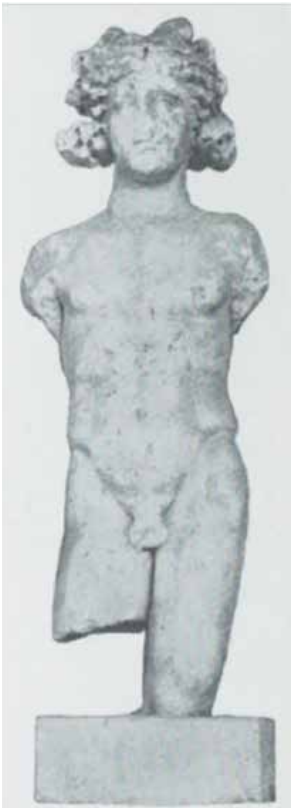

fig. 111

fig. 111: Reproducció gràfica feta per Eugène Alberini de la que seria l'esculptura del cap del Déu Bacus trobada a la partida del Gual on s'emplaça La Granja, avui dia desaparegut. Marbre, esculptor anònim.
Font: MARTÍNEZ GINER, J.M.: "El cap romà del Déu Bacus"... p. 21.

101 Per aprofondir i veure les mesures completes: PASCUAL PACHECO, P. i VIOQUE HELLÍN, J.: *El Alcázar islámico de Valencia*. Ajuntament de València, València 2010, p. 25.

102 MARTÍNEZ GINER, J.M.: "El cap romà del Déu Bacus de Polinyà de Xúquer", *Papers d'Història Local de Polinyà de Xúquer,* nº 3, Polinyà de Xúquer 2016, p. 20.

103 CORREA PABÓN, G.: "Teoría de la proporción pitagórica", *Revista de la Universidad Pontífica Bolivariana*, Vol. 14, nº 33, Medellín 2006, p. 601.

104 OROZ, J.: *De Pitágoras a San Agustín: Realidad y simbolismo de los números*. Universidad Pontífica de Salamanca,

En aquest sentit els pitagòrics defineixen tres tipus de proporcions, la proporció aritmètica, la proporció geomètrica i la proporció harmònica. No obstant a nosaltres ens interessa la proporció universal, que juntament amb la proporció divina o nombre d'or era la més apreciada pels pitagòrics. La proporció universal es basava en una triple relació existent entre els nombres 6, 8, 9 i 12 que ells anomenàven la proporció complexa. Combinant-los s'obtenen els tres tipus de proporcions anterios:

$$\frac{12}{8} = \frac{9}{6}$$ Proporció geomètrica

$$12 - 9 = 9 - 6$$ Proporció aritmètica

$$\frac{12-8}{8-6} = \frac{12}{6}$$ Proporció harmònica

Els pitagòrics també trobaren més qualitats en les combinacions d'aquestos nombres, els quatre responen a elements que composen la figura geomètrica del cub: el nombre 6 representa el seu nombre de cares, el 8 el nombre de costats, el 12 el nombre d'arestes i per últim el 9 era el quadrat del primer nombre masculí, és a dir imparell.

Si fem comprovacions en aquest sentit, trobem que la Granja es va projectar sumant 6 + 9 = 15, i tots els anteriors nombres, 6 + 8 + 9 + 12 = 35[105]. Tot i que parlem d'un cànon realment primitiu, encara avui dia es segueixen tenint en consideració els raonaments pitagòrics tant a nivell pictòric i escultòric com musical.

Amb açò no resulta tan estrany que altres edificis senyorials andalusins com els que hem vist anteriorment seguisquen aquest esquema basat en un raonament matemàtic i que ens indicaria que els mestres que els van dissenyar posseien amplis coneixements geomètrics. La Granja no té la rellevància i magestuositat dels palaus, de manera que degué copiar el seu disseny en planta d'algun altre model que va prendre com a referència compositiva.

Vegem ara el plantejament d'una possible hipòtesi sobre el procediment seguit per a projectar l'interior de La Granja i com es van executar algunes d'aquestes estances per comprovar la lògica de la proposta del colze rassasi de 58 cm. Així buscarem un raonament d'adaptació entre una unitat de mesura tan arcaica i l'edifici que ací analitzem.
A partir de les mesures de projecte, els manobres hagueren d'adaptar una unitat àrab ja desfassada a les seues unitats del moment; l'alna i el pam. Amb açò l'exactitud de les dimensions projectades no serà tal i

fig. 112

fig. 112: Vista de la sala est de l'ala nord a final dels anys 90 abans que s'apuntalara el seu interior.
Font: Arxiu de l'Associació Valenciana d'Agricultors.

Helmantica, nº 26, Salamanca 1975, pp. 427 - 454. Veure especialment p. 437 i 438

105 GHYKA, M.: *Filosofía y mística del número*, Apóstrofe, Barcelona 1998, p.60.

això explicaria a més que el nostre raonament inicial que buscava una lògica a les proporcions amb alnes i pams resultara amb valors escabellats.

Per entendre la seua execució, s'ha de tindre en consideració que l'immoble es va projectar a partir d'un esquema linial que distribuia i composava ja proporcionades les estances. Però a dites proporcions caldrà afegir-los l'espessor dels murs que en un sentit o en un altre difuminaran el caràcter original en què van estar composats els espais. Amb açò, si analitzem l'interior, en planta baixa ens crida l'atenció un quadrat quasi perfecte darrere de la portada de pedra del camí que serviria d'entradeta, el que suggereix que va ser projectat amb aquestes proporcions per deixar als costats unes estances amb dimensions residuals, la de la dreta absorbiria la irregularitat del mur inclinat del camí. Pràcticament el mateix es fa a la crugia nord amb dos quadrats quasi perfectes, en aquest cas als laterals, deixant que la sala central absorbisca la diferència. Com comentàvem. els murs han reduït la percepció originària dels espais al restar-los centímetres i han provocat que a primer com d'ull aquestos quadrats no siguen apreciables.

La asimetria de les dues crugies ha de ser també estudiada perquè a l'arquitectura andalusina la relació entre l'ample d'una i l'ample de l'altra s'estableix en base a un patró que a La Granja no s'acompleix. Segons les tipologies estudiades, la llum de la crugia més menuda més l'espessor dels seus murs (distància *m* a la fig. 114) és igual a la llum de la crugia de majors dimensions més l'espessor del seu mur de façana (distància *n* a la fig. 114).

Però a La Granja no es materialitza dita norma, tenim unes proporcions pràcticament iguals per pocs centímetres; la llargària *m* és de 4,28 m, mentre que la distància *n* és 4,45 m. Una diferència de 17 cm que deurien d'explicar-se per una conversió complexa de colzes *rassasi* a pams cristians.
Pel que fa als murs, si es va adoptar la llargària del colze *rassasi* de 58 cm, sembla lògic pensar que els murs tingueren assignat 1 colze d'espessor i que posteriorment aquest fos transformat a les mesures cristianes. De manera aproximada el que millor encaixava era donar-li un espessor de 3 pams (0,67cm) enlloc d'1 colze rassasi. Aquesta degué ser la raó per la qual els murs fan 0,66 cm distant 8 centímetres de l'espessor inicialment projectat.

Pel que fa a la planta primera, que també degué seguir un esquema compositiu prèviament establert, identifiquem el mateix mur central que es prolonga fins arribar a coberta dividint en dos la distribució. Es tracta realment d'una composició hereva de la planta baixa amb dos estances als laterals amb forma de quadrat quasi perfecte. Així la sala central de la galeria, que és més representativa, és la que absorbeix les dimensions residuals amb una proporció no establerta.

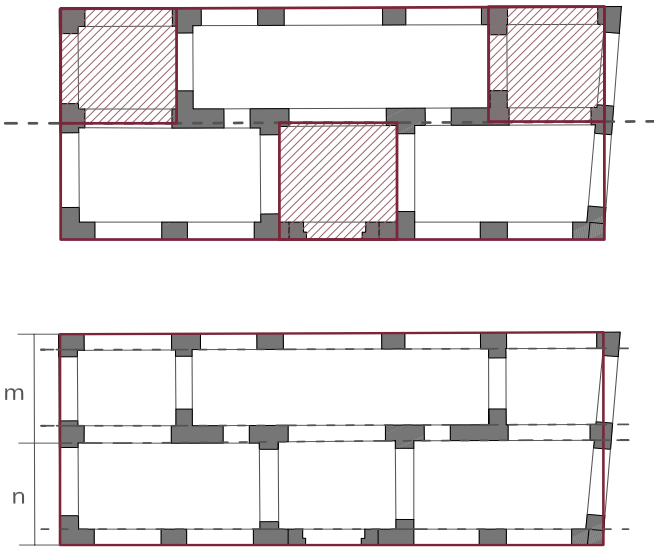

fig. 113 i fig. 114

fig. 113: Planta baixa de La Granja amb els arcs alliberats on s'indica l'esquema de projecte que ací proposem. El rectangle exterior de proporcions 35 x 15 colzes amb un eix central longitudinal que divideix l'espai en dos crugies de 7,5 i 7,5 colzes cadascuna a les quals se'ls inserten tres quadrats perfectes disposats quasi a portell.

fig. 114: Planta baixa de La Granja amb els arcs alliberats. Relació existent entre la proporció m i la proporció n. Font pròpia.

D'altra banda, l'ample de les cambres a nivell de façana és el mateix que en planta baixa, uns 4,3 m, i per tant si li restàrem l'espessor del mur de façana obtindríem com al cas anterior un altre quadrat perfecte.
Per finalitzar la present anàlisi i a mode de conclusió, veurem que a La Granja s'arriba a intuir la importància de les visuals, un element fonamental a nivell arquitectònic a les construccions andalusines, que en definitiva tenien cura de la percepció de l'espai que tindria l'usuari des del moment en què aquest entrara a l'interior de l'immoble.

Si observem La Granja des del punt de vista de percepció de les visuals interiors, trobem que la sala de l'entrada situada darrere de la portalada de pedra del camí es percep sense impediments en tota la seua magnitud des de la porta d'accés del pati. Si tracem l'angle de visió prenent el vèrtex del triangle en la cara interna del mur nord obtenim una obertura de 60º que condiciona l'ample de la sala. Aquesta mateixa singular característica es repeteix als palaus andalusins del segle XI, en seria un exemple l'Aljafarería de Saragossa, d'època taifa. Als palaus estudiats per Félix Arnold la sala principal s'organitzava per a ser percebuda en la seua totalitat des de la porta d'entrada, formant un camp de visió de 60º[106] En canvi si busquem referents posteriors, concloem que al segle XII deixa d'aplicar-se l'anterior estratègia projectual. Es tracta d'un fet que coincidiria amb l'època almohade, explicant-se així el canvi de tradició, ja que és aleshores quan, com hem explicat anteriorment, després d'una reforma mètrica es suprimeix l'ús del colze *rassassi* en pro del colze *mammuni*.

Una altra característica identificable a aquell tipus de construccions del segle XI és la presència de dues portes laterals d'accés a una segona estança. Ho observem a l'Alcassaba d'Almeria i a l'Aljaferia de Saragossa, en aquestos casos, les tres portes que presenta la sala representativa si que tenen una raó de ser: augmentar la magnificència de la cambra. De vagades, fins i tot els passos laterals poden utilitzar-se com a circulació de servei per als criats que no entrarien a l'escena des del mateix punt que els convidats. Però de nou és inexistent dit escenari a arquitectures del segle XII, el palau de la Casa de Contractació de l'Alcàsser de Sevilla del segle XII ja és almohade, i posseeix dues cambres laterals que no tenen res a veure, són molt més obertes i presenta uns pòrtics exteriors resolts amb guixeria calada amb *sebka*.

Per a explicar la provinència d'aquestos pasos laterals a les construccions del segle XI, Felix Arnold al·ludeix a Medina Azahra, tot i que les seues són portes molt més amples. No obstant, vist el capítol anterior, cabria la possibilitat que estiguerem parlant d'una esquema provinent realment de la distribució en T-invertida típica de l'arquitectura popular àrab que ha estudiat Regette.

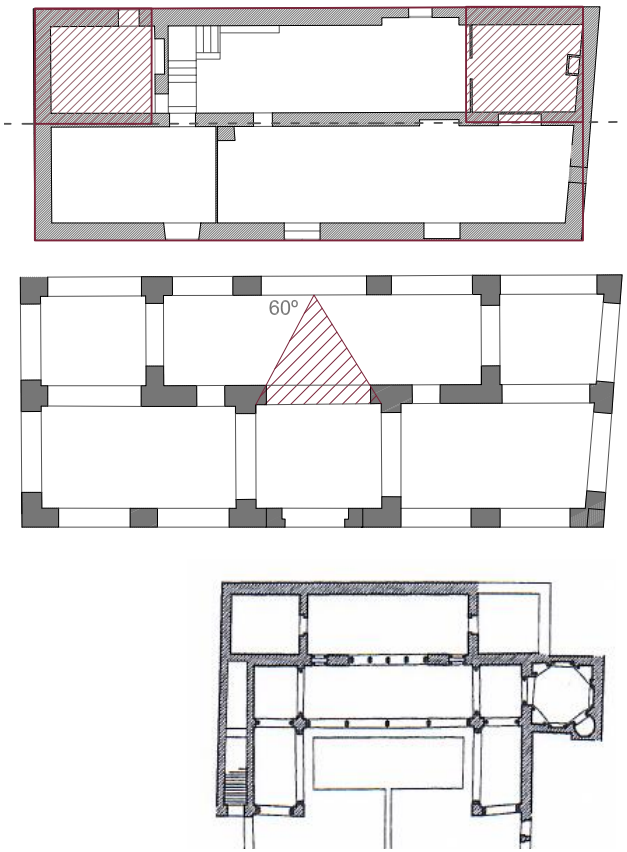

fig. 115, fig. 116 i fig. 117

fig. 115: Planta primera de La Granja amb l'esquema de projecte que plantegem. Un eix longitudinal que dividiria l'espai en dos i a l'ala nord dos quadrats quasi perfectes als extrems. El de la dreta absorbeix ací també la irregularitat del mur que no és perpendicular.
fig. 116: Planta baixa amb l'abast de l'angle de visió des de l'entrada del pati. Amb una obertura de 60º obtenim l'ample del pòrtic central i si prolonguem el triangle configurem l'ample de la sala sud.
Font pròpia.
fig. 117: Planta de l'Aljaferia de Saragossa. Font: ARNOLD, F.: Islamic Palace... pp. 169.

106 ARNOLD, F.: *Islamic Palace Architecture in the western...*

3.4. LES HIPÒTESIS D'ÚS

3.4.1. Les hipòtesis d'ús: **La planta baixa porticada**

Una de les característiques més singulars de La Granja és la seua planta composada per dotze arcs perimetrals, avui dia cegats, i altres set interiors. Es crea així un espai cobert molt iluminat i amb espais de grans dimensions que resulta idoni per a realitzar molt diverses activitats. Ací naix un dels majors enigmes de La Casa de Sinyent, d'on ve dita configuració i per a quin fi es va dissenyar.

La disposició d'una planta porticada com aquesta ens recorda a tipologies d'edificació industrial com pogueren ser les drassanes. Aquestes necessitaven d'accessos de grans dimensions per poder introduir les barcasses i treballar amb comoditat. També pot evocar a algunes construccions rurals, ja que és un recurs que de vegades s'empra a les alqueries valencianes per la seua idoneïtat per a dur a terme treballs agrícoles. Com a exemples podem citar l'alqueria del Moro situada a Benicalap o el molí dels Frares a Campanar. Per últim l'arquitectura civil medieval és una altra tipologia que també adopta aquesta disposició de planta baixa porticada i que a les nostres comarques s'ha construit per a allotjar mercats o espais representatius del govern local.

El problema que es planteja és que en tots aquestos exemples la planta baixa diàfana està tancada en alguns dels seus costats per un altre edifici i no es troba completament oberta amb un caràcter porticat tant contundent com el que s'observa a La Granja. Encara més radical és la situació del nostre inmoble, a l'encreuament entre dos camins històrics, fet que pràcticament elimina la privacitat de l'interior dels espais, ja que qualsevol persona que s'hi passetjara veuria allò que ocorre a l'interior de l'espai de planta baixa.Tot i que Federico Iborra ha localitzat a Navarra una granja a Sangüesa amb un esquema molt semblant al que

fig. 118, fig. 119 i fig. 120

fig. 121

fig. 118: Façana lateral de l'Ajuntament de Morella (S. XV). Font: Javier Ramos, "Lugares con historia".
fig. 119: Ajuntament d'Ares del Maestrat (llotja datada del S. XIII). Font: Turisme Rural Castelló.
fig. 120: Llotja de la Casa de la Vila a Catí (S. XV). Font: Jose Luis Cerdán.
fig. 121: Façana sud de La Granja de Sinyent, identifiquem al cos 1 de la dreta, les marques dels arcs tapiats. Font pròpia.

ací es presenta: *Formaba parte igualmente de una granja dependiente de un monasterio y lo conocemos porque fue documentado por Vicente Lampérez, quien lo incluyó en su libro Arquitectura civil española de los siglos I al XVIII como ejemplo de esta tipología.*[107]

Malgrat la semblança entre ambdós edificis, la Granja de Sangüesa tenia un ús ben clar; es tractava d'un graner elevat sobre pilars per a protegir el gra de la humitat del sòl. Un tipus de construcció molt típic de Galícia, Asturies i Navarra per les condicions climàtiques del nord de la Península que es coneix com "hórreo". Unes necessitats diferents a les que vivim a la zona sud del llevant on no s'ha documentat cap edificació d'aquestes característiques.

Com hem vist anteriorment, l'únic condicionant de l'ambient és el riu Xúquer que passa molt prop de La Granja, fet que resulta un problema per a l'emmagatzematge de productes si es produeix una riuada que ho anega tot. La planta baixa porticada permetria guardar l'aliment a la primera planta, però cal ràpidament descartar aquest paral·lelisme un tant forçat amb els "hórreos" ja que la primera planta presenta un caràcter molt més senyorial amb trets que ens parlen d'un cert nivell adquisitiu (com ara pintures murals, els detalls de les finestres d'arcs ogivals o les grans cambres). Característiques que fan descartar que l'immoble es construira amb la finalitat d'emmagatzemar aliment o ferramentes al primer pis per salvaguardar-les d'un agent extern.

Un altre factor influeix en aquest possible ús de la planta baixa, l'obertura dels arcs. Avui dia l'arcada es troba tapiada i sols es pot accedir a l'interior per les dues portes centrals. Sempre ha estat així?
D'una banda podem pensar que la planta baixa estava totalment oberta, com passava als mercats porticats, i que es podia transitar d'un lloc a un altre, però açò sols podria passar si l'immoble es trobara dins d'un recinte tancat perquè no qualsevol persona pogués entrar-hi. És una condició un poc complicada ja que les façanes sud i est es construeixen pràcticament apegades al camí que porta a Alzira, que imaginem era prou transitat. A més l'existència d'una porta principal treballada amb arc de pedra, i ja no de rejola com la resta, crea una jerarquia, un focus d'atenció al punt mitjà de les façanes indicant d'alguna manera per on s'havia d'accedir. Dita circumstància sumada a la planta tripartita i composada buscant una serie d'estances, ens podria suggerir que la planta baixa no es trobava totalment oberta sinó que es buscava una circulació preestablerta. Perquè açò fos possible, Federico Iborra proposa la presència de reixes de fusta empotrades als arcs per permetre la visió de l'interior i l'entrada de llum però no el pas de persones que es produiria de forma controlada pels arcs centrals[108].

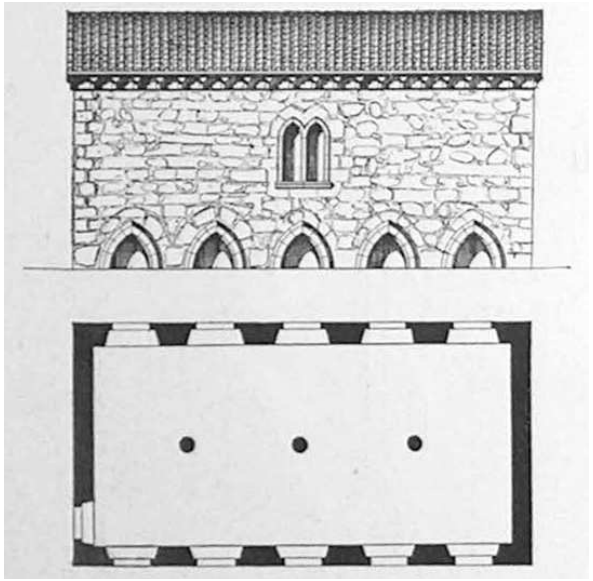

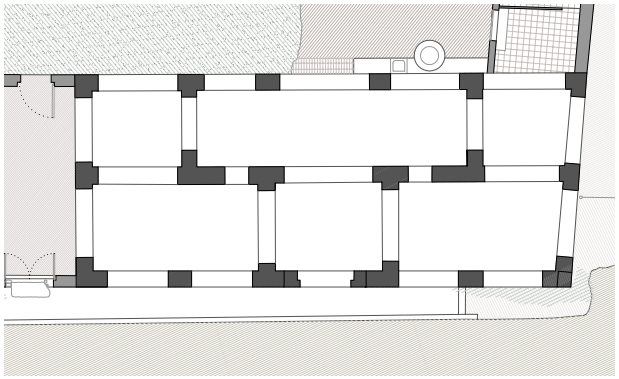

fig. 122 i fig. 123

fig. 122: Alçat i planta de la Granja de Sangüesa segons Vicente Lampérez. Destruïda a la primera dècada del segle XX. Font: Ibidem, p. 183.
fig. 123: Planta baixa de la Granja idealitzada amb els arcs oberts. Font pròpia.

107 IBORRA BERNAD, F.: "Nuevas aportaciones sobre La Granja de Sinyent", a *Tradiarq,: Arquitectura tradicional y patrimonio de la Ribera del Xúquer*, 2017, p. 178.

108 *Ibidem.*

Cal dir que de moment no s'han trobat evidències de la seua existència, però si es destapien els arcs, caldrà estar atents a l'encontre dels afegits i l'arc per si pogueren aprèixer indicis de la seua solució. Fins i tot, cap la possibilitat que el tancat dels arcs es produïra molt poc temps després de la construcció de l'immoble amb el deteriorament de dita reixa de fusta pels agents atmosfèrics i el pas del temps o bé, en veure que una planta totalment oberta no funcionava bé per a l'ús desitjat.

En tot cas, el que sí que sembla haver-se comprovat és que els arcs que flanquegen l'accés sud principal són d'època medieval i conformaven una estança com hem vist a l'apartat anterior. És més, si el cegat de tàpia de l'arc situat vora el fumeral també és primitiu, estaríem parlant de l'existència d'una compartimentació interior des de l'origen de la construcció de l'immoble. La qual cosa no descarta que els arcs perimetrals es tancaren en canvi temps més tard, però per poder definir correctament aquesta qüestió es necessari en primer lloc datar l'aparell de la seua fàbrica, anàlisi que realitzem més endavant.

3.4.2. Les hipòtesis d'ús: **La primera planta.**

La primera planta del volum principal de La Granja es divideix en dues ales, separades pel mur central que puja fins la coberta. L'ala sud (ala 1) està delimitada pel mur de càrrega i per la façana sud, destinada a rebre a tots aquells vianants que transitaren el camí a Alzira. Aquesta última té un caràcter molt més representatiu, volguent mostrar certa noblesa o luxe amb les seues tres finestres gòtiques d'arquets ogivals i mainell central que al seu interior posseïen els respectius festejadors, a més l'accés central treballat amb un arc de carreuada de pedra ens indica que estem davant l'entrada principal de l'edifici. L'ala nord (ala 2) es delimita alhora pel mur de càrrega central i per la façana nord que aboca al pati interior, molt transformada al llarg dels segles.

Tot l'espai es troba actualment cobert per una coberta metàl·lica provisional, instal·lada fa uns anys que substitueix a l'anterior coberta inclinada a dues aigües que es sustentava longitudinalment pels tres murs de càrrega i transversalment mitjançant biguetes de fusta. No obstant, aquesta no va ser la coberta original de l'immoble, si ens fixem en la coronació dels murs trobem les traces d'una anterior coberta plana, de molt poca inclinació i pavimentada. És a dir, originàriament l'edifici estava resolt amb una coberta plana amb un xicotet ampit que va ser prolongat en algunes zones i retallat en altres per a instal·lar-hi una coberta inclinada augmentat així l'alçària total del conjunt. Malgrat que no ha sigut possible realitzar una estratigrafia murària dels paraments interiors, analitzant-los per observació directa s'aprecien una serie d'aspitlleres situades als murs est, oest i nord de l'ala 1. No sabem si a la seua façana sud també n'hi ha vien perquè la coronació del mur va ser retallada, però sembla que no hi existiren, vist que cap a eixe sentit, mirant al riu, ja s'enfilen les aspitlleres del mur central.

fig. 124

fig. 124: Coronació del mur oest del volum principal. Apreciem les dues aspitlleres cegades (la de l'esquerra retallada) i com a la part dreta s'ha prolongat el mur i s'ha retallat la pendent inclinada. S'aprecia també el nivell del paviment.
Font pròpia.

Aquesta circumstància indicaria que en un origen la coberta era transitable i que servia de punt de vigilància de la propietat, ja que l'ampit té unes dimensions adequades per a amagar a un home tombat i armat.

L'ala 2 sembla que en canvi es va construir amb una funció menys representativa. La seua façana nord presenta una galeria d'arcs ogivals, actualment tapiats, que mostren la voluntat de seguir un recorregut claustral en U, com vorem més avant amb l'estratigrafia murària.

Per a accedir a aquest nivell era necessari un sistema de comunicació vertical. Es conserva una escala situada a l'extrem oest de la sala central de planta baixa, un emplaçament que ens evoca la tipologia d'alqueria tradicional valenciana amb dues crugies. Es tracta d'una escala construida en volta tabicada presa amb guix que es trobava encaixonada i que conduia a les dues sales occidentals del primer pis. Malgrat que l'encaixonat es va enfonsar fa uns anys i ara es troba descoberta, fins fa uns anys encara es podia percebre l'espai inferior que s'hi generava i com es resolia l'encontre de la barana amb el forjat de revoltons. Una altre tret bastant característic és la forma dels graons marcats al seu front, a mode d'imitació de les baranes de pedra que monten els escalons volats, aquesta mateixa peculiaritat la trobem a les escales del Palau d'Albalat dels Trongers i del Palau-Castell d'Alaquàs. En definitiva és una tipologia típica del segle XVI-XVII. Per tant anteriorment a aquesta escala devia d'existir una altra, i vista la seua posició actual respecte als permòdols de pedra del forjat, ensopegant amb un d'ells i respecte als arcs de planta baixa, recolzant-se sobre el cegat, tot indica que s'emplaçava en un altre lloc de l'immoble.

Justament sobre l'escala actual hi va existir una altra que es recolzava sobre la volta superior com s'aprecia a l'encontre entre les dos, de manera que probablement foren coetànies. Es va construir en caragol, sense eix central, en algeps i podria datar-se entre el segle XV i XVI. Per citar algun exemple d'aquest tipus tro-

fig. 125 i fig. 126

fig. 127 i fig. 128

fig. 125: Detall de l'encontre de la volta tabicada amb una de les mènsules del forjat i fig. 126: Escala d'accés al primer pis.
Font pròpia.
fig. 127: Detall de la barana de l'escala en l'encontre amb el forjat del primer pis en 2011 abans que aquest tram s'enfonsara i fig. 128: Graons marcats amb un lleuger vol al calstell d'Alaquàs.
Font: Federico Iborra.

bem l'escala de caragol de San Jerónimo de Cotalba i al Colegi de l'Art Major de la Seda, datables cap al 1500 i prou més decorades. Sembla que el recorregut de la nostra escala abastava de la primera planta a la coberta. Lamentablement sols ens queden uns vestigis dels seus graons travats amb el cegat dels arcs de la galeria del primer pis. La qual cosa ens indica que és posterior o coetània a dit tapiat. De manera que si aquesta no és l'escala primitiva de l'immoble, devia haver una altra encara més antiga que en algun moment donat es va substituir per l'escala de caragol i poc després per la de volta tabicada.

Com vorem amb més detall a l'estudi estratigràfic, l'arc més occidental de la galeria del primer pis té unes dimensions més estretes que la resta i destaca sobretot per la seua major alçària que va fins més avall de l'ampit, podríem estar davant d'una porta. Té un bon tamany per al pas d'una persona i al seu intradós presenta un arc rebaixat igual que el de la resta de portes medievals de l'immoble, que s'utilitzava per a adaptar la porta a la forma de l'arc. Una porta ubicada en façana sols podria donar accés a una altra nau, no construïda, o bé a una escala. A la seua part inferior s'identifica una xicoteta capa de formigó de cal amb àrid gruixut superficilament picat que podria haver correspost a l'arranc d'una llosa. Podríem suposar que l'escala original de l'immoble, podria ser exterior i que donara accés al primer nivell des del pati interior. És una hipòtesi molt raonable vista l'antiguetat del conjunt. La solució de la galeria amb porta de pas a una escala és estranya, però la podem trobar per exemple al Palau Reial de Vilafranca del Penedés. El que si que és comú és la disposició d'escala frontal, que són les més antigues; ja Tosca dibuixava al seu plànol de 1704 el Palau Arquebisbal de València amb una escala exterior d'eixe tipus amb recorregut frontal. El que resultaria més inusual seria en canvi la seua construcció sense recolzar en cap mur lateral, no obstant, pot ser que hi haguera un edifici al costat al qual reposara en part, o bé que directament fora exenta com ocorre al castell templari de Miravet. El que resulta ja menys raonable és la seua posició davant d'un arc, perquè s'intenta sempre disposar-les de manera que es transmeten les càrregues el millor possible. Siga com siga, si aquesta escala va existir, a les cates arqueològiques es trobaria la seua cimentació en algun punt del pati.

Per últim, hi va existir una quarta escala que connectava el primer pis amb la coberta abans que existira l'escala de caragol que es situava a la banda oriental de l'ala 2 i es recolzava en el propi mur central. Sabem de la seua posició per el pas tapiat que existeix a la coronació del mur central, ja que es pujava per l'escala a l'ala 2 des del primer nivell i es desembarcava a la coberta de l'ala 1, així que per accedir des d'ací a la coberta de l'ala 2 era necessari un pas a la cresta de l'avantpit. Identifiquem les seues traces a la fig 130. Estem parlant d'una escala de xicotetes dimensions, que s'utilitzava originàriament per a dur a terme tasques de servici i manteniment així que el seu ample no devia ser major d'uns 70 cm i devia tindre una pendent molt pronunciada. Tot sembla indicar que tenia dos punts de recolzament, el mur originari que tancava la galeria pel seu costat més oriental i un tabic gruixut que l'amagaria encaixonant-la.

fig. 129 i fig. 130

fig. 129: Restes de l'escala de caragol. Vegem que traba amb l'arc més occidental de la galeria i que sobre aquest es disposa l'arc interior rebaixat per a enganxar la porta.
fig. 130: Coronació del mur central per la seua cara sud, s'aprecia el pas d'un costat a l'altre de la coberta.
Font pròpia.

Vistes les anteriors qüestions s'obri un ample ventall de possibilitats, diversos autors han opinat al respecte formulant possibles hipòtesis d'ús. L'última proposava que La Granja funcionava com una casa de comportes[109]. Segons aquesta teoria, es tracta d'una construcció associada a una pressa que s'ubica sobre les derivacions dels rius per tal de repartir adequadament l'aigua de reg pels diferents canals o sèquies que després arribarien a cada camp. Les comportes que permetrien o impedirien el pas de l'aigua es trobarien entre els arcs, el que suposaria que a sota es desenvoluparien una sèrie de canalitzacions. Es tracta d'una afirmació poc fundada que no ha tingut en compte el nivell de l'edifici respecte al riu ni l'anàlisi de la tipologia emprada a l'edifici, a més sabem que la pressa més propera es trobava a Riola.

També s'ha proposat que es tractava d'unes dressanes o magatzem vinculat a La Barca d'Albalat que permetia creuar el riu Xúquer justament per eixa zona, l'únic pas durant molts anys entre Alzira i Cullera[110]. Segons açò el cobrament i la gestió de l'impost de dit transport es duria a terme a la primera planta mentre que la planta baixa estaria dedicada a la reparació i acopi de materials, assignant així un ús civil / públic (és a dir de la Corona) a la primera planta i un ús més bé industrial a la planta baixa.

D'altra banda destaca també la postura que defén que l'actual edifici era realment l'alberg que posseia Pere Ferrer de Campredó al segle XIII i que va ser adquirit més tard pels monjos de Valldigna els quals van conservar el seu ús residencial per a les visites del majoral de la Granja i com a magatzem[111]. Un edifici pertanyent al senyoriu de Corbera que es va edificar perquè el senyor feudal s'hi hostatjara quan anara a cobrar el delme. Segons açò les dues pedres de la façana est situades vora una espitllera servirien per indicar amb el penó que hi era el senyor.

Finalment, altres autors suggereixen simplement que l'immoble fou construït al segle XIV pels monjos de Valldigna per ser utilitzat com magatzem com conclusió d'una comparativa tipològica amb algunes granges cistercenques que s'han conservat i que presenten també plantes baixes diàfanes sosteses per arcades[112].

fig. 131 i fig. 132

fig. 131: Suports vora una finestra medieval per sostindre l'estandard d'una bandera. Font pròpia.
fig. 132: Interior de la Granja cistercenca d'Oudun (s. XII). Font: Ferran Esquilache Martí, blog Harca, 21-2-17.

109 GARCÍA-GRANERO, E. i VV.AA.: "La Granja de Sinyent, estudio, análisis patológico y proyecto de intervención", a *Papers d'història local de Polinyà de Xúquer,* nº3, 2016 pp. 29-43.

110 MATOSES ORTELLS, I.: "Desvelando el arcano de la Ribera del Júcar, La Casa de Sinyent", a *Construcción con tierra. Pasado, presente y futuro. IX Congreso de arquitectura de tierra en Cuenca de Campos*, Valladolid, 2012, pp. 93-100.

111 VV.AA.: *Castillos, torres y fortalezas de la Comunidad Valenciana*, Levante, Valencia 1996. i CLARÍ HIDALGO, P.: *Pel futur del nostre passa*t... p. 14.

112 Granges com la de Vaulurent de la primera meitat del S. XIII (a la Val-d'Oise), la granja d'Oudun (a la Bourgogne del S.XII) o la de Saint-Ouen-l'Aumône del S.XIII, comparativa d'ESQUILACHE MARTÍ, F.: *Sinyent, una granja cistercenca del segle XIV*, al blog Harca, Divulgació de la història medieval, 21 de febrer de 2017.

A mode de conclusió després de les anteriors observacions realitzades i per inclinar-nos per alguna hipòtesi concreta, apostem per un ús en planta baixa destinat al tràfic de persones i materials, pròxim a un espai públic però d'accés controlat. És possible que fos l'edifici actual s'alce sobre un de més antic que s'utilitzara com a casa de tributs pel senyor feudal, com han demostrat les múltiples evidències històriques, però l'edifici actual és posterior i degué ser construït pel propi Monestir de la Valldigna, qui aprofitaria també altres instal·lacions anteriors per a la seua nova heretat. Segurament els monjos l'utilitzaren per cobrar les quantitats en espècie de les seues explotacions properes, recordem que funcionaven sota el règim emfitèutic. Hi hauria espai suficient per emmagatzemar els pagaments i alhora conduir a l'arribant per un espai acotat des del camí. En canvi ens inclinem per una planta primera d'ús reservat al senyor feudal als inicis de l'immoble o per als monjos cistercencs després de la seua adquisició. Així al primer pis s'ubicaria un oratori, probablement a la part més oriental de l'ala 2 darrere del gran arc de mig punt, des d'on es poguera fins i tot fer oració i sermó per als pobladors de la zona. És ací on s'han trobat restes d'una volta de xicotetes dimensions que cobriria l'espai, tot sembla indicar que la seua retirada es va efectuar quan es va canviar la coberta plana de l'edifici per una coberta inclinada, moment d'una important reforma. Ens inclinem així per la datació de mitjans del segle XIV, coherent amb l'adquisició per Valldigna, que sembla corroborar l'estudi arqueològic realitzat per Fernando Cotino Villa[113].

L'ala 1 en canvi sembla que estava previst disposar de tres habitacions més o menys iguals per als monjos; hi ha tres portes per a accedir-hi des de l'ala de la galeria, tres finestres i tres nínxols als murs per a deixar coses, propi dels dormitoris. Temps després una de les portes es va cegar i es van juntar les dues cambres en una, deixant l'altra habitació annexa. La porta que es va tancar era la de majors dimensions, el que suposaria certa jerarquia entre els seus estatgers. D'ací les majors dimensions i importància dels seus elements. Segurament la galeria es va preveure com una sala d'accés als dormitoris i a l'oratori. L'estança més oest de l'ala 2 va ser utilitzada durant molts anys com una cambra secundària, ja que es va tancar de forma prou desastrosa i mostra signes d'ésser construïda de forma prou austera.

fig. 133 i fig. 134

fig. 133: Porta medieval que comunica l'ala 1 amb l'ala 2 vista des del seua cara interior. Identifiquem la seua forma original d'arc apuntat i encara és visible el punt de recolzament de la carpinteria primitiva amb la cara interna rectangularitzada. Deu ser un dels millors exemples conservats a la Península.
fig. 134: Restes de la volta del possible oratori de Sinyent a la banda oriental de l'ala nord del primer pis.
Font pròpia.

113 A la descripció dels sondetjos realitzats i les seues troballes, es parla de les restes d'un edifici d'època foral situat jutament sota l'actual. COTINO VILLA, F.: *Memoria arqueológica La Granja de Sinyent. Estudios arqueológicos previos*, Valencia 2017, pp. 18-27.

04. ESTRATIGRAFIA MURÀRIA

4.1. Anàlisi dels aparells de rajola de l'immoble

4.1.1. Alçat 1
4.1.2. Alçat 2
4.1.3. Alçat 3
4.1.4. Alçat 4
4.1.5. Alçat 5
4.1.6. Alçat 4 interior
4.1.7. Conclusions

4.2. Identificació de les relacions estratigràfiques

4.3. Diagrama de Harris

4.4. Periodització murària

4.5. Conclusions de l'estudi estratigràfic

A causa de la gran complexitat del conjunt, considerem necessari realitzar un estudi estratigràfic per tal de perioditzar les fases constructives de l'immoble a partir de l'anàlisi dels seus estrats. La pretensió principal és doncs la d'identificar en primer lloc quines són les unitats estratigràfiques que conformen els cinc paraments més rellevants i quines relacions estratigràfiques s'estableixen entre elles. En un segon moment s'ordenaran dites relacions mitjançant el diagrama de Harris que establirà els lligams entre elles simplificant l'embrull estratigràfic per què finalment a partir de trets objectius s'establisca una comparativa entre les unitats estratigràfiques a fi de delimitar en fases o etapes les actuacions detectades.[114]Aquestes tindran un codi gràfic per ser fàcilment identificables i comparar així els diferents alçats entre sí. Per a la qual cosa s'ha decidit utilitzar una trama ratllada, impròpia de les estratigrafies clàssiques, que millore la comprensió del conjunt, les zones identificades amb dita xarxa ratllada representen un suport identificable en una etapa donada que ha estat revestit superficialment (en tot o en part) per una capa d'un altre material posterior. La intenció és no desvirtuar la natura de l'immoble ni limitar l'estudi a una simple anàlisi de revestiments exteriors sinó donar una visió el més completa possible dels estrats que el conformen.

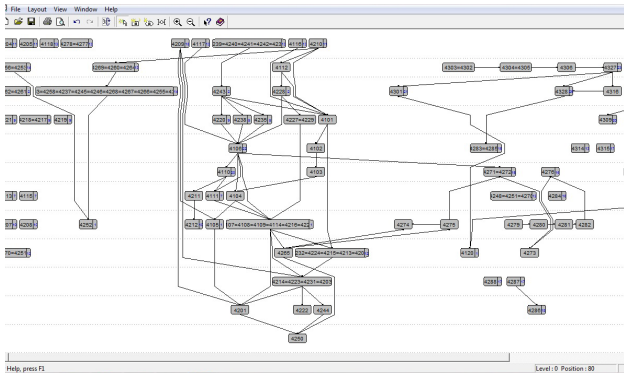

fig. 135

No obstant, dins de les limitacions del present treball, on no ha sigut possible dur a terme cates muràries, obtenim uns resultats que no són absoluts i que clarifiquen part de les incògnites constructives de La Granja, però què, alhora, no han atorgat resultats fructífers en certes qüestions que segueixen sense ser concloents. Per aquest motiu, la periodització murària inclou un codi "neutre" per plasmar aquelles unitats que seguim sense poder ubicar dins d'un període concret, d'aquesta manera es prioritza el ser el més objectius possible i no crear hipòtesis no fonamentades.

Per últim, cal apuntar que vista la gran varietat d'intervencions que ha patit l'immoble, tant de reparació i manteniment com de caràcter transformador, esdevé necessària una anàlisi detallada dels aparaells de rajola per tal d'establir relacions entre uns i altres. No es tracta de buscar una data concreta per a cada aparell o tipus de rajola, ja que no ens podem bassar en cap qüestió científica i objectiva que ens assegure una cronologia certa[115]. En canvi, l'objectiu de dit estudi és més bé el d'observar les rajoles, la seua disposició i el tipus de morter emprat a fi d'identificar-hi similituts i diferències entre unes i altres. Aquest exercici ha aportat dades interessants que han ajudat a l'última fase de l'estratigrafia murària; la de la determinació de caràcters semblables a nivell constructiu i formal observats dins de les relacions del diagrama de Harris.

fig. 135: Una de les fases de la realització dels diagrames de Harris o matrius de Harris mitjançant el programa "Matrix-Harris" que crea arxius .mh transformables en pdf.
Font pròpia.

114 CABALLERO, L.: "Método para el análisis estratigráfico de construcciones históricas o lectura de paramentos*", Informes de la Construcción, Vol. 46* nº *435, Madrid 1995*, pp.37-46 i MILETO C.: "Algunas reflexiones sobre el Análisis Estratigráfico Murario"*,* en *Loggia* nº9, València 2000, pp. 80-93.

115 La Doctora Valentina Cristini ja va posar de manifest a la seua tesi doctoral l'estabilitat dimensional en la producció de rajoles valencianes entre els segles XVI i XVIII, CRISTINI, V.: *Muros intramuros. El ladrillo en las fábricas del centro histórico de Valencia. Análisis cronotipológico y propuesta de conservación*, ed. UPV, València 2014.

4.1. ANÀLISI DELS APARELLS DE RAJOLA

4.1.1. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 1**

MODEL 1.01

Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi, disposada a testa en alguns trams que conforma a filades verticals el cos adjacent al volum principal.

Ubicació:

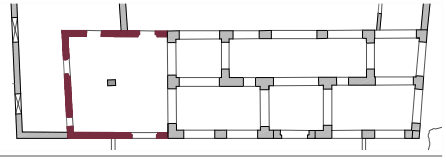

Característiques:

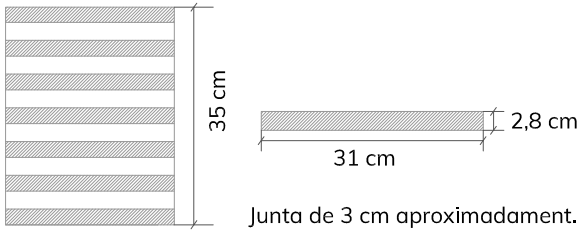

Junta de 3 cm aproximadament.

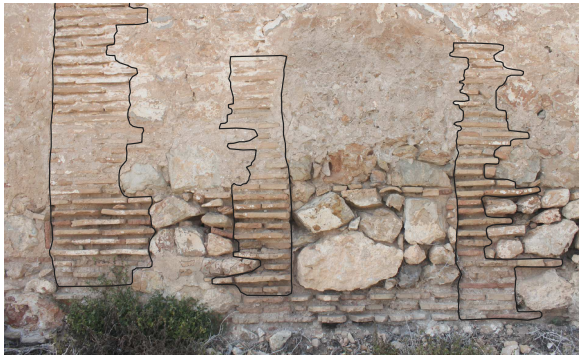

MODEL 1.02

Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma els arcs 11, 9 i 8 de la façana sud. Algunes zones no han pogut ser documentades per trobar-se totalment cobertes amb estrats posteriors.

Ubicació:

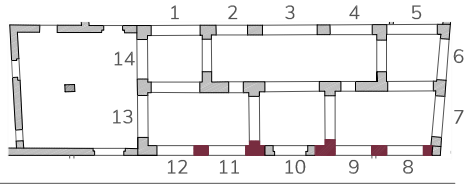

Característiques:

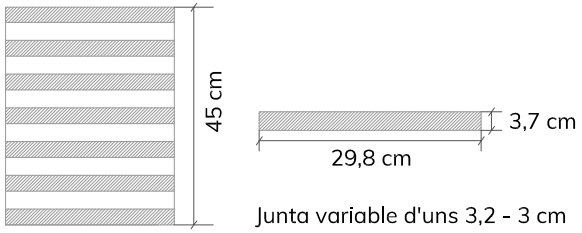

Junta variable d'uns 3,2 - 3 cm

MODEL 1.03

Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma l'arc 12 de la façana sud. Sols s'ha documentat el suport esquerre.

Ubicació:

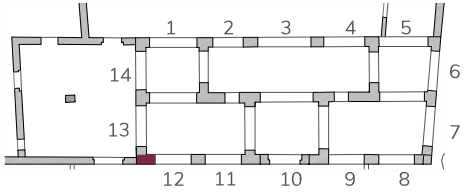

Característiques:

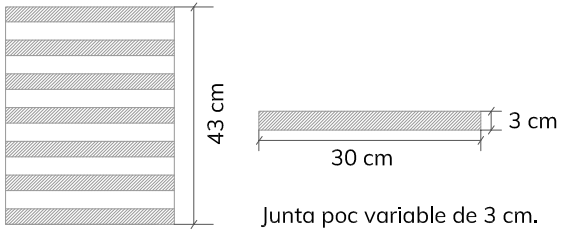

Junta poc variable de 3 cm.

MODEL 1.04
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi, disposada a testa en alguns trams i mesclada amb mamposteria de pedra que conforma el cegat dels arcs 12, 11 i 8. L'arc 9 no es possible documentar-lo.

Característiques:

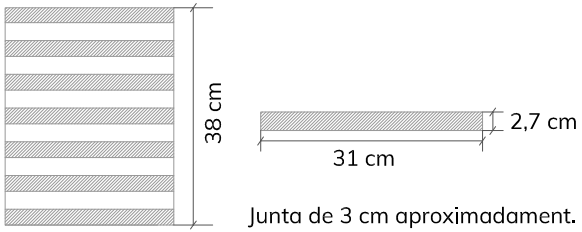

Junta de 3 cm aproximadament.

Ubicació:

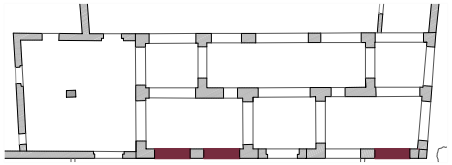

4.1.2. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 2**

MODEL 2.01
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma els arcs 6 i 7 de la façana est.

Característiques:

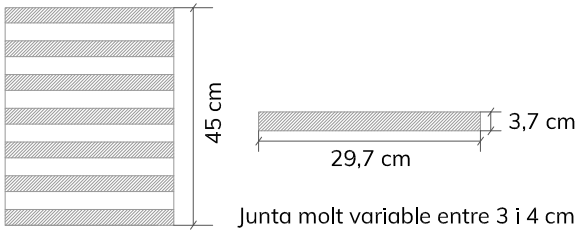

Junta molt variable entre 3 i 4 cm

Ubicació:

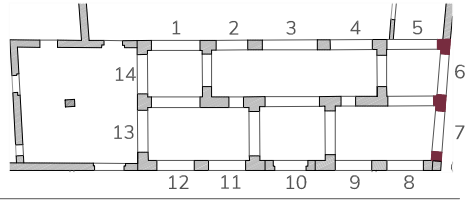

MODEL 2.02
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid gruixut (grava de riu) disposat sovint a testa i alternat amb mamposteria de pedra que conforma els cegats de l'arc 6 i 7.

Característiques:

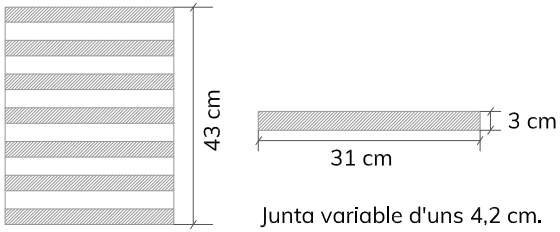

Junta variable d'uns 4,2 cm.

Ubicació:

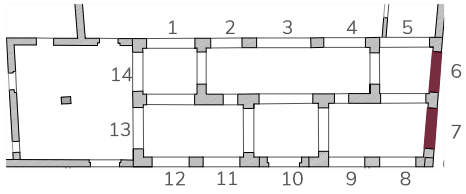

MODEL 2.03
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma un tercer arc pràcticament cobert pel revestiment disposat a continuació dels arcs 6 i 7 amb els quals es traba la fàbrica.

Ubicació:

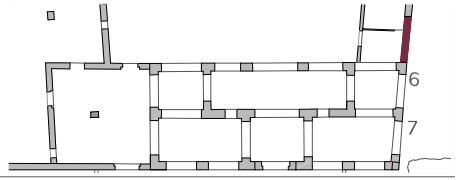

Característiques:

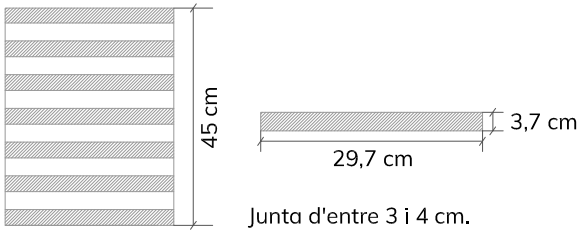

Junta d'entre 3 i 4 cm.

4.1.3. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 3**

MODEL 3.01
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que s'ubica als dos cantons de la façana nord per tal d'aportar major consistència al mur.

Ubicació:

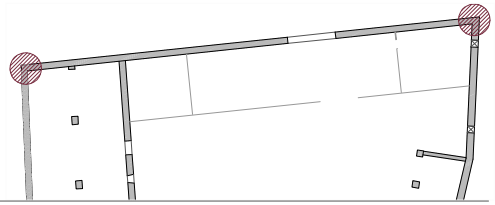

Característiques:

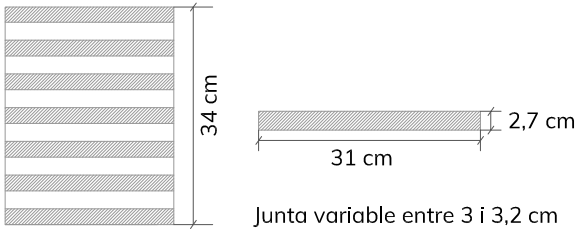

Junta variable entre 3 i 3,2 cm

MODEL 3.02
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que conforma un sòcol continu d'una filada a la façana 3 que té continuitat a la façana 4.

Ubicació:

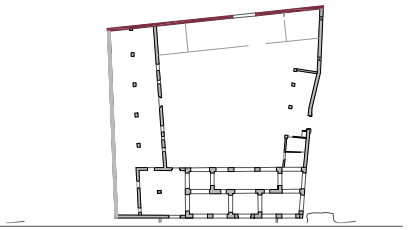

Característiques:

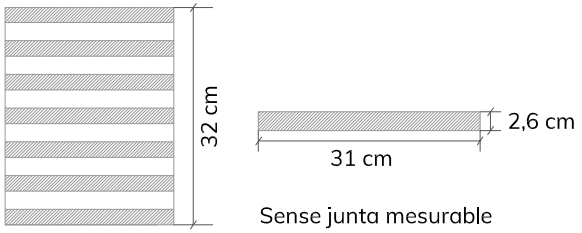

Sense junta mesurable

4.1.4. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 4**

MODEL 4.01
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que conforma un fragment d'arc visible a l'alçat 4 que queda tallat per una antiga porta i mig encastrat al sòl.

Ubicació:

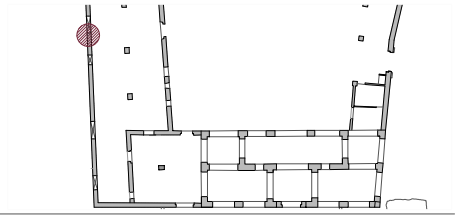

Característiques:

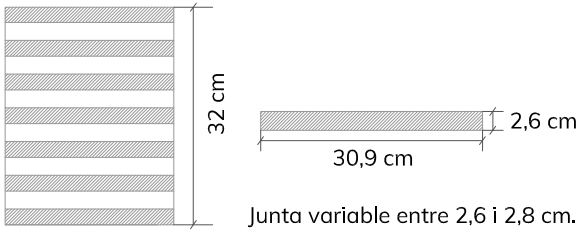

Junta variable entre 2,6 i 2,8 cm.

MODEL 4.02
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que conforma un arc complet que servia d'accés a l'interior de l'immoble, avui dia cegat per mampostos de rajola i pedra.

Ubicació:

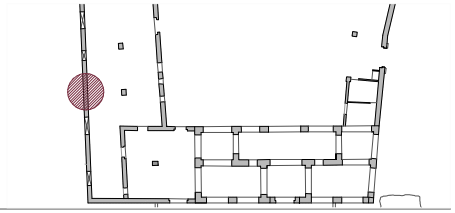

Característiques:

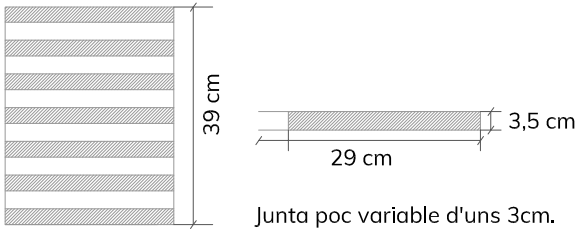

Junta poc variable d'uns 3cm.

MODEL 4.03
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid gruixut (grava de riu) que cega part de l'arc anterior per tal de deixar un espai acotat per a una porta.

Ubicació:

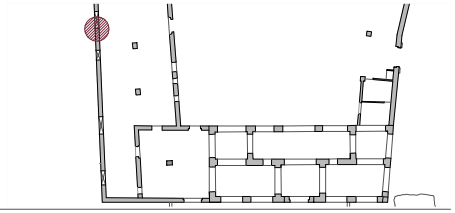

Característiques:

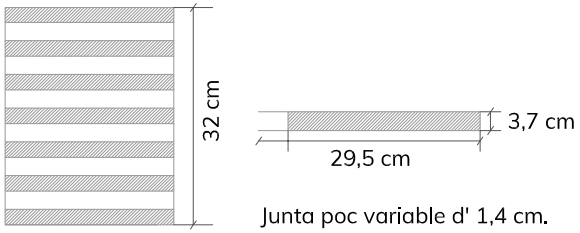

Junta poc variable d' 1,4 cm.

MODEL 4.04
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que conforma un sòcol quasi continu a la façana 4 amb solament una filada a la seua zona nord i quatre a la sud.

Ubicació:

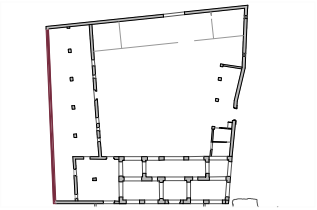

Característiques:

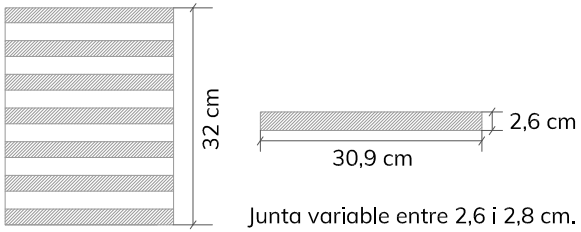

Junta variable entre 2,6 i 2,8 cm.

MODEL 4.05
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu que forma el pilar central del cos sud de l'alçat 4.

Ubicació:

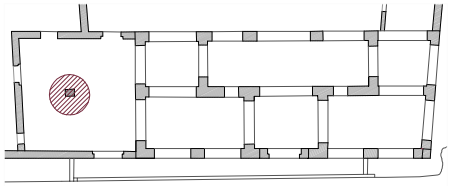

Característiques:

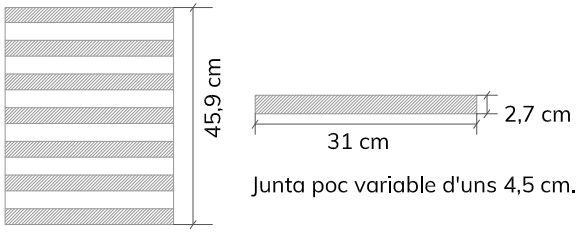

Junta poc variable d'uns 4,5 cm.

4.1.5. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 8**

MODEL 8.01
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid molt fi que conforma els brancals laterals de les finestres de l'alçat 8.

Ubicació:

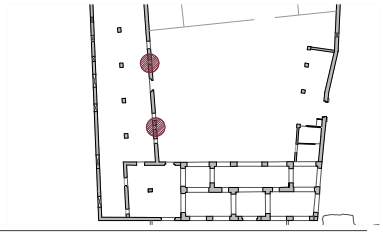

Característiques:

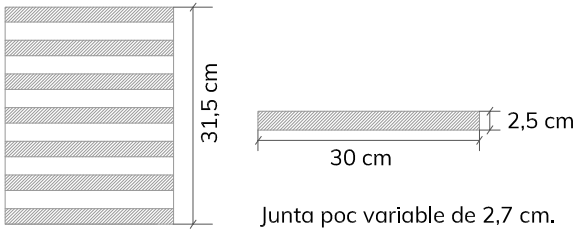

Junta poc variable de 2,7 cm.

4.1.5. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 5**

MODEL 5.01
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma els arcs 1, 2, 3, 4 i 5 de la façana nord. Algunes zones no han pogut ser documentades.

Ubicació:

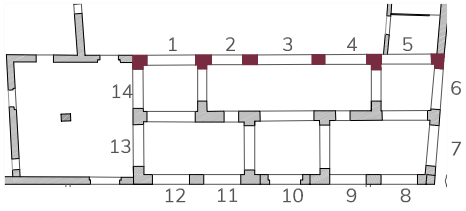

Característiques:

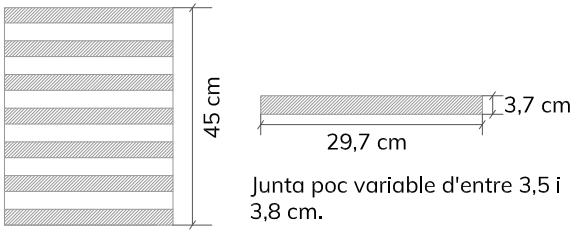

Junta poc variable d'entre 3,5 i 3,8 cm.

MODEL 5.02
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que conforma el mur central de l'immoble que arriba fins a la primera planta.

Ubicació:

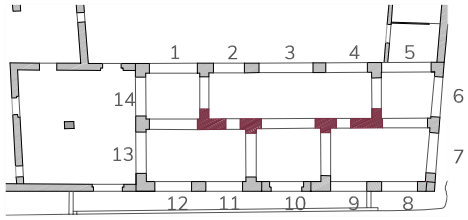

Característiques:

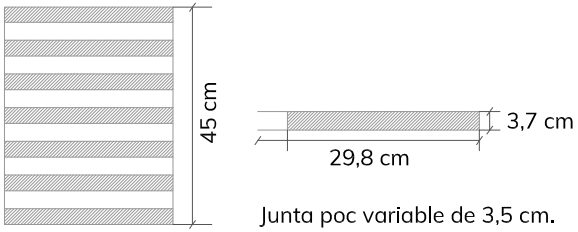

Junta poc variable de 3,5 cm.

MODEL 5.03
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de baix calibre que conforma el gran arc oriental, 6 de la galeria del primer pis.

Ubicació:

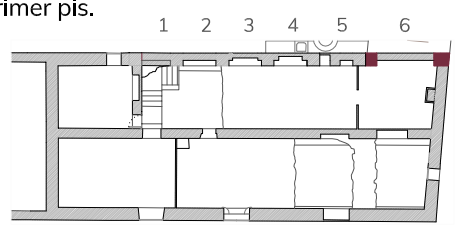

Característiques:

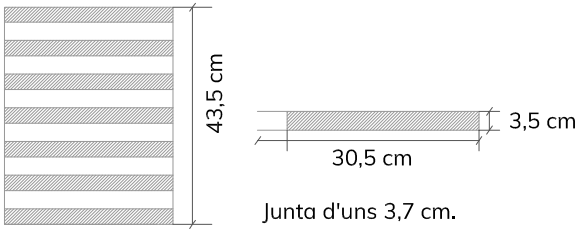

Junta d'uns 3,7 cm.

MODEL 5.03
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que constitueix els cinc arcs apuntats centrals de la galeria de la primera planta.

Ubicació:

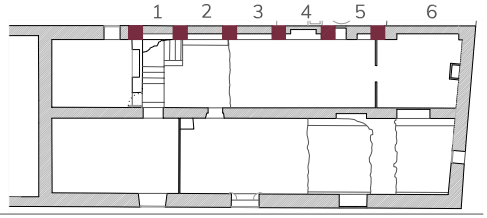

Característiques:

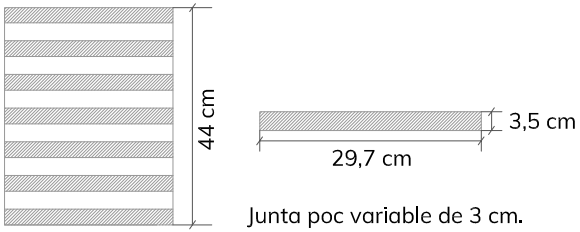

Junta poc variable de 3 cm.

MODEL 5.04
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma el cegat dels arcs 1 i 2 i part del 3 i del 5 de la galeria de la primera planta.

Ubicació:

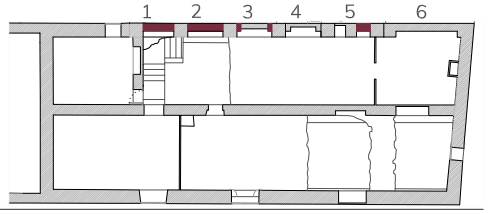

Característiques:

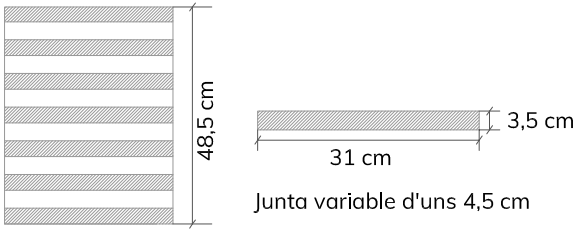

Junta variable d'uns 4,5 cm

MODEL 5.05
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que trobem a les pilastretes laterals del cegat de l'arc 4 de la galeria de la primera planta.

Ubicació:

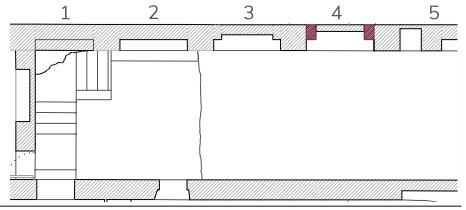

Característiques:

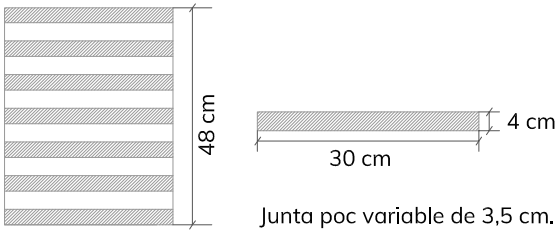

Junta poc variable de 3,5 cm.

MODEL 5.06
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que cega el buit central de l'arc 4 de la galeria de la planta primera.

Característiques:

Ubicació:

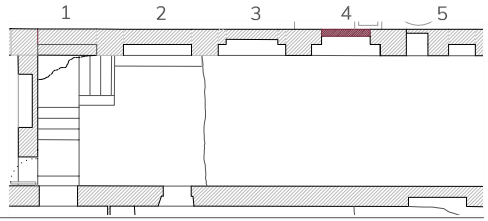

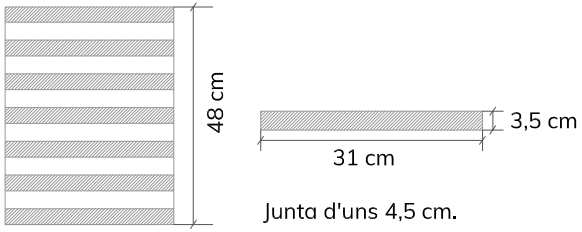

Junta d'uns 4,5 cm.

MODEL 5.07
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma el cegat dels arcs 1 i 2 i part del 3 i del 5 de la galeria de la primera planta.

Característiques:

Ubicació:

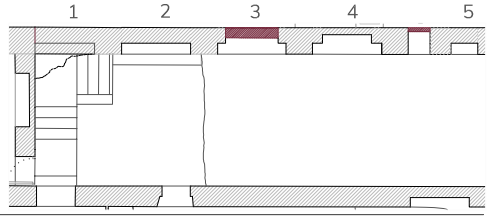

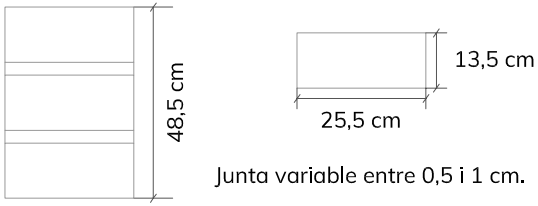

Junta variable entre 0,5 i 1 cm.

MODEL 5.08
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi amb poca abundància de cal que conforma el mur occidental de la caseta auxiliar adosada a la façana 5.

Característiques:

Ubicació:

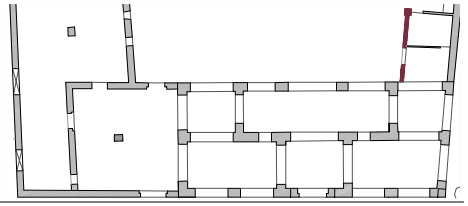

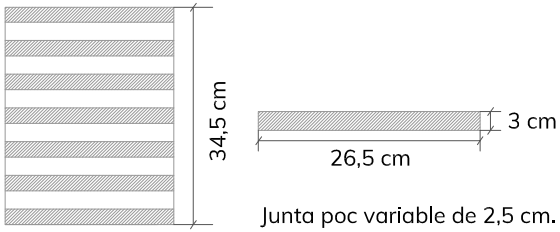

Junta poc variable de 2,5 cm.

MODEL 5.10
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu i que es disposa en algunes filades a testa i amb mamposteria de pedra que conforma el cegat dels arcs 1, 2 i 3 de planta baixa.

Ubicació:

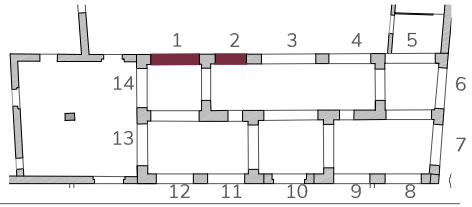

Característiques:

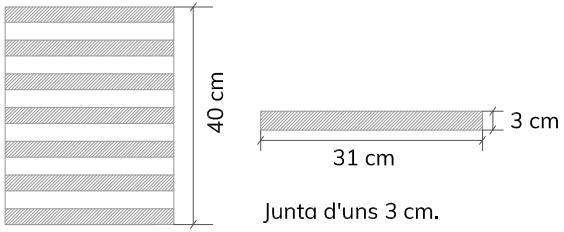

Junta d'uns 3 cm.

MODEL 5.11
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu que es disposa en alguns trams a testa i que conforma el cegat de l'arc 4 de planta baixa.

Ubicació:

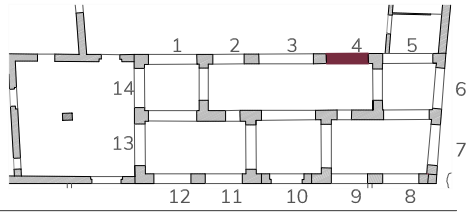

Característiques:

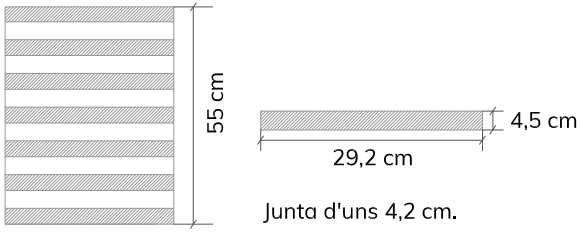

Junta d'uns 4,2 cm.

MODEL 5.12
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma el front nord de la caseta adosada al cos principal.

Ubicació:

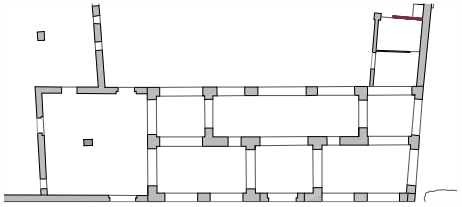

Característiques:

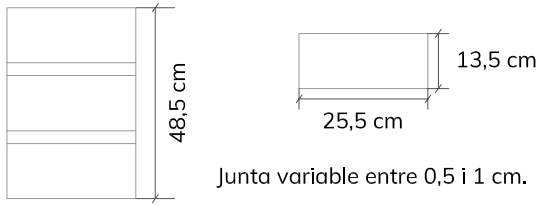

Junta variable entre 0,5 i 1 cm.

4.1.6. Anàlisi dels aparells de rajola: **Alçat 4 interior**

MODEL 4.05
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma l'arc 13 de la façana est interior del cos principal.

Característiques:

Ubicació:

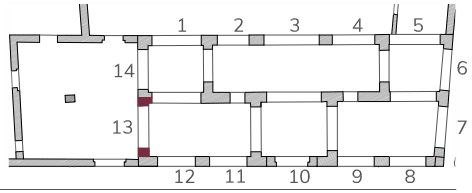

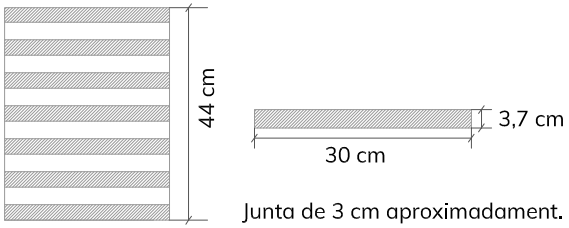

Junta de 3 cm aproximadament.

MODEL 4.06
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi mesclat amb grava de riu de calibre baix que conforma l'arc 14 de la façana est interior del cos principal.

Característiques:

Ubicació:

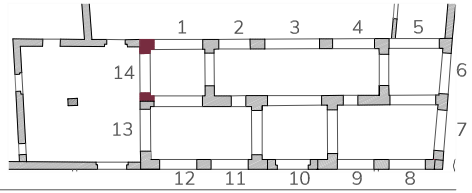

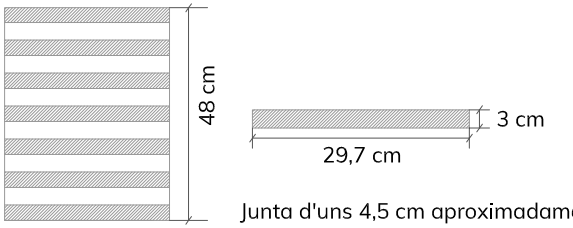

Junta d'uns 4,5 cm aproximadament

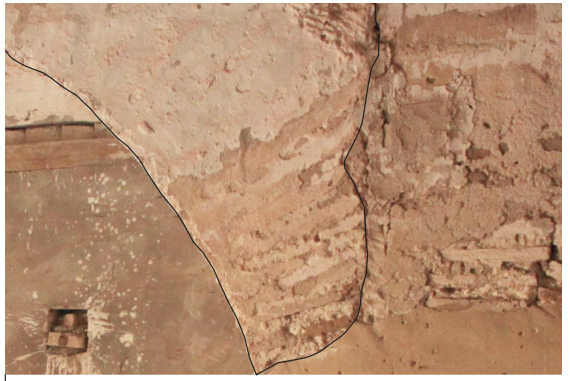

MODEL 4.07
Descripció:

Rajola cuita amb junta de morter de cal i àrid fi que cega l'arc 13 del front occidental interior del cos principal.

Característiques:

Ubicació:

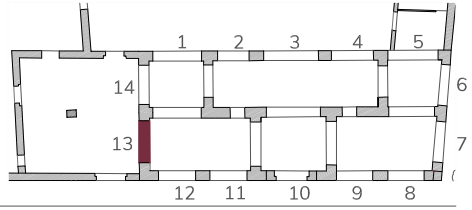

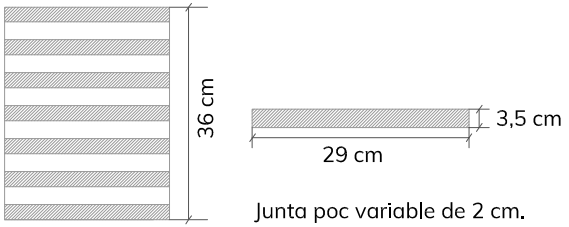

Junta poc variable de 2 cm.

4.1.7. Conclusions de l'anàlisi d'aparells de rajola.

Aparell de 31 x 2.7 cm amb juntura de 3 cm.

Aparell de 29.8 x 3.7 cm amb juntura de 3.2 - 3 cm.

Aparell de 30 x 3 cm amb juntura de 3 cm.

Vistes les principals característiques assenyalades dels aparells documentats, apreciem que hi ha alguns tipus de disposicions que es repeteixen en certs elements que a continuació s'il·lustren. Sovint, observar l'arquitectura des del detall i amb úll crític permet comprendre les parts o fins i tot la globalitat d'allò construït. Podríem concloure que l'amplia varietat d'aparells trobats ens podria parlar de l'existència de múltiples intervencions i etapes disperses en el temps que en alguns casos es troben correlacionades.

A l'alçat 1 trobem una coincidència pel que fa a tamany i disposició entre les rajoles dels cegats dels arcs de planta baixa del volum principal i les rajoles que conformen els refoços del volum annex. Es tracta d'un tipus de rajola fina i allargada de dimensions de 2,8 x 31 cm amb juntura de filada prou regular d'uns 3 cm. Sembla un treball acurat ja que les juntes estan regularitzades, exceptuant aquelles que han patit forta erosió. D'altra banda els quatre arcs més orientals del volum principal comparteixen el mateix tipus d'aparell amb una mescla de morter rica en calç de dimensions 29.8 x 3.7 cm amb juntes poc variables d'uns 3 cm.

L'arc més occidental sols ha pogut ser documentat mesurant un dels seus extrems que quedava al descobert i curiosament les seues dimensions no són com la resta d'arcs, l'aparell és de rajola de 30 x 3 cm amb juntes d'uns 3 cm, no obstant el tipus de morter, la grandària de la grava, el color i l'espessor de juntes és molt semblant a la resta. Seria convenient retirar part de la reparació inferior de morter de cement per a comprovar les mesures d'aquest aparell i així verificar si formen part de la mateixa fase constructiva com el raonament lògic suggereix.

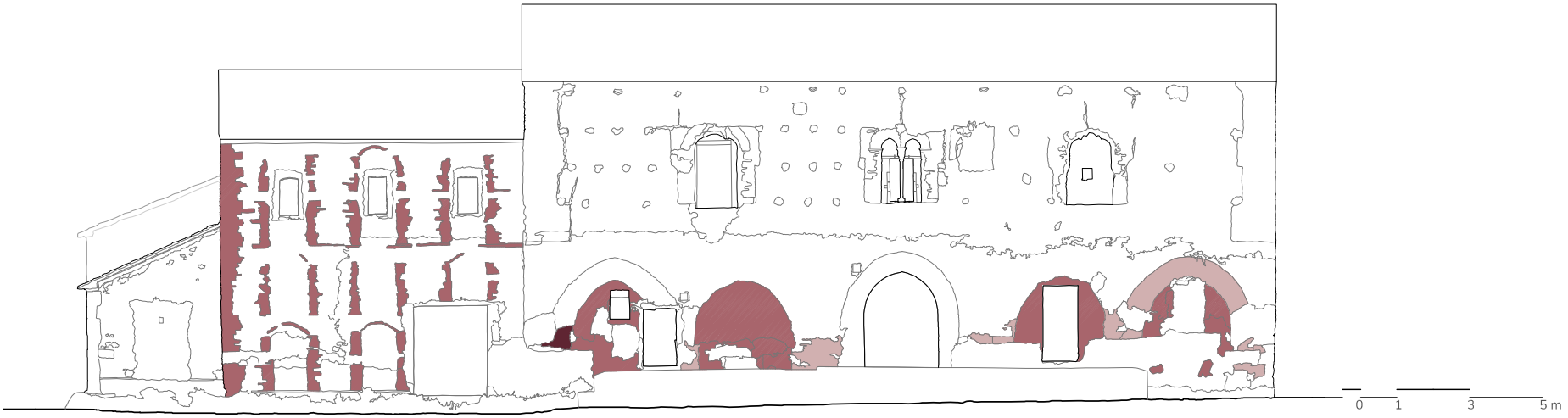

Altres alçats també posseeixen aquest tipus de rajoles per a conformar els seus arcs, a l'alçat 2 els identifiquem al que sembla un tercer arc parcialment seccionat superiorment per un altre estrat.

Una peculiaritat d'aquestos aparells és que l'ample no arriba mai als 30 cm, això és perquè el seu disseny no segueix el sistema mètric decimal, sinó que es fabricava en base a la mesura del peu valencià equivalent a uns 29,9 cm, a més són unes dimensions contundents en gruix. L'execució d'aquesta fàbrica es va fer segurament mitjançant algun tipus d'encofrat per a que les juntes quedaren totes enrassades, apuntem a què es va fer servir el mateix tipus de taulons que després s'utilitzarien per a alçar la tàpia del primer nivell. El resultat és una fàbrica robusta que pràcticament no presenta patologia.
El cegat dels arcs es realitza a la seua part superior amb el mateix tipus de rajola que als cegats de l'alçat 1 i a la seua part inferior s'hi detecta una mescla de rajola i mamposteria de pedra disposada de forma despreocupada.

A la banda nord de l'alçat 2 localitzem un altre tipus de rajola, en aquest cas la junta horitzontal mesura uns 2,5 cm, tot i que sols es disposen dues filades horitzontals de rajola que recorren d'extrem a extrem un troç del parament. Es disposa a mode de sòcol a una alçària d'uns 30 cm del terra i s'interrompeix en arribar a una junta constructiva vertical que uneix dos tipus de mur de característiques diferents. La rajola és fina, de dimensions 2.6 x 31 cm, la qual cosa li atorga un cantell esvelt. Es troba molt erosionada i en mal estat de conservació possiblement per la seua posició tan a ras del sòl. En canvi la junta horitzontal sembla haver-se conservat en millors condicions, probablement gràcies a la riquesa en cal del seu morter.

Aparell de 31 x 2.7 cm amb juntura de 3 cm.

Aparell de 29.8 x 3.7 cm amb juntura de 3.2 - 3 cm.

Aparell de 30.8 x 2.6 cm amb juntura de 2.6 - 2.8 cm.

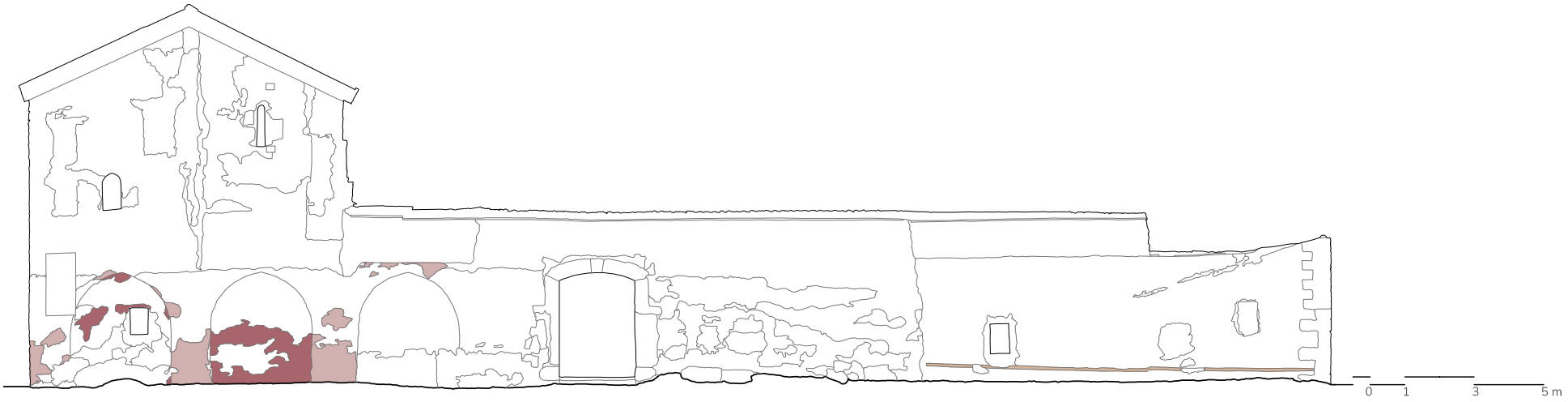

L'alçat 4 presenta més varietat d'aparells de rajola que les anteriors façanes. A la seua banda sud vegem part del volum posterior que sobreix per dalt del cos de menor altura, construit en parament de rajola cara-vista. No ha sigut possible accedir a dit volum per a mesurar les característiques del seu aparell però com que el cantó dret s'encinta amb l'alçat sud i alhora amb la resta del mur sense presentar cap tipus de junta, considerem que s'evidencia com una unitat constructiva. A causa d'aquesta continuïtat ací emarquem amb les mateixes característiques que l'aparell del seu alçat perpendicular.

Hi detectem també un sòcol d'una sola filada a la zona nord i de quatre a la sud que es disposa amb les mateixes mesures que el que presenta l'alçat 2 a la seua banda nord.

Cal remarcar l'existència de les restes de dos arcs cegats ubicats més o menys al centre de la façana. El més oriental conserva gran part del mur que estabilitza la seua línia interna de forces i que s'aprecia del mateix aparell que el propi arc, amb unes dimensions de 29 x 3.5 cm i una juntura de filada poc variable de 3 cm. Les anteriors dimensions, el color del morter i el tamany de la seua grava ens recorda al dels arcs anteriorment analitzats. De la mateixa manera, la soga de 29 cm ens parlaria de l'ús del peu com a unitat de mesura per al disseny de les rajoles. En canvi, l'arranc de l'arc que s'entreveu a la vora dreta de l'antiga porta principal, té un aparell de rajoles de 30.9 x 2.6 cm amb juntura horitzontal molt més fina, d'entre 2,6 i 2,8 cm, amés, el seu morter és de característiques distintes. Correspondria per tant a un altre moment constructiu.

Per últim, hi ha un cegat parcial de l'arc oriental que genera una mena de pas més acotat. El seu morter és molt més bast amb gran quantitat de grava d'important calibre.

Aparell de 29.8 x 3.7 cm amb juntura de 3.2 - 3 cm.

Aparell de 29.5 x 2.7 cm amb juntura de 1.4 cm

Aparell de 30.8 x 2.6 cm amb juntura de 2.6 - 2.8 cm.

Aparell de 30.9 x 2.5 cm amb juntura de 2.6 - 2.8 cm.

Aparell de 31 x 2.7 cm amb juntura de 3 cm.

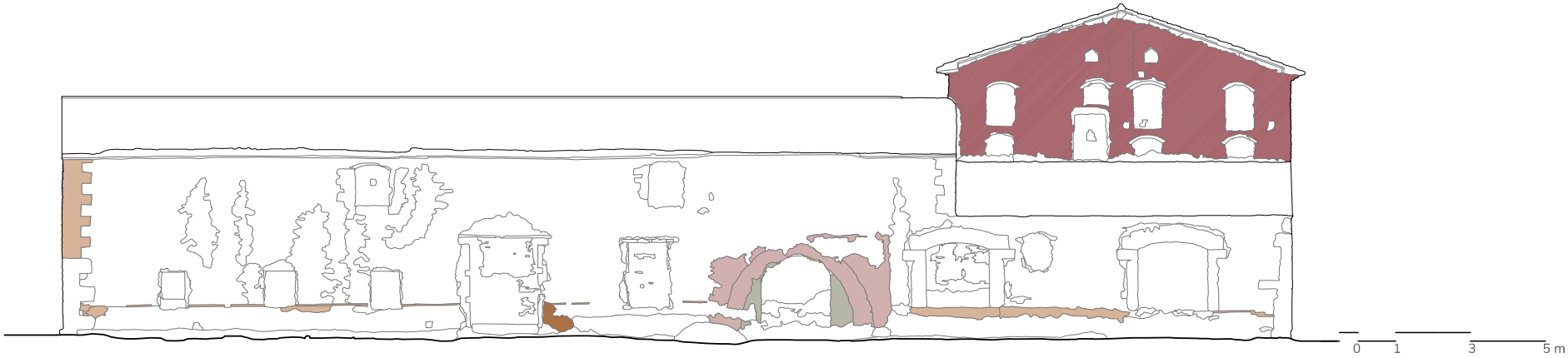

L'alçat 5 ha sigut amb diferència el més difícil d'analitzar degut a la varietat d'aparells i als entrebancs existents per mesurar-los, ja que la major part de les seues superfícies es troben cobertes amb nombroses capes de revestiments i pintures impossibilitant en alguns casos la seua lectura.

Els arcs de la planta baixa ens mostren un aparell i morter idèntic al de la façana sud, tant pel que fa l'arcada pròpiament dita com al seu cegat. Podríem afirmar que pertany a la mateixa fase constructiva. Com era d'esperar, s'identifica aquesta mateixa circumstància a les rajoles del cos adjacent al volum principal que confirmarien així que aquest ha sigut construït de manera unitària.

A la galeria del primer pis trobem en canvi un aparell igual al dels arcs de planta baixa però amb un morter de característiques diferents. Les rajoles mesuren 29.7 x 3.7 cm i la juntura horitzontal poc variable pren uns 3 cm d'espessor. Segurament es tracte d'una obra realitzada molt poc després de l'execució de la planta baixa o almenys amb les seues mateixes rajoles i tècnica.

A la part més oriental s'obri un gran arc de mig punt que no té les mateixes mesures que els anteriors elements i a més l'aspecte del seu morter també sembla contindre menys quantitat d'àrid gruixut. Les dimensions de les seues rajoles són de 30.5 x 3.5 cm amb juntura horitzontral de 3.7 cm.

Tots els arcs de la galeria es troben tapiats per un aparell de rajola. Ha sigut complicat mesurar-lo i prendre un patró fiable perquè els cegats han sigut revestits amb algun tipus de morter espés aplicat de forma prou maldestre.

Aparell de 29.7 x 3.5 cm amb juntura de 3 cm.

Aparell de 29.8 x 3.7 cm amb juntura de 3.2 - 3 cm.

Aparell de 31 x 2.7 cm amb juntura de 3 cm.

Aparell de 31 x 3.5 cm amb juntura de 4.5 cm.

Aparell de 30 x 4 cm amb juntura de 3.5 cm.

Aparell de 30.5 x 3.5 cm amb juntura de 3.7 cm.

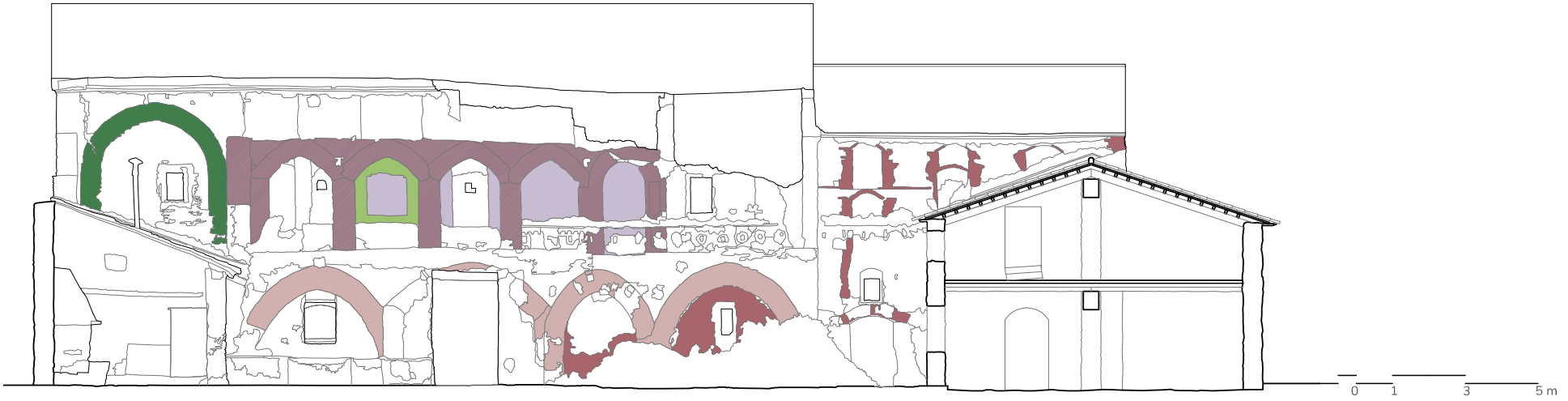

Per últim, la façana 8 que constitueix l'alçat posterior del volum perpendicular al cos principal, està enlluïda en la seua totalitat però algunes zones construïdes en rajola (reforços i obertures de buits) es deixen entreveure. Les seues mesures coincideixen amb els aparells del sòcol de l'alçat 4, rajoles de 30 x 2.6 cm amb juntures horitzontals molt primes d'unes 2.6 - 2.7 cm. La qual cosa resulta lògica si es pensa que es va construir de forma unitària. La seua construcció degué abastar l'actual mur perimetral orientat a nord fins a arribar a enllarçar amb l'alçat 2.

La informació principal que podem extraure del present estudi és que sembla que els arcs de planta baixa foren construïts alhora (a excepció d'un dels arcs de la banda oest i incloent-hi el tercer arc de l'alçat 2) i que la galeria del primer pis es va executar en un moment molt pròxim a la seua conclusió. No obstant l'arc de mig punt obert a la banda oriental de dita galeria posseeix un altre patró diferent a l'anterior que ja no segueix la mesura del peu, això significaria que es va executar en un moment diferent, segurament posterior, a la planta baixa i a la resta d'arcs de la galeria. A més, el gran semblant entre les rajoles que ceguen els arcs de planta baixa i les rajoles que conformen els paraments del volum adjacent al cos principal estaria indicant que es van realitzar en la mateixa fase constructiva.

Com conclusió, aquesta anàlisi d'aparells ens ha servit per a verificar algunes dades que en un primer moment podem considerar evidents, però que donada la complexitat del conjunt cal comprovar. Així mateix ens ha atorgat pistes sobre els diferents moments constructius de l'immoble que caldrà comprovar amb l'estratigrafia murària per poder tindre una major estructuració de les diferents voluntats i etapes constructives.

Aparell de 30.8 x 2.6 cm amb juntura de 2.6 - 2.8 cm.

4.2. IDENTIFICACIÓ DE LES RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

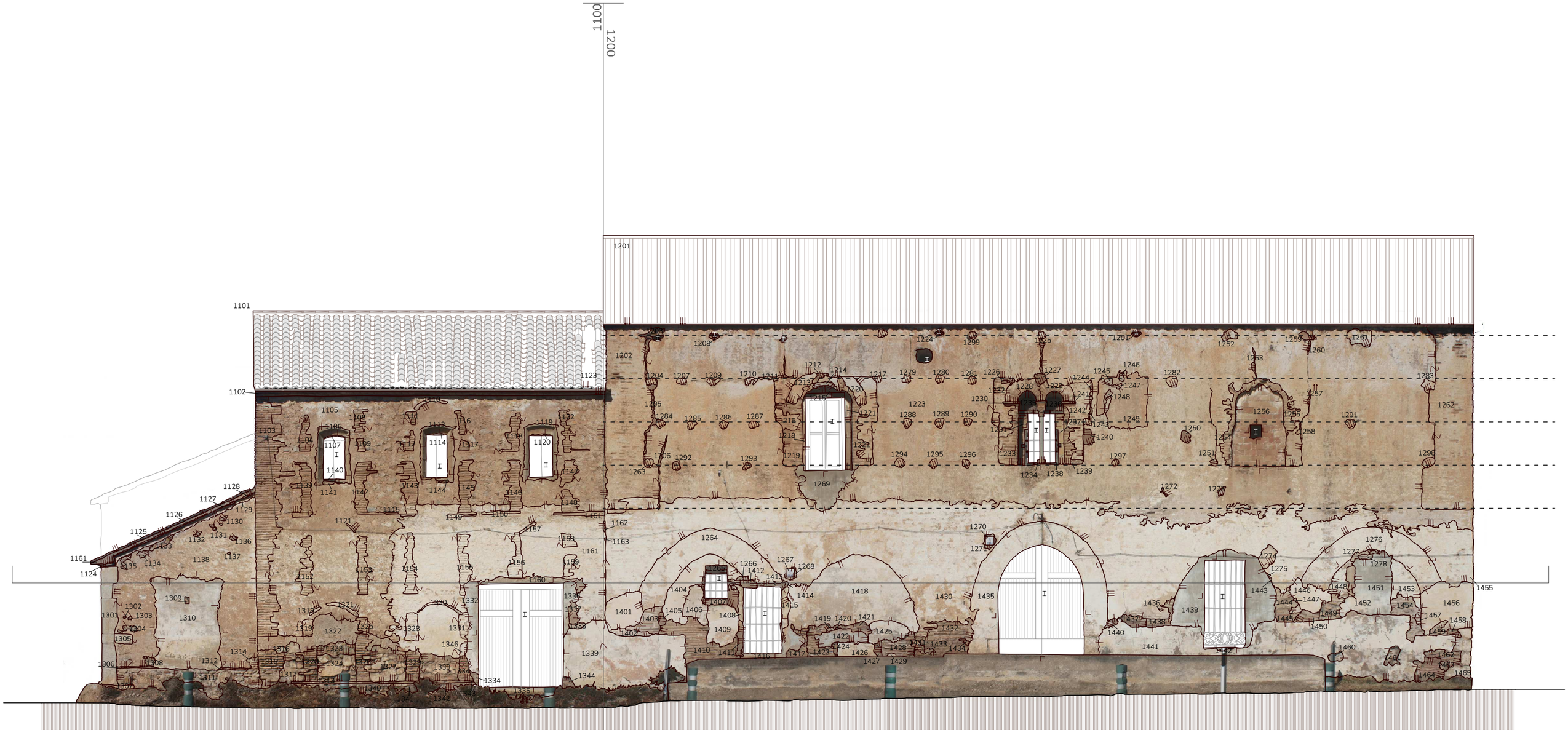

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

TIPUS DE VORES

- Delimitació d'Unitat Estartigràfica
- Interfície negativa
- Vora intencional

RELACIONS D'ANTERIORITAT / POSTERIORITAT

- S'adossa / Se li adossa
- Ompli / Omplert per
- Cobreix / Cobert per
- Talla / Tallat per

RELACIONS DE CONTEMPORANEÏTAT

- Es lliga a
- Igual a

ALÇAT 1 - ESCALA 1:90 0 1 3 5

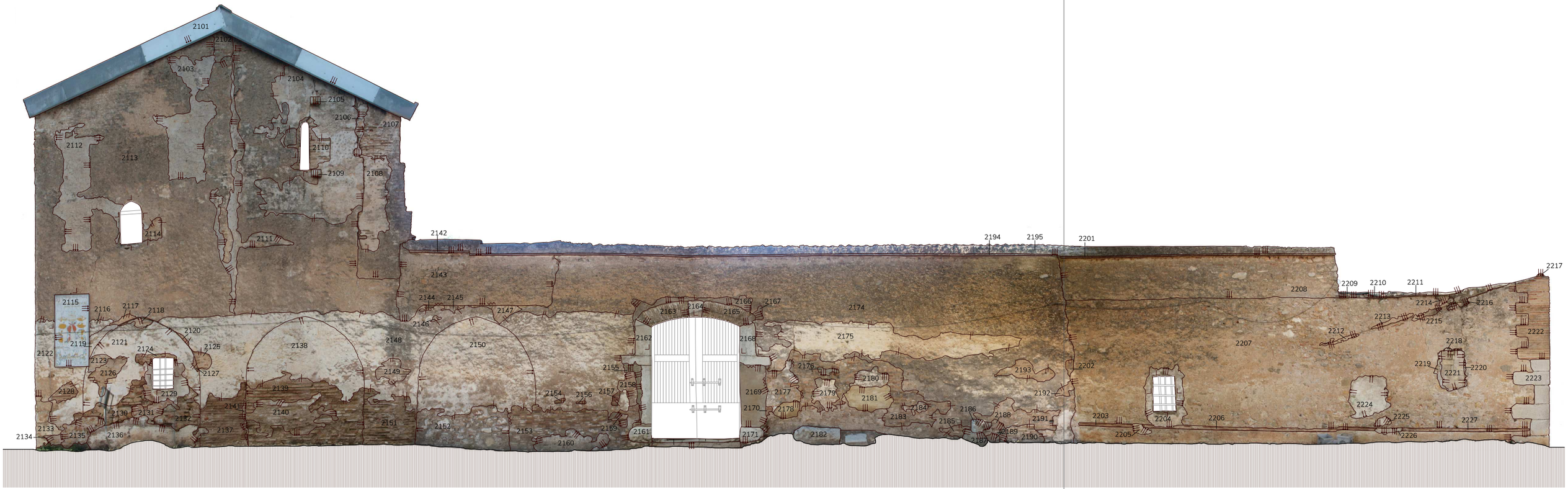

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

TIPUS DE VORES

- Delimitació d'Unitat Estartigràfica
- Interfície negativa
- Vora intencional

RELACIONS D'ANTERIORITAT / POSTERIORITAT

- S'adossa / Se li adossa
- Ompli / Omplert per
- Cobreix / Cobert per
- Talla / Tallat per

RELACIONS DE CONTEMPORANEÏTAT

- Es lliga a
- Igual a

ALÇAT 2 - ESCALA 1:90

0 1 3 5

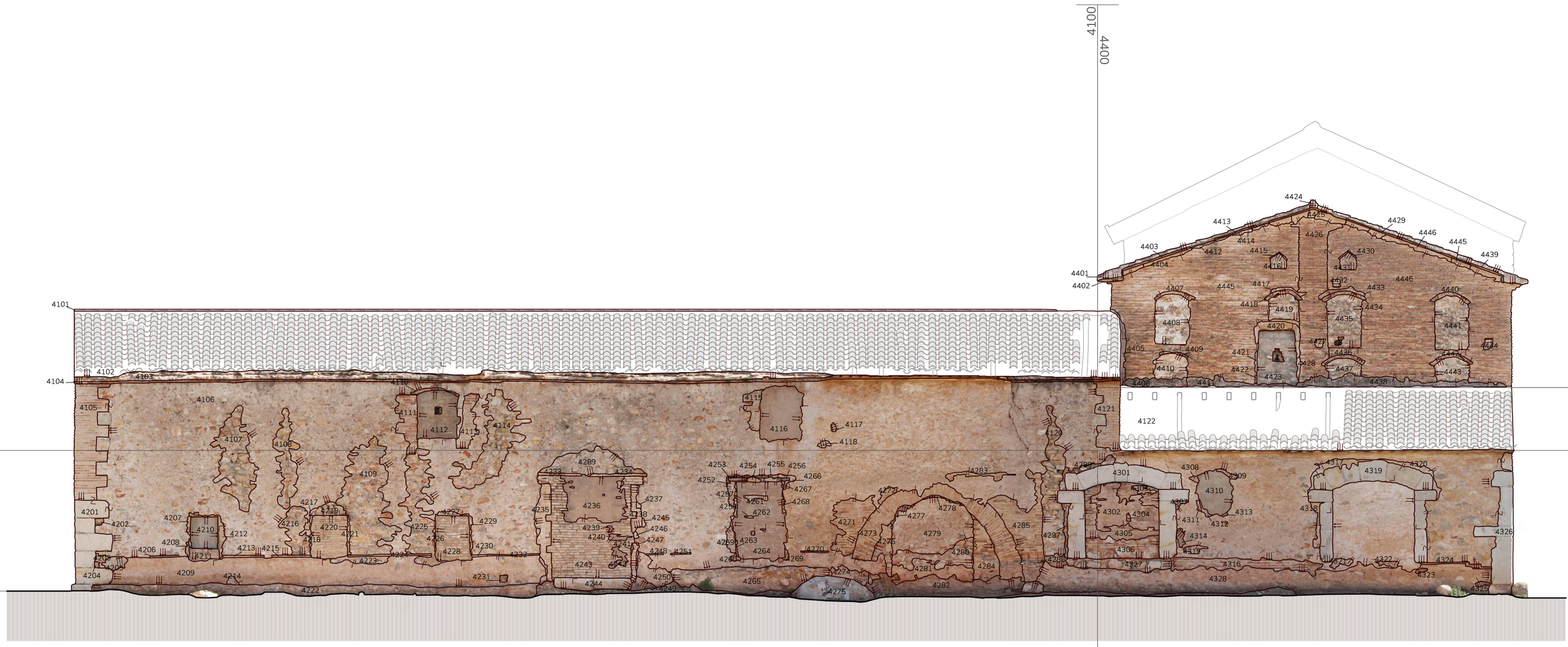

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

TIPUS DE VORES

- Delimitació d'Unitat Estartigràfica
- Interfície negativa
- Vora intencional

RELACIONS D'ANTERIORITAT / POSTERIORITAT

- S'adossa / Se li adossa
- Ompli / Omplert per
- Cobreix / Cobert per
- Talla / Tallat per

RELACIONS DE CONTEMPORANEÏTAT

- Es lliga a
- Igual a

ALÇAT 4 - ESCALA 1:90

0 1 3 5

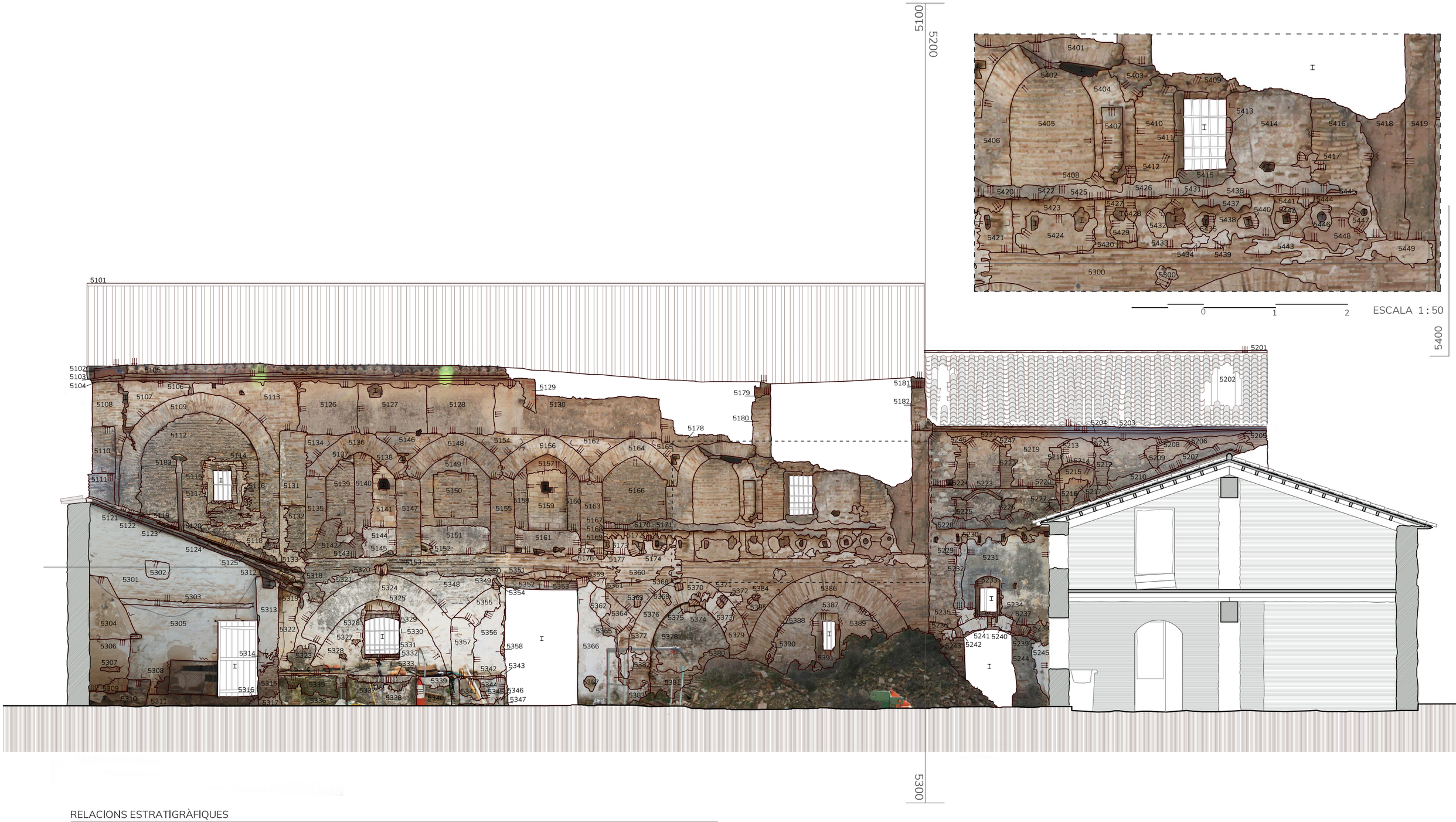

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

TIPUS DE VORES

- Delimitació d'Unitat Estartigràfica
- Interfície negativa
- Vora intencionada

RELACIONS D'ANTERIORITAT / POSTERIORITAT

- S'adossa / Se li adossa
- Ompli / Omplert per
- Cobreix / Cobert per
- Talla / Tallat per

RELACIONS DE CONTEMPORANEÏTAT

- Es lliga a
- Igual a

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

TIPUS DE VORES

- Delimitació d'Unitat Estartigràfica
- Interfície negativa
- Vora intencional

RELACIONS D'ANTERIORITAT / POSTERIORITAT

- S'adossa / Se li adossa
- Ompli / Omplert per
- Cobreix / Cobert per
- Talla / Tallat per

RELACIONS DE CONTEMPORANEÏTAT

- Es lliga a
- Igual a

ALÇAT 8 - ESCALA 1:90 0 1 3 5

4.3. DIAGRAMES DE HARRIS

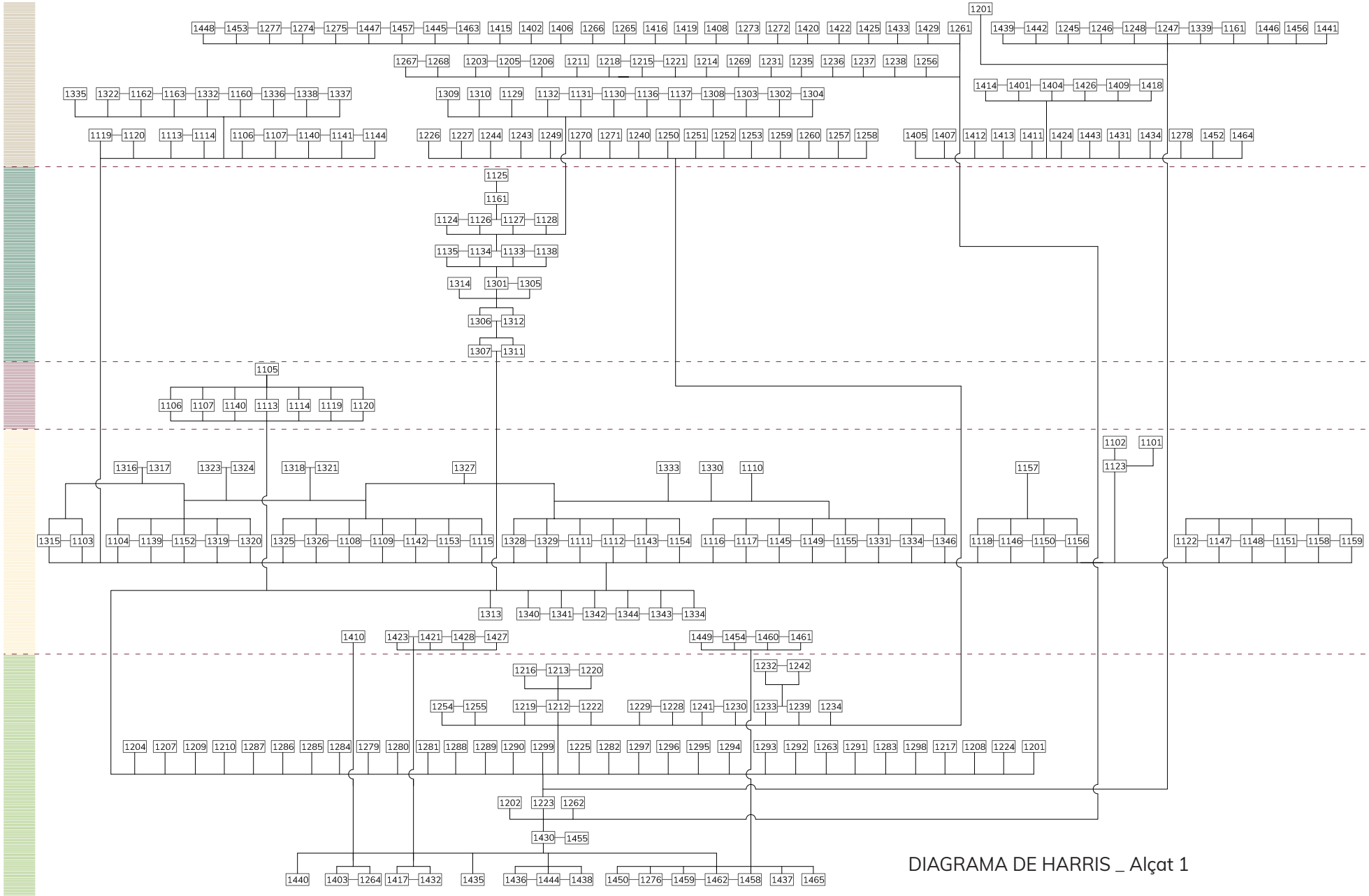

DIAGRAMA DE HARRIS _ Alçat 1

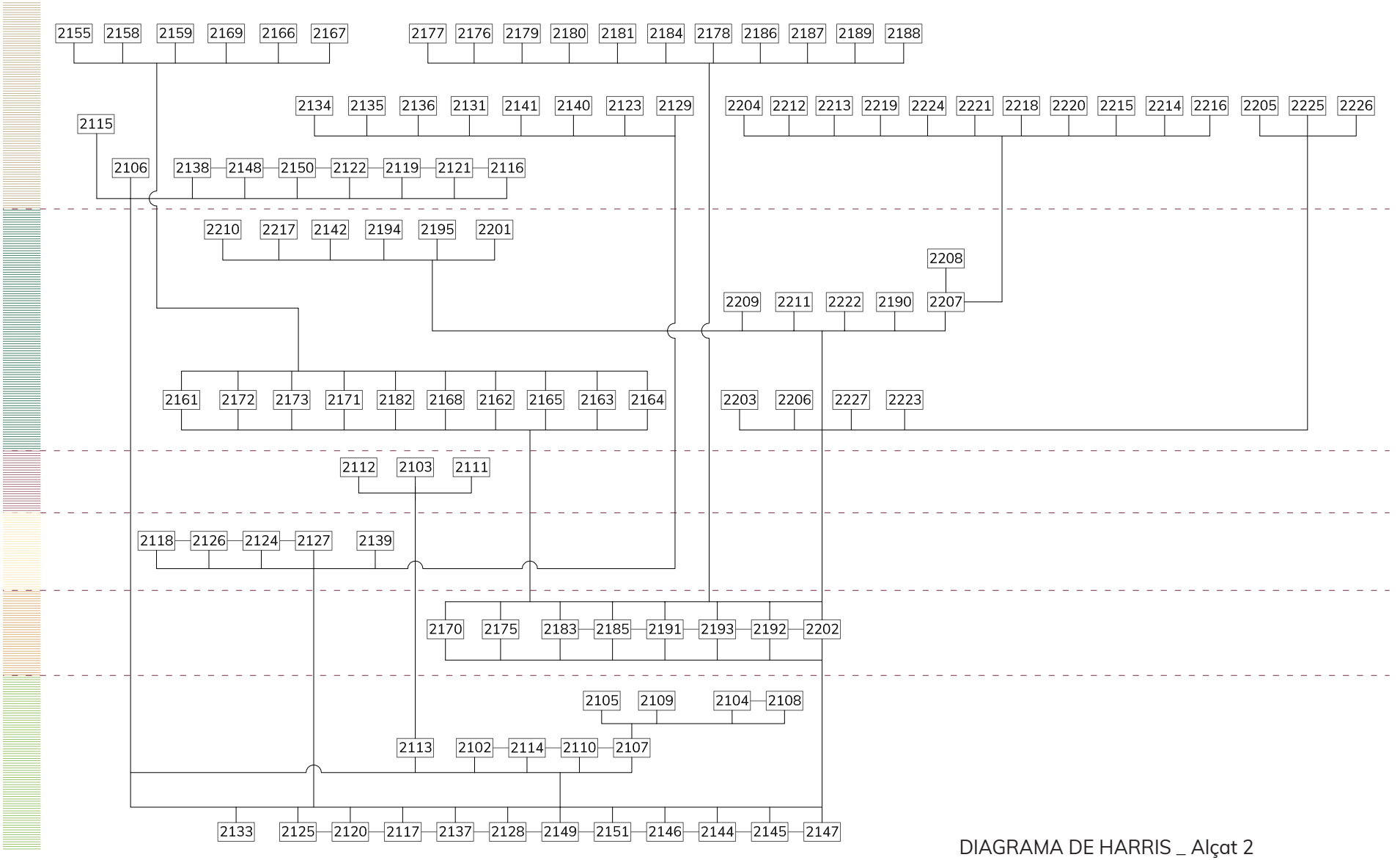

DIAGRAMA DE HARRIS _ Alçat 2

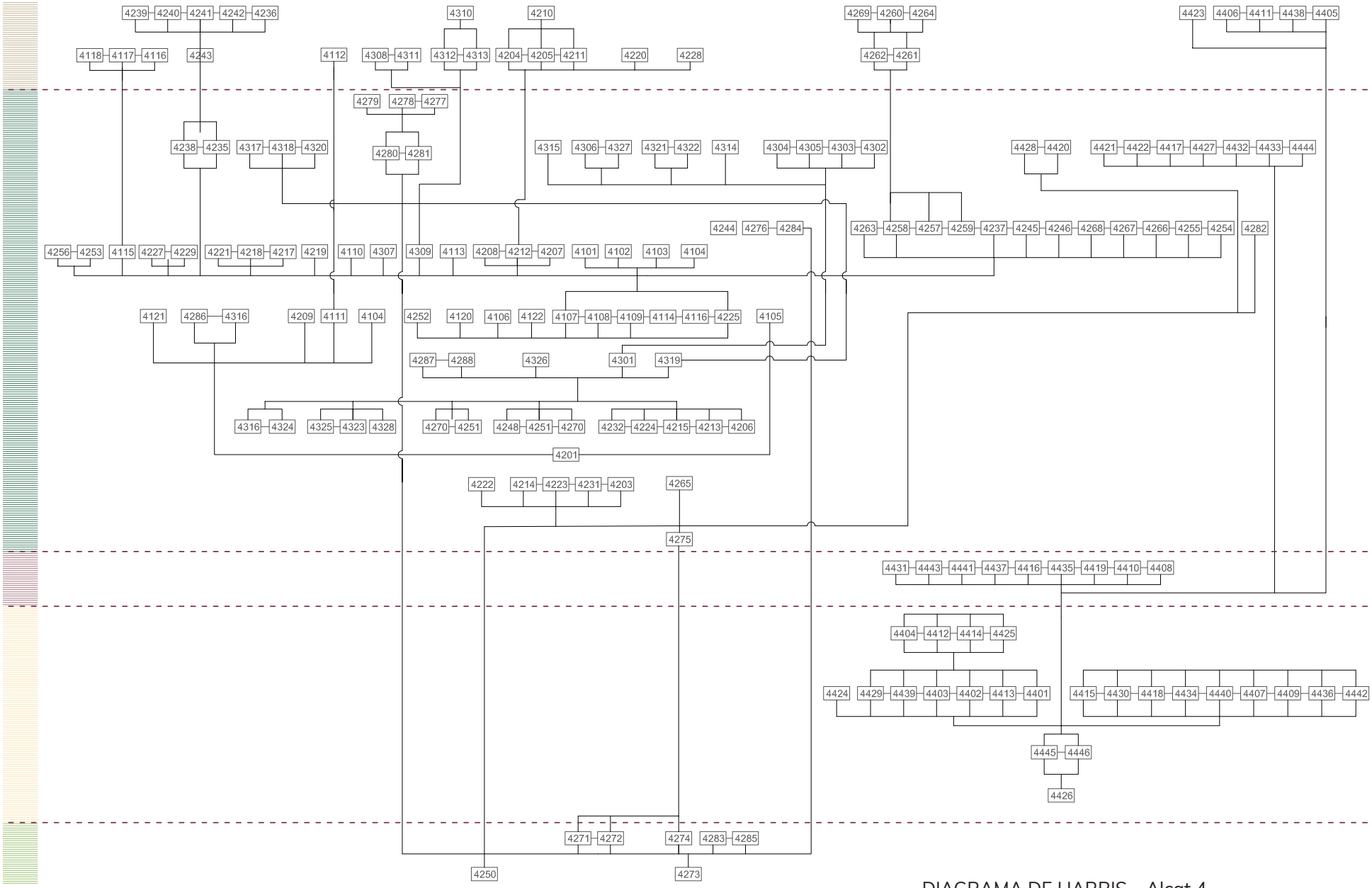

DIAGRAMA DE HARRIS _ Alçat 4

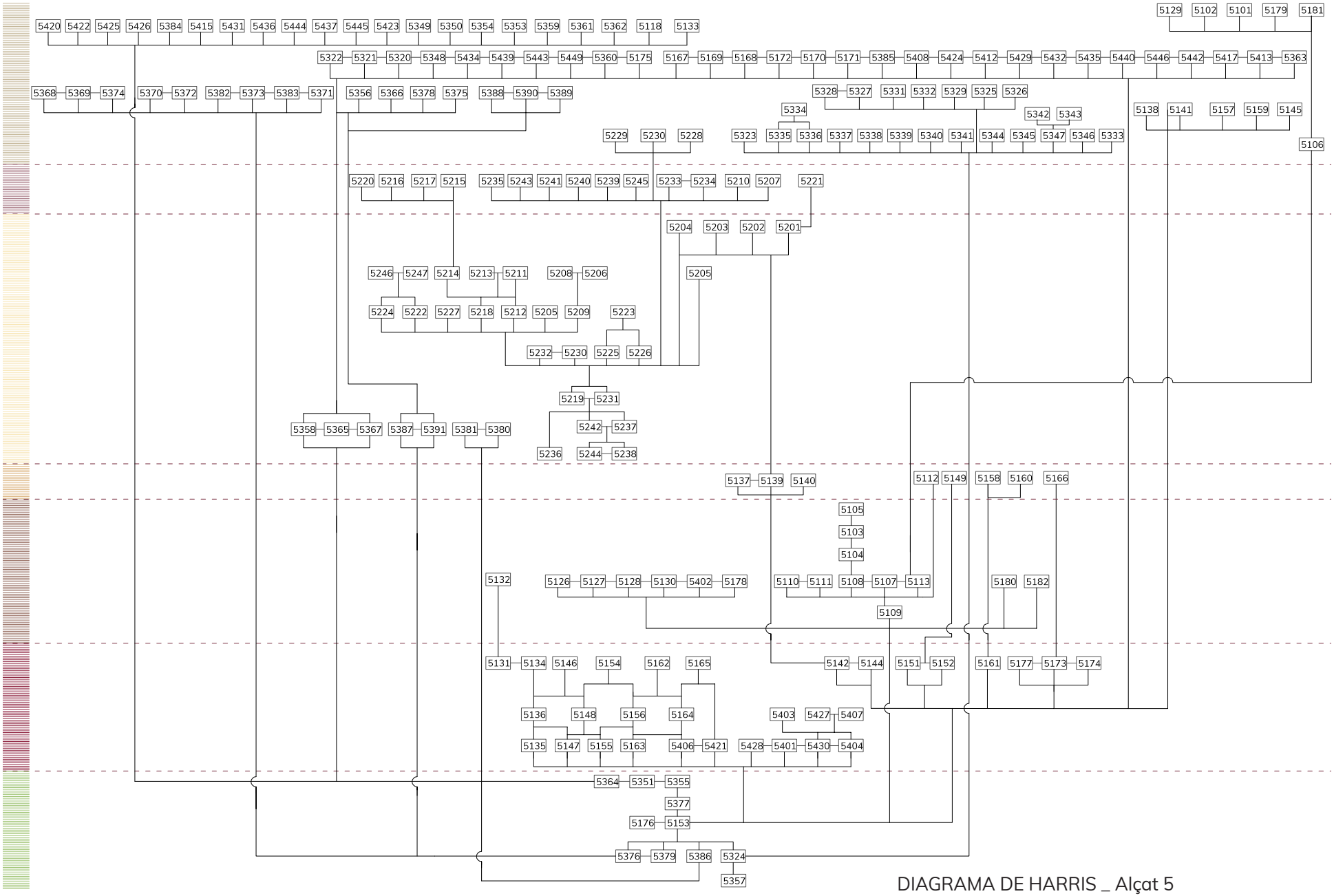

DIAGRAMA DE HARRIS _ Alçat 5

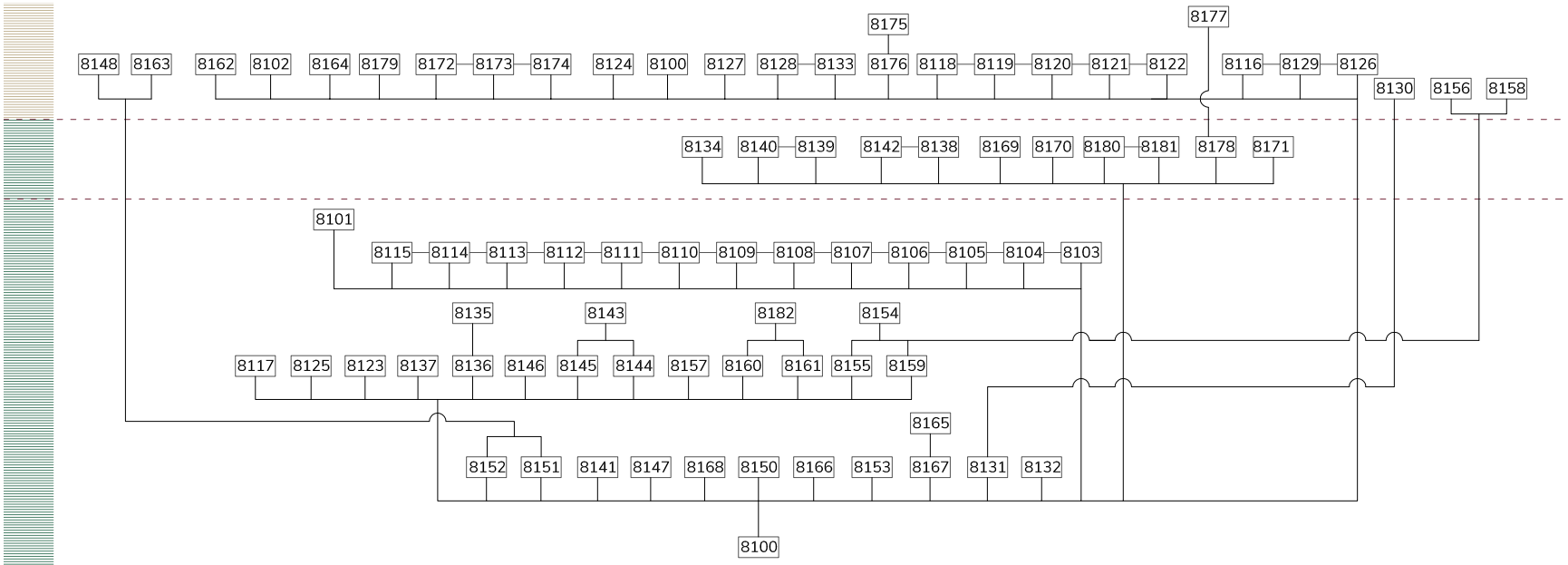

DIAGRAMA DE HARRIS _ Alçat 8

4.4. PERIODITZACIÓ MURÀRIA

CONCLUSIONS A PARTIR DEL DIAGRAMA DE HARRIS

PERIODES

- Primera Etapa
- Segona Etapa
- Tercera Etapa
- Quarta Etapa
- Cinquena Etapa
- Sisena Etapa
- Setena Etapa
- Huitena Etapa
- Neutre - sense dades
- Suport de la Primera Etapa amb revestiment de la Huitena Etapa
- Suport de la Cinquena Etapa amb revestiment de la Sisena Etapa
- Suport de la Cinquena Etapa amb revestiment de la Huitena Etapa

ALÇAT 1 - ESCALA 1:90 0 1 3 5

CONCLUSIONS A PARTIR DEL DIAGRAMA DE HARRIS

PERIODES

- Primera Etapa
- Segona Etapa
- Tercera Etapa
- Quarta Etapa
- Cinquena Etapa
- Sisena Etapa
- Setena Etapa
- Huitena Etapa
- Neutre - sense dades
- Suport de la Primera Etapa amb revestiment de la Huitena Etapa
- Suport de la Quarta Etapa amb revestiment de la Sisena Etapa
- Suport de la Cinquena Etapa amb revestiment de la Huitena Etapa

ALÇAT 2 - ESCALA 1:90

0 1 3 5

CONCLUSIONS A PARTIR DEL DIAGRAMA DE HARRIS

PERIODES

- Primera Etapa
- Segona Etapa
- Tercera Etapa
- Quarta Etapa
- Cinquena Etapa
- Sisena Etapa
- Setena Etapa
- Huitena Etapa
- Neutre - sense dades

ALÇAT 4 - ESCALA 1:90

0 1 3 5

CONCLUSIONS A PARTIR DEL DIAGRAMA DE HARRIS

PERIODES

- Primera Etapa
- Segona Etapa
- Tercera Etapa
- Quarta Etapa
- Cinquena Etapa
- Sisena Etapa
- Setena Etapa
- Huitena Etapa
- Neutre - sense dades
- Suport de la Cinquena Etapa amb revestiment de la Huitena Etapa
- Suport de la Cinquena Etapa amb revestiment de la Sisena Etapa

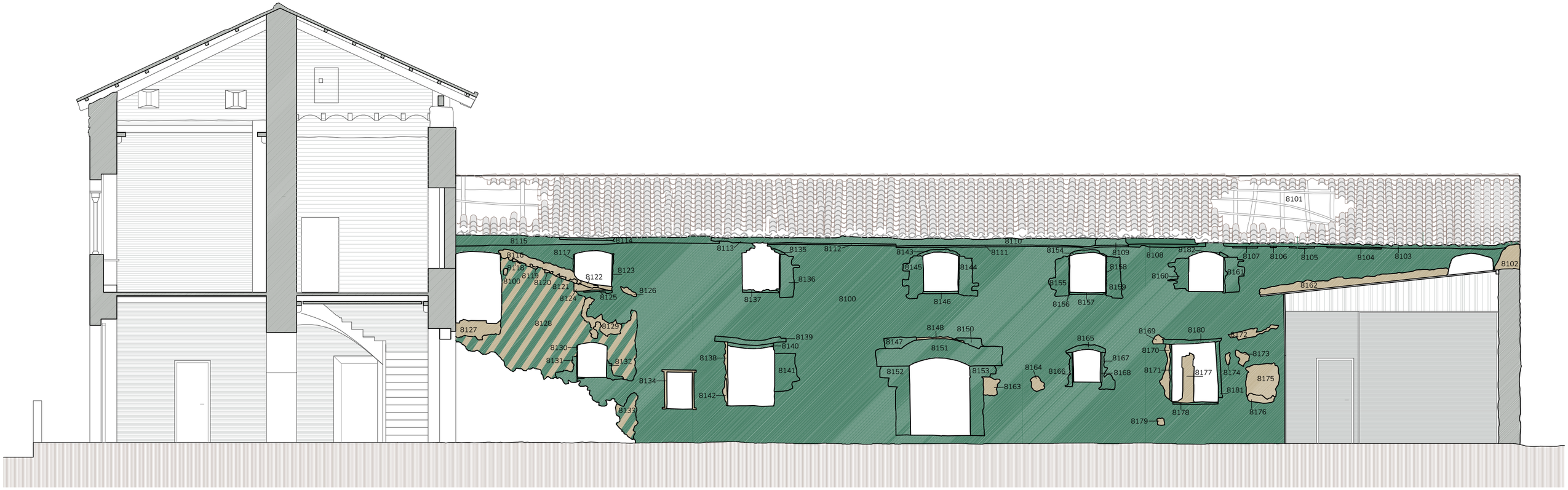

CONCLUSIONS A PARTIR DEL DIAGRAMA DE HARRIS

PERIODES

- Primera Etapa
- Segona Etapa
- Tercera Etapa
- Quarta Etapa
- Cinquena Etapa
- Sisena Etapa
- Setena Etapa
- Huitena Etapa
- Neutre - sense dades
- Suport de la Setena Etapa amb revestiment de la Huitena Etapa

ALÇAT 8 - ESCALA 1:90

0 1 3 5

4.5 CONCLUSIONS DE L'ESTUDI ESTRATIGRÀFIC

Començat per l'**alçat 1**, podem deduir diverses qüestions després de l'anterior anàlisi estratigràfica. Allò que resulta més evident és la divisió del volum principal en dues unitats estratigràfiques fonamentals, una que abastaria tota la planta baixa de rajola que forma els arcs fins a cert nivell, i una primera alçària realitzada en tàpia calicostrada que s'adosaria a l'anterior. Als extrems del volum s'evidencia un cosit entre les dues unitats i la junta constructiva horitzontal entre plantes que indicaria el canvi d'un material a un altre quasi no és visibles, ja que el revestiment original de la tàpia cobriria també la rajola de planta baixa.
La tàpia presenta tres buits cercats amb rajola, el central encara conserva la seua forma primitiva (fig. 136), mentre que els dos dels laterals tenen el seu disseny d'origen molt alterat. No obstant, la disposició arquejada de les rajoles superiors que envolten les finestres laterals, ens indiquen que tenien la mateixa morfologia que la finestra central. Segons aquesta, es tractaria de tres finestres composades per dos arcs ogivals sostesos per un mainell, una tipologia de finestra que podríem datar al segle XIV i de la qual tenim poques referències semblables.

Lamentablement, el mainell sols s'ha conservat a la finestra central, la qual llueix una columneta tallada en pedra de Girona amb capitell de fulles de palma que es fabricava de forma estandaritzada i que era signe de riquesa. Atenent a aquestes característiques F. Iborra fixa una datació no posterior al 1350[116]. Les altres dues finestres posseeixen dos trets que ens fan pensar que potser no degueren de tindre com trencallums una columneta com la que es conserva, al contrari d'allò que molts autors han estat afirmant els darrers anys. En primer lloc a l'arranc dels seus arquets ogivals no es detecta cap motllura, com és el cas de la finestra central on les motllures laterals de pedra s'incorporen com una peça més de la trava de rajola. Si les seues columnetes s'expoliaren, també podríen haver-se endut les motllures d'arranc, però no s'aprecien tampoc signes d'alteració en la superfície de les rajoles. En segon lloc, l'ample de les finestres laterals és uns 7 cm major que la finestra central, açò podria implicar que el disseny amb una sola finestra representativa estava previst des del moment de confecció del projecte. Si tenim en compte que les columnetes de Girona era un producte luxós, no resulta doncs estrany que hagueren decidit disposar als laterals dos mainells més bastos i econòmics, per exemple en rajola.

Un altre detall que apareix amb l'estratigrafia és que malgrat que les rajoles que configuren els buits semblen ara caravista, en un origen estigueren revestides amb la pròpia costra de la tàpia, com ens ho indiquen les restes d'aquesta unitat que cobreixen la rajola. L'aspecte seria el d'un edifici medieval macissat i sense canvi visible de material, com si els arcs i el buits s'hagueren "escolpit" dins de la pròpia tàpia.

fig. 136 i fig. 137

fig. 136: Finestra cental de l'alçat 1 del volum principal. Apreciem les motllures dels arrancs dels arcs i la columneta central, desapareguts o inexistents a les finestres laterals. També és fàcil llegir l'unitat estratigràfica de la costra de la tapia recobrint en part les rajoles. Font pròpia.
fig. 137: "Decapitación de Santa Catalina", Maestro de Altura, temple sobre tabla, Museu de BBAA de València. Font pròpia.

116 IBORRA BERNAD, F.: *Nuevas aportaciones sobre la Granja de Sinyent...* p. 178.

L'alçària total d'aquest parament és actualment d'uns 8,55 m però després d'escorcollar el seu interior, s'aprecia que dita façana va ser rebaixada per a la instal·lació d'una coberta inclinada, en lloc d'una plana, que es recolzaria al mur central i a les línies de façana. Com que ha sigut possible llegir les línies dels tapials amb l'estratigrafia, sembla que es va retirar aproximadament 1 metre de la cresta de la façana, la distància que queda entre l'actual cornisa i l'alçària restant necessària fins construir l'últim tapial.

Els anteriors trets formarien part de la primera etapa constructiva de l'immoble i sobre aquesta s'adhereixen, es trenquen o cobreixen altres unitats estratigràfiques que es demostren posteriors.

Seguint en aquest mateix alçat 1, vegem que un segon cos s'adossa al volum principal per la seua banda oest. La seua peculiaritat és que posseeix un estrat bàsic que configura el parament mitjançant filades verticals i hortizontals de rajola que es combinen amb tongades de mamposteria de pedra. L'aspecte és el d'una sèrie de franges verticals unides entre si per xicotets arquets de rajola. Les finestres originals de la construcció s'identifiquen camuflades al parament, ja que una altra unitat estratigràfica va cegar els buits i va revestir tota la seua superfície. En aquest mateix moment es van obrir altres tres finestres al primer pis per a ventilar i il·luminar l'interior, són unes finestres arquejades al seu dintell que tenen un llenguatge típic de finals del selgle XVIII, molt de moda entre els anys 1770-1780, abans de la implantació de l'academicisme. El trobem a nombroses construccions del moment com per exemple el Palau dels Marquesos de Penalva (1750-1760), el Palau dels Boïl d'Arenós (finals segle XVIII), València. Per aquest motiu sostenim que aquest cos ha patit dues etapes diferents, una primera de construcció i una segona de reforma i canvi d'ús.

Les anteriors intervencions es degueren dur a terme per una qüestió funcional, pel que indiquen els forats de la rajola del pilar central del volum, l'interior estaria destinat al cultiu de cucs de seda. L'auge de la seda es dóna al País Valencià en un moment molt concret, entre el segle XVII i finals del segle XVIII, de fet, com s'ha vist a l'estudi històric, el 1697 el Monestir de Valldigna arrenda les terres i les seues instal·lacions a tres llauradors i un comerciant per tal que es planten 100 dotzenes de moreres a les terres de Sinyent durant els primers sis anys de contracte; el cultiu de la morera es combinarà amb el del blat[117]. El més lògic és tindre un espai per als cucs ben a prop de les plantacions i així estalviar-se desplaçaments innecessaris. Poc després, al voltant del 1790 arriba la crisi de la seda i és probable que les instal·lacions de la Granja es reestructuraren per donar servei a nous usos.

De la mateixa etapa de la construcció de l'edifici seder trobem les unitats estratigràfiques que conformen la base dels cegats dels murs perimetrals del volum principal.

fig. 138

fig. 139

fig. 140

fig. 138: Interior del volum secundari de l'alçat 1 amb el seu últim ús com a quadra. Vegem als murs i al pilar forats corresponents als empotraments de la bastida de fusta instal·lada per a la cria de cucs de seda. Font pròpia.
fig. 139: Interior de la Casa Tàvio a Catadau. Font: Anna Fons Martínez.
fig. 140: Interior de l'andana de l'Alqueria de Fèlix. Font: César Guardeño.

117 Veure nota 67.

Com hem vist a l'anàlisi d'aparells de rajola les seues grans similituds ens fan pensar que els arcs pogueren haver-se tapiat en el moment de la construcció del cos de cultiu de cucs de seda, segons aquesta hipòtesi això seria a principis del segle XVIII. Malgrat que atenent a l'estudi estratigràfic, dit cegat es degué de reparar nombroses vegades, segurament després que la força de les avingudes del riu Xúquer fera malbé en més d'una ocasió la fàbrica de rajola. Si ens fixem en la història de la Granja, estudiada al capítol 2, una carta dels propis monjos encarregats de la Granja de Sinyent datada de 1695 parla d'una heretat desfeta i en males condicions, i demanen una reforma urgent per a reactivar la seua productivitat. El remei és arrendar la propietat a canvi d'una sèrie de condicions, entre elles entra l'execució d'una reforma de les seues instal·lacions, en paral·lel a la plantació de moreres, que entenem que seran preparades per a la producció de la seda. Seria en aquest moment quan es construiria el cos anteriorment descrit, es tapiarien els arcs perimetrals de la planta baixa per a habilitar-la com habitatge i s'utilitzaria tota la planta primera de La Casa per a la cria de cucs de seda. Una producció gens menyspreable vistes les dimensions de l'espai i la important plantació de moreres que devia rodejar La Granja.

fig. 141

Limítrof a l'anterior volum, i recolzant-se sobre ell, s'identifica un tercer cos posterior a la resta. Sols vegem el seu perfil on es lligen les petjades d'un buit vertical tapiat, no sembla una porta perquè no arriba a la cota de terra però tampoc una finestra vistes les seues grans dimensions.

L'**alçat 2**, situat a la banda est del conjunt, ens mostra el tester del volum principal i un mur perimetral que servia de recolzament a un cos auxiliar a mode de porxo desaparegut fa uns mesos i del qual sols ens queden els pilars. A la planta baixa del volum 1 s'identifica part d'un tercer arc que sembla voler continuar l'arcada en direcció nord i que ha sigut tapiat i integrat al mur perimetral en una actuació posterior. Al primer pis observem la reparació d'una fisura vertical que separa les dues ales de l'immoble i a l'esquerra d'aquesta les restes d'un tapiat de dos buits que atenent a la seua disposició es degueren obrir al segle XVIII per a la cria dels cucs de seda i que foren posteriorment cegats. En canvi a l'ala dreta es conserva una finestra medieval pròpia de la primera etapa constructiva disposada a certa alçària i vora la qual trobem les pedres per a encaixar un penó. La distància que separa dita finestra del primer forjat apunta a què per a accedir a ella calia pujar a un nivell intermig, o bé fer servir una escala portàtil. Ens inclinem més bé per la primera opció ja que a l'interior de la sala de la finestra i contra eixe mur hi ha dos cans de pedra a una altura intermitja, el que podria ser un altet en eixa zona i des d'on es penjaria el penó a la façana, com vorem més avant possiblement relacionat amb l'existència d'un altar d'oratori a aquest indret.

Pel que fa al mur perimetral, mostra múltiples reparacions, s'identifica una tàpia valenciana a la seua zona central, a la dreta de la porta, que està composada per capes de cal i terra combinades amb rajola disposada amb la testa contra la cara interior del tapial.

fig. 141: Fragment del mur de l'alçat 2 amb una part de la seua tàpia valenciana al descobert revestida amb un morter d'època posterior. Font pròpia.

Aquesta tècnica constructiva s'empra ja a la ciutat de València en alguns immobles com l'Almudí, (1417), el Col·legi del Patriarca, (1585-1610) o de tipus nobiliari com el Castell d'Alaquàs (primer quart s. XVI).
Podria correspondre per tant a un tipus de tapia molt comú al segle XV tot i que hi ha nombrosos exemples d'arquitectura defensiva anterior que també es construeixen amb aquesta tècnica (és el cas de la pròpia muralla de la ciutat de València, segona meitat s. XIV) així com edificis posteriors (Església de San Juan de la Cruz, 1615). No obstant el mur està molt alterat i presenta trasdosats de moments posteriors realitzats en maçoneria de pedra i varies reparacions disperses difícils de datar, circumstància que dificulta la seua ubicació en una etapa constructiva concreta de l'edifici.
Enmig d'aquest tram s'obri una porta posterior amb dintell arquejat en fàbrica de rajola que està datat en el 1801 si fem cas a la inscripció de la seua clau.

Una important junta constructiva separa l'anterior tram de mur d'un altre que s'hi adossa executat en maçoneria de pedra amb sòcol de rajola i que conforma alhora el límit nord de l'alçat. Podem situar-lo a principis del segle XIX atenent a les seues característiques identificables amb l'alçat 4 i 8 que a continuació analitzem.

Vistes les anteriors qüestions, ens arrisquem ací a proposar una hipòtesi concloent que l'edifici principal preveia la seua expansió cap al nord amb la voluntat de construir pròximament una segona ala perpendicular a l'existent. Després d'un temps sense construir-se possiblement es tancà el conjunt alçant un mur de tàpia per contindre el volum en aquesta direcció afegint un segon cos auxiliar de menor importància. Finalment, amb l'última reforma es va allargar el mur de tàpia de nou en direcció nord, en aquest cas amb maçoneria de pedra i es va tancar el cercat unint-lo amb el volum enfrentat dels alçats 4 i 8 amb un encintat que ha definit els límits exteriors del conjunt.

L'**alçat 3** no ha estat analitzat a nivell estratigràfic ja que es tracta d'un mur d'una de les últimes etapes constructives del conjunt i que no ha patit alteracions posteriors, més enllà del cegat dels seus buits, fet que no té major interés.

L'**alçat 4**, va ser construit com a front oest del volum de les quadres en un moment incert, **i** la seua lectura estratigràfica ha resultat confosa degut a la uniformitat superficial del parament front a la varietat constructiva i compositiva que presenta. Amés les vores que separen una unitat estratigràfica d'una altra es troben majorment ocultes sota el revestiment que l'unifica o bé camuflades pel pas del temps. En general, són una sèrie de peculiaritats que cal analitzar amb cert detall per poder extraure alguna conclusió.
En primer lloc crida l'atenció l'existència d'un arc medieval cegat a la part central del mur que segons l'estratigrafia no s'evidencia del mateix moment constructiu que el troç d'arc que asoma just sobre la línia

fig. 142 i fig. 143

fig. 142: Detall del cegat del primer dels arcs de planta baixa de l'alçat 2. Es diferencia un estrat de fàbrica de rajola i un altre de maçoneria de pedra i reparacions diverses amb cantells de teula.
fig. 143: Fragment del mur de l'alçat 2 on s'aprecia la junta vertical que separa les dues fases constructives: tàpia valenciana i mur de maçoneria de pedra. Font pròpia.

deterra i que podria correspondre a una estança de nivell inferior. Les característiques d'aquestos elements contrasten amb la maçoneria de pedra que conforma tot el mur, la qual cosa podria indicar que la construcció del volum es va realitzar sobre les restes d'un edifici anterior i aprofitant parts d'aquest. Parlaríem en aquest cas de dues etapes principals i diverses reparacions i obertures de buits fetes posteriorment; una primera fase propera al moment constructiu del volum principal, i una segona fase de major importància datada en el 1801 que li donaria el caràcter actual, segons la inscripció que trobem a les seues pedres.

Una característica singular de l'alçat 4 és la presència, a la dreta de l'arc cegat, d'altres dos buits anul·lats, en aquest cas emmarcats amb carreuada de pedra calcària, que malgrat que tenen les dimensions d'una porta per a accedir a l'interior de l'immoble, no arriben al nivell de terra. A més, els tres buits es troben molt a prop entre sí sense que al seu interior existisca cap tipus de compartimentació que ho justifique. Com a possible hipòtesi d'ús per a eixa peculiar disposició, podem dir que aquesta part de l'alçat serviria com a moll de càrrega dels carros per a la preparació del transport de productes fabricats a La Granja o bé per al propi treball de les terres. Això explicaria perquè es disposen a certa alçària i perquè els seus brancals es protegixen amb un material més resistent com la pedra, evitant així que les vores dels carros escrostissen els cantons del mur.

Tampoc és massa coherent disposar un dels buits en carreuada de pedra just enmig del canvi d'altura entre el volum dret que es cobreix a una aigua i el volum esquerre resolt a dues aigues (fig. 144). Potser, aquesta circumstància vinga forçada per l'existència d'un parament anterior que es volia aprofitar a la zona de l'arc de fàbrica que condicionava la posició dels altres dos buits que s'havien d'obrir deixant una distància mínima entre ells perquè fos fàcil la càrrega i descàrrega dels carros. Però també podria ocòrrer que inicialment hi existira un cos que tancara el cantó sudoest i que acabara amb l'arc gòtic; quest hauria de ser integrat al nou alçat allargant el cos i donant-li major alçària.

L'anterior composició no té res a veure amb l'ordenació de la seua banda nord, on una porta central per al pas peatonal custodia a dreta i esquerra dues i quatre finestres respectivament. El seu disseny sembla doncs diferent a l'anteriorment descrit, fins i tot pel que fa al sòcol de rajola trabat a una alçària diferent en cadascuna; amb quatre filades i molt més robust a l'àrea sud i d'una sola filada a l'àrea nord. Fa la impressió com si es tractara de dues fases constructives diferents unides en algun punt que no es pot identificar mitjançant l'estratigrafia murària ja que ha hagut una operació d'unificació de tots els elements que constitueixen l'alçat, tant trasdossant estrats com cobrint-los amb un revestiment de morter d'àrid guixut. En definitiva, a la vista de varietat de tipus i de tamanys de buits, no sembla que s'haja seguit un projecte clar de nova planta, sinó que s'ha anat intervenint sobre construccions anteriors. Hi hauria així dues fases al segle XIX amb un front a la dreta per a treball amb carros i un segon front a l'esquerra per a un ús menys

fig. 144

fig. 145 i fig. 146

fig. 144: Encontre entre el front de dues altures i el d'una altura i just enmig la porta de pedra elevada fins al mateix nivell del sòcol.
fig 145 i fig. 146: Detall de cantó nord i sud de l'alçat 4. Vegem com la solució d'un i altre no tenen unitat de projecte.
Font pròpia.

vast, construits sobre paraments anteriors i tot unificat amb un enlluit responsable de què l'estratigrafia per si mateixa no ens aporte resultats satisfactoris.
L'**alçat 5** és un dels més complicats de llegir estratigràficament i d'interpretar. Com a visió global direm que posseeix el volum principal, a la seua dreta l'annex del segle XVIII i en secció el mur de l'alçat 2 i el volum perpendicular de les quadres. Ens centrem especialment en el cos central.

En primer lloc tindríem l'arcada de la planta baixa que pel que es conclou de l'anàlisi, correspondria al mateix moment constructiu de l'arcada de l'alçat 1 i 2. Sobre aquesta s'alçaria una galeria de cinc arcs adaptada en amplària a la longitud dels tres arcs centrals de planta baixa en el que sembla una composició estudiada, ja que l'arc central pren una major dimensió i el quart arc s'estreta significativament per poder allotjar al seu damunt als arcs 4 i 5 de la galeria obtenint com a resultat un front prou unificat. En acabar la fase quedaria a dreta i esquerra de la galeria un buit sense construir que correspondria en planta baixa als arcs dels extrems. Aquesta circumstància sumada a diverses peculiaritats de l'alçat ens podrien indicar que en un origen la voluntat fou la de construir altres dues naus perpendiculars a la principal deixant un pati central.

En aquest sentit trobem a l'alçat 2 la presència del tercer arc en planta baixa i la forma de l'arc més occidental de la galeria de l'alçat 5 (fig. 147) que apuntem a què funcionava com a porta[118] i que tractarem ací de comprovar. Si ens fixem en l'abast d'aques últim arc vegem que s'extén fins el que seria el nivell del forjat, amb les dimensions suficients per a permetre el pas d'una persona:

Funcionalment, correspondria a una porta per a accedir al primer pis des d'una escala exterior que o bé s'ha perdut o bé mai es va arribar a construir. Es tracta d'un sistema de comunicació vertical molt emprat als palaus medievals on des del pati s'accedia al primer nivell mitjançant una escala exterior recolzada en un dels seus costats sobre un segon volum.
Constructivament, tot i que la seua forma arredonida i el seu ample són diferents a la resta d'arcs de la galeria, que si que són iguals entre si, la seua fàbrica es va fer perfectament trabada a la resta demostrant-se que forma part de la mateixa unitat estratigràfica.

Al seu costat esquerre incorpora a més una xicoteta pilastra que sobreeix de l'alineació de façana i que posseeix les seues últimes rajoles disposades en escopeta, (numerada 5 a l'anterior figura) amb tota la intenció de servir d'espera per a una segon porta perpendicular. De fet, l'espessor de la pilastra és reduït per conformar un arc, però té la mida corresponent a l'estretament de les jambas d'una porta medieval on es trem oposat de l'alçat amb dos matxons escalonats que segurament servirien d'espera per allargar en este

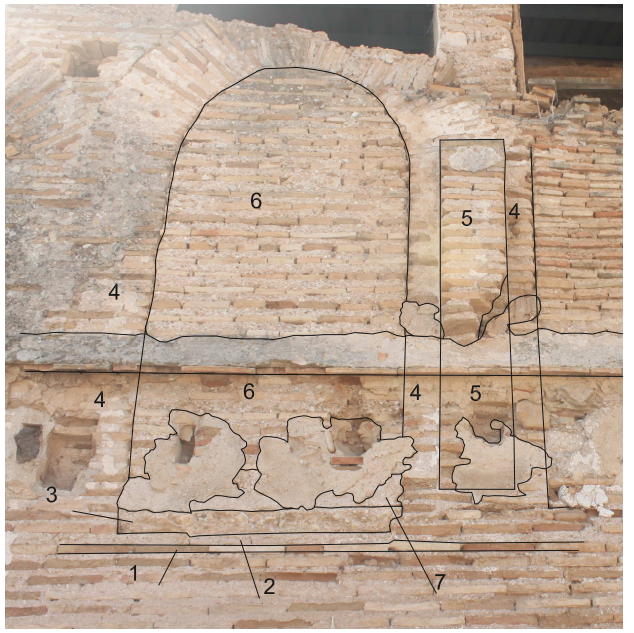

fig. 147

fig. 147: Detall de l'últim arc de la galeria que funcionaria com a porta.
1 - Última filada de rajoles de l'arcada de planta baixa.
2 - Junta de morter de la fase de la planta baixa.
3 - Capa de morter de cal ric en grava, a mode de loseta de formigó amb la superfície parcialment esgarrada.
4 - Arc que conforma la porta.
5 - Pilastra trabada al mur, la seua part inferior va ser picada posteriorment segurament quan es va instal·lar un cos auxiliar.
6 - Cegat de la porta amb fàbrica de rajola i morter ric en grava i calç.
7 - No s'identifica si és una xicoteta llosa intrínseca de la porta o un afegit posterior.
Font pròpia.

118 IBORRA BERNAD, F.: "Nuevas aportaciones sobre la Granja de Sinyent..." p. 180.

sentit el conjunt. Qüestions que reforçarien la hipòtesi que l'immoble es va edificar pensant en concloure'l en forma d'U o de quadrangle amb un pati enmig.

No obstant, l'immoble va seguir un altre camí i l'extrem dret i esquerre de la galeria es van quedar sense concloure, l'esquerre es va tancar, sembla que poc temps després mitjançant un gran arc de mig punt i al dret es va construir una solució molt menys acurada. Alguns autors han afirmat que la primera etapa constructiva seria l'alçament de dues torres als laterals en una composició simètrica que va ser després tancada al centre amb la galeria[119]. Però vistes les relacions estratigràfiques entre totes aquestes unitats, tot apunta a què el procés va ser a la inversa i que fins i tot sols hi hagué un gran arc oriental i no dos com es postulava.

En el mateix moment en què es va construir eixe gran arc oriental es va alçar aproximadament en un metre tot el parament per sobre de la galeria amb tàpia senzilla, ja que els dos materials s'aprecien en comunió a la seues juntes. Per concloure el cos es va cobrir tot amb una coberta plana com l'existent a l'altra ala, ja que els forats de bastida cegats i les restes d'un antic paviment així ens ho indiquen.

En algun moment que desconeixem es produeixen unes actuacions que l'estratigrafia continua deixant descontextualitzades. D'una banda es tapien tots els arcs de planta primera, possiblement en dues fases: cegat de la galeria i cegat de l'arc oriental de mig punt i d'una altra es construeix interiorment un tabic perpendicular a façana contra el primer arc de la galeria forçant la disposició d'un pilaret enmig d'aquest que vist des de fora ens sembla un trencallums (fig. 150). De fet, es conserven evidències a l'interior d'aquesta sala d'un parament d'important espessor que dividiria l'ala nord en dues parts. El motiu pel qual s'ubica en aquest punt tan inapropiat el desconeixem, ja que el més lògic haguera sigut cenyir-se a allò ja construït adaptant-se a la mesura de la galeria enlloc de tallar-la. Però vista la seua posició paral·lela i a uns 70cm del que fou el mur que servia de tancament oest de la galeria, el tabic podria haver servit per a recolzar una escala de servei disposada per a accedir a la coberta. Segurament el tabic fou retirat amb la modificació de l'ús de La Granja per a la cria de cucs de seda, ja que es buscaria una sala el més diàfana possible.
Si esta suposició fos certa, el tabic interior i el pilaret que el sustentava en façana serien anteriors al s. XVIII.

Per últim, queda oberta com incògnita quin va ser el procés constructiu que va sofrir l'altre extrem del volum principal, el cantó oest de l'alçat 5, actualment colapsat. Existirien diverses possibilitats; que la gran quantitat de reparacions que s'aprecien es feren després que es perguera un arc de mig punt simetric a l'oriental, o bé que s'executaren esperant que el cos es prolongara perpendicularment en sentit nord.

fig. 148

fig. 149 i fig. 150

fig. 148: Detall de l'açat 5 al punt d'encontre entre la fàbrica de planta baixa i un dels arcs del primer pis amb els avantpits en tàpia.
fig. 149: Interior de l'alçat 5 amb el trencallums del primer arc de la galeria superior. Apreciem les restes del tabic que s'hi recolzava.
fig. 150: Restes del tabic interior al mur interior del volum 1. Crida l'atenció la seua ubicació just en el límit de l'arc de la porta medieval cegada. Font pròpia.

119 GARCÍA-GRANERO, E., MOCOROA, I., MONTORO, R., ROMERO, A. y SANTOS, I.: "La Granja de Sinyent. Análisis, estudio patológico y proyecto de intervención", a *La Granja de Sinyent. Papers d'Història Local.* Polinyà de Xúquer, nº 3, p. 37.

Per a entendre millor com estava resolt el front hem hagut de recòrrer a fotografies d'arxiu, de finals del segle XX, on encara s'aprecia aquest cantó sencer. Observem que no hi havia cap arc i que la zona estava molt reparada amb diverses capes adosades entre si, de les quals la més antiga és una tàpia valenciana trabada amb rajola disposada cada 15 o 20 cm, distàncies bastant gruixudes que ens podrien estar parlant d'una tàpia prou primitiva, del segle XV. Crida l'atenció la presència d'una finestra que encara es conserva oberta sobre un cegat anterior i d'un segon buit tapiat amb rajola just a la seua dreta. Aquest últim baixa del nivell normal de l'ampit de la galeria, amb una alçària que ben bé podria ser la d'una porta, a més prén una posició descentrada pròxima al cantó. Sembla una previsió de porta per a permetre el futur pas entre l'estança més occidental i el nou volum perpendicular que es pretenia construir.

El cantó no té reforç de rajola com ocorre amb la resta, confirmant que és una obra d'un moment diferent, ja que deixant un cantó solucionat solament amb tàpia creem un encontre dèbil i com el pas del temps ha evidenciat, ha sigut el primer en caure. En canvi trobem una fàbrica de rajola just damunt de l'últim arc de la galeria, sobre la porta, açò ens aboca a pensar que en algun moment aquest fou el límit del parament. Segurament en el mateix moment en què es va prolongar el mur més amunt de la galeria amb la construcció de l'arc de mig punt, és es va resoldre el cantó amb rajola, perquè la junta que s'hi crea no fissura, de manera que els dos materials treballen solidàriament. Es tractaria per tant d'un element coetani a l'arc oriental i a la prolongació de la galeria, i anterior a la tàpia valenciana que sembla recolzar-se sobre la galeria però sense trabar-se a ella.

Dalt de tot i rebent a la coberta, s'alça un metre de maçoneria de pedra, de característiques posteriors a la resta, possiblement del segle XVII o XVIII, però que solament amb les fotografies és difícil de datar. A més, tota aquesta zona es veu molt camuflada a causa de les restes de morter de ciment i de perforacions cau-

fig. 151 i fig. 152

fig. 151: Cantó occidental de l'alçat 5 al 1992 quan encara no havia colapasat i preservava la seua tàpia valenciana.
fig. 152: Portxe afegit al segle XX contra l'alçat 5.
Font: Fototeca de Patrimoni de la Generalitat Valenciana, "Alqueria de Sinyent".

fig. 153 i fig. 154

fig. 153 i fig. 154: Cantó occidental de l'alçat cinc a mitjans dels anys 90. Ja s'aprecia la degradació de part de la tàpia valenciana. Font: Arxiu de l'AVA.

sades per la teuladeta del porxo que se li adossava.

L'anàlisi suggereix que aquest cantó es va deixar sense finalitzar quan es va executar la galeria esperant que es construira l'ala perpendicular, corroborant la hipòtesi anteriorment enunciada, però en vore que no es concloïa es va tancar d'una forma prou rudimentària per tal d'aprofitar una altra habitació i ja quan es fa la nova coberta inclinada es prolongà per a igualar-lo amb la resta de l'alçat.

Pel que fa a l'**alçat 6**, no s'ha analitzat estratigràficament per no tindre gran interés, en definitiva es tracta en gran mesura del trasdos de l'alçat 2, de les restes del porxo enfonsat i d'una cuineta.

L'**alçat 8** per la seua part és un dels menys modificats al llarg del temps, constitueix la façana interior del volum de l'alçat 4 i vistes les seues característiques podem afirmar que correspon a la seua mateixa fase constructiva, cronològicament al segle XIX com ens indica l'arc de la façana 4.
Si que trobem certa unitat compositiva amb la disposició de les finestres, originalment serien quatre al primer pis, i altres quatre més menudes a la planta baixa aliniades entre si (fig 156). Però posteriorment els buits de la planta baixa s'han anat alterant, les primeres finestres les identifiquem perquè posseeixen el seu dintell arquejat amb un parell de filades de rajola i els brancals reforçats amb fàbrica. Si ens fixem en aquestos trets, vegem que hi ha dos finestres que tot i estar aliniades verticalment amb les del primer pis, no es corresponen al model. Són dos buits oberts posteriorment sobre finestres preexistents, aprofitant un dels seus brancals reforçats de rajola (fig. 155). Per últim, trobem una tercera finestra que no s'hi correspondria, es va obrir amb posterioritat a totes les anteriors.

Al cantó sud de l'alçat trobem al primer pis una porta prou desfeta que potser va servir d'accés a la primera planta mitjançant l'ús d'una escala auxiliar, ja que un dels possibles usos de l'andana fou com colomer o assecador. En tot cas, aqueixa porta seria anterior a la construcció del poxo que enllaçaria l'alçat 8 i l'alçat 5.

fig. 155 i fig. 156

fig. 155: Finestra modificada. S'aprecia el seu brancal dret original de la finestra primitiva i en canvi el seu brancal esquerre no es reforça i s'enllueix directament sobre el mur.
fig. 156: Disposició original de les finestres de l'alçat 8. Font pròpia.

Pel que fa a les diferents fases constructives que ha viscut l'edifici, i després de veure grafiada la hipòtesi,

05. CATÀLEG D'ELEMENTS SINGULARS

5.1. Ubicació

5.2. Paviments

5.3. Fusteries

5.4. Elements significatius

5.1 UBICACIÓ

F1 FUSTERIA
E1 ELEMENT SINGULAR
P1 PAVIMENT
PERMÒDOL (E5)
E15
F12
P5
F3
E6
E10
F9
F25
F8
F24
P1
F4
E2
F11
F5
F10
P2
P2
P1
E5
F20
E9
E8
E7
E9
P2
P3
F6
F7
P4
E3
F26
F2
F22
F21
E4
E4
E1
F1
F23

F1 FUSTERIA
E1 ELEMENT SINGULAR
P1 PAVIMENT
PERMÒDOL (E5)
F29
P11
F29
F19
P8
P9
F18
P10
P7
P11
F13
P10
E13
E12
E12
E12
E5
E16
E12
E12
E16
E12
E12
F15
P6
P6
P6
F16
E12
E11
E12
E14
E14
F14
E14
F16
E18
E17
E14

5.2 PAVIMENTS

P1. *Taulell ceràmic I*

P1.

Paviment de taulell ceràmic quadrat de color terrós situat en l'ala nord-est de la planta baixa. Presenta una superfície irregular a causa del desgast produït per la fricció en el seu ús quotidià. Segons ens indica una de les cates arqueològiques, està pres directament sobre una capa d'arena lleugerament compactada que descansa sobre una capa argilosa.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	2ª meitat s. XIX
Dimensions:	24,5 x 24,5 cm
Junta:	2 mm
Espessor:	3,2 cm

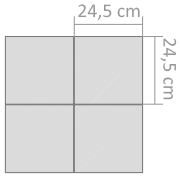

P2. *Taulell ceràmic II*

P2.

Paviment de rajola ceràmica quadrada de color terrós grisenc molt similar a P1 que s'estén en la major part de la superfície de la planta baixa. Presenta una superfície irregular amb arrapades i marques de colps puntuals. Segons ens indica una de les cates arqueològiques, aquest paviment es pren amb un morter grisenc amb guix d'aproximadament uns 4 cm d'espessor.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	s. XIX
Dimensions:	21 x 21 cm
Junta:	3 mm
Espessor:	3,2 cm

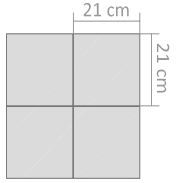

P3. *Taulell de gres*

P3.

Paviment de taulell de gres amb composició geomètrica que imita amb el seu dibuix de mosaic a l'especejament dels taulells hidràulics de Nolla. Els trobem solament en la sala esquerra a l'accés principal de planta baixa.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	s. XX
Dimensions:	20 x 20 cm
Junta:	2 mm
Espessor:	sense dades

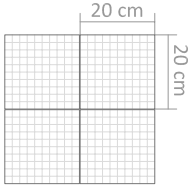

P4. *Rajola hidràulica*

P4.

Paviment de rajola hidràulica amb composició en aspa central i mitjos rombes a les vores que es troba en la sala dreta a l'accés principal de planta baixa, nivell uns centímetres elevat de la resta de paviments.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	1900-1910
Dimensions:	20 x 20 cm
Junta:	2 mm
Espessor:	3,2 cm

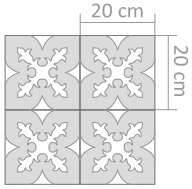

P5. *Taulell ceràmic en espina de peix I*

P5.

Paviment de taulell ceràmic disposat en espina de peix de color grisenc que recobreix el sòl de part del porxo oest del conjunt, avui desaparegut. Es troba molt desgastat per estar exposat als agents atmosfèrics i per la seua ubicació en una zona de tràfec de maquinària agrícola. Crida l'atenció les xicotetes dimensions de les seues peces.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: s. XIX
Dimensions: 25 x 13 cm
Junta: 3 mm
Espessor: sense dades

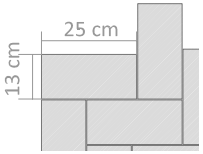

P6. *Taulell ceràmic en espina de peix II*

P6.

Paviment de taulell ceràmic disposat en espina de peix de color terrós que es troba en tota la sala sud de la planta primera. Superficialment està en bon estat, amb alguna zona colpejada puntualment, no obstant això, a causa del col·lapse de bona part del forjat moltes d'aquestes peces s'han perdut o s'han trencat amb la gran deformació patida, unes altres han sigut perforades per a la instal·lació de les bastides per a la criança de cucs de seda.

Conservació: Mal
Interès: Mig
Datació: s. XVII-XVIII
Dimensions: 30 x 15 cm
Junta: 2 mm
Espessor: sense dades

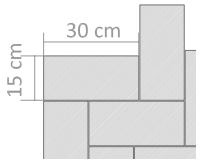

P7. *Taulell ceràmic III*

P7.

Taulell ceràmic rectangular de color arenós disposat a portell i que es troba en l'ala nord de la primera planta com a paviment de la galeria. En la zona est la seua continuïtat és interrompuda pel paviment P11.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: s. XVII-XVIII
Dimensions: 30 x 15 cm
Junta: 3 mm
Espessor: sense dades

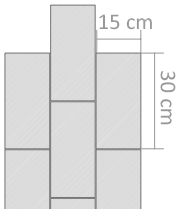

P8. *Taulell ceràmic IV*

P8.

Paviment de taulell ceràmic quadrat de color terrós disposat a portell que se situa en la sala oest de l'ala nord del primer pis. Superficialment solament presenta algun picat propi del seu ús normal. En el centre de l'estança algunes peces estan partides a causa de la fletxa del forjat. Existeix una franja amb algun taulell trencat, segons sembla per a encaixar un altre paviment posterior.

Conservació: Regular

Interès: Mig
Datació: s. XVIII-XIX
Dimensions: 34 x 34 cm
Junta: 2 mm
Espessor: sense dades

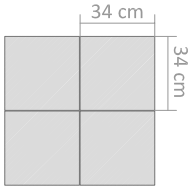

P9. *Taulell ceràmic V*

P9.

Paviement de taulell ceràmic rectangular de color terrós disposat a a portell i amb juntes irregulars. Es troba al costat del paviment P8. enrasat al mur de la façana nord. Per la seua disposició poc cuidada i el seu ajust en algunes zones amb peces trencades podríem dir que es tracta d'un paviment instal·lat per a reparar una superfície puntual. Superficialment s'aprecia en bones condicions.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: XVIII-XIX
Dimensions: 14 x 29 cm
Junta: 3-4 mm
Espessor: sense dades

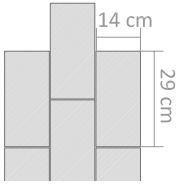

P10. *Taulell ceràmic VI*

Paviment de taulell ceràmic quadrat de color terrós i superfície llisa que es disposa en als graons i al replanell de l'escala principal de l'immoble. Crida l'atenció que les seues dimensions no es corresponguen ni amb el paviment de planta baixa ni amb el de la sala on desembarca. Algunes peces s'han perdut i unes altres estan partides.

P10.

Conservació: Mal
Interès: Mig
Datació: s. XVI-XVII
Dimensions: 31 x 31 cm
Junta: 3 mm
Espessor: 3,5 cm

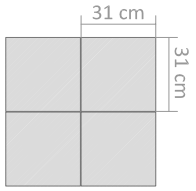

P11. *Paviment d'algeps*

P11.

Paviment continu d'algeps d'acabat tosc i tonalitat grisenca i crema que es troba la sala est del primer pis. Interromp al paviment P7 i sembla coincidir amb el negatiu del mur transversal d'aquesta zona.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: finals s. XVIII, 1ª meitat s. XIX
Espessor: 4 cm aprox.

5.3 FUSTERIES

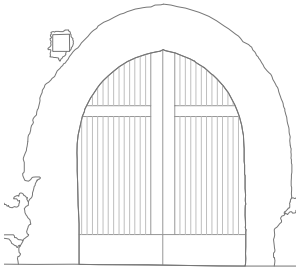

F1.

F1. *Portella principal façana sud*

Porta de fusta de dues fulles batents que es protegeix a la part inferior amb una xapa metàl·lica. Interiorment posseeix una sèrie de travessers que la reforcen i es revesteix amb una pintura superficial granat que amaga el golor grisós de la fusta. La fulla dreta es desplega amb una segona contraporta que posseeix sistema de tancat independent. La serralleria sembla modificada, l'original es compon de dos tancaments amb ganxo a sostre i terra i dos pestells de ferro, amb la més moderna s'inutilitzen i s'instal·len tres tancaments de doble pinyó. Dóna accés a l'espai principal de l'immoble des de la façana sud.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	primer quart s. XX
Dimensions:	220 x 286 cm

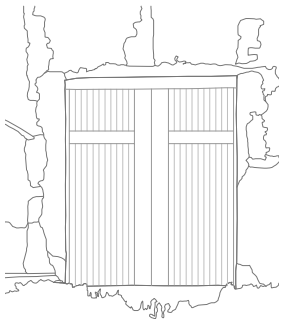

F2. *Portella secundària façana sud*

Porta de doble fulla batent de fusta que es reforça en el seu intradós amb quatre travessers. Exteriorment presenta un vernís molt deteriorat i interiorment no té cap tractament, de manera que la fusta es troba bastant desgastada amb humitats. La serralleria és de frontissa moderna i el tancament es produeix amb un ganxo intermedi de ferro i un altre que s'encastra a terra. Permet l'accés des de la façana sud a l'edifici de les quadres.

F2.

Conservació:	Regular
Interès:	Mig
Datació:	primer quart s. XX
Dimensions:	214 x 226 cm

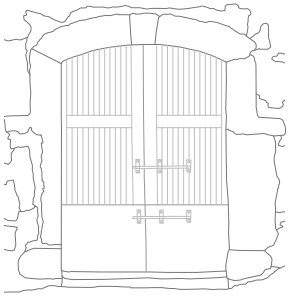

F3.

F3. *Portella façana est*

Porta de doble fulla i grans dimensions bastida en fusta que se situa en la façana oriental del conjunt per donar accés des de l'antic camí a l'interior del pati. Flanquejada per un xicotet arc de maó, es tracta de la porta més gran de l'immoble que permetria el pas de carros i maquinària a l'interior del recinte.

Es composa per diversos taulers units entre si i travats amb cinc travessers dobles amb serralleria de passador a terra i sostre. S'ha revestit amb una pintura granat que cobreix la porta interior i exteriorment tot i que amb el pas del temps aquest tint s'ha anat perdent a causa de les humitats que presenta en material.

Conservació:	Regular
Interès:	Mig
Datació:	primer quart s. XX
Dimensions:	236 x 330 cm

F4.

F4. *Portella principal façana nord*

Porta de fusta de doble fulla batent que es reforça interiorment amb travessers de grans dimensions. La seua serralleria consisteix en peces de frontissa de ferro i un passador a terra i sostre. Es pinta amb un color granat semblant al de les fusteries C1. i C3.

La fusta es troba en bon estat però amb parts de la pintura escrostonada. Ha estat desmuntada una de les seues fulles que s'emmagatzema a l'interior de l'immoble i l'altra està atascada a causa de la dilatació del marc de la fusteria.

Conservació:	Regular
Interès:	Mig
Datació:	primer quart s. XX
Dimensions:	204 x 272 cm

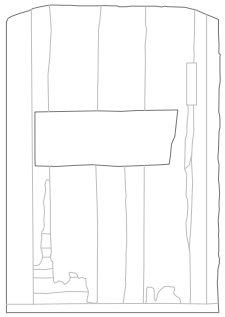

F5. *Portella secundària façana nord*

Portella d'una sola fulla composada per taulers de fusta verticals cosits pel intradós mitjançant una segona capa de reforços puntuals dalt, al mig i baix. En el seu centre es disposa una obertura rectangular per controlar des de l'exterior i sense necessitat d'obrir l'estat del bestiar. Es tracta d'una fusteria molt senzilla que s'arqueja en la seua part superior per a adaptar-se al buit on s'instal·la. La serralleria és de polleguera i piu que recolzen sobre un buit inferior i superior, també s'ha detectat en el brancal de la porta una peça de fusta amb forat travada al mur que serviria per tancar la portella amb un roll de fusta.

F5.

Conservació:	Regular
Interès:	Mig
Datació:	mitjans s. XIX
Dimensions:	138 x 206 cm

F6.

F6. *Porta laminada*

Porta de taules de fusta i travessers horitzontals en l'intradós que està revestida superficialment amb unes làmines contraxapades i esmaltades. No té serralleria d'interès, es tanca amb un xicotet pestell i ansa metàl·lica. Se situa a l'habitació occidental a l'accés principal de la façana sud.

Conservació:	Bé
Interès:	Baix
Datació:	mitjans s. XX
Dimensions:	78 x 184 cm

F7.

f7. *Porta modernista de doble fulla*

Porta de fusta de doble fulla que es construeix amb marcs bisellats a l'estil de motllures que generen una composició de tres rectangles per fulla. Superficialment es revesteix amb pintura marró esmaltada que es conserva en bones condicions. Es tracta d'un pas estret per accedir a l'estança oriental a l'arcada sud.

Conservació: Bé
Interès: Mig
Datació: 1900-1910 s. XX
Dimensions: 112 x 220 cm

F8. *Porta de taulons I*

F8.

Fusteria d'una sol fulla composta per tres taules de fusta verticals travats per tres travessers en la seua part posterior. Se situa en el pas de la cuina al magatzem. Posseeix restes de pintura blanca desgastada sobretot a la part inferior a causa de les humitats i es tanca amb un pestell metàl·lic.

Conservació: Regular
Interès: Baix
Datació: 2ªmeitat s. XIX 1ª s. XX
Dimensions: 72 x 190 cm

F9. *Porta de taulons II*

F9.

Fusteria de fusta formada per tres taulons verticals i reforçada per tres barretes que permet el pas del pati al magatzem de la cuina. Per la part inferior s'aprecia pèrdua de material per podridura i superficialment està molt castigada per l'acció dels agents atmosfèrics. Són d'interès les seus frontisses típiques del segle XVIII-XIX que es troben pràcticament soltes i amb diverses capes d'òxid.

Conservació: Regular

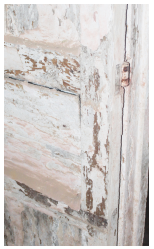
F10.

Interès: Mig
Datació: 1ª meitat s. XIX
Dimensions: 89 x 183 cm

F10. *Porta de quarterons*

Fusteria composta per cinc files de barretes que conformen al seu torn quarterons de morfologia irregular. Un d'estos va ser substituït en algun moment per una placa de ferro. Superficialment sembla en bones condicions i encara que algun llistó es veu partit no es detecta humitat, també conserva una capa de pintura blanca escrostonada. Se situa en el pas de l'estança de darrere de l'escala. La seua serralleria, està formada per frontisses del segle XVIII i un pestell inutilitzat que presenta òxid.

Conservació: Regular
Interès: Alt
Datació: 1ª meitat s. XVIII
Dimensions: 89 x 180 cm

F11. *Porta amb vidre*

F11.

Porta de dues fulles, avui només es conserva una, formada per una base amb un tauler únic i la part superior composada per tres vidres continguts pel marc i els travessers. El seu color és blanquinós i per la part inferior presenta humitats.

Conservació: Regular

Interès: Baix
Datació: mitjans s. XX
Dimensions: 118 x 330 cm

F12. *Portella de l'estable*

F12.

Porta de fusta d'una sola fulla molt similar a C5. formada per taulers de fusta de grans dimensions travats mitjançant reforços puntuals en la seua cara interior. La seua vora superior és arquejada perquè encaixe millor en el buit. Resulta interessant la serralleria, ja que les frontisses es composen de dos grans argolles que encaixen entre si per poder suportar el pes de la porta.

Conservació: Mal
Interès: Mig
Datació: s. XIX
Dimensions: 155 x 196 cm

F13.

F13. *Porta de taulons III*

Porta de fusta composta per taules verticals unides en la seua part frontal per un marc bisellat i un travesser central. La serralleria consisteix en tres frontisses del segle XVIII que encara que tenen òxid es conserven en bon estat. S'ha desencaixat un dels llistons que s'emmagatzema a la mateixa estança, la superfície s'aprecia desgastada.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: 2ª meitat XIX 1ª XVIII
Dimensions: 103 x 200 cm

F14. *Finestra amb marc bisellat*

F14.

Finestra de fusta de doble fulla formada per taulons verticals encaixats interior i exteriorment en un marc bisellat que es divideix al seu torn en tres parts. La serralleria consisteix en tres frontisses industrials i una espanyoleta: un ganxo vertical per al tancament que s'agafa a la part superior i inferior del marc. Pateix humitats i pèrdua de material puntual.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: s. XX
Dimensions: 94 x 182 cm

F15. *Finestra amb gelosia*

F15.

Fusteria que tanca la posella de la sala occidental de l'ala sud del primer pis, que es compon d'un marc exterior bisellat dividit en dues parts i cobert amb gelosia de fusta que genera una sèrie de buits romboides. Posseeix un pany per a la tancar sota clau l'interior. La serralleria és industrial.

Conservació: Bé
Interès: Mig

Datació: finals s. XIX
Dimensions: 65 x 94 cm

F16. *Finestra senzilla de doble fulla I*

F16.

Finestra de fusta de doble fulla amb quatre reforços per a la instal·lació de les frontisses i una pestanya per al seu tancament. Presenta serralleria de dues èpoques diferents, dos del segle XVII i altres dos del selge XVIII, segurament a causa d'una reutilització.

Conservació: Regular
Interès: Alt
Datació: s. XVII-XVIII
Dimensions: 62 x 90 cm

F17. *Finestra de quatre fulles*

F17.

Finestra de fusta composta per quatre fulles abatibles formades per taulons verticals que es trasdossen mitjançant vuit reforços per a les frontisses. Gran part d'aquests reforços estan podrits i corcats per la qual cosa s'han disposat de manera provisional 3 tires de fusta clavades per impedir la seua obertura.

És el mateix tipus de finestra que C16 en una versió més gran, però en aquest cas tota la serralleria té bastant interés per tractar-se de peces d'una tipologia que desapareix al segle XVII. Se situa just a l'arc ogival amb columneta de pedra de la façana sud.

F17.

Conservació: Mal
Interès: Alt
Datació: s. XVII
Dimensions: 120 x 180 cm

F18. *Armari de doble fulla*

F18.

Fusteria de doble fulla amb marc perimetral i dos plafons separats per una barreta biselllada. Es troba a l'armari de la sala occidental de l'ala nord de la primera planta. Posseeix sis peces de serralleria amb vora arrodonida i encara que té corc no es detecten humitats.

Conservació: Bé
Interès: Mig
Datació: mitjans s. XIX
Dimensions: 88 x 190 cm

F19. *Finestra moderna de doble fulla I*

F19.

Finestra de fusta de doble fulla composta per un marc exterior que conté els taulons verticals i un travesser. Les seus frontisses són industrials i el seu sistema de tancat mitjançant passador superior es troba trencat. S'ubica al mur de tàpia oest de la façana nord.

Conservació: Bé
Interès: Mig
Datació: 1ª meitat s. XX
Dimensions: 70 x 105 cm

F20.

F20. *Armari modernista*

Fusteria que tancava l'armari de planta baixa, que aprofitava el buit de les portes medievals cegades. Es compon d'un total de quatre fulles encara que només es conserva una de dalt. Posseeix un marc exterior ornamentat amb formes orgàniques en el qual s'encasta un vidre. La serralleria és moderna i el sistema de tancat és mitjançant clau.

Conservació:	Mal
Interès:	Mig
Datació:	1900-1910
Dimensions:	77 x 194 cm

F21.

F21. *Finestra moderna de quatre fulles I*

Finestra amb contrafinestres de quatre fulles envernissada en la seua cara interior. Les frontisses són modernes i el sistema de tancament és mitjançant passadors superiors i inferiors i pestell per a les contrafinestres.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	segona meitat s. XX
Dimensions:	93 x 158 cm

F22. *Finestra moderna d'una fulla I*

Finestra senzilla d'una sola fulla amb contrafinestra contraxapada que s'ubica en l'estança

F22.

més sud oest de la planta baixa. Es conserva el seu vidre encastat al marc exterior. Es tanca mitjançant pestell i la seua serralleria és industrial.

Conservació:	Bé
Interès:	Baix
Datació:	mitjans s. XX
Dimensions:	55 x 65 cm

F23. *Finestra moderna de quatre fulles II*

F23.

Finestra de fusta amb contrafinestres de quatre fulles abatibles. Es composa de plafons verticals encaixats amb barretes senzilles.
La serralleria és industrial i el seu sistema de tancat és mitjançant un passador superior i inferior que s'agafa al marc, els porticons conserven el seu pestell metàl·lic.

Conservació:	Bé
Interès:	Baix
Datació:	primera meitat s. XX
Dimensions:	100 x 206 cm

F24. *Finestra moderna de doble fulla II*

Finestra senzilla amb contrafinestres i dues fulles batents que se situa en la cuina de la planta baixa donant al pati, està protegida a més per una reixa metàl·lica moderna. Es compon de tres llistons reforçats interiorment amb dos travessers per fulla que s'aprofiten per

F24.

instal·lar les frontisses. La fulla dreta integra al seu torn una segon porticó de menors dimensions a manera d'espiera. El seu tancament s'efectua mitjançant dues pestanyes de fusta. La seva superfície interior i exterior conserva en bon estat una pintura blanca.

Conservació:	Bé
Interès:	Mig
Datació:	final s. XIX principi XX
Dimensions:	75 x 95 cm

F25. *Armari d'una fulla*

F25.

Finestra de fusta d'una sola fulla que tanca un xicotet armari del magatzem de la cuina, en planta baixa. Està format per taules verticals que es reforcen interiorment i s'agafen a la brancal dreta amb serralleria del segle XIX. Té la mateixa pintura blanca del mur.

Conservació:	Regular
Interès:	Mig
Datació:	s. XIX
Dimensions:	61 x 67 cm

F26. *Finestra moderna d'una fulla II*

Finestra de fusta d'una sola fulla formada per taulons verticals que s'encaixen amb un marc bisellat perimetral i un travesser central. Pel seu interior ha estat reforçada recentment amb una placa de conglomerat al qual se li ha

F26.

instal·lat un pestell. La seua serralleria és industrial i té una pestanya de fusta a la part inferior que serviria possiblement per regular l'obertura. En la part exterior es conserva una capa de pintura de color granat - violaci.

Conservació:	Regular
Interès:	Medi
Datació:	s. XX
Dimensions:	53 x 80 cm

F29. *Finestra senzilla de doble fulla II*

F29.

Finestres de doble fulla abatible formades per llistons de fusta i arriostrades interiorment amb quatre reforços per a la instal.lació de les frontisses i una pestanya per al seu tancament. Exteriorment es disposa un barrot de fusta per impedir que pugua voltejar cap a l'exterior. La seua serralleria té interès.

Es tracta del model de finestra que trobem a la primera planta de les cavallerisses, tant en façana com en armaris i sembla el mateix tipus de fusteria que C16. Lamentablement molts d'aquests elements han perdut alguna de les fulles i la serralleria a causa de les humitats i la podridura de la fusta.

Conservació:	Mal
Interès:	Baix
Datació:	s. XX
Dimensions:	sense dades

5.4 ELEMENTS SIGNIFICATIUS

E1. Balda

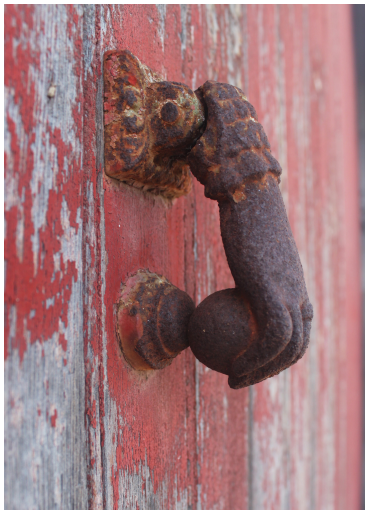

E1.

Balda metàl·lica en ferro fos situada a la porta principal de l'alçat sud a la qual s'ancora mitjançant cargolat. Presenta algunes zones afectades per la corrosió que poden ser fàcilment reparades. La seua característica forma de mà femenina agafant una esfera amb un anell al dit cor fan d'aquesta peça un element d'interès.
Representa la Mà de Fàtima, considerat des de molt antic un potent talismà en el món àrab que allunyava de les desgràcies i del mal d'ull. Al Marroc les podem trobar com picaportes o gravades a les llindes de les portes i al nostre país el seu ús està bastant estès. Es tracta d'una reminiscència andalusina que ja forma part de la nostra cultura popular.

Conservació:	Regular
Interès:	Mog
Datació:	final s. XIX principi XX

E2. pou

Al pati del conjunt, annex a la façana nord de la Casa de Sinyent trobem un antic pou que encara conté aigua, no potable i sense cap tipus de tractament, del qual s'abasteix actualment a la xicoteta cuina-estar del magatzem de l'ala nord . Té una profunditat aproximada de 7 metres des de la cota de terra i el nivell freàtic es troba a uns 3 metres de profunditat.

E2.

La seua aigua s'extreu gràcies a la proximitat del riu Xúquer, que es troba a escassos 200 metres del lloc. Està construït amb fàbrica de rajola i posseeix un ampit d'uns 53 cm d'alçada. Encara que no es conserva la seua corriola i el seu poal, es pot apreciar a la primera planta de l'edifici, just sobre una finestra, un forat que correspondria al seu lloc d'ancoratge, el que permetria subministrar aigua al primer nivell.

No és possible distingir la junta constructiva entre aquest pou i el encegat de l'arc al qual s'adossa a causa de les múltiples capes d'enlluit i pintura del parament. Però si observem l'intradós del tapiat de l'arc, veiem dues protuberàncies als costats que semblen correspondre al límit sud del pou. Si es confirma aquesta suposició, significaria que el pou va ser construït abans que es tanqués l'arc de planta baixa, amb la qual cosa ens trobaríem davant d'una instal·lació de diversos segles d'antiguitat.

Conservació:	Bé
Interès:	Medi
Datació:	anterior al segle XVIII
Diàmetre	interior: 1,15 m
Diàmetre	exterior: 1,68 m

E3. Mènsula de fusta

Mènsula o permòdol de fusta de forma rectangular i part superior plana que es disposa encastada a l'envà interior de l'estança est que

E3.

flanqueja la porta principal de la Casa. Sobre ella es recolza una bigueta de fusta que al seu torn sosté un revoltó ceràmic, és l'única mènsula que hi ha a la cambra pel que sembla un afegit posterior al forjat. Potser formara part d'una estructura horitzontal pertanyent a un altre edifici desaparegut, o d'un porxo, i que fos reciclada o que es disposara com a reforç per pal·liar el mal estat del forjat. Es tracta d'un element que podem trobar en interiors però suportant un dorment, o en exteriors funcionant com a aler d'una coberta o suportant una cornisa. Mostra senyals de deteriorament i humitat especialment en el seu extrem, té un profunda veta longitudinal.

Conservació:	Regular
Interès:	Mig
Datació:	s. XIX
Secció:	17 cm

E4. Rajoles amb numeració

E4.

A la façana sud de l'edifici trobem al costat de les dues portes dos taulells ceràmics quadrats de xicotetes dimensions que indiquen «1 GUAL" i "2 GUAL" fent referència a la numeració d'aquests accessos pertanyents a la Partida del Gual.
Tenen fons blanc, la seua inscripció és blau cobalt i posseeixen un vidriat superficial desgastat puntualment. Les primeres llosetes amb noms de carrers i numeracions es van introduir per Decret Reial el 1769 que estipulava la necessitat d'identificar els carrers i els edificis del Regne d'Espanya amb rajoles, mesura que s'emmarcava dins el nou sistema tributari il·lustrat. Per tant, aquest tipus de plaques ceràmiques van començar a produir-se en grans quantitats a la fi del segle XVIII per mestres terrissaires. Sabem que hi va haver un a Gandia especialment conegut al Regne sota el nom d'Alonso de Gandia que exportava grans quantitats de llosetes a altres regions de la Península. Encara que avui dia no tenen ús, ja que la referència de la direcció de la Granja ve donada per la carretera CV-505, constitueixen el record de l'antic camí i immortalitzen el nom popular que rebien les seues terres.

Conservació:	Bé
Interès:	Alt
Datació:	s. XX

E5.

E5. Permòdols

Mènsules de pedra calcària que es disposen encastades a les cares interiors dels murs de la Granja. La seua forma arquejada és senzilla i la superfície de suport és plana amb acabat rugós. Sobre elles descansava 1 dorment (avui dia totalment podrit) que rebia els caps de les biguetes de fusta, distribuïdes cada 30 cm aproximadament, i d'aquesta manera transmetia les seues càrregues als murs. Amb la disposició dels cans s'evitava que la fusta patira patologia (tèrmits, podridura, fongs, humitats ...) i es generava un forjat molt estable

estructuralment que minimitzava la fletxa en disposar les biguetes molt prop les unes de les altres. No tenim constància que totes les sales de l'immoble estigueren resoltes amb aquest esquema, només s'han localitzat permòdols en algunes estances que s'indiquen al plànol adjunt, tant en planta baixa com en primer pis. Estaríem davant d'un sistema constructiu molt estès a la Corona d'Aragó que va tenir el seu auge a partir del segle XIII.
La pedra d'aquests permòdols provindria segurament de la muntanya de Benicull, molt propera a l'emplaçament i rica en pedra calcària de molt similars característiques. També trobem aquest tipus de mènsules a l'ermita de Sant Miquel a Corbera, que té en la seua façana cinc d'aquestes peces, segurament per rebre un petit pòrtic d'accés que protegís la portalada. No obstant la cara superior d'aquests cans no és totalment plana com els de la Granja i posseeix una esquerda per encaixar el dorment.

Cnservació:	Bé
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV

E7.

E6. Clau amb data I

Peça de pedra picada tallada a mà que tanca per la part superior l'arc de les portes de pedra de la façana oest del conjunt. Posseeix la inscripció "1800" que correspon al seu any de construcció. Gràcies a aquesta dada ha estat possible datar amb més exactitud el volum 4.

Conservació:	Regular
Interès:	Medi
Datació:	1800

E6.

E7. Clau amb data II

Peça de pedra picada tallada a mà amb forma de dovella que tanca per la seua part central l'arc de la porta est del conjunt. Posseeix la inscripció "1801" que correspon al moment en què s'obri aquest accés i possiblement també quan es prolonga el mur oriental. La resta de l'arc es configura amb fàbrica de rajola, encara que els brancals són del mateix tipus de pedra calcària que aquesta clau.

Conservació:	Regular
Interès:	Medi
Datació:	1801

E8.

E8. Graffiti de "La Riuada"

Dos graffiti a l'interior de l'edifici principal de la Granja que indiquen l'alçada fins on va arribar l'aigua a la riuada de 1982, amb la inscripció: "Riada 1,85" i "Riada 1,87 20-10-82". La zona de la ribera del riu Xúquer presenta unes característiques que el fan propici a patir inundacions endèmiques. En aquest cas es fa referència a "La Pantanà" de Tous.

Conservació: Bé
Interès: Mig
Datació: 20/10/1982

E9. Enlluït amb data I

E9.

Les portes de pedra de la façana occidental van ser cegades mitjançant maçoneria de pedra barrejada amb rajoles disposades a testa que posteriorment es va enlluir. S'ha localitzat en el revestiment de dit tapiat de la porta sud una inscripció amb la data d'aquesta operació "1881". Es tracta d'una dada valuosa que ens ha permés situar el moment en què es canvia d'ús el volum 4 amb el cegat dels seues grans buits per destinar-lo a estable.

Conservació: Mal
Interès: Mig
Datació: segona meitat s. XIX

E10. Pessebre

E10.

Piló de guix rematat amb un tauló de fusta que s'utilitzava antigament per a alimentar el bestiar. Es troba a l'interior del cos 4, que funcionava com a estable, i recolza contra el seu mur est. En altura coincideix amb el ampit de les finestres de planta baixa, segurament per permetre el seu proveïment des de l'exterior de l'immoble.
Actualment l'interior del pesebre està ple de runa i el remat de fusta es veu deteriorat. Al segle XX s'estenen els pessebres metàl·lics de manera que aquest és un model cada vegada més difícil de trobar.

Conservació: Regular
Interès: Mig
Datació: segona meitat s. XIX

E11. Festejadors

E11.

Festejadors. Dos seients confrontats de rajola revestida disposats a cada costat de la finestra central de l'alçat sud aprofitant el gruix del mur, coincidint d'aquesta manera amb la posició de la columneta de Girona. Estan formats per rajoles preses amb morter de calç que s'incrusten en els propiss brancals de la finestra. La seua superfície superior és quadrangular mentre que disminueix de secció a mesura que s'aproxima al seu punt de suport estilitzant així la forma i deixant unes vetes verticals a l'enlluït. En la seua part inferior trobem un xicotet graó sobre el mur per al descans més còmode dels peus.

S'utilitzaven per a conversar o per a realitzar treballs manuals que requerien llum com llegir o cosir, així com per gaudir del tràfec de gents (aquest cop disposat davant d'un camí) o per participar d'actes representatius. En l'arquitectura de la Corona d'Aragó els festejadors, així com les torres i les galeries obertes exemplifiquen el desig de crear espais per dominar visualment l'entorn circumdant. Els festeja-

dors són un element arquitectònic que es comença a utilitzar en l'arquitectura de la Corona d'Aragó a partir del segle XIV i que s'usa en els palaus gòtics com a element representatiu, el solem trobar acompanyant finestres lobulades amb mainell tot i que també hi ha exemples en l'arquitectura popular de la época. Per nomenar alguns dels més coneguts, encara que molt transformats, els hi ha al Palau de Benicarló, actual seu de les Corts Valencianes o millor conservats al Palau Berenguer d'Aguilar a Barcelona. Tenim constància que almenys existia un altre parell de festejadors a la finestra més oriental de la façana sud, ja que s'identifica en el seu brancal interior una franja de morter a on hauria d'estar el festejador, corresponent a una potent reparació.

Conservació:	Regular
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV
Alçada pedrís:	74cm

E12. Espitlleres

A la coronació del mur perimetral de la crugia sud trobem un total de 8 espitlleres o sageteres de petites dimensions disposades a uns 50 cm del paviment de la coberta plana original que servien per a la vigilància i defensa de l'edifici. Es construeixen amb el mateix tipus d'encofrat de fusta que el mur i no s'identifiquen juntes constructives amb aquest.

E12.

Estan disposades de manera que era possible que un home estirat i armat amb arc o ballesta disparara des de l'interior sense ser vist a l'estar protegit per l'ampit del mur. La visió a través d'elles permetria el control de tots els voltants en trobar-se relativament elevat en un terreny pla, fins i tot algunes espitlleres desvien la mirada cap al riu, imaginem que per controlar el seu trànsit. Aquest element destaca especialment per correspondre a l'etapa més primitiva de l'immoble ja que s'executa al mateix moment en què es construeix la tàpia. A causa del canvi de coberta almenys dues de les sageteres de les testeres van ser parcialment retallades i la façana sud va perdre la alçària amb el rebaix del mur. A la Ribera hi ha nombroses fortificacions amb aquest tipus d'espitlleres, destaca el castell de Corbera, amb unes de les més antigues, o l'ermita de Sant Miquel que incloïa una torre islàmica. En les imatges observem l'interior i l'exterior d'una d'elles.

Conservació:	Regular
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV

E13. Portaestendard

Portaestendard fix de pedra calcària format per dues peces a manera d'argolla ancorades sobre el mur est del conjunt, en l'alçat que conforma la testera oriental de la Casa de Sinyent. Se situa a una altura d'uns 6,6 a 8,2 metres so-

E13.

bre la cota de terra i es trava a la tàpia calicostrada del mur original, pel que podem deduir que és coetani a aquest. Al costat del portaestendard, una xicoteta finestra ogival reforçada amb rajola s'obri a una certa alçada del nivell de forjat de la planta primera que segurament va servir per accedir a col·locar la bandera.

No ha patit transformacions i és un dels elements més representatius de l'edifici.

Conservació:	Bé
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV

E14. Gàrgoles

E14.

El mur de tàpia de la façana sud de la Granja de Sinyent es perfora puntualment un metre abans de la seua coronació per allotjar un total de cinc gàrgoles. Aquestes ranures van ser executades aprofitant els forats deixats per les mateixes agulles de la tàpia que en ser retirades no es van emplenar com la resta i es van rematar amb dues peces de teula àrab. Així es configura un espai còncau a mode de canaló que permet l'evacuació de les aigües pluvials de la coberta. La línia que les uneix ens permet intuir com va ser el punt de suport de l'última tapialada i així restituir virtualment quina va ser l'alçada original del mur.

La seua disposició només en aquesta façana indica que l'edifici es resolia amb una coberta plana que posseïa aproximadament un 3% de pendent i que abocava les seves aigües cap a aquest front. Les gàrgoles van perdre la seua funcionalitat quan es va substituir la coberta plana per l'actual inclinada a dues aigües. No obstant això no van ser retirades ni cobertes i encara es conserven en la seua majoria.

Conservació:	Regular
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV

E15.

E15. Enlluït amb data II

Enlluït de morter de ciment sobre el mur oest del conjunt amb la inscripció "190?".

Conservació:	Mal
Interès:	Mig
Datació:	1900

E16. Nínxols o credences

E16.

Es conserven dues xicotetes poselles amb la vora superior arquejada i cantons arrodonits revestides amb guix que s'ubiquen en el mur central de l'ala sud de la primera planta de l'edifici principal. Se situen just a l'esquerra de dues portes d'origen medieval, una d'elles cegada, i podien haver albergat imatges religioses, canelobres o objectes personals. Al monestir cistercenc de Monsalud, s'obrien dos nínxols d'aquest tipus a l'antiga sagristia que

es coneixien com “armarium”, per guardar els llibres emprats en els oficis dels monjos, també en trobem al gran dormitori del Convent del Carme a València, al costat de cada lloc de llit. Podem pensar que van pertànyer cadascuna a un dormitori, relacionant-se així amb l’ús de la Granja de Valldigna.

Conservació:	Bé
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV

E17. Rellotge de Sol

E17.

Rellotge de Sol vertical de forma rectangular pintat amb color rogenc sobre el revestiment de la façana sud, a la dreta de la finestra central. No es conserven els números ni el gravat de cap inscripció però sí la vareta metàl·lica clavada al mur de tàpia. El sud és la posició més lògica per a un rellotge solar de paret ja que recull un major nombre d’hores i a més el seu traçat és molt més senzill. Com la façana on s’ubica no està exactament inclinada cap al sud, la seua vareta s’adapta a aquestes circumstàncies desviant-se fins a trobar l’hora solar.

Conservació:	Mal
Interès:	Alt
Datació:	s. XIX o anterior

E18.

E18. Columneta gòtica

Columneta gòtica de pedra picada que funciona com mainell de la finestra de doble arc ogival que es conserva a la façana principal de la Granja de Sinyent. Es va fabricar amb pedra de Girona, el capitell està ornamentat amb fulles de palma tallades, fust prefabricat i base quadrangular. L’estandardització d’aquest tipus d’elements i la seua comercialització en grans quantitats va prendre importància a la primera meitat del segle XIV.

De les tres finestres sols es conserva pràcticament intacta la central amb els dos xicotets arcs medievals de rajola i amb el mainell que ha ajudat a datar l’edifici. Elements com aquest, les pintures trobades i els festejadors li confereixen a les estades superiors un caràcter d’ostentació econòmica o senyorial que en canvi no té la planta baixa. És sens dubte un dels elements més significatius i representatius de la Granja.

Conservació:	Bé
Interès:	Alt
Datació:	s. XIV

06. CONCLUSIONS

6.1. Hipòtesi evolutiva

6.2. Conclusions generals

6.2.1. Oportunitats

6.2.2. El monument com a document històric

6.1. HIPÒTESI EVOLUTIVA

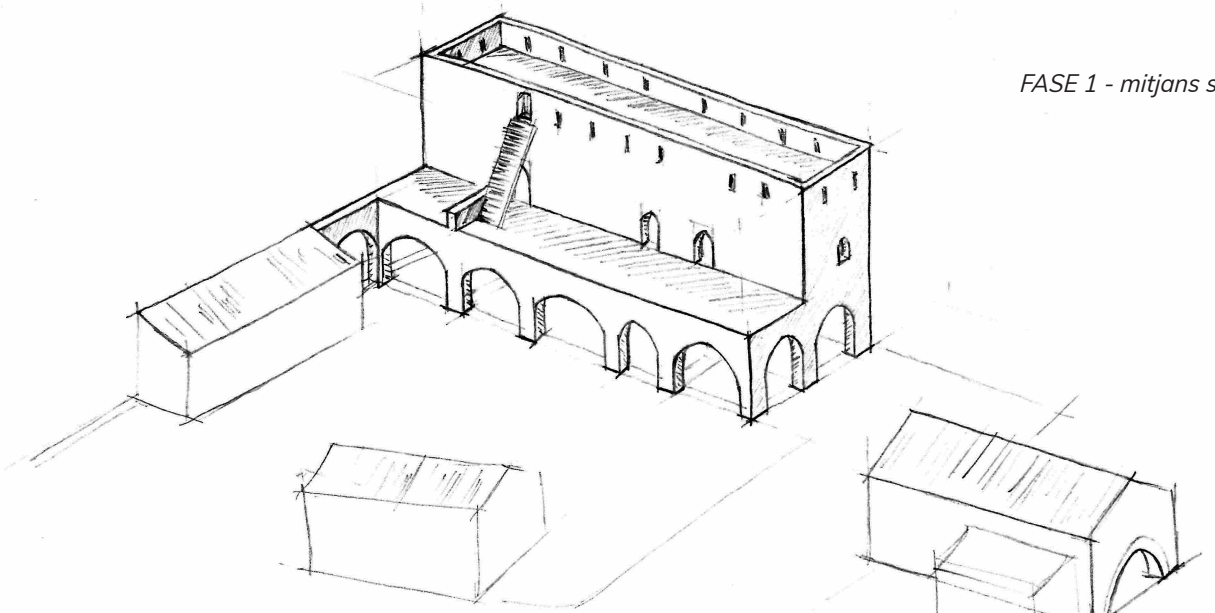

FASE 1 - mitjans segle XIV

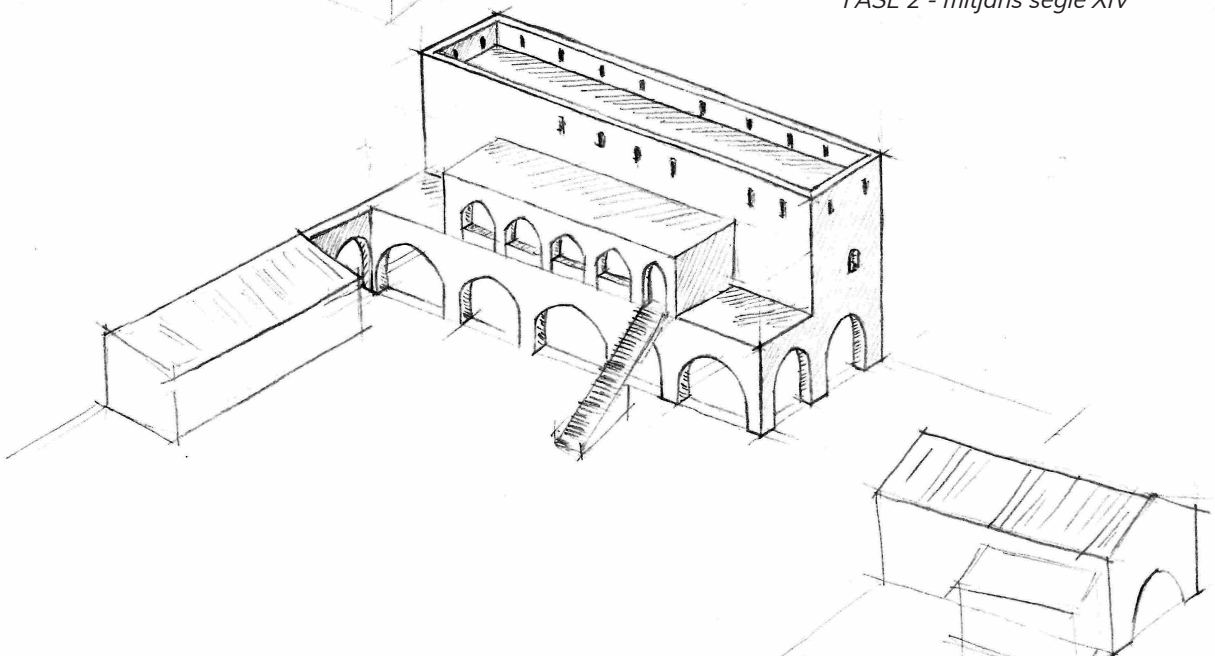

FASE 2 - mitjans segle XIV

FASE 3 - finals segle XIV, principis segle XV

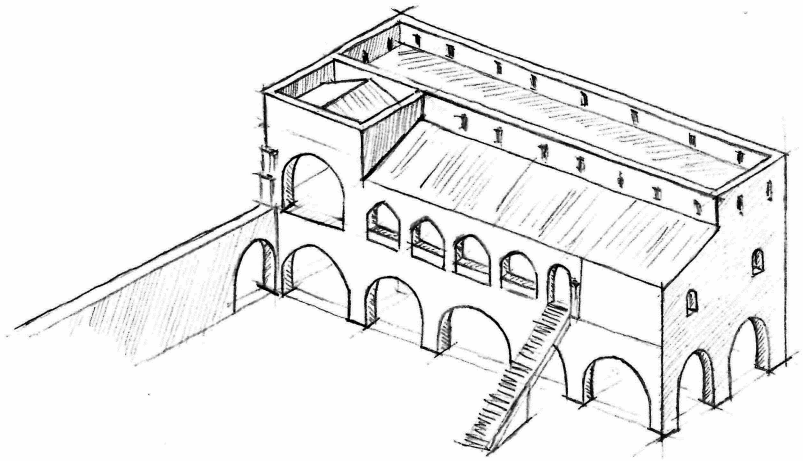

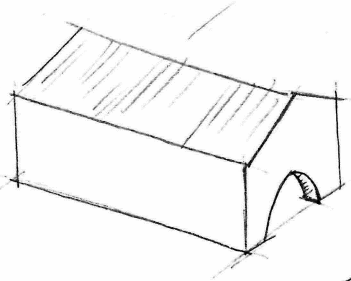

FASE 4 - segle XV - segle XVI

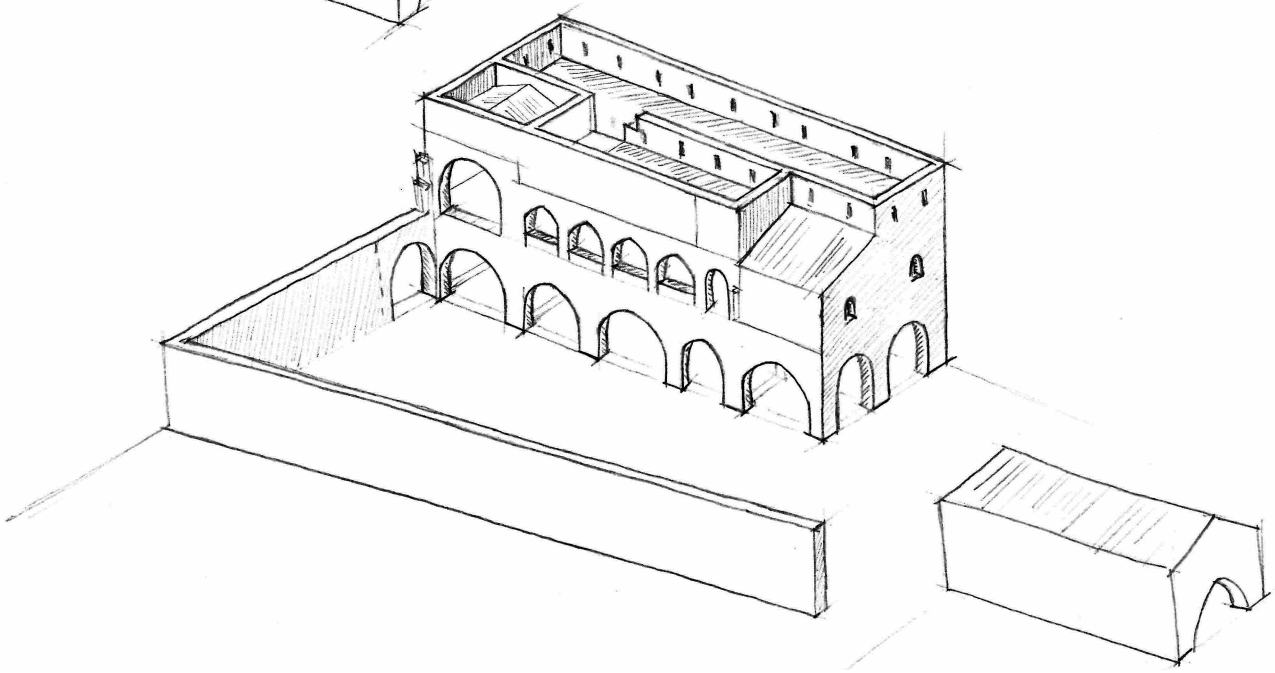

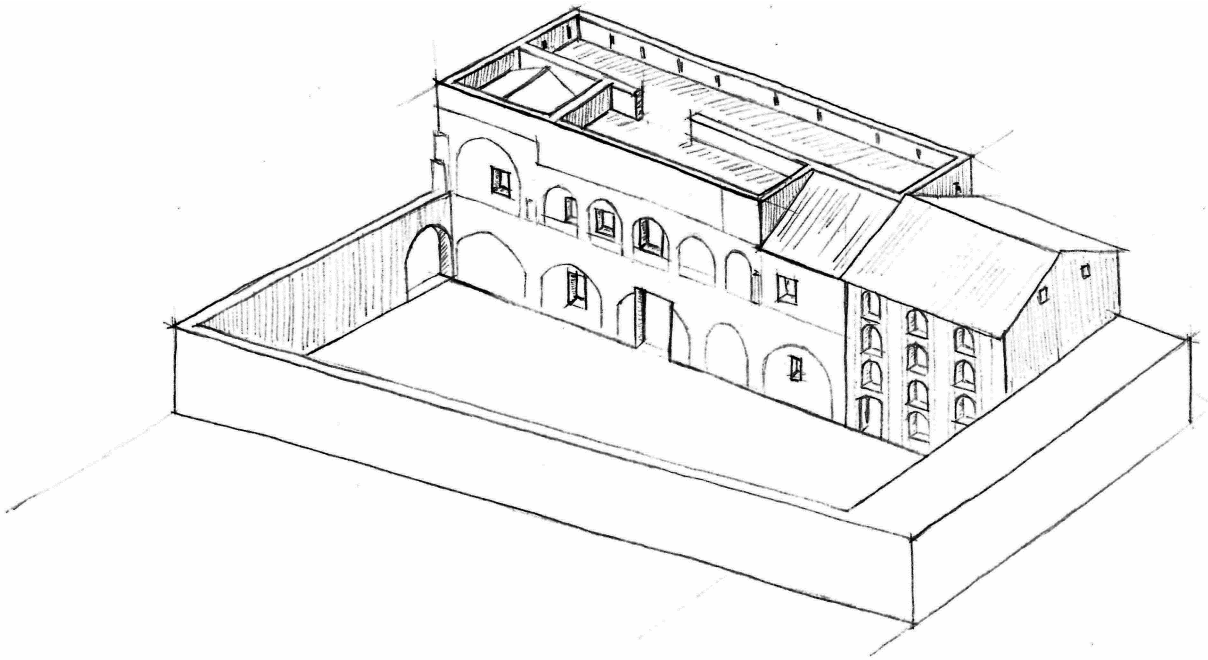

FASE 5 - principis segle XVIII

FASE 6 - mitjans segle XIX

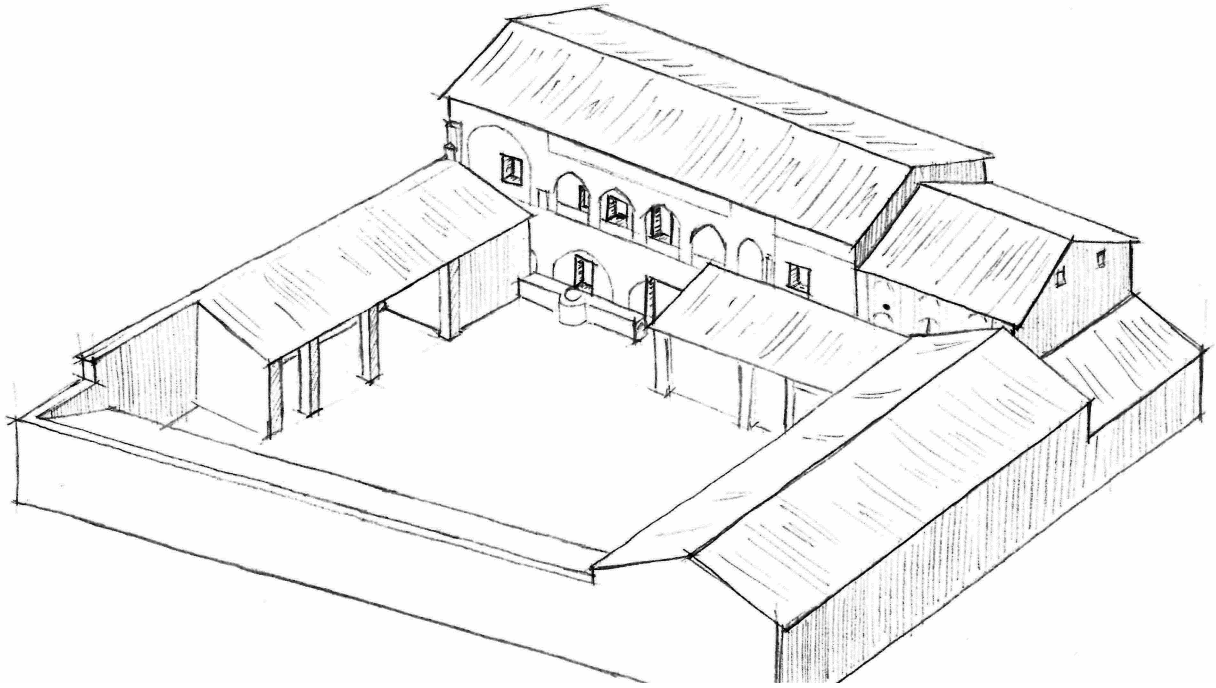

resumim a continuació els diversos moments que ha passat l'immoble, centrant-nos en el seu cos principal.

· Fase Zero.

Es partiria d'una fase inicial zero, de la qual desconeixem moltes dades, que consistiria en un edifici previ a l'actual. Els vestigis arqueològics trobats a les cates realitzades el 2017 ens estarien parlant d'uns fonaments anteriors a l'època foral sobre els quals devia alçar-se un altre volum diferent al que coneixem. Una potent renovació l'enderrocaria, en tot o en part, i hi construiria l'actual Granja de Sinyent. No obstant la controvèrsia respecte a com era dit immoble segueix oberta després que s'encetara el juliol de 2018 el Pla Director de La Granja de Sinyent que dirigeix Ignacio Matoses, especialment vista la possibilitat que tot l'immoble es modificara completament amb el pas de propietat de Ferrer de Campredó a Valldigna.
El que sembla més o menys clar, després de l'estudi tipològic que s'ha elaborat és que la morfologia en planta de l'edifici amb una estança central flanquejada per dues cambres a les quals s'accedeix des de la nau oposada a través de portes laterals, provindria d'una composició prou arcaica d'arrels andalusines. És una forma d'estructurar els espais interiors que hem trobat a les cases tunisianes i algerianes de l'època, el que suposaria que la Granja és el primer exponent d'aqueixa tipologia a la Península que ha arribat als nostres dies. L'estudi mètric que s'ha dut a terme corroboraria dita hipòtesi projectual.

· Fase 1 i fase 2.

A partir d'aquelles restes, a mitjans del segle XIV es comença a bastir un nou edifici situat a l'alqueria de Sinyent, entesa des del sentit islàmic definit a l'estudi històric, que formaria part d'una xicoteta agrupació d'instal·lacions i habitatges vora el riu Xúquer. Aquesta nova construcció la relacionem ja amb la compra de l'heretat per part del Monestir de Valldigna el 1328 per a instal·lar-hi una de les seues granges. A nivell simbòlic, l'adquisició de dit immoble seria un senyal de conquesta territorial de la religió catòlica en matrimoni amb la Corona, fitxa d'una estratègia geopolítica d'expansió monàstica que es va encetar a mitjans del segle XIII i que encara tenia llarg camí per recórrer.

D'aquesta manera ens ubiquem a la fase 1, moment constructiu en què s'alcen les arcades perimetrals de planta baixa encaixades amb la tàpia calicostrada mixta, és a dir, reforçada als cantons amb maó. A l'ala sud es construeixen dues altures mentre que a l'ala nord es manté el nivell de planta baixa a l'espera de seguir la construcció. Tot es cobreix amb una coberta plana que presenta una xicoteta pendent cap a façana est i s'obrin perforant l'ampit una sèrie d'espitlleres per a la vigilància i control del territori. També es disposaria una escala de xicotetes dimensions per a accedir del primer nivell a coberta, de la qual ens resta a l'ampit el pas del desembarc. La fase 1 avançaria de seguida amb la fase 2, separades temporalment

fig. 157

fig. 158

fig. 157: Detall de la façana sud, s'identifiquen les rajoles dels arcs i les d'una etapa diferent corresponent al cegat. Font pròpia.
fig. 158: Fotografia del sondeig número 2 on es localitzen les restes d'un mur de tàpia amb cadell. Font: COTINO VILLA, F.: Informe memoria arqueológica... (LF 3).

per molt poc de temps, es tracta més bé del mateix moment escenificat en dues etapes constructives. En aquesta, sobre la planta baixa es construeix la galeria nord que s'encastra lateralment amb el mur central mitjançant dos testeres que podrien ser la prolongació vertical d'uns xicotets ampits provisionals, i es cobriria amb una coberta inclinada. En aquest mateix moment es prepara com a espera una pilastra travada amb l'arc més occidental de la galeria, prevista per a formar una futura porta ubicada perpendicularment al cos que s'acabava de construir. Justament contra aquest arc és on es devia emplaçar l'escala exterior que conduiria al primer nivell, el xicotet arc funcionaria així com a porta d'accés. No obstant això, no s'ha fet cap cata arqueològica a la zona on devien estar els seus fonaments i tampoc es veu clar el punt d'empotrament de la llosa que la suportaria.

Per últim, cal ací apuntar una segona hipòtesi que no s'ha descartat i que esdevé també possible, la qual plantejaria que la galeria unira realment dues torres laterals que arribarien fins a la coronació del mur central que devien estar previstes i que segurament no es van arribar a executar.

· Fase 3.

A la fase 3 es construeix a la banda est de la galeria un gran arc de rajola que tancaria aquella àrea i que es cobriria mitjançant una volta de creueria de maó de pla de doble fulla que recolzaria sobre els cans situats als cantons de l'estança. Se sap que les primeres voltes de maó de pla construïdes a València són d'abans de 1383[120], podríem doncs estar parlant d'una fase pertanyent a finals del segle XIV o principis del segle XV. Ací es situaria l'oratori de la Granja, que permetria oficiar la missa i escoltar-la des del pati, la qual cosa explicaria algunes de les últimes troballes i singularitats de la sala.

D'una banda, l'ús de capella encaixaria amb la falta de paviment (ací trobem una capa d'algeps) corresponent a la ubicació del presbiteri en una fase posterior d'ampliació. També donaria sentit a la posició de la finestra esbocinada i apuntada de la testera est, relacionada amb el portaestendard, la qual s'emplaçaria elevada per a permetre la ubicació d'una imatge al mur, sobre l'altar. Per últim, l'existència de l'oratori atorgaria sentit a les restes pictòriques trobades que arriben fins la regata de la volta i rodegen el gran arc. Representen cercats de carreuades ornamentats amb rosetes, el mateix tipus de decoració que es va encarregar el 1396 per a pintar les parets de la Sala del Consell de l'Ajuntament de Valencia i que també trobem al refectori del convent del Carme de Valencia. En canvi, la decoració geomètrica d'almagra que s'ha trobat a una alçària de 1,30 m del nivel de terra correspondria a una composició molt més senzilla.

A la banda oest de l'ala nord es prolonga en canvi la galeria de forma molt més rudimentària amb una tàpia

120 ZARAGOZÁ CATALÁN, A.: *A propósito de las bóvedas de crucería y otras bóvedas medievales*, Anales de Historia del Arte 2009, Volúmen extraordinario, Madrid 2009, p.109.

fig. 159 i fig. 160

fig. 159: Permòdol de la sala nord-oriental del primer pis sobre el qual es recolzaria la volta de creueria. A la seua esquerra vegem el fumeral de la llar de planta baixa que es va instal·lar cap al segle XIX. Font pròpia.
fig. 160: Restes de la emprempta deixara per la volta de creueria amb la decoració pictòrica d'imitació de carreuada al revestiment. Font: Carles Grau.

valenciana a la qual se li van obrir algun dels buits, possiblement perquè ací s'esperara obrir perpendicularment una altra sala. De la mateixa manera que la galeria, es cobreix tot amb coberta inclinada, de fet s'evidencia a la testera que s'executa amb la mateixa tàpia de l'alçat, la qual presenta les últimes filades de rajola inclinades.

La morfologia de l'espai exterior resulta més confusa, el tercer arc medieval detectat a l'alçat est demostraria la intenció de prolongar en aquell sentit l'immoble. Sembla que realment sols es va prolongar el mur, executat amb una tàpia valenciana que podríem datar d'aquest mateix període històric.

· Fase 4.

En un moment donat es decideix ampliar la capella igualant l'alçària del volum nord amb la del sud per a la qual cosa es recreix la galeria amb una tapia senzilla que es cobreix amb una coberta plana. Al parament central trobem restes dels forats de bastida que posteriorment van ser tapats. En eixe moment es cegarien les espitlleres de la coronació del mur i també s'obriria un pas més ample per poder passar de la coberta sud a la coberta nord. Aquest forjat pla s'executaria des del primer moment mitjançant volta i algeps, amb un intereix d'aproximadament 90 centímetres. No obstant, la sala oest es conserva intacta i no es modifica la seua alçària, comprovem aquesta qüestió observant les imatges de 1992 on s'aprecia que la tàpia d'eixa saleta té la mateixa alçària que la galeria i alhora és la fita que es pren per a la construcció del nou volum de la següent fase cinc que la pren com a referència. Prou de temps després aquest espai també s'igualaria amb la resta de l'ala nord mitjançant una coberta plana, ja que també s'han localitzat prop de la coronació del mur les restes d'un paviment ceràmic que adopta una lleugera inclinació cap al pati.

· Fase 5.

Anys més tard, amb el boom de la seda, Valldigna decideix a principis del segle XVIII plantar a l'heretat una gran quantitat de moreres i adequar l'immoble a les noves necessitats productives. La Granja és arrendada i els nous inquilins porten a terme una reparació i reforma de l'espai interior. És en aquest moment quan es tapien els arcs perimetrals de planta baixa per a habilitar-la com a habitatge mitjançant un aparell de rajola que es veu en moltes zones reparat amb maçoneria, segurament a causa de les constants avingudes fluvials. Al primer nivell es retira l'oratori i es regularitza el forjat amb un paviment continu. S'instal·len aleshores les grans estructures de fusta per a allotjar els llits dels cucs alhora que es construeix el volum adjacent que suposem que estaria totalment dedicat a la producció sedera. Si ens fixem al seu alçat interior oest apreciem una protuberància a la base del mur que ens indicaria que aquest nou volum s'edifica

fig. 161, fig. 162

fig. 161: Relació entre el mur de tàpia del cantó oest i l'edifici annex del segle XVIII. Font Arxiu de l'AVA.
fig. 162: Detall de la regata del paviment de coberta plana a l'extrem oest de l'alanord del primer pis. Font: Carles Grau.

aprofitant una estructura anterior.

· Fase 6

En una etapa posterior, parlem ja dels primers anys del segle XIX, es basteix un cos annexionat al nou volum del segle XVIII aparentment dedicat a la càrrega i descàrrega de carros i a l'emmagatzematge agrícola. Com s'ha estudiat, s'emplaça aprofitant l'existència d'un anterior volum porticat. La seua construcció aboca al tancament pel nord del conjunt amb un segon cos en planta baixa, es genera així un pati interior. Segurament en paral·lel a les anteriors obres es recreix part del mur est de tàpia valenciana per a allotjar un tercer espai en aquest cas porxat, tot i que com hem vist a l'estratigrafia murària s'aprecien una sèrie de reparacions que no ha sigut possible datar. Per últim s'obri l'accés est que durant molts anys ha sigut l'entrada principal al complex.

A mitjans de selge XIX es quan possiblement es substitueix tota la coberta plana de La Granja per una inclinada a dues aigües executada amb canyís i teula àrab. Aquesta operació comporta la retallada de la façana sud aproximadament al nivell de les espitlleres i la prolongació del mur central mitjançant rajola.

Les últimes intervencions efectuades han consistit en la construcció (probablement finals del segle XIX o principis del segle XX) d'un porxo recolzat sobre la façana nord de La Granja així com altres modificacions puntuals entre les quals destaquen: el tancament dels buits de la façana oest del complex, certes reparacions localitzades, el tapiat d'algun buit i sobretot els canvis de revestiments pictòrics i la substitució de fusteries.

fig. 170

fig. 171

fig. 172

fig. 170: Prolongació de la cresta del mur central de La Granja mitjançant rajola disposada sobre la t``apia calicostrada. Font pròpia.
fig. 171: Imprempta deixada al mur occidental de l'edifici seder del segle XVIII per un edifici anterior, estructura que com vegem ha sigut reutilitzada. Font pròpia.
fig. 172: Porxo que existia al pati interior recolzat sobre el mur est del conjunt i que va caure a causa de les plutges al gener de 2018. Font: Arxiu de l'AVA.

6.2.1. Conclusions generals: **Oportunitats**

El conjunt de la Granja de Sinyent és un dels exponents fonamentals del gòtic civil valencià i una de les poques granges monàstiques que es conserven en peu, de fet la resta de les que pertanyien a Valldigna s'han acabat evaporant, sols immortalitzades en el nom d'algun camí o d'algun vestigi arqueològic. Mitjançant una recuperació adequada i una posada de valor que revitalitze el potencial monumental d'aquest complex, la Granja de Sinyent podria esdevindre un referent cultural del patrimoni arquitectònic de la comarca i fins i tot de Regió Valenciana que afavoriria el turisme rural i l'aproximació de la nostra historia a la població.
Es donaria a conèixer a més un immoble ignorat per molts, que ja s'ha perdut de la memòria col·lectiva de la població, que l'ha vist aquest últim segle com un edifici ruïnós vinculat al conreu, un oblit que sols sembla voler afavorir la seua desaparició.

Cal emfatitzar després del present treball no sols la importància de La Casa sinó també de la resta de construccions auxiliars que l'envolten, les quals han format part de la història de l'edifici i conformen també les traces del seu passat. En tot cas, és fonamental que la intervenció que es duga a terme tinga en consideració els aspectes estudiats i siga fidel a la realitat històrica de l'immoble per tal d'evitar seguir sembrant un territori ple d'intervencions desafortunades que han destroçat el patrimoni arquitectònic en pro de l'obra d'autor.

6.2.2. Conclusions generals: **El monument com a document històric**

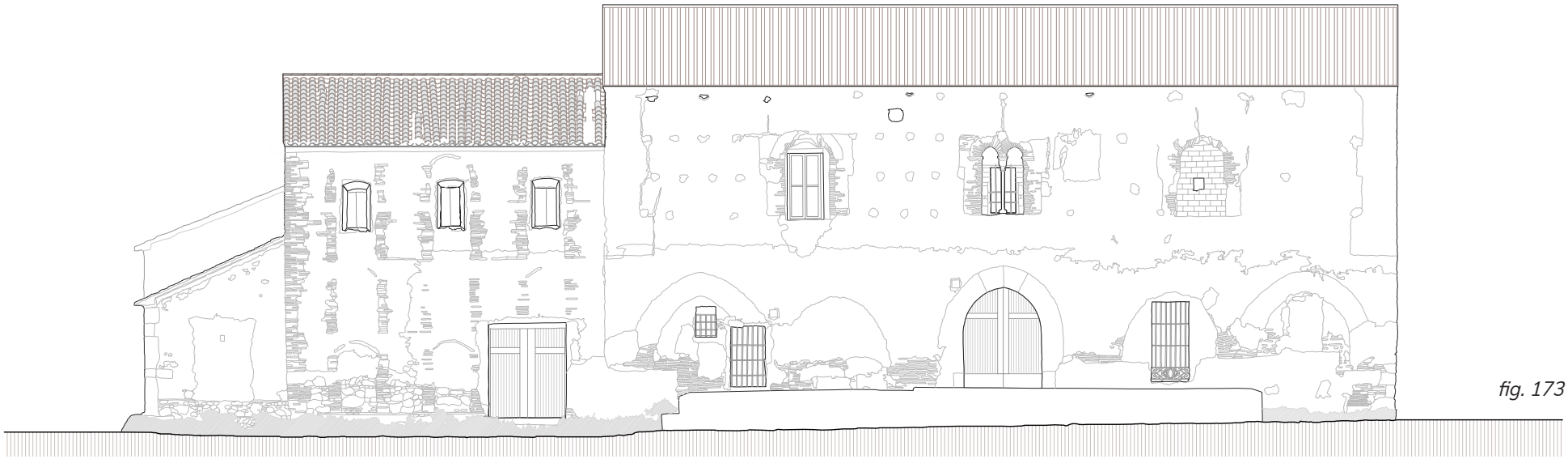

fig. 173: Façana sud deliniada a partir dels fotoplànols. Font pròpia.

fig. 173

Un dels majors valors patrimonials que ens atorguen els monuments històrics és la seua gran importància com a font d'informació d'unes condicions de vida, uns costums i una quotidianitat que ja s'han perdut. Els immobles com La Granja de Sinyent, amb diversos segles d'història sobre els seus murs, representen un document històric fonamental a través del qual ens és possible conèixer les tècniques constructives, la funcionalitat, la mètrica o els llenguatges arquitectònics relacionats amb un moment concret. Ens parlen d'allò que han viscut i són testimonis del seu temps. Des del punt de vista historiogràfic, es tracta d'una font d'informació primària, és a dir, produïda en el context històric estudiat, i d'interpretació directa, que és possible desxifrar com si d'un manuscrit es tractés per establir possibles hipòtesis evolutives que posteriorment són corroborades o descartades mitjançant l'estudi lògic. En el nostre cas hi ha un valor afegit, ja que La Granja de Sinyent no ha sofert pràcticament modificacions destructives que hagen soscavat els vestigis de temps passats. Ha estat en l'oblit i l'abandó absolut durant l'últim segle i les múltiples reformes efectuades amb anterioritat no han acabat amb el seu caràcter d'origen, que se segueix podent entreveure.
D'aquesta manera, els diferents elements constructius i les diverses transformacions efectuades ens permeten determinar una cronologia que ens mostre com l'immoble ha anat canviant, mudant d'ús i forma per a adaptar-se a les noves necessitats del moment. L'edifici que ha arribat a les nostres mans és doncs el resultat de totes aquestes modificacions, una barreja de la qual hem ací hipotetitzat les seues fases de vida. Hem tractat al cap i a la fi de llegir i sobretot d'entendre el que ha viscut l'edifici.

La tasca del present treball ha aclarit prou buits en blanc que presentava la historia de La Granja i ha permés dur a terme una anàlisi més detallada i exhaustiva de la seua construcció. Tractar de posar en ordre molts conceptes formals i constructius, estructurar a través d'un fil argumental les diverses etapes de vida i ús del conjunt i relacionar-les alhora amb les reformes de l'edifici, ha sigut una feina costosa i intensa però satisfactòria.

fig. 174

fig. 174: Detall del mur oest del conjunt. Font pròpia.

07. BIBLIOGRAFIA

7.1. Fonts documentals

7.2. Fonts digitals

7.1. FONTS DOCUMENTALS

AGUILAR CIVERA, I.: *Los paisajes del agua, cultura, transporte y territorio*, 1550-1868, publicacions GVA, València 2015.

ALTISENT, A. *Les granges de Poblet al segle XV : assaig d'història agrària d'unes granges cistercenques catalanes*. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1972, pp. 22-30.

ALVARADO PLANAS, J.: *Memoria, mito y realidad de la sociedad de los tres órdenes*, Instituto de Estudios Riojanos, Nájera 2003, pp. 263-280.

ARCINIEGA GARCIA, L.: "Abastecimiento fluvial de madera al Reino de Valencia", a MONTESINOS, J. i POYATOS, C.: *La Cruz de los Tres Reinos. Espacio y tiempo en un territorio de frontera* Universidad de Castilla-La-Mancha, 2011, pp. 99-134.

ARNOLD, F.: *Islamic Palace Architecture in the western Mediterranean, a History*. Oxford University Press, Oxford 2017.

BRINES i BLASCO, J.: *La desamortització del Monestir de la Valldigna, Primer Congreso de Historia del Pais Valenciano*, Universitat de València, València 1973.

BRINES i BLASCO, J.: "Reforma agraria y desamortización en la España del siglo XIX", *Revista de historia moderna*, nº 7, Valencia 1978, pp. 125-154.

CABALLERO, L.: "Método para el análisis estratigráfico de construcciones históricas o lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, Vol. 46 nº 435, Madrid 1995, pp.37-46.

CAMARONA GONZALEZ, P. i RUIZ PÉREZ J.M.: "Las inundaciones de los ríos Júcar y Turia", a *Las inundaciones en España en los últimos veinte años: Una perspectiva geográfica*, Serie Geográfica nº 9, València 2000, p. 54.

CARRERAS CANDI, F., *Geografía general del Reino de Valencia*, tomo II, Alberto Martín, Barcelona 1918, p.148.

CISCAR PALLARÉS, E.: "Las granjas del monasterio de la Valldigna en los siglos XVI y XVII", *Revista Al-Gezira,* nº 9, 1994, pp.145-176.

CLARÍ HIDALGO, P.: "Pel futur del nostre passat" a la publicació *Papers d'història local de Polinyà de Xúquer* nº3, Polinyà de Xúquer, 2016, pp. 9-16.

CONFEDERACIÓN HIDROGRÁFICA DEL JÚCAR: *Plan global frente a inundaciones en la ribera del Júcar: propuesta de actuación*. Secretaría de Estado de Aguas y Costas. Dirección General de Obras Hidráulicas y Calidad del Agua, Valencia 2000.

CORREA PABÓN, G.: "Teoría de la proporción pitagórica", *Revista de la Universidad Pontífica Bolivariana*, Vol. 14, nº 33, Medellín 2006, p. 601.

COTINO VILLA, F.: *Memoria arqueológica La Granja de Sinyent. Estudios arqueológicos previos*, Valencia 2017, pp. 18-27.

CRISTINI, V.: *Muros intramuros. El ladrillo en las fábricas del centro histórico de Valencia. Análisis cronotipológico y propuesta de conservación*, ed. UPV, València 2014.

CUADRA, J.R.: "Génesis de las medidas de El Escorial. Herotodo y la cuestión del codo bíblico" a VV.AA.: *El Escorial, historia, arte, ciencia y matemáticas*, Secretaría General Técnica, Subdirección General de Documentación y Publicaciones, Ministerio de Esducación Cultura y Deporte, Madrid 2011, pp. 194-227.

DEL REY, M.: *Alqueries, paisatge i arquitectura en l'horta*, Consell Valencià de Cultura, València 2002.

DEL REY, M.: *Arquitectura rural valenciana*, Galerada, València 2010.

ESQUILACHE MARTÍ, F.: *Els espais agraris i l'estructura social d'una gran horta fluvial andalusina*, tesi inèdita, Universitat de València, València 2015, p.310.

FERRANDO i FRANCÉS, A. (dir.): *Llibre del Repartiment*, Vicent García, Paterna 1979, p. 168 i 208.

FURIÓ, A., APARISI, J,: *Castells, torres i fortificacions en la Ribera del Xúquer*, PUV, València 2002, p. 35.

FURIÓ, A. i GARCIA-OLIVER, F. *Dificultats agràries en la formació i consolidació del feudalisme al País Valencià*, Universitat de València, p. 295.

FURIÓ, A.: "Reproducción familiar y reproducción social" a GARCÍA GONZALEZ, F. (coord.) i VV.AA.: *Tierra y familia en la España meridional, siglos XIII-XIX: formas de organización doméstica y reproducción social*, Universidad de Murcia, Murcia 1998, p. 34.

GARCIA GARCIA, F.: *El Naixement del Monestir Cistercenc de la Valldigna*, UV, València 1983.

GARCÍA-GRANERO, E. i VV.AA.: "La Granja de Sinyent, estudio, análisis patológico y proyecto de intervención", a *Papers d'història local de Polinyà de Xúquer* nº3, 2016 pp. 29-43.

GARCIA-OLIVER, F.: *Cistercencs del País Valencià: El Monestir de Valldigna, 1298-1530*, Tres i Quatre, València 1998.

GASCÓN PELEGRÍ, V.: *Florones del Señorío Valldignenese*, Amadeo Aparise, Tabernes de Valldigna 1996.

GESTEIRO ARAUJO, M.: "Desamortización y devolución de bienes durante el Trienio Liberal: Cuenca", a *Espacio, tiempo y forma*, Serie V, Hª Contemporánea, t. 15, UNED 2015, pp. 97-121.

GHYKA, M.: *Filosofía y mística del número*, Apóstrofe, Barcelona 1998, p.60.

GÓMEZ SAHIQUILLO, M.: *Las fortificaciones islámicas de la Ribera del Xúquer (Valencia)*, tesi inèdita, UNED, València 2017.

GUICHARD, P.: *Al-Andalus frente a la conquista cristiana*, València 2001, pp. 511-518.

GUICHARD, P.: "València abans dels catalans", *L'Avenç* nº 16, València 1979, pp. 34-39.

GUINOT RODRÍGUEZ, E.: "La creació de les senyories en una societat feudal de frontera: El País Valencià segles XIII-XIV", a *Revista d'Història Medieval*, 8, València 1997, pp. 79-108.

HERNÁNDEZ, F.: “El codo en la historiografía árabe de la Mezquita Mayor de Córdoba, Contribución al estudio del monumento” a *Al-Mulk. Anuario de Estudios Arabistas*, nº 2, Años 1961-62, Real Academia de Córdoba, Córdoba 1962, pp. 44-52.
IBORRA BERNAD, F.: *Informe para el expediente de catalogación de La Granja de Sinyent en Polinyà de Xúquer*, València 2006.

IBORRA BERNAD, F.: “Nuevas aportaciones sobre la Granja de Sinyent”, *Congreso de Tradiarq 2017*, Valencia 2017.

MADOZ, P.: *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de ultramar*, Tomo I, Madrid 1846, p. 289.

MARTÍNEZ GINER, J.M.: “El cap romà del Déu Bacus de Polinyà de Xúquer”, *Papers d’Història Local de Polinyà de Xúquer* nº 3, Polinyà de Xúquer 2016, p. 20.

MARTÍNEZ, V., MARTÍNEZ, C. i BELLÓN, J.: “A vueltas con la cronología del edificio del Castillejo de Monteagudo, Murcia: estudio de un epígrafe con el lema de los nazaríes y reflexiones sobre la metrología de sus tapias constructivas”, a *Verdolay*, nº 10, Revista del Museo Arqueológico de Múrcia, Múrcia 2007, pp. 224-235.

MATOSES ORTELLS, I.: “Desvelando el arcano de la Ribera del Júcar. La casa de Sinyent”, a *Actas del IX Congreso Internacional de Arquitectura en Tierra. Tradición e innovación*. Valladolid, Universidad de Valladolid, 2012, pp. 93-100.

MATOSES ORTELLS, I.: “Pasado, presente y futuro de la Casa de Sinyent”, a la publicació *Papers d’història local de Polinyà de Xúquer* nº3, Polinyà de Xúquer, 2016, pp. 44-49.

MILETO C.: “Algunas reflexiones sobre el Análisis Estratigráfico Murario”, a *Loggia* nº9, València 2000, pp. 80-93.

ORIHUELA, A.: “La casa andalusí: un recorrido a través de su evolución”, a *Artigrama*, nº 22, Saragossa 2007, pp. 299-335.

OROZ, J.: “De Pitágoras a San Agustín: Realidad y simbolismo de los números”, *Helmantica*, nº 26, Universidad Pontífica de Salamanca, Salamanca 1975, pp. 427 - 454.

PALLARES, C. i PORTELA E.: *El complejo minerometalúrgico de la granja cistercense de Constantín. Bases para el desarrollo de una investigación en arqueología medieval*, Universidad de Jaén, Jaén 2000.

PASCUAL PACHECO, P. i VIOQUE HELLÍN, J.: *El Alcázar islámico de Valencia*. Ajuntament de València, València 2010, p. 25.

PERIS ALBENTOSA, T.: “Las inundaciones del Xúquer (Siglos XV-XIX), un exponente relevante de la cuestión hidráulica en tierras valencianas” a *Revista de Historia Moderna*, nº 23, 2005, p. 81.

PERIS ALBENTOSA, T.: *La Terra de l’arròs i les moreres*, Bromera, Alzira 2003, pp. 188-190.

PICA TORNÉ, M.: “De la alquería de Benifassà a las granjas cistercienses de Ballestar y Cel Albar (1195-1279)” a VV.AA.: *Irrigation, Society, Landscape, Tribute to Thomas F. Glick*, UPV, València 2014.

RAGETTE, F.: *Traditional Domestic Architecture of the Arab Regio*n, Axel Menges, Stuttgart 2003.

ROMERO GARCÍA, R.E.: "Medidas antiguas españolas, breve compendio de las medidas antiguas utilizadas en las diferentes regiones y provincias españolas", *Técnica Industrial* nº 254, 2004, pp. 64-67 i LLEÓ, A. i LLEÓ, L.: *Gran manual de magnitudes físicas y sus unidades, un estudio sistemático de 565 magnitudes físicas*, Diaz de Santos, Madrid 2011, p. 78.

SÁNCHEZ i GONZÁLEZ, M.: *El Císter, i al principi fou Valldaura: Santa Maria de Valldaura, 1150-1169*, Cossetània, Valls 2001.

SOLER CRUZ, P.: *Guía de arquitectura de la provincia de Valencia*, Colegio Oficial de Arquitectos de Valencia, València 2002, p. 206.

TARRADELL, M. i SANCHIS GUARNER, M.: *Història del País Valencià*, Vol. I., Edicions 62, Barcelona 1990, p. 342.

VICENT, M., GARÉS, T., ÚBEDA, X.: *Senyors, bandolers i vassalls. La fautoria del Duc Francesc de Borja i els successors de Polinyà (1545)*, Publicacions Universitat de València, València 2016.

VV.AA.: *Castillos, torres y fortalezas de la Comunidad Valenciana*, Levante, Valencia 1996.

VV.AA., GARCIA-OLIVER, F. (coord.): *El Císter, ideals i realitat d'un ordre monàstic: actes del Simposi Internacional sobre el Císter, Valldigna 1298-1998*, València 2001.

VV.AA.: *Mapas y planos, 1678-1884*, Arxiu General i Fotogràfic de la Diputació de València, València 2010.

VV.AA.: *Un abaciologi del monestir de Valldigna (1298-1536): una crónica monástica medieval*, UV, València 1983.

ZARAGOZÁ CATALÁN, A.: "A propósito de las bóvedas de crucería y otras bóvedas medievales", *Anales de Historia del Arte 2009*, Volúmen extraordinario, Madrid 2009, p.109.

· Referències a l'Arxiu del Regne de València (ARV):

ARV. Clero, lligall 784, caixa 2.044-45-46.

ARV. Clero, lligall. 795, caixa 2.073-74, i lligall 818, caixa 2137-38.

ARV. Clero, lligall 898, caixa 2364.

ARV. Governació, 2.268, 1ª mà, f. 17.

· Altres:

Arxiu fotogràfic de l'Associació Valenciana d'Agricultors
Cartoteca de la Universitat de València

7.2. FONTS DIGITALS

Fototeca Conselleria de Cultura GVA.

Catàleg de Béns i Espais Protegits del PGOUV (Revisió estructural de 2015). Web Ajuntament de València, Urbanisme.

Institut Internacional d'Estudis Borgians.

Institut Geogràfic nacional d'Informació Geogràfica.
http://www.ign.es/web/ign/portal/sis-catalogo-terremotos/-/catalogo-terremotos/detailTerremoto?evid=44

Diccionari Català-Valencià-Balear, Institut d'Estudis Catalans, 2018.

Institut Cartogràfic Valencià

Google Earth

Turisme Rural Castelló

Ferran Esquilache Martí, blog Harca, 21-2-17.

B.O.E., 27 de marzo de 2018, nº 75. Ministerio de la Presidencia y para las Administraciones Territoriales. Agencia Estatal, Boletín Oficial del Estado.

Real Decreto declarando la venta de los bienes del clero. Mendizábal, publicat a La Gaceta de Madrid, Madrid 19 de Febrero de 1836, nº 426. Ministerio de la Presidencia y para las Administraciones Territoriales. Agencia Estatal, Boletín Oficial del Estado.

08. ANNEXOS

8.1. Annex A. Croquis de l'alçament gràfic

8.2. Annex B. Documentació

8.3. Annex C. Fotografies complementàries

8.4. Annex D. Agraïments

8.1. ANNEX A. CROQUIS DE L'ALÇAMENT GRÀFIC

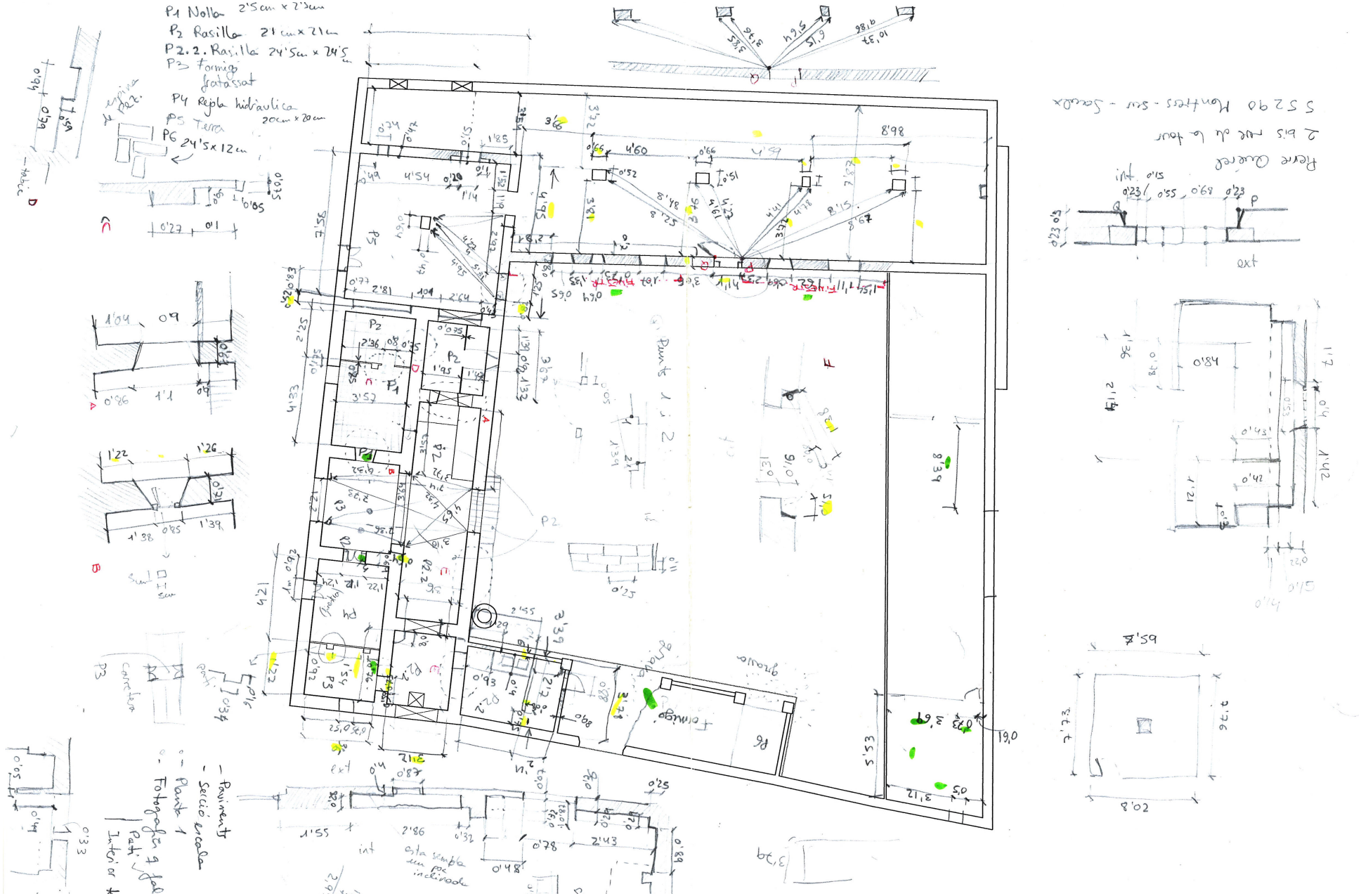
P1 Nolla 2'5cm x 2'5cm
P2 Rasilla 21cm x 21cm
P2.2. Rasilla 24'5cm x 24'5cm
P3 Formigó fratassat
P4 Rejola hidràulica 20cm x 20cm
P5 Terra
P6 24'5x12cm
Punts 1 i 2
Formigó
Paviments
Secció escala
Planta 1
Fotografia
esta sempla un poc inclinada

8.2. ANNEX B. DOCUMENTACIÓ COMPLEMENTÀRIA

BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO
Núm. 75 Martes 27 de marzo de 2018 Sec. III. Pág. 33691

ANEXO I

Descripción del bien objeto de la declaración y determinación de sus valores

1. Denominación.

Principal: Casa del Lloc de Sinyent.
Secundaria: La Granja de Sinyent.

2. Localización.

a) Comunidad Autónoma: Comunitat Valenciana.
b) Provincia: Valencia.
c) Municipio: Polinyà de Xúquer.
d) Ubicación: Polígono 1, parcela 63.

3. Descripción.

Inmueble objeto de la declaración:

La Casa de Sinyent se encuentra situada en la partida del Gual, en el término municipal de Polinyà de Xúquer, en el polígono 1, parcela 63. Linda a sur con carretera CV 505, a norte y oeste con campos de cultivo y este con la parcela 102, del polígono 1.

Se trata de un conjunto de edificaciones, de cronología diversa entre las que destaca una de eras, la cual por su tipología constructiva y sus valores formales se puede asegurar que su origen se remonta a principios del siglo XIV. La Casa del Lloc de Sinyent, por la lonja que posee en su planta baja, goza de la consideración preventiva de bien de relevancia local, en virtud de la atribución que efectúa la disposición adicional 5.ª de la Ley 5/2007, de 9 de febrero, por la que se modificó Ley 4/1998, de 11 de junio, del patrimonio cultural valenciano y por la presencia de aspilleras en sus muros podría llegar a considerarse como un edificio fortificado y por tanto protegido desde la promulgación del Decreto 22 de abril de 1949 de Protección de los castillos españoles y hoy declarado bien de interés cultural por la disposición adicional 1.ª de la Ley 4/1998 citada. No obstante, por su importancia histórica y tipológica como edificio del gótico civil con lonja del siglo XIV, debe resolverse su declaración monumental con carácter singular y mediante decreto del Consell, conteniendo la misma todas las menciones determinativas que resultan de precepto en orden a la tutela integral de los valores detectados.

La carretera CV-505 en la actualidad se encuentra transitada de continuo por todo tipo de vehículos que producen una agresión constante en la casa, en cuanto a ruidos, vibraciones y gases, dificultando la accesibilidad a la misma, por lo que sería conveniente la modificación de su trazado.

Cronología:

Desde el Llibre del Repartiment, apuntan varias fuentes a que la alquería de Sinyent pertenecía al término del Castillo de Corbera, el 15 de marzo de 1248 se entrega este castillo a don Raimon de Rocafull, más 500 sueldos para su mantenimiento. En junio de 1248 el rey Jaime I hace donación a la nieta de Ferrera de Tordera, como heredad franca, de una de las viviendas en L'Alcúdia y de tres yugadas en Sinyent.

Un dato relevante puede ser la recaudación del señorío de Corbera, en el año 1263, tal y como comenta Salvador Vercher «muy por encima de la explotación de los monopolios (hornos, molinos, barca...)» afirmando posteriormente «Otros privilegios reales serán el horno de Riola, de los que se obtendrán unos beneficios de 16 sueldos y medio y la "barcha de corbera", esto es, el paso que hacia viable la comunicación con el margen izquierdo del Júcar. De las tres posibles ubicaciones para la barca, Polinyà, Riola o Fortaleny, parece que el paso se situaba en la primera. El paso de personas y mercancías o ganados reportaba unas ganancias considerables evaluadas en 510 sueldos».

cve: BOE-A-2018-4089
Verificable en http://www.boe.es

BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO
Núm. 75 Martes 27 de marzo de 2018 Sec. III. Pág. 33693

En enero de 1418 el Rey Alfonso el Magnánimo cumple su promesa manifestada en las Cortes del Reino y reincorpora al patrimonio real la baronía de Corbera, otorgándole el título de Villa y Honor de Corbera.

En 1494 los condes de Carlet adquieren Albalat a la que en el documento de venta se observa que se ha anexionado el Lloc de Segreny y se transmite la venta de la barca para cruzar el río, dicha barca después aparecerá en el escudo de la vila:

«... La qual venda fa ab los dits cárrechs e en la dita venda recitades, fa venda del dret de que lo dit espectable comte tenia y li pertania en la barca, que tenia i ara te en lo riu Xúquer, e dret de barcatje, y ab lo dret de la cèquia que pren el riu que es diu dels ulls e lo deret de la cèquia Real, tant com ne pertañia y pertany al dit espectable comte...»

Ignacio Matoses apunta que existe un expediente de 21 de marzo de 1752, en el Archivo de la Vila i Honor de Corbera, denominado «Acuerdo sobre que se fijen los Caminos o Caminasos de la calzada de Llauri y el de Sinyent que va de la Barca de Albalat a Corbera» que narra el interés por mantener el camino que va de Corbera a la barca de Albalat, libre de cultivos de moreras y olivos que lo habían invadido.

Otro expediente del mismo archivo, señalado por Matoses, fechado el 28 de abril de 1781 trata sobre la «Destitución y nombramiento de la guardia de la Granja» explica el requerimiento de empleo de Alguacil Celador de la Granja de Sinyent «que es propia del monasterio de la Valldigna» para evitar la tala de árboles que se había producido con el anterior cargo. Destaca uno de los argumentos que sostienen la petición «considerando su merced fuese de mucha conveniencia para conservar el paso del Barco de Albalat que suele verse muy peligroso por las talas y hurtos que se hacen y pasan a dicha villa de Albalat a vender leña y frutos...».

A raíz de la Desamortización de Mendizábal, en 1842 Pasqual Maupoey, comerciante de origen francés, adquiere la Granja de Sinyent por 129.000 reales, tal y como describe Joan Brines.

Descripción del inmueble:

La casa primitiva:

La casa de Sinyent está ubicada en medio de la huerta de Polinyà junto a la carretera que comunica Sueca con Alzira, a la altura de Albalat de la Ribera. A la casa original se le añadieron en épocas posteriores varios cuerpos anexos que configuran el actual patio.

Como tal implantación en un medio agrícola, no puede dudarse que se trata de uno de los edificios del gótico civil de uso productivo más importante de las tierras valencianas, aún cuando no se conozca en profundidad su historia. A falta de un estudio que permita la realización de catas murarias, el análisis estratigráfico de sus muros, las pertinentes actuaciones arqueológicas, podemos hacer una aproximación de la arquitectura del edificio gracias a las referencias de inmuebles que comparten sistemas constructivos y funcionales similares y que por referencias históricas y geográficas hayan podido tener diversos aspectos en común.

Su origen exacto es incierto. Sirve como referencia, tal y como denota el arquitecto y profesor Federico Iborra, «la presencia de una pequeña columnilla de piedra de Gerona con capitel de palmas, si bien hay discrepancia entre algunos autores que consideran estos elementos del s. XIII y otros que remiten a una cronología posterior a 1315, en todo caso muy temprana».

Esto sugiere una datación entre el siglo XIII y el XIV, lo que coincidiría con la alquería primitiva propiedad de Pedro Fernández Campredó o, más probablemente, una reedificación de nueva planta tras la adquisición por los monjes de la Valldigna. De su cronología nos habla su estructura, ya que en la fachada de la planta baja aparece toda una sucesión de arcos apuntados, definiendo el perímetro de todo el cuerpo, viéndose cegados en la actualidad por fábrica irregular de ladrillo y de mampuestos u ocultos por la presencia de una edificación anexa. Arcos similares se conservan en una de las edificaciones secundarias de la Alquería del Moro, en Valencia, lo que confirmaría un uso

cve: BOE-A-2018-4089
Verificable en http://www.boe.es

BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO
Núm. 75 Martes 27 de marzo de 2018 Sec. III. Pág. 33694

agrícola de carácter público, acaso un pósito o un lugar de mercado. En todo caso, la historia nos indica que el cambiante destino del edificio le significó una funcionalidad variable que a su vez caracterizaría sus aspectos formales.

El edificio principal se compone por dos crujías apoyadas sobre los muros de fachada y el muro de tapia que define el núcleo. La planta es simétrica, en cuyos accesos se subraya el eje de simetría variando la directriz de estos arcos respecto al resto de la estructura porticada.

La planta superior manifiesta en el alzado principal el carácter señorial de las estancias, apareciendo tres ventanas góticas trazadas con parteluz labrado, de las cuales solo queda una completa. Por el número de puertas y las credencias conservadas en el muro intermedio puede afirmarse que inicialmente esta crujía se dividió en tres habitaciones iguales, algo más coherente con la presencia de varios monjes o legos que con una residencia señorial, donde suele existir una sala mayor y un dormitorio anexo.

El alzado posterior es muy interesante en cuanto a su composición. La simetría traslada todo su peso a los extremos donde los arcos son de mayor luz y flecha. La transmisión de cargas de los arcos de la planta superior a los de la planta inferior no lleva una correlación entre apoyos o entre apoyo y clave, marcando una clara diferenciación entre ambas plantas y dando a la superior el carácter de una galería propiamente residencial. La existencia de un hueco de esta galería de menor anchura sugiere que fuera el punto de desembarco de una escalera exterior.

De los forjados originales se conservan los canes de apoyo, lo que hace pensar que serían alfarjes de madera, sustituidos en alguna época por mal estado o cambio funcional. La misma motivación produciría la alteración del sistema constructivo en cubierta, previsiblemente plana en origen, que se reconstruye a dos aguas con posterioridad. Las cornisas de ladrillo permiten situar esta reforma en el siglo XVIII o ya en el XIX.

En el interior, tal y como describe I. Matoses, se ha localizado un fragmento de la escalera de caracol original, y vestigios de los fingidos despliegues de sillar decorados con florones en el paramento. Además, existen otros elementos como los festejadores de las ventanas, que remarcan el carácter señorial de la planta superior.

El edificio estuvo fortificado en algún momento, como demuestran las aspilleras que todavía se conservan en la coronación del muro, y que permitirían la defensa desde la terraza. También hay unas piezas de piedra junto a un ventanuco que pudieron servir como porta estandartes.

Edificaciones adosadas:

El conjunto se complementa con cuatro volúmenes adosados, que configuran un volumen global en forma de U en donde se ubica el patio y cuyos orígenes son más tardíos (s. XVII o XVIII) los cuales respondían a las necesidades de los diferentes usos a los que ha respondido el inmueble (alquería, fonda, almacén agrícola...). Son edificaciones de estructura portante compuesta por muros de carga sobre los que apoyan jácenas de madera y forjados de viguetа y revoltón. Dos de estas edificaciones se adosaron sucesivamente al oeste de la principal, con su misma alineación exterior y profundidad interior, cubriéndose la primera a dos aguas, como ésta, y la segunda a un agua que vierte hacia el exterior. La primera presenta varios niveles de reducida altura con huecos cegados, pudiendo relacionarse con la cría de gusanos de seda, aunque la estructura aparece amortizada con la construcción del forjado actual en la segunda mitad del XVIII, como delatan los huecos abocinados abiertos después.

Las otras dos edificaciones, de planta rectangular alargada, ocupan los flancos oeste y este del patio, la primera, con dos plantas pero de menor altura, lo hace en toda su profundidad y se cubre a dos aguas, mientras que la segunda, más corta, se cubre a un agua que vierte hacia el interior. El resto y el lado norte, que también llegó a incorporar una vertiente adosada hacia el interior, de carácter más subsidiario, y aparentemente sin interés, se cierran mediante un muro de aparejo irregular que completa la conformación del patio. Parte importante de estas estructuras sería fruto de una actuación llevada a cabo en 1801, como se delata en el dintel de la puerta.

cve: BOE-A-2018-4089
Verificable en http://www.boe.es

BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO
Núm. 75 Martes 27 de marzo de 2018 Sec. III. Pág. 33695

En el nordeste de parcela y lindando con el río, se encuentra la edificación del motor, con entrada de aguas directa desde el río, que posee una chimenea industrial de ladrillo de principios del siglo XX, bien de relevancia local genérico según la disposición adicional Quinta de la ley 5/2007, de 9 de febrero, por la que se modificó la Ley 4/1998, de 11 de junio, de patrimonio cultural valenciano, cuya asignación provisional merece elevarse a definitiva, dado su valor.

Partes integrantes:

La casa principal y edificaciones adosadas.
Muro perimetral.

ANEXO II

Delimitación literal del entorno de protección

Justificación de la delimitación propuesta.

El criterio general seguido para la delimitación del entorno de protección consiste en establecer un área envolvente basada en los siguientes aspectos:

– Topográficos y paisajísticos, con la inclusión de la finca agrícola donde se halla ubicada la casa, su paisaje inmediato en el ámbito contextual y visual de la propiedad y fincas adyacentes, los accidentes geográficos vinculados como la ribera derecha y lecho del río Xúquer y, en su caso, los viales circundantes y concurrentes de la red tradicional de caminos desde donde históricamente se facilitaba y producía su normal contemplación.

– Arqueológicos, incorporando las áreas colindantes susceptibles de hallazgos relacionados con la casa, la antigua alquería o lloc de Sinyent.

La delimitación resultante constituye un recinto geométrico en el que la congruencia histórico-contextual del ámbito prima patrimonialmente sobre la realidad física más o menos coyuntural que en la actualidad pueda presentar su interior. Desde esta premisa cabe valorar la presencia dentro del entorno de grandes invernaderos situados enfrente de la casa al otro lado de la carretera. Suponen una incidencia paisajística de primer orden, negativa por tiempo indefinido, situación ésta que, al tratarse de unas instalaciones de elevado coste y en pleno uso, implantadas en momento previo a la valoración patrimonial del lugar, sólo es sostenible mientras tengan la debida cobertura legal en el plano urbanístico y sectorial que les incumba, por lo que en tal caso, será admisible su mantenimiento sin admitirse el aumento de superficie ocupada o la ampliación de sus volúmenes.

Por otra parte, la aplicación de un criterio protector que sea consecuente con los valores de una implantación arquitectónica de este tipo en un medio agrícola, conduce a proscribir con carácter general cualquier edificación o instalación que modifique o altere el paisaje agrario tradicional que les es propio o que genere anómalas interposiciones visuales respecto del bien protegido. Por ello, como en el caso anterior, tan sólo resultará patrimonialmente admisible la conservación de las edificaciones ya existentes y la posible implantación en parcelas no preedificadas de aquellas construcciones auxiliares que, en forma de casetas de aperos de tamaño mínimo resulten necesarias al servicio de las explotaciones agrícolas tradicionales, y, excepcionalmente, la implantación limitativa (restringida a subáreas visualmente menos comprometidas y de manera regulada en ocupación, escala y formalización) de nuevas edificaciones o instalaciones que se justifiquen como estrictamente indispensables para el desarrollo de investigaciones agronómicas y las consiguientes producciones agrícolas en sus mismas parcelas, todo ello siempre que el marco urbanístico y sectorial aplicable no lo impida.

cve: BOE-A-2018-4089
Verificable en http://www.boe.es

ANEXO III

Delimitación gráfica

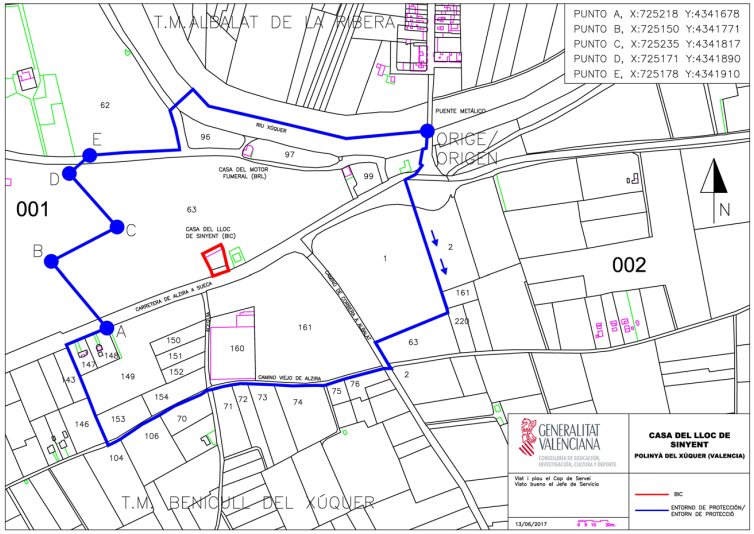

Extractes del Decret 15/2018 , de 23 de febrer del Consell pel qual es declara Bé d'Interés Cultural amb la categoria de monument a la Casa del Lloch de Sinyent al terme municipal de Polinyà de Xúquer i delimitació de l'àrea l'afecció.
Font: BOE nº 75 del 27 de març de 2018.

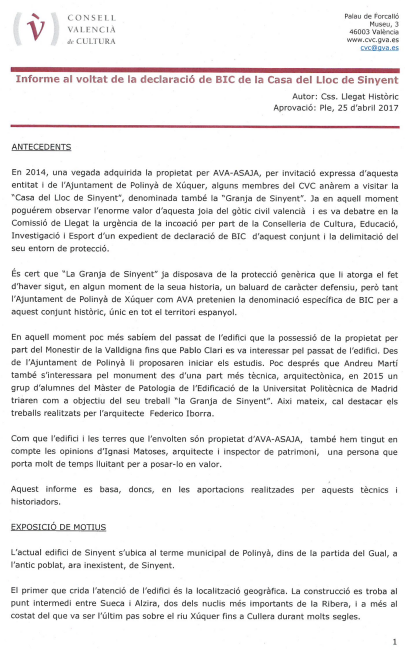

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 2
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe al voltat de la declaració de BIC de la Casa del Lloc de Sinyent

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 25 d'abril 2017

ANTECEDENTS

En 2014, una vegada adquirida la propietat per AVA-ASAJA, per invitació expressa d'aquesta entitat i de l'Ajuntament de Polinyà de Xúquer, alguns membres del CVC anàrem a visitar la "Casa del Lloc de Sinyent", denominada també la "Granja de Sinyent". Ja en aquell moment poguérem observar l'enorme valor d'aquesta joia del gòtic civil valencià i es va debatre en la Comissió de Llegat la urgència de la incoació per part de la Conselleria de Cultura, Educació, Investigació i Esport d'un expedient de declaració de BIC d'aquest conjunt i la delimitació del seu entorn de protecció.

És cert que "La Granja de Sinyent" ja disposava de la protecció genèrica que li atorga el fet d'haver sigut, en algun moment de la seua historia, un baluard de caràcter defensiu, però tant l'Ajuntament de Polinyà de Xúquer com AVA pretenien la denominació específica de BIC per a aquest conjunt històric, únic en tot el territori espanyol.

En aquell moment poc més sabíem del passat de l'edifici que la possessió de la propietat per part del Monestir de la Valldigna fins que Pablo Clari es va interessar pel passat de l'edifici. Des de l'Ajuntament de Polinyà li proposaren iniciar els estudis. Poc després que Andreu Martí també s'interessara pel monument des d'una part més tècnica, arquitectònica, en 2015 un grup d'alumnes del Màster de Patologia de l'Edificació de la Universitat Politècnica de Madrid triaren com a objectiu del seu treball "la Granja de Sinyent". Així mateix, cal destacar els treballs realitzats per l'arquitecte Federico Iborra.

Com que l'edifici i les terres que l'envolten són propietat d'AVA-ASAJA, també hem tingut en compte les opinions d'Ignasi Matoses, arquitecte i inspector de patrimoni, una persona que porta molt de temps lluitant per a posar-lo en valor.

Aquest informe es basa, doncs, en les aportacions realitzades per aquests tècnics i historiadors.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

L'actual edifici de Sinyent s'ubica al terme municipal de Polinyà, dins de la partida del Gual, a l'antic poblat, ara inexistent, de Sinyent.

El primer que crida l'atenció de l'edifici és la localització geogràfica. La construcció es troba al punt intermedi entre Sueca i Alzira, dos dels nuclis més importants de la Ribera, i a més al costat del que va ser l'últim pas sobre el riu Xúquer fins a Cullera durant molts segles.

1

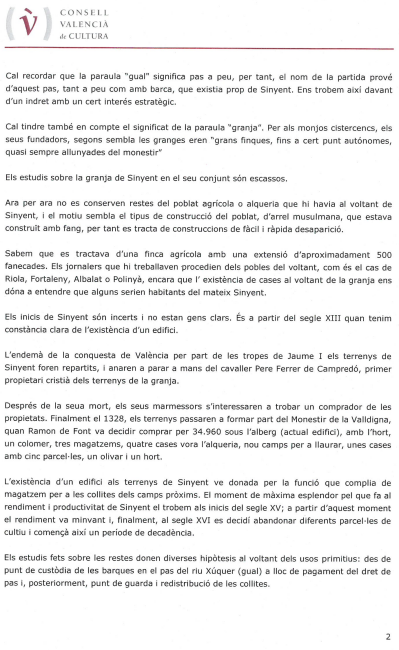

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Cal recordar que la paraula "gual" significa pas a peu, per tant, el nom de la partida prové d'aquest pas, tant a peu com amb barca, que existia prop de Sinyent. Ens trobem així davant d'un indret amb un cert interés estratègic.

Cal tindre també en compte el significat de la paraula "granja". Per als monjos cistercencs, els seus fundadors, segons sembla les granges eren "grans finques, fins a cert punt autónomes, quasi sempre allunyades del monestir"

Els estudis sobre la granja de Sinyent en el seu conjunt són escassos.

Ara per ara no es conserven restes del poblat agrícola o alqueria que hi havia al voltant de Sinyent, i el motiu sembla el tipus de construcció del poblat, d'arrel musulmana, que estava construït amb fang, per tant es tracta de construccions de fàcil i ràpida desaparició.

Sabem que es tractava d'una finca agrícola amb una extensió d'aproximadament 500 fanecades. Els jornalers que hi treballaven procedien dels pobles del voltant, com és el cas de Riola, Fortaleny, Albalat o Polinyà, encara que l' existència de cases al voltant de la granja ens dóna a entendre que alguns serien habitants del mateix Sinyent.

Els inicis de Sinyent són incerts i no estan gens clars. És a partir del segle XIII quan tenim constància clara de l'existència d'un edifici.

L'endemà de la conquesta de València per part de les tropes de Jaume I els terrenys de Sinyent foren repartits, i anaren a parar a mans del cavaller Pere Ferrer de Campredó, primer propietari cristià dels terrenys de la granja.

Després de la seua mort, els seus marmessors s'interessaren a trobar un comprador de les propietats. Finalment el 1328, els terrenys passaren a formar part del Monestir de la Valldigna, quan Ramon de Font va decidir comprar per 34.960 sous l'alberg (actual edifici), amb l'hort, un colomer, tres magatzems, quatre cases vora l'alqueria, nou camps per a llaurar, unes cases amb cinc parcel·les, un olivar i un hort.

L'existència d'un edifici als terrenys de Sinyent ve donada per la funció que complia de magatzem per a les collites dels camps pròxims. El moment de màxima esplendor pel que fa al rendiment i productivitat de Sinyent el trobem als inicis del segle XV; a partir d'aquest moment el rendiment va minvant i, finalment, al segle XVI es decidí abandonar diferents parcel·les de cultiu i començà així un període de decadència.

Els estudis fets sobre les restes donen diverses hipòtesis al voltant dels usos primitius: des de punt de custòdia de les barques en el pas del riu Xúquer (gual) a lloc de pagament del dret de pas i, posteriorment, punt de guarda i redistribució de les collites.

2

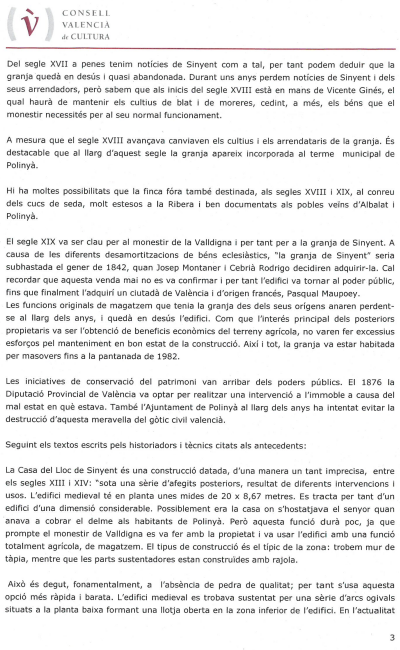

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Del segle XVII a penes tenim notícies de Sinyent com a tal, per tant podem deduir que la granja quedà en desús i quasi abandonada. Durant uns anys perdem notícies de Sinyent i dels seus arrendadors, però sabem que als inicis del segle XVIII està en mans de Vicente Ginés, el qual haurà de mantenir els cultius de blat i de moreres, cedint, a més, els béns que el monestir necessités per al seu normal funcionament.

A mesura que el segle XVIII avançava canviaven els cultius i els arrendataris de la granja. És destacable que al llarg d'aquest segle la granja apareix incorporada al terme municipal de Polinyà.

Hi ha moltes possibilitats que la finca fóra també destinada, als segles XVIII i XIX, al conreu dels cucs de seda, molt estesos a la Ribera i ben documentats als pobles veïns d'Albalat i Polinyà.

El segle XIX va ser clau per al monestir de la Valldigna i per tant per a la granja de Sinyent. A causa de les diferents desamortitzacions de béns eclesiàstics, "la granja de Sinyent" seria subhastada el gener de 1842, quan Josep Montaner i Cebrià Rodrigo decidiren adquirir-la. Cal recordar que aquesta venda mai no es va confirmar i per tant l'edifici va tornar al poder públic, fins que finalment l'adquirí un ciutadà de València i d'origen francés, Pasqual Maupoey.
Les funcions originals de magatzem que tenia la granja des dels seus orígens anaren perdent-se al llarg dels anys, i quedà en desús l'edifici. Com que l'interés principal dels posteriors propietaris va ser l'obtenció de beneficis econòmics del terreny agrícola, no varen fer excessius esforços pel manteniment en bon estat de la construcció. Així i tot, la granja va estar habitada per masovers fins a la pantanada de 1982.

Les iniciatives de conservació del patrimoni van arribar dels poders públics. El 1876 la Diputació Provincial de València va optar per realitzar una intervenció a l'immoble a causa del mal estat en què estava. També l'Ajuntament de Polinyà al llarg dels anys ha intentat evitar la destrucció d'aquesta meravella del gòtic civil valencià.

Seguint els textos escrits pels historiadors i tècnics citats als antecedents:

La Casa del Lloc de Sinyent és una construcció datada, d'una manera un tant imprecisa, entre els segles XIII i XIV: "sota una sèrie d'afegits posteriors, resultat de diferents intervencions i usos. L'edifici medieval té en planta unes mides de 20 x 8,67 metres. Es tracta per tant d'un edifici d'una dimensió considerable. Possiblement era la casa on s'hostatjava el senyor quan anava a cobrar el delme als habitants de Polinyà. Però aquesta funció durà poc, ja que prompte el monestir de Valldigna es va fer amb la propietat i va usar l'edifici amb una funció totalment agrícola, de magatzem. El tipus de construcció és el típic de la zona: trobem mur de tàpia, mentre que les parts sustentadores estan construïdes amb rajola.

Això és degut, fonamentalment, a l'absència de pedra de qualitat; per tant s'usa aquesta opció més ràpida i barata. L'edifici medieval es trobava sustentat per una sèrie d'arcs ogivals situats a la planta baixa formant una llotja oberta en la zona inferior de l'edifici. En l'actualitat

3

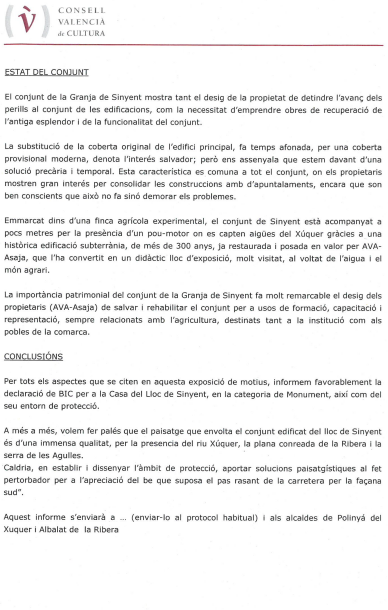

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

ESTAT DEL CONJUNT

El conjunt de la Granja de Sinyent mostra tant el desig de la propietat de detindre l'avanç dels perills al conjunt de les edificacions, com la necessitat d'emprendre obres de recuperació de l'antiga esplendor i de la funcionalitat del conjunt.

La substitució de la coberta original de l'edifici principal, fa temps afonada, per una coberta provisional moderna, denota l'interés salvador; però ens assenyala que estem davant d'una solució precària i temporal. Esta característica es comuna a tot el conjunt, on els propietaris mostren gran interés per consolidar les construccions amb d'apuntalaments, encara que son ben conscients que això no fa sinó demorar els problemes.

Emmarcat dins d'una finca agrícola experimental, el conjunt de Sinyent està acompanyat a pocs metres per la presència d'un pou-motor on es capten aigües del Xúquer gràcies a una històrica edificació subterrània, de més de 300 anys, ja restaurada i posada en valor per AVA-Asaja, que l'ha convertit en un didàctic lloc d'exposició, molt visitat, al voltat de l'aigua i el món agrari.

La importància patrimonial del conjunt de la Granja de Sinyent fa molt remarcable el desig dels propietaris (AVA-Asaja) de salvar i rehabilitar el conjunt per a usos de formació, capacitació i representació, sempre relacionats amb l'agricultura, destinats tant a la institució com als pobles de la comarca.

CONCLUSIÓNS

Per tots els aspectes que se citen en aquesta exposició de motius, informem favorablement la declaració de BIC per a la Casa del Lloc de Sinyent, en la categoria de Monument, així com del seu entorn de protecció.

A més a més, volem fer palés que el paisatge que envolta el conjunt edificat del lloc de Sinyent és d'una immensa qualitat, per la presencia del riu Xúquer, la plana conreada de la Ribera i la serra de les Agulles.
Caldria, en establir i dissenyar l'àmbit de protecció, aportar solucions paisatgístiques al fet pertorbador per a l'apreciació del be que suposa el pas rasant de la carretera per la façana sud".

Aquest informe s'enviarà a ... (enviar-lo al protocol habitual) i als alcaldes de Polinyà del Xuquer i Albalat de la Ribera

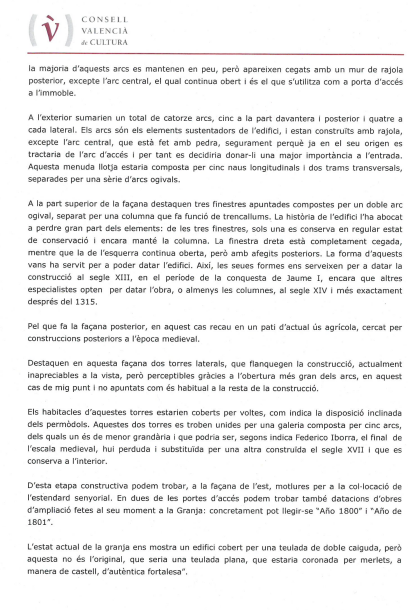

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

la majoria d'aquests arcs es mantenen en peu, però apareixen cegats amb un mur de rajola posterior, excepte l'arc central, el qual continua obert i és el que s'utilitza com a porta d'accés a l'immoble.

A l'exterior sumarien un total de catorze arcs, cinc a la part davantera i posterior i quatre a cada lateral. Els arcs són els elements sustentadors de l'edifici, i estan construïts amb rajola, excepte l'arc central, que està fet amb pedra, segurament perquè ja en el seu origen es tractaria de l'arc d'accés i per tant es decidiria donar-li una major importància a l'entrada. Aquesta menuda llotja estaria composta per cinc naus longitudinals i dos trams transversals, separades per una sèrie d'arcs ogivals.

A la part superior de la façana destaquen tres finestres apuntades compostes per un doble arc ogival, separat per una columna que fa funció de trencallums. La història de l'edifici l'ha abocat a perdre gran part dels elements: de les tres finestres, sols una es conserva en regular estat de conservació i encara manté la columna. La finestra dreta està completament cegada, mentre que la de l'esquerra continua oberta, però amb afegits posteriors. La forma d'aquests vans ha servit per a poder datar l'edifici. Així, les seues formes ens serveixen per a datar la construcció al segle XIII, en el període de la conquesta de Jaume I, encara que altres especialistes opten per datar l'obra, o almenys les columnes, al segle XIV i més exactament després del 1315.

Pel que fa la façana posterior, en aquest cas recau en un pati d'actual ús agrícola, cercat per construccions posteriors a l'época medieval.

Destaquen en aquesta façana dos torres laterals, que flanquegen la construcció, actualment inapreciables a la vista, però perceptibles gràcies a l'obertura més gran dels arcs, en aquest cas de mig punt i no apuntats com és habitual a la resta de la construcció.

Els habitacles d'aquestes torres estarien coberts per voltes, com indica la disposició inclinada dels permòdols. Aquestes dos torres es troben unides per una galeria composta per cinc arcs, dels quals un és de menor grandària i que podria ser, segons indica Federico Iborra, el final de l'escala medieval, hui perduda i substituïda per una altra construïda el segle XVII i que es conserva a l'interior.

D'esta etapa constructiva podem trobar, a la façana de l'est, motlures per a la col·locació de l'estendard senyorial. En dues de les portes d'accés podem trobar també datacions d'obres d'ampliació fetes al seu moment a la Granja: concretament pot llegir-se "Año 1800" i "Año de 1801".

L'estat actual de la granja ens mostra un edifici cobert per una teulada de doble caiguda, però aquesta no és l'original, que seria una teulada plana, que estaria coronada per merlets, a manera de castell, d'autèntica fortalesa".

Informe del Consell Valencià de Cultura al voltant de la declaració de BIC de la Casa del Lloch de Sinyent, València, 25 d'abril de 2017.

N. 426. AÑO DE 1836. DOMINGO 21 DE FEBRERO.

Este periódico sale todos los dias, y se suscribe en Madrid en el despacho de la Imprenta Real, y en las provincias en todas las administraciones de Correos.

PRECIOS DE SUSCRIPCION.

	Año.	Medio.	Tres meses.	Un mes.
Para Madrid..	320	160	85	32.
Para el Reino.	360	180	90	
Para Ultramar ó islas Baleares.	400	200	100	
Para Indias.....	440	220	110	

GACETA DE MADRID.

ARTICULO DE OFICIO.

S. M. la Reina nuestra Señora, su augusta Madre la Reina Gobernadora y la Serma. Sra. Infanta Doña María Luisa Fernanda, continúan sin novedad en su importante salud en el Real Sitio del Pardo.

De igual beneficio disfruten en esta corte SS. AA. los Sermos. Sres. Infantes D. Francisco de Paula y Doña Luisa Carlota.

ESPOSICION A S. M. LA REINA GOBERNADORA.

SEÑORA:

Vender la masa de bienes que han venido á ser propiedad del Estado, no es tan solo cumplir con promesas solemnes y dar una garantía política á la deuda nacional por medio de una amortizacion exactamente igual al producto de las ventas, es abrir una fuente abundantísima de felicidad pública; vivificar una riqueza muerta; descobrir los canales de la industria y de la circulacion; apegar al pais por el amor natural y vehementísimo á todo lo propio; enamorar la patria, crear nuevos y fuertes vínculos que liguen á ella; es en fin identificar con el trono exceso de Isabel II, símbolo de órden y de la libertad.

No es, Señora, ni una fria especulacion mercantil, ni una mera operacion de crédito, por mas que este sea la palanca que mueve y equilibra en nuestros dias las naciones de Europa: es un elemento de animacion, de vida y de ventura para la España. Es, si puedo explicarme así, el complemento de su resurreccion política.

El decreto que vov á tener la honra de someter á la augusta aprobacion de V. M. sobre la venta de esos bienes adquiridos ya para la nacion, así como en su resultado material ha de producir el beneficio de minorar la fuerte suma de la deuda pública, es menester que en su tendencia, en su objeto y aun en los medios por donde se aspire á aquel resultado, se enlace, se encadene, se funda en la alta idea de crear una copiosa familia de propietarios, cuyos goces y cuya existencia se apoye principalmente en el triunfo completo de nuestras actuales instituciones.

A este pensamiento de inmenso y desinteresado patriotismo se contrae todo mi proyecto; á él se dirigen todas mis combinaciones, y él cumple y desarolla en todas las medidas que me atrevo á proponer á V. M.

La verdadera de los pueblos suele ser muy quebradiza, y de cierto no se capaza por ahora cuando no ven franqueza y sinceridad en sus gobernantes. Para que la sospecha sea ingeniosa no alimentes escrupulos, donde solo hay amistad de intencion, se comienza declarando que todos los bienes estan en venta: esto es, que ninguno respeto, ninguna influencia, ninguna palabra sacrosanta podrá impedir, ni detener la de cualquiera finca conocida como propiedad nacional. Hasta los que el Gobierno ha de reservar para fines del servicio público, para homenage de las artes, ó para gloria de las proezas de los españoles, no han de permanecer cubiertas con el velo del misterio. Una lista impresa de todas ellas anunciará á la nacion cuáles han sido las preferidas para esos objetos de utilidad, y aun de justo orgullo nacional.

Conocido un derecho sin acompañarle de los medios para ser ejercitado, es casi una irrision de aquellos á quienes se quiere suponer favorecidos. En vano seria la declaracion que dejo indicada, si todo el que se propusiere comprar una ó mas determinadas fincas, hubiera de depender de la voluntad del gefe de la provincia, ó no poder llevar á ejecucion su deseo hasta que los tocase el turno ó la suerte de ser tasadas, y anunciadas para la subasta. Universal y en todas alguna es la facultad que se confiere de pedir la tasacion de cualquiera finca, y terminante el deber impuesto á la autoridad de proceder sin tardanza esta operacion. Para alejar de ella hasta el asomo de un amago ó de una mira particular, se ha de comunicar al público la solicitud de la tasacion y el valor á que esta haya ascendido. Dígase en de consideracion el que promueve la venta de una finca; y como una especie de recompensa se le otorga la facultad de hacer intervenir un perito de su eleccion en el acto de la tasa; y no solo puede contar con que la heredad ó el edificio será uno toda vez que en la subasta no traspase ningun licitador de la linea del justo precio; sino que se le halaga con la seguridad de ser preferido, si le acomoda, en igualdad de circunstancias.

Esta misma facultad podrá contribuir á inundar y abrevar las ventas; pero en su esencia no pasa de una ventaja accidental.

El gran atractivo, el móvil poderoso que incline y aun arrastre á interesarse en ellas, ha de nacer principalmente de los términos de las mismas ventas, y del modo desahogado para el pago. Indispensable es que un reglamento especial declinde y determine todas las trámites que hayan de dar á estos actos publicidad, secretud y solemnidad. El decreto de las Córtes de 3 de Setiembre de 1823 contiene reglas y precauciones propias de la sabiduría de aquel cuerpo legislador; y aunque acaso muy pocas las que por el imperio de las circunstancias requieran alguna ligera variacion, esa misma causa obliga á añadir á aquellas algunas otras medidas de importancia saludable.

Una de ellas es la que previene que las subastas no se verifiquen tan solamente en la capital de la provincia donde se hallen radicadas las fincas; sino que tambien se celebren en esa corte, celebrándose un mes y otro punto en un dia mismo. Si cuando una disposicion domiciaria por el que su espíritu se dar nuevas facilidades para el logro del fin propuesto, puede excusarse la explicacion detenida de las razones que indujeran á dictarla; todavía ámbito la presente una reflexion que acabará de convencer de su oportunidad. La capital del reino puede ofrecer como un centro de riqueza, de combinacion y tambien de especulaciones. De donde se sigue que nada puede ser tan conveniente como darla el estímulo y facilitarla la proporcion de entrar en el negocio de las ventas, sin que sea preciso instituir agentes, ni valerse de intermediarios, á quienes por muchas facultades que se les confieran, siempre han de oponer un gasto ó algun lujuhuro que solo puede romper el que juega y decide por la extension de sus medios.

Suelen introducirse abusos en las concesiones y en los objetos mas plausibles. A la prevision de la ley toca anteponerse á ellos, hasta abrevarlos. Ninguno puede imaginar en una duplicada subasta, cuando ó la inmediata á la celebracion del remate se han de publicar en la corte y en la capital de la provincia el precio mas alto ofrecido en ambos puntos por la finca; omitiéndose por entonces el nombre del licitador. La sutileza mas exquisita no puede inventar un ardil, ni poner en planta un amaño para que en dos actos tan multiplicados ejerza el uno influencia sobre el otro. El óbice que quizá ocurriera, respecto á las capitales, cuya comunicacion con la corte no exija mas que algunas horas, se desvanece por la consideracion de la publicidad de las subastas, y por la legalidad con que ha de consignarse en cada expediente su verdadero resultado. Si en este método se columbra algun inconveniente, es el que puede traer consigo la necesidad de que el licitador de mas alta promesa no quede declarado desde luego por adjudicatario, teniendo que pasar algunos dias en la incertidumbre de si podrá ó no ser dueño de la finca de sus deseos. Pero este inconveniente, grande tal vez para el interes individual, degenera de muy pequeño en cual importancia, cuando se le compara con el interes máximo del Estado, que es aquel en nuestros prohemios para asentar lo mas que puede en el capital de la deuda pública. Y todavía para asentar el pro ó mucho desahogamiento de este mencionado inconveniente, que de seguro encontrará poca cabida en las pocas españolas, se limita á estrecho plazo el señalado para hacer la declaracion de quien sea el comprador.

Otra medida de inculculable trascendencia es la que se encamina á recomendar la division de las grandes propiedades, para refrenarlas á suertes que estén al alcance de las caudalosas fortunas y laboriosas que forman la fuerza y la prosperidad de la patria. Sin esa division y sin conseguir á su ejecucion la solicitud mas ahincosa, quedaria defraudado lastimosamente el fin primordial de estas ventas, que, como ya he manifestado á V. M., es crear nuevos vínculos que aten al hombre con la patria y con sus instituciones. Por lo tanto se debe al interes de los pueblos mismos el nombramiento de las personas inteligentes que hayan de designar las divisiones que cómodamente puedan hacerse en las grandes dehesas ó propiedades territoriales. Para que puisiones nombramos (vuelvo no atajen ni paralicen el grandioso propósito que concreto esta idea, se echa mano del feliz no mas poderoso en el Gobierno representativo, que es la publicidad en los actos de todo género de administracion. Las divisiones acordadas por los hombres inteligentes de cada pueblo se publicarán en el mismo y en la capital de la provincia, á fin de que la conveniencia de unos pocos, la solucion de algunos, ó las miras torcidas de otros, no neutralicen el beneficio de la division. La ley, considerando á los pueblos y comarcas colocados en una sabia superior á las pasiones de los individuos y de las familias, revisa ahora al tenedor de la autoridad terrible de resolver sin ningun otro recurso, en cualquier reclamacion que se suscite sobre esas divisiones; y al ejercer tan grave autoridad no duda el Gobierno que estos mismos reos se olvidarian que al bien comun se hace lugar ahí que los granos tanta confianza, su mismo abuso atrae sobre ellos las miradas públicas, y han á cada ciudadano el derecho de examinar y censurar su conducta.

Estas son, Señora, las novedades ó las ampliaciones introducidas en el reglamento de 3 de Setiembre de 1823. Solamente exponer á la soberana comprension de V. M. el sistema tambien nuevo que ha de seguirse en los pagos.

Nada de hatreia hecho para alcanzar el pensamiento de multiplicar el número de los propietarios españoles, si á ya que los bienes de que se trata han de ser aplicados á la extincion de la deuda pública, no se enardeciera hasta el mayor término posible la facilidad de satisfacer el precio de las compras, combinándola de tal modo con la posibilidad de los mismos medios, y con las aficiones mas comunes de los hombres, que de ella misma salga el empuje que avive los deseos de hacerse propietarios.

A la eleccion de los licitadores se ofrecen dos medios igualmente cómodos y halagüeños de verificar los pagos. Ambos descansan sobre la base de entregar una quinta parte del precio del remate á la solemnizacion de la escritura que transmita la propiedad; pero segun sea la especie de moneda que prefieran para el pago, así distribuirán de ocho ó de diez y seis años sucesivos para realizar las otras cuatro quintas partes; de modo que en el uno sea la entrega anual ni á razon de 10, y en el otro con de 5 por 100, tomando por tipo el valor del remate.

La opcion entre los dos medios es irrevocable, y debe tener lugar en el acto de la adjudicacion. Si se elige pagar en documentos de la deuda pública, estos se admiten por todo su valor nominal, con la distincion precisa de que una tercera parte sea en títulos de la deuda consolidada al 5 por 100, otra tercera parte en títulos de esa misma deuda al 4 por 100, y la restante en títulos de la deuda de nueva consolidacion al 3 por 100. Y para evitar todo peligro cualquiera observacion que sindique á poner en duda la oportunidad de distribuir los dividendos de un interes igual, ó que trasase de inquirir la razon de hacer diferencia entre la deuda ya consolidada y la que va á consolidar al 3 por 100, encontrando como mas sencillo que se elevase á dos terceras partes la cantidad pagadera en esta especie, cuyo valor del rédito de 2 por 100, y concediéndoles ademas el premio de 3 por 100.

Por lo demas, la opcion entre los dos medios es irrevocable, y debe tener lugar en el acto de la adjudicacion. Si se elige pagar en documentos de la deuda pública, estos se admiten por todo su valor nominal, con la distincion precisa de que una tercera parte sea en títulos de la deuda consolidada al 5 por 100, otra tercera parte en títulos de esa misma deuda al 4 por 100, y la restante en títulos de la deuda de nueva consolidacion al 3 por 100. Y para evitar todo peligro cualquiera observacion que sindique á poner en duda la oportunidad de distribuir los dividendos de un interes igual, ó que trasase de inquirir la razon de hacer diferencia entre la deuda ya consolidada y la que va á consolidar al 3 por 100, encontrando como mas sencillo que se elevase á dos terceras partes la cantidad pagadera en esta especie, cuyo valor del rédito de 2 por 100, y concediéndoles ademas el premio de 3 por 100.

Destinado á la amortizacion de la deuda el producto general de estas ventas, resulta que la consolidacion no comienza á devengar interes desde el momento que se presenten sus títulos actuales á ser convertidos en los nuevos, sino desde la época, algo mas atrasada, que se señale para su incorporacion. Esta circunstancia inevitable se trocaria en evidente desventaja de la nueva consolidacion, siempre que sus títulos, por no haber entrado en el beneficio de amortizar de se mismo declarado, se exchuyesen de ser moneda corriente para el pago de los bienes.

Destinado á la amortizacion de la deuda el producto general de estas ventas, resulta que la consolidacion no comienza á devengar interes desde el momento que se presenten sus títulos actuales á ser convertidos en los nuevos, sino desde la época, algo mas atrasada, que se señale para su incorporacion. Esta circunstancia inevitable se trocaria en evidente desventaja de la nueva consolidacion, siempre que sus títulos, por no haber entrado en el beneficio de amortizar de se mismo declarado, se exchuyesen de ser moneda corriente para el pago de los bienes.

Otra medida de inculculable trascendencia es la que se encamina á recomendar la division de las grandes propiedades, para refrenarlas á suertes que estén al alcance de las caudalosas fortunas y laboriosas que forman la fuerza y la prosperidad de la patria. Sin esa division y sin conseguir á su ejecucion la solicitud mas ahincosa, quedaria defraudado lastimosamente el fin primordial de estas ventas, que, como ya he manifestado á V. M., es crear nuevos vínculos que aten al hombre con la patria y con sus instituciones. Por lo tanto se debe al interes de los pueblos mismos el nombramiento de las personas inteligentes que hayan de designar las divisiones que cómodamente puedan hacerse en las grandes dehesas ó propiedades territoriales. Para que puisiones nombramos (vuelvo no atajen ni paralicen el grandioso propósito que concreto esta idea, se echa mano del feliz no mas poderoso en el Gobierno representativo, que es la publicidad en los actos de todo género de administracion. Las divisiones acordadas por los hombres inteligentes de cada pueblo se publicarán en el mismo y en la capital de la provincia, á fin de que la conveniencia de unos pocos, la solucion de algunos, ó las miras torcidas de otros, no neutralicen el beneficio de la division. La ley, considerando á los pueblos y comarcas colocados en una sabia superior á las pasiones de los individuos y de las familias, revisa ahora al tenedor de la autoridad terrible de resolver sin ningun otro recurso, en cualquier reclamacion que se suscite sobre esas divisiones; y al ejercer tan grave autoridad no duda el Gobierno que estos mismos reos se olvidarian que al bien comun se hace lugar ahí que los granos tanta confianza, su mismo abuso atrae sobre ellos las miradas públicas, y han á cada ciudadano el derecho de examinar y censurar su conducta.

Estas son, Señora, las novedades ó las ampliaciones introducidas en el reglamento de 3 de Setiembre de 1823. Solamente exponer á la soberana comprension de V. M. el sistema tambien nuevo que ha de seguirse en los pagos.

Nada de hatreia hecho para alcanzar el pensamiento de multiplicar el número de los propietarios españoles, si á ya que los bienes de que se trata han de ser aplicados á la extincion de la deuda pública, no se enardeciera hasta el mayor término posible la facilidad de satisfacer el precio de las compras, combinándola de tal modo con la posibilidad de los mismos medios, y con las aficiones mas comunes de los hombres, que de ella misma salga el empuje que avive los deseos de hacerse propietarios.

A la eleccion de los licitadores se ofrecen dos medios igualmente cómodos y halagüeños de verificar los pagos. Ambos descansan sobre la base de entregar una quinta parte del precio del remate á la solemnizacion de la escritura que transmita la propiedad; pero segun sea la especie de moneda que prefieran para el pago, así distribuirán de ocho ó de diez y seis años sucesivos para realizar las otras cuatro quintas partes; de modo

2

que en el uno sea la entrega anual ni á razon de 10, y en el otro con de 5 por 100, tomando por tipo el valor del remate.

La opcion entre los dos medios es irrevocable, y debe tener lugar en el acto de la adjudicacion. Si se elige pagar en documentos de la deuda pública, estos se admiten por todo su valor nominal, con la distincion precisa de que una tercera parte sea en títulos de la deuda consolidada al 5 por 100, otra tercera parte en títulos de esa misma deuda al 4 por 100, y la restante en títulos de la deuda de nueva consolidacion al 3 por 100. Y para evitar todo peligro cualquiera observacion que sindique á poner en duda la oportunidad de distribuir los dividendos de un interes igual, ó que trasase de inquirir la razon de hacer diferencia entre la deuda ya consolidada y la que va á consolidar al 3 por 100, encontrando como mas sencillo que se elevase á dos terceras partes la cantidad pagadera en esta especie, cuyo valor del rédito de 2 por 100, y concediéndoles ademas el premio de 3 por 100.

En fin, concluye el decreto confirmando la garantía solemne de que todos los productos de las ventas de los bienes nacionales se inscribirán religiosamente en la amortizacion de la deuda pública, destruyéndose los títulos de los valores entregados en pago, y anunciándose en la Gaceta, para que lo sepan todos los periódicos del reino, el importe de estos valores y los números de esos títulos. Pero esta amortizacion no se reserva exclusivamente á la parte de deuda que ha subido á la clase de consolidada. Si los poderosos de las ventas en pagel no pueden ni deben tener mas destino que la extincion de los mismos capitales que representen, y que no pueden ser consumidos, ya reembolsando en dinero ni necesario, es justo que se distribuyan, no solamente entre los tenedores de la finca ó finca que designare entre las que todavía no hubieren sido tasadas, ni comparecido puntualmente, se darán al deudor las avisa que prevenga el reglamento; y cuando hubiere pasado un término y el mismo deudor no tenga otros títulos de esa misma prenda ó especie de hipotecas, ni haya hecho uso de la facultad de designar, se procederá á nueva subasta de la finca ó fincas á que pertenezca el débito, admitiendo todos los gastos por el que fue su adjudicatario, á fin de reintegrar á la nacion de lo que la debe, y asegurarle el cobro por entero de lo que reste al completo del importe del primer remate, aplicándose el sobrante á favor del citado primer adjudicatario.

Art. 20. Se publicará menualmente una relacion de las ventas verificadas á dinero efectivo durante el mes anterior, y de las cantidades recibidas como procedentes de la quinta parte que ha de satisfacerse antes de la formalizacion de la escritura. Su producto se invertirá por tercera partes en la compra por medio de agentes de caudillo en esta capital del reino, de títulos de la deuda consolidada al 4 y á por 100 y de la deuda sin interes que ya liquidada y reconocida no se hubiese presentado á la consolidacion, los cuales se amortizarán desde luego públicamente, y anunciándose en la Gaceta los números y el valor de los títulos así amortizados.

Art. 21. Del producto íntegro de las otras cuatro quintas partes de las ventas á metálico, se invertirá una mitad en amortizar la deuda consolidada del 5 y 4 por 100, y la otra mitad en la de la deuda sin interés, que se regirán en el artículo siguiente.

Estas operaciones se harán con toda publicidad, anunciándose las cantidades respectivamente amortizadas, y desenvolviendo los títulos que las representaban.

Art. 22. Igualmente se anunciará desde luego, y á su tiempo se verificará la subasta de 4 y 6 por 100, procedentes de las ventas á pagar en estas especies; pudiendo hacerse tambien en la Gaceta sus números y valor. Tendrálo entendido, y dispondrás lo necesario á su cumplimiento.—Está rubricado de la Real mano.—En el Pardo á 19 de Febrero de 1836.—A D. Juan Alvarez y Mendizabal.

MINISTERIO DE LA GOBERNACION DEL REINO.

Real órden.

Algunas sociedades económicas recurrieron á S. M. solicitando la conservacion de varios fondos de estos establecimientos, que fueron aplicados por 2 de Abril de 1835, y S. M. tuvo á bien oir el dictámen de una comision compuesta de personas sabias é ilustradas. Enterada de lo que sobre este punto espuso, considerando que la intervencion é influencia directa del Gobierno en las sociedades servirá hoy mas bien para entorpecerlas y rejarlas que para darles vida y engrandecerlas; atendida tambien á que perdiendo estos cuerpos patrióticos el carácter de reuniones libres cambian de naturaleza y se convierten en otras privilegiadas, mas atentos á su propio bien que á los intereses públicos; y conveniendo por último de que una asociacion ilimitada que se forma y subsiste por puro patriotismo no pierda accion especial y su responsabilidad moral eficaz para que el Gobierno pueda reclamarla en el número de sus agentes mercenarios, se ha tenido á bien resolver:

1.° Que las sociedades económicas del reino merezcan toda su alta consideracion por los grandes recuerdos que inspiran, y por los servicios que de ellas se prometa S. M en favor de la causa de la ilustracion general.

2.° Que las sociedades económicas, sin formar parte del órden administrativo del Estado, y sindadas al patriótico y noble consumo de promover la riqueza pública á espensas de los socios, puedan reformar segun juzguen conveniente los estatutos ó reglamentos que actualmente las rigen, sin mas obligacion por su parte que pasar copia de los que definitivamente establecieren, al gobernador civil de la provincia para su conocimiento.

3.° Que si alguna sociedad por circunstancias particulares recibiese de los fondos públicos cantidades con asignacion para atender á los fines de su instituto, quede sujeta á la aprobacion de sus estatutos por S. M., y á la presidencia del gobernador civil cuando asistiese á sus sesiones, á fin de asegurar la buena inversion de aquellos fondos.

4.° Que ninguna sociedad económica pueda dirigir establecimientos costeados de los fondos públicos, sino por comision dada por el gobernador civil con acuerdo de la respectiva diputacion provincial, bajo mancomunada responsabilidad de unos y otros.

2.° Que las sociedades económicas, cuyos estatutos deban someterse á la aprobacion de S. M. segun el artículo 2.°, observen por ahora los aprobados en 27 de Abril de 1835; pero suprimiendo los artículos 36, 105, 106 y 183.

De Real órden &c. Dios guarde &c. Madrid 14 de Febrero de 1836.=Heros.

PARTE NO OFICIAL.

NOTICIAS EXTRANGERAS.

FRANCIA.

París 14 de Febrero.

Estado de ayer. Cinco por 100 consolidados 109 fr. 50 c. fondos españoles venta de España al 5 por 100 22 ¼ emperatico Real de id. 37 ½ renta perpétua de id. 8 ¾.

CÁMARA DE LOS PARES.—*Continúa la audiencia cuarta del 2 de Febrero.*

Presidencia de Mr. Pasquier.

El acusado sesenta en contra de lo alegado por Fiteli, que nunca hizo circular en la cuartel la proclama de Luis Felipe, que nunca hizo circular en la cuartel la proclama de Luis Felipe, que nunca hizo circular en la cuartel la proclama de Luis Felipe

fig. "Mapa de la Real Acequia de Alzira fundada y construida por el Serenísimo Señor Rey Don Jaime El Conquistador después que en el día último de diciembre del año 1239 el mismo Rey Don Jaime expelió a los moros de dicha Villa". El va gravar Thomas Planes a la ciutat de València el 1764.
Font: VV.AA.: Mapas y planos, 1678-1884, Arxiu General i Fotogràfic de la Diputació de València, València 2010, p. 157.

2 LÁMINAS FOTOGRÁFICAS. LA GRANJA DE SINYENT

1. Fachada principal del edificio sobre la cv-505

: tapial con barzón en sondeo 2

4. Estructuras del Sondeo 5

5. Sondeo 6

6. Enterramiento del sondeo 7

7 . Detalle de decoración en tapiado de un arco

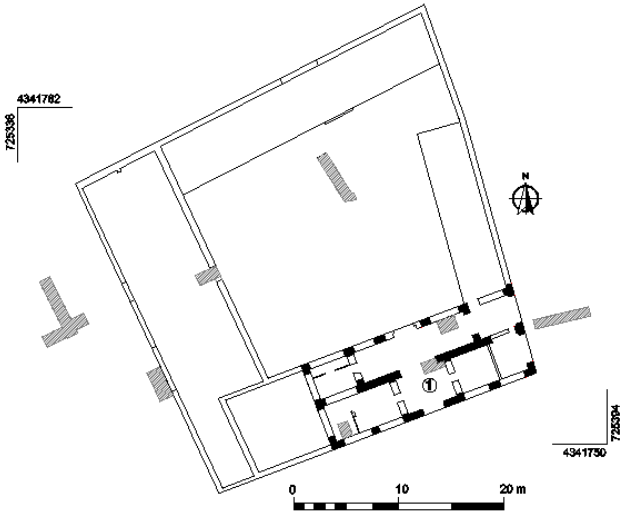

Làmines d'imatges de l'informe arqueològic realitzat entre març i maig de 2017 per l'arqueòleg Fernando Cotino Villa (col. 14.398). Es van realitzar huit sondejos arqueològics, tres a l'interior de la Casa de Sinyent, un a l'edifici de les quadres, un altre en el pati i altres tres a l'exterior del conjunt, tots es van documentar i analitzar. Els resultats ens parlen de restes de construccions anteriors i de restes d'un edifici més primitiu a més d'un metre sota el paviment actual. Es van trobar diverses restes de ceràmica medieval i un soterrament que seguia el ritual musulmà.

A la dreta plànol de situació dels huit sondejos realitzats. Font: COTINO VILLA, Fernando, Memoria arqueológica La Granja de Sinyent. Estudios arqueológicos previos, Valencia 2017.

Sistema de regadiu en la Ribera Baixa, estudi realitzat per ESTEPA "Estudios del Territorio y del Patrimonio", Departament de Geografia, Universitat de València. Apreciem la gran quantitat de ramals a la banda nord del riu Xúquer front a la baixa derivació de sèquies de l'area sud, on es localitzen la major part de les sènies.
Font: Arxiu de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer.

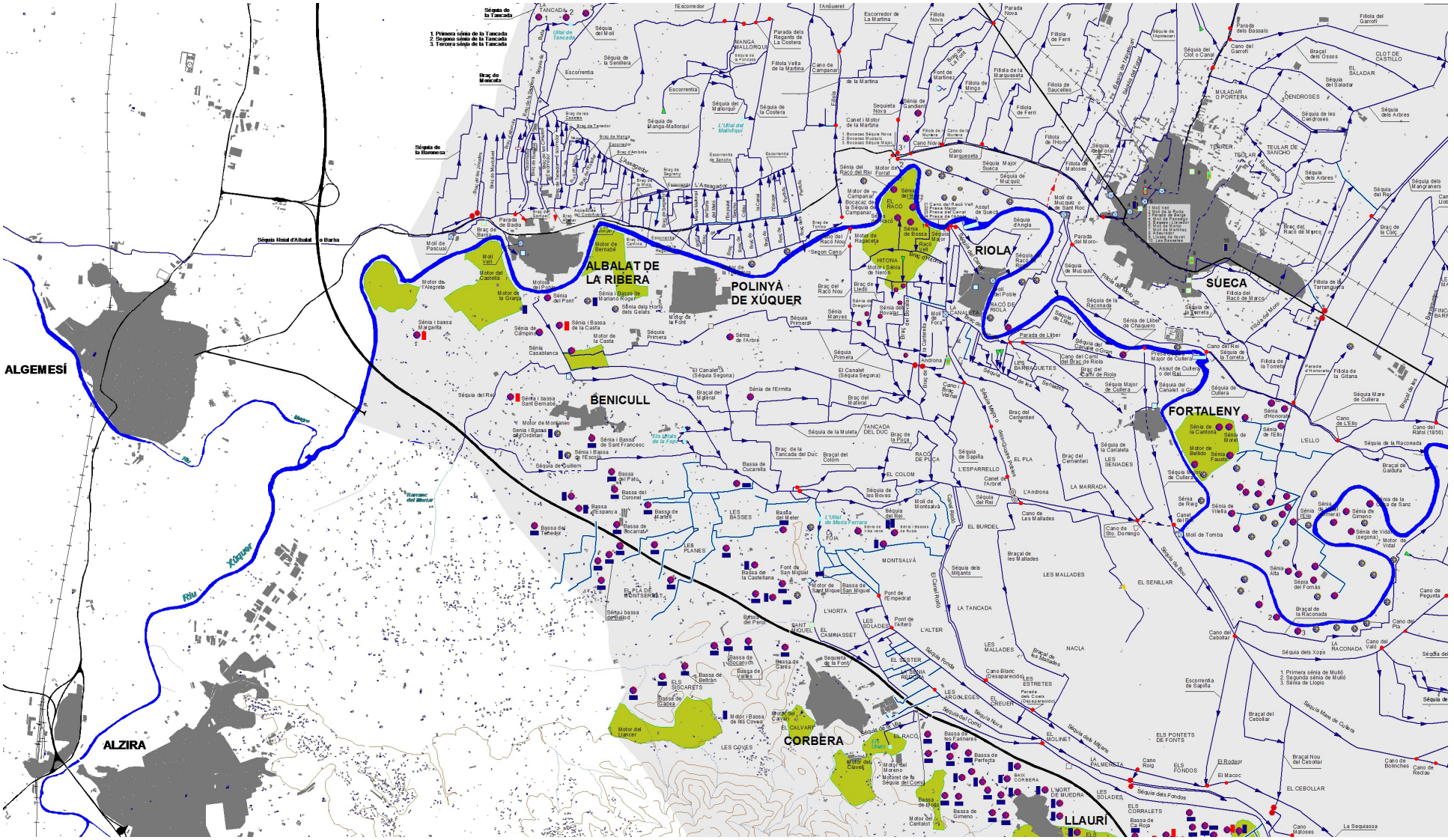

8.3. ANNEX C. FOTOGRAFIES ADICIONALS

8.4. ANNEX D. AGRAÏMENTS

Al meu tutor, Federico Iborra, per la seua ajuda, paciència i infinita dedicació, pel seu temps invertit, per les facilitats oferides, de qui m'emporte valuosíssims aprenentatges i amb qui he gaudit com mai del patrimoni arquitectònic. Gràcies per ser el far que m'ha guiat i acompanyat en aquest fructífer procés.

A Ignacio Matoses, pels seus consells, la seua atenció, suport i desinteressada ajuda.

Al professor José Luís Cabanes, pel seu assessorament en l'elaboració de l'alçament gràfic.

A l'Associació Valenciana d'Agricultors, per permetre'm accedir a les seues instal·lacions i facilitar-me tot tipus de documentació. A Óscar Martínez i a Agustí Soriano per tanta amabilitat i paciència amb les meues visites constants a La Granja. A la resta de treballadors de la Finca de Sinyent, Jovi, Perfecto, Omar i la resta, per fer més amenes les meues jornades de "treball de camp".

A l'equip del Pla Director de la Granja de Sinyent, recentment constituït, per les aportacions brindades i el recolzament rebut.

A la meua família, pel seu suport incondicional.

Moltíssimes gràcies a tots.